

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE – FİNANSMAN BİLİM DALI**

**İŞLETMELERDE RİSK RAPORLAMASI:
BİST İMALAT SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN
İŞLETMELERDE BİR ARAŞTIRMA**

**Hazırlayan
Filiz ÖZŞAHİN KOÇ**

**Danışman
Prof. Dr. Azzem ÖZKAN**

Doktora Tezi

**Mayıs 2017
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE – FİNANSMAN BİLİM DALI**

**İŞLETMELERDE RİSK RAPORLAMASI:
BİST İMALAT SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN
İŞLETMELERDE BİR ARAŞTIRMA**

(Doktora Tezi)

**Hazırlayan
Filiz ÖZŞAHİN KOÇ**

**Danışman
Prof. Dr. Azzem ÖZKAN**

**Bu çalışma; Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi
Tarafından SDK-2015-5691 kodlu proje ile desteklenmiştir.**

**Mayıs 2017
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Filiz ÖZŞAHİN KOÇ

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

“İşletmelerde Risk Raporlaması: BİST İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerde Bir Araştırma” adlı Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Filiz ÖZŞAHİN KOÇ

Danışman

Prof. Dr. Azzem ÖZKAN

İşletme ABD Başkanı

Prof. Dr. A. Asuman AKDOĞAN

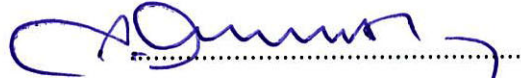
KABUL ONAY SAYFASI

Prof. Dr. Azzem ÖZKAN danışmanlığında **Filiz ÖZŞAHİN KOÇ** tarafından hazırlanan “**İşletmelerde Risk Raporlaması: BİST İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerde Bir Araştırma**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalında **Doktora** tezi olarak kabul edilmiştir.

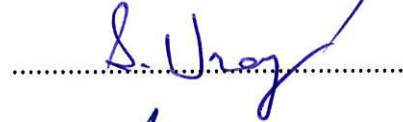
18 /05 /2017

JÜRİ:

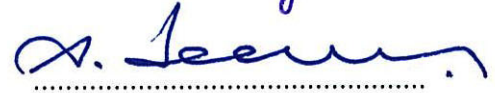
Danışman : Prof. Dr. Azzem ÖZKAN

Üye : Prof. Dr. Şaban UZAY

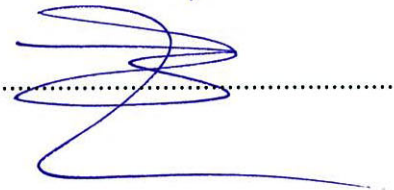
Üye : Prof. Dr. Ali DERAN

Üye : Doç. Dr. Ergün KÜÇÜK

Üye : Doç. Dr. Tansel HACIHASANOĞLU

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 02/06/2017 tarih ve ...15 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

02.../06.../2017
Prof. Dr. Celaleddin ÇELİK
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR

Uluslararası finansal krizler ve şirket skandalları neticesinde mevcut ve potansiyel yatırımcıların güveninin kazanılması için şirketlerin risk raporlama uygulamalarında bazı düzenlemeler yapılmıştır. Zira şirketlerin yapmış oldukları risk raporlamaları şirket hakkında yargıda bulunacak olan bilgi kullanıcıları için oldukça önemlidir. Konuyla ilgili çalışmalar incelendiğinde uluslararası alanda yapılmış akademik çalışmalar bulunmakla birlikte Türkiye'deki çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu çalışmada, Türkiye'deki ve gelişmiş ülkelerdeki risk raporlama konusunda yapılmış düzenleme ve uygulamaların incelenerek karşılaştırma yapılması amaçlanmıştır. Ayrıca BİST'te işlem gören şirketlerin risk raporlama uygulamalarının işletme düzeyinde belirleyicilerini incelemek ve öneri sunarak bu alandaki literatüre katkı sağlamakta çalışmanın amacıdır. Bu çerçevede BİST'te işlem gören imalat sanayi şirketleri üzerine araştırma yapılmıştır.

Doktora tez çalışmamı yönlendirmesinde, araştırmalarımın her aşamasında bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyerek sonsuz desteği ile her zaman yanımda bulunmuş olmasının yanı sıra, tezimi hazırlarken de tezimin her bölümünü sabırla okuyup, gerekli düzeltmeleri yaparak gelişmeme büyük katkı sağlayan danışman hocam Prof. Dr. Azzem ÖZKAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez konumun belirlenmesinde görüş ve önerilerinden yararlandığım ve çalışmamın her aşamasında desteklerini esirgemeyerek katkıda bulunan hocam Prof. Dr. Şaban UZAY'a ve tezimin içeriğinin hazırlanmasında ve çalışmalarımı yönlendirmesinde kıymetli desteklerini ortaya koyan hocam Prof. Dr. İsmail BEKÇİ'ye teşekkür ederim.

Bu tezin tamamlanabilmesi için sağlamış oldukları desteklerden dolayı Erciyes Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Birimine çok teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca sevgisi ve özverisiyle bana her türlü emeği vermesinin yanı sıra kızımın doğumuyla beraber gerek kızımın büyümesinde gerek tezimin bitmesinde en büyük desteğini benden esirgemeyen ve benim bugünlere gelmemi sağlayan annem Neriman ÖZŞAHİN'e ve eğitimin önemini bize çocukluğumuzdan beri aşılayarak eğitimimizle ilgili her türlü imkânı sağlayan rahmetli babam Halil ÖZŞAHİN'e derin sevgi ve minnet duygularımı sunarım.

Varlığıyla hayatıma neşe ve tezime anlam katan, en zor zamanlarımda beni hayata bağlayan ve her zaman mutlu eden kızım Nilay'a ve çalışmalarım süresince her an yanımda olan ve her zaman bana güvenerek güç veren sevgili eşim Kemal KOÇ'a çok teşekkür ederim.

Filiz ÖZŞAHİN KOÇ
Kayseri, Mayıs 2017

**İŞLETMELERDE RİSK RAPORLAMASI: BİST İMALAT SEKTÖRÜNDE
FAALİYET GÖSTEREN İŞLETMELERDE BİR ARAŞTIRMA
Filiz ÖZŞAHİN KOÇ**

**Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora Tezi, Mayıs 2017
Danışman: Prof. Dr. Azzem ÖZKAN**

ÖZET

Risk raporlama, işletmelerin mevcut ve potansiyel riskleri ile ilgili bilgilerin işletmeyle ilgili kişi ve kurumlara ilan edilmesidir. Yatırımcıların güveninin kazanılması için şirketlerin raporlama uygulamaları önemlidir. Gelişmiş ülkelerde bu hususta yapılmış düzenleme ve uygulamalar bulunmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın amacı, gelişmiş ülkelerdeki risk raporlama alanında yapılmış olan düzenleme ve uygulamaları inceleyerek Türkiye'deki mevcut durumla karşılaştırılmasını sağlamaktır. Ayrıca bu çalışma, risk raporlamanın işletme düzeyinde belirleyicilerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören 122 adet şirketin 2013-2015 yılları arasındaki verileri incelenmiştir. Şirketlere ilişkin veriler Kamuyu Aydınlatma Platformundan, şirketlerin web sayfalarında yayınladıkları faaliyet raporları, finansal tablo dipnot ve açıklamaları ile kurumsal yönetim uyum raporlarından, www.isyatirim.com.tr web sayfasından ve datastream veri tabanından elde edilmiştir. Çalışmada işletme büyüklüğü, performansı, risk düzeyi, yabancı payı, halka açıklık oranı, ortaklık yapısı ve kurumsal yönetim özellikleri ile risk açıklamaları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bununla birlikte işletmelerin dört büyük denetim firması tarafından denetlenip denetlenmemesi, altı büyük işletme grubuna bağlı olup olmaması, işletmelerde dualitenin olup olmaması, denetim komitesinin ve riskin erken teşhisi komitesinin bulunup bulunmaması, iç denetim birimi ve etkin iç kontrol sisteminin olup olmaması gibi hususlar arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, dört büyük denetim firması tarafından denetlenen, denetim komitesi ve riskin erken teşhisi komitesi bulunan, iç denetim birimi ve etkin iç kontrol sistemi olan şirketlerin faaliyet raporları ve finansal tablo dipnot ve açıklamaları aracılığıyla kamuoyuna yapmış oldukları risk açıklamalarının diğer şirketlerden daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca işletme büyüklüğünün ve yönetim kurulu yapısının risk açıklamaları üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte işletme performansı, risk düzeyi ve işletmenin sahiplik yapısı ile risk açıklamaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ve risk açıklamalarını etkilemediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Risk, Risk Yönetimi, Risk Raporlama, Finansal Raporlama, İşletme Özellikleri, BİST

RISK REPORTING IN BUSINESS: A RESEARCH ON COMPANIES OPERATING IN BIST MANUFACTURING SECTOR

Filiz ÖZŞAHİN KOÇ

**Erciyes University, Institute of Social Sciences
PhDThesis, May 2017
Supervisor: Prof. Dr. Azzem ÖZKAN**

ABSTRACT

Risk reporting is the disclosure of information about the current and potential risks of the business to the persons and entities related in the business. It is important for companies to report practices in order to earn the trust of investors. In developed countries, there are regulations and practices made on this subject matter. The aim of this work is to examine the regulations and practices that have been implemented in the area of risk reporting in developed countries and then to compare them with the current situation in Turkey. In addition, this study aims to determine firm level determinants of risk reporting. For this purpose, 122 firms traded in the Istanbul Stock Exchange (BIST) was examined for the period 2013-2015. The data are compiled from Public Disclosure Platform, company's web pages, firm's annual reports, the financial statements footnotes and explanations and the corporate governance compliance reports, from the web page www.isinvestment.com and the DataStream database. In the study, the relationship among business size, performance, risk level, foreign share, free float ratio, shareholder structure and corporate governance features and risk explanations are examined. We have also examined if there is a relationship between whether the enterprises are audited by four major audit firms, whether they are affiliated to six large business groups, whether they have duality in the business, whether the audit committee and risk committee exist, and whether there is an internal audit unit or an efficient internal control system. According to the results of the analysis, it is determined that firms with internal audit department and an efficient internal control system, which are audited by four major audit firms and have an audit committee and risk committee, have higher risk disclosures than the other firms through their annual reports and financial statement footnotes and explanations. It has also been revealed that business size and board structure have significant and positive impacts on risk disclosures. However, it has been determined that there is no significant relationship between business performance, firm risk level and ownership structure of the company and risk disclosures and it does not affect risk disclosures.

Keywords: Risk, Risk Management, Risk Reporting, Financial Reporting, Business Characteristic, BIST

İÇİNDEKİLER

İŞLETMELERDE RİSK RAPORLAMASI: BİST İMALAT SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN İŞLETMELERDE BİR ARAŞTIRMA

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI	ii
KABUL ONAY SAYFASI	iii
ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	x
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GRAFİKLER LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞLETMELERDE RİSK YÖNETİMİNE GENEL BAKIŞ

1.1. İŞLETMELERDE RİSK VE RİSKİN SINIFLANDIRILMASI	3
1.1.1. Risk Kavramı	4
1.1.2. Riskin Sınıflandırılması	6
1.1.2.1. Finansal Riskler	10
1.1.2.2. Stratejik Riskler	10
1.1.2.3. Operasyonel Riskler	11
1.1.2.4. Dış Çevre Riskleri	12
1.1.2.5. Diğer Riskler	12
1.1.3. Riskin Kaynakları	12
1.2. RİSK YÖNETİMİ VE RİSK YÖNETİM SÜRECİ	13

1.2.1. Risk Yönetimi	13
1.2.1.1. Risk Yönetiminin Gelişim Süreci	15
1.2.1.2. Risk Yönetiminin Amacı ve Önemi.....	18
1.2.1.3. Risk Yönetiminin Yararları.....	19
1.2.1.4. Risk Yönetim Sistemleri ve Özellikleri	21
1.2.1.4.1. Geleneksel Risk Yönetim Sistemi	21
1.2.1.4.2. Kurumsal Risk Yönetim Sistemi	22
1.2.1.4.3. Geleneksel ve Kurumsal Risk Yönetim Sistemlerinin	
Karşılaştırılması.....	23
1.2.2. Risk Yönetim Süreci.....	23
1.2.2.1. Risk Tanımlama.....	27
1.2.2.2. Risk Değerleme	27
1.2.2.3. Risk Tutumu	28
1.2.2.4. Risk Raporlama	29
1.2.2.5. Risk İzleme	29
1.2.3. Risk Yönetiminin İç Kontrol ve İç Denetimle İlişkisi	30

İKİNCİ BÖLÜM

RİSK RAPORLAMA: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. RİSK RAPORLAMA TANIMI VE TÜRLERİ	33
2.2. RİSK RAPORLAMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	34
2.3. RİSK RAPORLAMANIN YARARLARI VE SAKINCALARI.....	36
2.4. AÇIKLAMA TEORİLERİ	38
2.4.1. Bilgi Asimetrisi Teorisi	39
2.4.2. Vekâlet Teorisi.....	41
2.4.3. Sinyal Teorisi	42
2.4.4. Pozitif Muhasebe Teorisi (PMT): Politik Maliyetler	45
2.4.5. Sermaye İhtiyacı Teorisi	47
2.4.6. Paydaş Teorisi.....	47
2.4.7. Meşruluk Teorisi	49

2.4.8. Fayda/Maliyet Teorisi	50
2.5. RİSK RAPORLAMA MODELİ.....	51
2.6. RİSK RAPORLAMAYA İLİŞKİN LİTERATÜR	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RİSK RAPORLAMAYA YÖNELİK BAZI ÜLKE UYGULAMALARI

3.1. GELİŞMİŞ ÜLKELERDE RİSK RAPORLAMA.....	70
3.1.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde Risk Raporlama	70
3.1.2. İngiltere'de Risk Raporlama	74
3.1.3. Almanya'da Risk Raporlama.....	78
3.2. TÜRKİYE'DE RİSK RAPORLAMA.....	83
3.3. GELİŞMİŞ ÜLKELERDEKİ VE TÜRKİYE'DEKİ RİSK RAPORLAMA UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI	91

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BİST'TE İŞLEM GÖREN İMALAT İŞLETMELERİNİN RİSK RAPORLAMALARINA YÖNELİK ARAŞTIRMA

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	94
4.2. ARAŞTIRMANIN VERİ SETİ VE SINIRLARI.....	94
4.3. ARAŞTIRMANIN DEĞİŞKENLERİ.....	95
4.4. TANIMLAYICI İSTATİSTİKLER	98
4.5. KORELASYON ANALİZİ	110
4.6. REGRESYON ANALİZİ	113
4.7. REGRESYON ANALİZİNİN SONUÇLARI.....	116
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	122
KAYNAKÇA	128
EKLER.....	146
ÖZGEÇMİŞ.....	242

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AcSEC	: Muhasebe Standartları Yürütme Kurulu (Accounting Standards Executive Committee)
AICPA	: Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (American Institute of Certified Public Accountants)
AIRMIC	: Sigortacılık ve Risk Yönetimi Derneği (The Association of Insurance and Risk Management)
ALARM	: Kamu Sektöründe Risk Yönetimi Ulusal Forumu (The National Forum for Risk Management in the Public Sector)
ASB	: Muhasebe Standartları Kurulu (Accounting Standards Board)
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
BIS	: Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements)
BİST	: Borsa İstanbul A.Ş.
CAPE	: Kritik Muhasebe Politikaları ve Tahmini (Critical Accounting Policy and Estimate)
CICA	: Kanada Yeminli Mali Müşavirler Birliği (Canadian Institute of Chartered Accountants)
COSO	: Treadway Komisyonu Organizasyonları Destekleme Komitesi (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission)
FAS	: Finansal Muhasebe Standartları (Financial Accounting Standards)
FASB	: Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Accounting Standards Board)
FAS No. 119	: Finansal Muhasebe Standardı No. 119, Türev Finansal Araçlar ve Finansal Araçların Gerçeğe Uygun Değeri Hakkında Açıklamalar (Financial Accounting Standard (FAS) No. 119, Disclosure About Derivative Financial Instruments and Fair Value of Financial Instruments)
FAS No. 133	: Finansal Muhasebe Standardı No. 133, Türev Araçlar ve Riskten Korunma Faaliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi (Financial Accounting Standard (FAS) No. 133, “Accounting for Derivative Instruments and Hedging Activities”)

FERMA	: Avrupa Risk Yönetimi Dernekleri Federasyonu (Federation of European Risk Management Associations)
FRC	: Finansal Raporlama Konseyi (Financial Reporting Council)
FRR No. 48	: Finansal Raporlama Yayın No. 48 (Financial Reporting Release No. 48)
GAS-5	: Alman Muhasebe Standardı No.5: Risk Raporlama (German Accounting Standard No. 5 Risk Reporting)
GASB	: Alman Muhasebe Standartları Kurulu (German Accounting Standards Board)
IASB	: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board)
ICAEW	: İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü (Institute of Chartered Accountants in England and Wales)
IFAC	: Uluslararası Muhasebe Uzmanları Federasyonu (The International Federation of Accountants)
IIA	: İç Denetçiler Enstitüsü (The Institute of Internal Auditors)
IRM	: Risk Yönetimi Enstitüsü (The Institute of Risk Management)
ISO	: Uluslararası Standartlar Organizasyonu (International Organisation for Standardisation)
KGK	: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
KonTraG	: Kurumsal Kontrol ve Şeffaflık Yasası (Act on Control and Transparency in Enterprises)
KRY	: Kurumsal Risk Yönetimi
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OFR	: İşletme Faaliyetleri ve Finansal Değerlendirme Beyanı (Operating Financial Review)
SEC	: Sermaye Piyasası Kurulu (Security Exchange Commission)
SOX	: Sarbanes-Oxley Yasası (Sarbanes-Oxley Act)
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
UFRS	: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1.	Risk Raporlaması İle İlgili Risk Sınıflandırmaları	7
Tablo 1.2.	Geleneksel ve Kurumsal Risk Yönetim Sistemi Arasındaki Farklılıklar ..	23
Tablo 3.1.	ABD’de Risk Raporlama İle İlgili Yapılan Düzenlemelerin Özeti	73
Tablo 3.2.	İngiltere’de Risk Raporlama İle İlgili Yapılan Düzenlemelerin Özeti	77
Tablo 3.3.	Almanya’da Risk Raporlama İle İlgili Yapılan Düzenlemelerin Özeti	82
Tablo 3.4.	Türkiye’de Risk Yönetimi ve Risk Raporlama İle İlgili Yapılan Düzenlemelerin Özeti	90
Tablo 3.5.	ABD, Almanya, İngiltere ve Türkiye’de Risk Raporlama Gereksinimlerinin Karşılaştırılması	92
Tablo 4.1.	Çalışmada Kullanılan Değişkenler ve Tanımları.....	95
Tablo 4.2.	Değişkenlere Ait Tanımlayıcı İstatistikler	99
Tablo 4.3.	Dört Büyük Denetim Firması Tarafından Denetlenen ve Denetlenmeyen Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları	100
Tablo 4.4.	Altı Büyük İşletme Grubuna Bağlı Olan ve Olmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları.....	101
Tablo 4.5.	Dualitenin Olduğu ve Olmadığı Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları.....	102
Tablo 4.6.	Denetim Komitesi Bulunan ve Bulunmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları.....	104
Tablo 4.7.	İç Denetim Birimi Olan ve Olmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları.....	105
Tablo 4.8.	İç Kontrol Sistemi Olan ve Olmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları.....	106
Tablo 4.9.	Riskin Erken Teşhisi Komitesi Bulunan ve Bulunmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları	108
Tablo 4.10.	İleriye Yönelik Risk Açıklaması Olan ve Olmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları.....	109
Tablo 4.11.	Korelasyon Katsayılarının Güçlülük Dereceleri.....	111
Tablo 4.12.	İşletme Büyüklüğü İle Risk Açıklama Arasındaki İlişki	111

Tablo 4.13. İşletme Performansı İle Risk Açıklama Arasındaki İlişki	111
Tablo 4.14. İşletme Risk Düzeyi İle Risk Açıklama Arasındaki İlişki	111
Tablo 4.15. Kurumsal Yönetim Özellikleri İle Risk Açıklama Arasındaki İlişki.....	112
Tablo 4.16. Finansal Risk Açıklamaları Korelasyon Analizi Sonuçlarının Özeti	112
Tablo 4.17. Finansal Olmayan Risk Açıklamaları Korelasyon Analizi Sonuçlarının Özeti.....	112
Tablo 4.18. Toplam Risk Açıklamaları Korelasyon Analizi Sonuçlarının Özeti	113
Tablo 4.19. Model-1 Hipotez Test Sonuçları.....	117
Tablo 4.20. Model-2 Hipotez Test Sonuçları.....	119
Tablo 4.21. Regresyon Analizi Sonuçları	120

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Risk Anlayışındaki Değişim.....	6
Şekil 1.2. Risk Kaynakları.....	13
Şekil 1.3. Risk Yönetim Süreci	25
Şekil 1.4. Risk Yönetim Süreci	26
Şekil 2.1. Risk Raporlama Modeli	52
Şekil 2.2. Risk Raporları İle İlgili İç ve Dış Kullanıcılar	53
Şekil 4.1. Araştırmanın Birinci Modelinin Test Edilmesi.....	116
Şekil 4.2. Araştırmanın İkinci Modelinin Test Edilmesi.....	118

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 4.1. Dört Büyük Denetim Firması Tarafından Denetlenen Şirketler	100
Grafik 4.2. Dört Büyük Denetim Firması Tarafından Denetlenmeyen Şirketler	100
Grafik 4.3. Altı Büyük İşletme Grubuna Bağlı Olan Şirketler.....	101
Grafik 4.4. Altı Büyük İşletme Grubuna Bağlı Olmayan Şirketler.....	102
Grafik 4.5. Dualitenin Olduğu Şirketler.....	103
Grafik 4.6. Dualitenin Olmadığı Şirketler.....	103
Grafik 4.7. Denetim Komitesi Bulunan Şirketler.....	104
Grafik 4.8. Denetim Komitesi Bulunmayan Şirketler.....	104
Grafik 4.9. İç Denetim Birimi Olan Şirketler.....	105
Grafik 4.10. İç Denetim Birimi Olmayan Şirketler.....	106
Grafik 4.11. İç Kontrol Sistemi Olan Şirketler	107
Grafik 4.12. İç Kontrol Sistemi Olmayan Şirketler	107
Grafik 4.13. Riskin Erken Teşhisi Komitesi Bulunan Şirketler	108
Grafik 4.14. Riskin Erken Teşhisi Komitesi Bulunmayan Şirketler	108
Grafik 4.15. İleriye Yönelik Risk Açıklaması Olan Şirketler	109
Grafik 4.16. İleriye Yönelik Risk Açıklaması Olmayan Şirketler	110

GİRİŞ

Uluslararası finansal krizler ve şirket skandalları neticesinde mevcut ve potansiyel yatırımcıların güveninin kazanılması için bazı düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu düzenlemelerden birisi de şeffaflığın sağlanmasına ve yatırımcıların doğru ve güvenilir bilgi ihtiyaçlarının karşılanmasına yöneliktir. Nitekim ABD’de Sarbanes Oxley Yasası ile borsada işlem gören şirketler için risk raporlaması zorunlu olmuştur. Bununla birlikte Almanya’da risk raporlamayı kapsamlı ve resmi bir şekilde düzenleyen ilk muhasebe standardı (GAS-5: Alman Muhasebe Standardı No.5: Risk Raporlama) 2000 yılında yayımlanmıştır.

Risk raporlama risk yönetim sürecinin önemli aşamalarındandır. Zira risk raporlama, işletmedeki risk toplamını gösterdiği için kurumsal düzeyde önemlidir. Risk yönetiminin amacı; işletmenin karşılaşılabileceği mevcut ve potansiyel risklerle ilgili bilgilerin yargıda bulunacak bilgi kullanıcılarına iletilmesini sağlayarak ilgili tarafların işletme hakkında doğru değerlendirmeler yapmasına yardımcı olmaktır.

Uluslararası alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde risk raporlaması ile ilgili akademik çalışmalar bulunmakla birlikte Türkiye’de bu konuyla ilgili çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu sebeple çalışmanın amacı, Türkiye’deki ve gelişmiş ülkelerdeki risk raporlama konusunda yapılmış düzenleme ve uygulamaları inceleyerek karşılaştırma yapmak, bu konuda BİST’te işlem gören şirketlerin risk raporlama uygulamalarının işletme düzeyinde belirleyicilerini incelemek ve öneri sunarak bu alandaki literatüre katkı sağlamaktır. Dolayısıyla bu tez çalışmasının risk raporlama alanında çalışma yapacak olan kişi ve kuruluşlara ve bundan sonraki yapılacak akademik çalışmalara yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Bu kapsamda çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, işletmelerde risk yönetiminin kavramsal olarak ortaya konulması bakımından giriş niteliğindedir. Bu

bölümde riskin tanımı, türleri ile risk yönetimi ve risk yönetim süreci açıklanmıştır. Ayrıca bu bölümde risk yönetiminin iç denetim ve iç kontrolle olan ilişkisine de yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde risk yönetim sürecinin önemli aşamalarından birisi olan risk raporlamaya ilişkin kavramsal çerçeve ele alınmış olup, risk raporlamanın tanımı ve türleri, risk raporlamanın amacı ve önemi, yararları ve sakıncaları ile risk raporlama modeli konuları ele alınmıştır. Çalışmanın bu bölümünde ayrıca risk raporlaması ile ilgili literatür incelemesi yapılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde gelişmiş ülkelerdeki ve Türkiye'deki risk raporlamaya yönelik hukuki düzenlemeler ve uygulamalar incelenerek gelişmiş ülkelerdeki ve Türkiye'deki risk raporlama uygulamalarının karşılaştırılması yapılmıştır. Risk raporlamaya ilişkin yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde yasal düzenleme ve uygulamaların en yoğun olduğu gelişmiş ülkelerin Amerika Birleşik Devletleri (ABD), İngiltere ve Almanya olduğu görülmüş olup bu ülkelerdeki düzenleme ve uygulamalar bu bölümde ele alınmıştır.

Çalışmanın dördüncü ve son bölümünde ise hisse senetleri BİST'de işlem gören ve imalat sanayiinde faaliyette bulunan 122 adet sermaye şirketinin 2013, 2014 ve 2015 yılları itibariyle risk raporlama uygulamaları incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞLETMELERDE RİSK YÖNETİMİNE GENEL BAKIŞ

Genel olarak ifade edilecek olursa risk, işletmenin stratejik, mali ve operasyonel hedeflerini gerçekleştirmesini engelleyecek, muhtemel olaylardır. Bu kapsamda işletmenin amaçlarını gerçekleştirebilmesi için karşılaşılabileceği her türlü riskleri (stratejik, operasyonel, finansal, finansal olmayan vb.) yönetmeleri gerekmektedir. Zira risk yönetimi; işletmenin amaçlarını gerçekleştirebilmesi için makul güvence sağlayan ve işletmelerin karşılaşılabileceği potansiyel risklerin belirlenmesini, değerlendirilmesini, yönetilmesini, kontrolünü ve raporlanmasını içeren faaliyetlerin tümü olarak tanımlanabilir. İşletmelerin karşılaşılabileceği riskleri yönetmeleri ve raporlamaları başta yatırımcılar ve finans kuruluşları olmak üzere ilgili tüm paydaşlar için oldukça önemlidir. Bu kapsamda çalışmanın konusu olan risk raporlamanın temelinde bulunan risk, riskin sınıflandırılması, risk yönetimi, risk yönetim süreci ile risk yönetiminin iç kontrol ve iç denetim ile olan ilişkisi bu bölüm kapsamında incelenecektir.

1.1. İŞLETMELERDE RİSK VE RİSKİN SINIFLANDIRILMASI

Risk, zarar ve kayıp durumuna neden olabilecek bir olayın meydana gelme ihtimali olarak tanımlanmaktadır. Temel bir kavram olarak risk, çeşitli kaynaklarda farklı şekillerde ifade edilmekte ve sınıflandırılmaktadır. Bu kapsamda risk kavramı ve riskin sınıflandırılması konusu çalışmanın bu kısmında incelenmiştir.

1.1.1. Risk Kavramı

Risk kavramı, sözlük anlamı olarak zarara uğrama tehlikesi anlamına gelmektedir. Buradaki zarara uğrama tehlikesi ise öngörülebilir zarar ihtimallerini ifade etmektedir (Yereli, 2007, 16).

Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca ve Portekizce’de risk kavramı ile ilgili tanımlar incelendiğinde riskin zarar, zarara uğrama ihtimali, kayıp, tehlike gibi kötü ve arzulanmayan bir sonuçla karşılaşılması ihtimali olarak tanımlandığı görülmektedir. Arapça ve Çince’de ise risk geleneksel ifadesinden farklı olarak tanımlanmaktadır. Arapça’da risk, rızk kelimesi ile Allah’ın verdiği lütuf, nimet, geçim, maişet ve gelir olarak ifade edilirken; Çince’de, iki farklı işaretle tanımlanmakta olup söz konusu işaretlerden biri tehlikeyi, diğeri ise fırsatı ifade etmektedir (Yarız, 2012, 5).

Riskin literatürde yapılan bazı tanımlamaları şöyledir; Yapılan bir çalışmada risk, bir işlemle ilgili maddi bir kaybın, giderin ya da zararın oluşmasıyla birlikte ekonomik yararın azalması ihtimali olarak ifade edilmiştir (Gökgöz, 2006, 9). Bir başka çalışmada ise risk, işletmenin operasyonel, finansal ve stratejik hedeflerine ulaşmasını engelleyecek olay ve durumun gerçekleşme ihtimali olarak tanımlanmaktadır (Topaloğlu, 2013, 207).

Finans literatüründe ise risk, bir yatırımın finansal kayba uğrama olasılığı olarak ifade edilmektedir. Zira risk, bir yatırımın olası getirilerinin gerçekleşme ihtimali ile bir varlığın getirisindeki belirsizliği ifade etmektedir (Yıldırım ve Kısakürek, 2012, 38). Dolayısıyla finansal ve ekonomik açıdan incelendiğinde risk, belirsizlik ve belirsizliğin sonuçları olarak ifade edilebilir (Akın Acuner, 2003, 38). Yatırımcı açısından değerlendirildiğinde ise risk, beklenen getiriye elde edememe ya da zarar etme ihtimali olarak tanımlanabilir (Gökgöz, 2006, 2).

Sigortacılık alanında risk; fiili sonucun beklenen sonuçtan farklı olması, belirsizlik ve kaybetme ihtimali olarak ifade edilir. Bankacılıkta ise risk; verilen bir kredinin veya taahhüdün yerine getirilmemesi ihtimali olarak tanımlanmaktadır (Parlakkaya, 2005, 5).

Alman Muhasebe Standardı No. 5: Risk Raporlama (German Accounting Standard No. 5 Risk Reporting- GAS-5) standardında risk; gelecekte işletmenin ekonomik durumunu olumsuz etkileme ihtimali olarak ifade edilmektedir (GASB, 2000, 9).

Çeşitli meslek örgütleri tarafından yapılan risk tanımları aşağıda sunulmaktadır;

Treadway Komisyonu Organizasyonları Destekleme Komitesi'ne (The Committee of Sponsoring Organizations of The Treadway Commission – COSO) göre ise risk “bir olayın ortaya çıkma ve işletmenin hedeflerine ulaşmasını olumsuz etkileme ihtimali” olarak tanımlanmaktadır (Reding; Sobel; Anderson et al. 2009, 4-3).

Uluslararası Standartlar Organizasyonu'na (International Organisation for Standardisation – ISO) göre ise risk, bir olayın sonuçlarının olasılık birleşimi olarak tanımlanmaktadır (Fone and Young, 2005, 11-12; Kızılboğa, 2013, 64; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 207).

İç Denetçiler Enstitüsü'nün (The Institute of Internal Auditors - IIA) tanımına göre risk, işletmenin operasyonel, finansal ve stratejik amaçlarına ulaşmasını engelleyecek, muhtemel olaylar olarak ifade edilmektedir (Kır, 2010, 53).

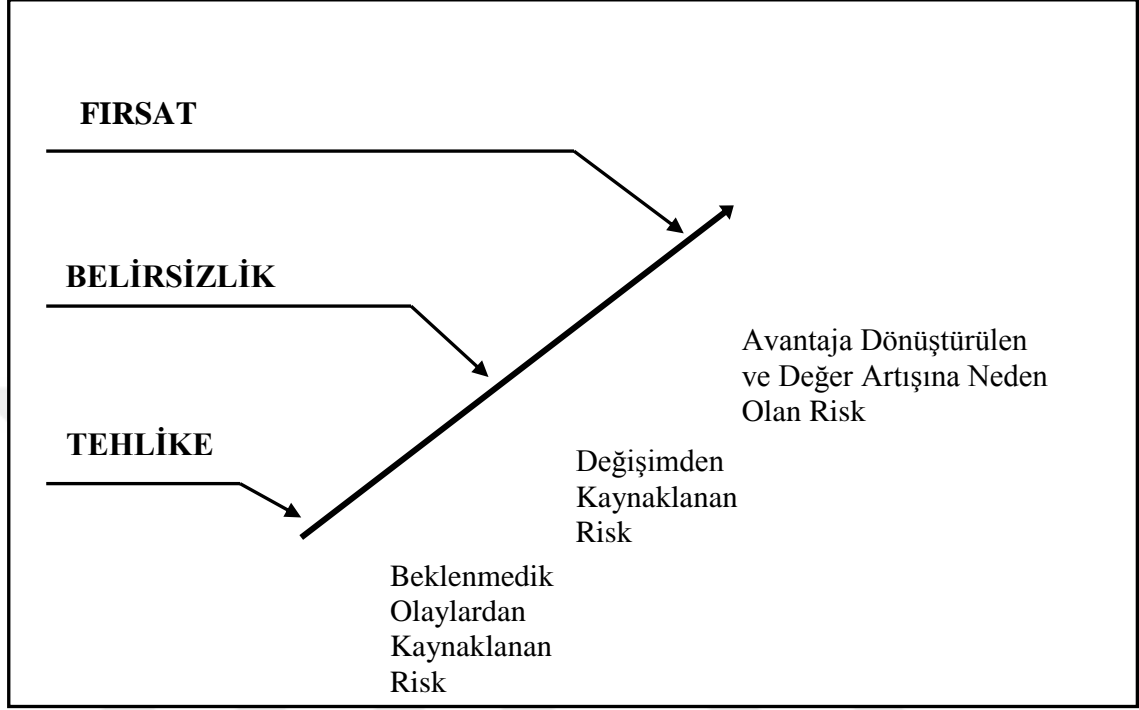
Avrupa Risk Yönetimi Dernekleri Federasyonu (Federation of European Risk Management Associations – FERMA) risk yönetimi standartlarına göre risk, bir olayın meydana gelme ihtimali ile bu olayın sonuçlarının kombinasyonu olarak tanımlanmaktadır (Özbek, 2012, 270).

Kamu İç Denetiminde Risk Değerleme Rehberine göre risk ise; işletmelerin hedefleri ile stratejik amaçlarına ulaşmasını engelleyecek veya beklenmeyen zararlara sebep olacak olaylar ya da durum olarak tanımlanmaktadır.

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yayımlanan “Türkiye Denetim Standartları-Riskin Erken Teşhisi Sistemi ve Komitesi Hakkında Denetçi Raporuna İlişkin Esaslara Yönelik İlke Kararı”nda risk; şirketin varlığını, gelişmesini ve sürekliliğini tehdit edebilecek gelişmelerin ortaya çıkma ihtimali olarak tanımlanmaktadır (http://www.kgk.gov.tr/contents/files/Pdf/Riskin_Erken_Saptanmasina_Yonelik_Ilke_Karari.pdf, Erişim Tarihi: 22.08.2016).

Yukarıdaki risk tanımları bir bütün olarak ele alındığında riskin önceleri olumsuz (negatif) yönünün ön plana çıktığı görülmektedir. Ancak yeni ve güncel tanımlamalarda riskin tehditlerle birlikte işletmelerin hedeflerine ulaşmasını sağlayacak fırsatları da

kapsadığı anlaşılmaktadır (Akın Acuner, 2006, 64). Bu kapsamda risk kavramı anlayışında meydana gelen değişim şöyle gösterilmektedir.

Kaynak: (PriceWaterhouseCoopers-PWC, 2006, 8)

Şekil 1.1. Risk Anlayışındaki Değişim

Yukarıdaki şekil incelendiğinde beklenmeyen olaylar neticesinde ortaya çıkan riskin tehlikeyi; değişim sonucunda ortaya çıkan riskin belirsizliği; işletme yararına kullanabilecek riskin ise fırsatları kapsadığı görülmektedir (Anıl Keskin, 2006, 16; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 206).

Gerek zarar ve zarara uğrama tehlikesi gerekse fırsatlar olarak tanımlanan riskin, sınıflandırılması aşağıda incelenmiştir.

1.1.2. Riskin Sınıflandırılması

İşletmeler faaliyetlerini yerine getirirken pazar kaybı, likidite kaybı, itibar kaybı, tedarik zorlukları, ödeme güçlüğü, tahsilat sorunu, istihdam sorunları ve grev tehlikesi gibi çok sayıda risk ile karşı karşıya kalabilmektedir. Genel olarak belli bir sınıflandırmaya tabi tutulduğunda; finansal riskler [kredi riski, piyasa riskleri (faiz oranı riski, fiyat riski, kur riski), likidite riski], operasyonel riskler [personel riskleri, bilgi teknoloji riskleri, organizasyonel riskler, yasal riskler, dış etkenler (doğal riskler, terörist riskler)], stratejik riskler [politik risk, sosyo-ekonomik riskler, müşteri riski], çevresel riskler,

faaliyet riskleri, denetim riskleri, kontrol riski, işletme içi ve işletme dışı riskler, finansal ve finansal olmayan riskler, temel iş ile ilgili riskler, saf ve spekülasyon riskler, iş ortamı ve sanayi riskleri, yetkilendirme riski, finansal raporlama riskleri, performans riskleri, muhasebe içi ve muhasebe dışı riskler, bilgi riski, uygunluk riski, itibar riski, kurumsal yönetimden kaynaklanan riskler, finansman riski, ülke riski, değer zinciri ve destek süreçlerinden kaynaklanan riskler, tahmin riski, sistematik ve sistematik olmayan riskler, tahribat riski, hasar riski ve sermaye yapısı ve yeterliliği riski olmak üzere birbirinden farklı pek çok riski ortaya koymak mümkündür. Buna ilişkin çeşitli standartlar ile meslek örgütleri tarafından yapılan risk sınıflandırmaları ile literatürde risk raporlama ve risk açıklama ile ilgili yapılan çalışmalarda risk sınıflandırmaları ise aşağıdaki Tablo 1.1’de özetlenmektedir.

Tablo 1.1. Risk Raporlaması İle İlgili Risk Sınıflandırmaları

Yazar&Yıl	Risk Sınıflandırmaları
İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü (Institute of Chartered Accountants in England and Wales - ICAEW) (1997); Korosec and Horvat (2005); Mohobbot and Konishi (2005)	<ul style="list-style-type: none"> • Çevre riski, • İş riski ve • Bilgi riski
Alman Muhasebe Standardı No.5: Risk Raporlama (GAS-5) (2000)	<ul style="list-style-type: none"> • İşletme çevresi ve sektör riskleri, • Performans riskleri, • Stratejik işletme riskleri, • Personel riskleri, • Finansal riskler, • Bilgi teknoloji riskleri ve • Diğer riskler
Risk Yönetimi Enstitüsü (The Institute of Risk Management - IRM) (2002)	<ul style="list-style-type: none"> • Finansal risk, • Stratejik risk, • Operasyonel risk ve • Tahribat riski
Cabedo and Tirado (2004)	<ul style="list-style-type: none"> • Finansal (operasyonel risk, piyasa riski, likidite riski ve kredi riski) ve • Finansal olmayan (iş riski ve stratejik risk) riskler
Ariffin (2005)	<ul style="list-style-type: none"> • Operasyonel risk, • Piyasa riski, • Kredi riski ve • Likidite riski
Lajili and Zeghal (2005)	<ul style="list-style-type: none"> • Finansal risk, • Politik risk, • Piyasa riski, • Teknoloji riski ve • Çevresel risk
Mohobbot (2005)	<ul style="list-style-type: none"> • Finansal risk, • İş riski, • Operasyonel ve diğer risk, • Uygunluk riski ve • Bilgi işleme ve teknoloji riski

Tablo 1.1. Risk Raporlaması İle İlgili Risk Sınıflandırmaları devamı

Berger and Gleißner (2006)	<ul style="list-style-type: none"> • Stratejik riskler, • Piyasa riskleri, • Politik/yasal ve sosyo-ekonomik riskler, • Finansal riskler, • Kurumsal yönetimden kaynaklanan riskler, • Operasyonel riskler, • Değer zinciri ve destek süreçlerinden kaynaklanan riskler ve • Diğer riskler
Linsley and Shrivs (2006)	<ul style="list-style-type: none"> • Finansal risk, • Operasyonel risk, • Yetkilendirme riski, • Bilgi işleme ve teknoloji riski, • Dürüst olmama riski ve • Stratejik risk
Abraham and Cox (2007)	<ul style="list-style-type: none"> • Finansal risk, • İş riski ve • Stratejik risk
Amran; Bin; Hassan, (2009); Chandiramani (2009); Kongprajya (2010), Mokhtar and Mellet (2013)	<p>Linsley and Shrivs (2006)'ın çalışmalarını esas almışlardır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finansal risk, • Operasyonel risk, • Yetkilendirme riski, • Bilgi işleme ve teknoloji riski, • Dürüst olmama riski ve • Stratejik risk
Oorschot (2009)	<ul style="list-style-type: none"> • Finansal risk, • Kredi riski, • Likidite riski, • Piyasa riski, • Faiz oranı riski, • Kur riski ve • Diğer fiyat riski
Rajap (2009)	<ul style="list-style-type: none"> • Çevresel riskler, • Operasyonel riskler ve • Stratejik riskler
Don (2010)	<ul style="list-style-type: none"> • Piyasa riski, • Kredi riski, • Likidite riski, • Operasyonel risk, • İş riski, • Yasal risk ve • Sermaye yapısı ve yeterliliği riski
Mokhtar (2010)	<ul style="list-style-type: none"> • Piyasa riski, • Kredi riski, • Likidite riski ve • Faiz oranı riski
Elshandidy (2011); Elshandidy; Fraser; Hussainey, (2014)	<ul style="list-style-type: none"> • Sistemik risk, • Sistemik olmayan risk, • Finansman riski ve • Likidite riski
Greco (2011)	<ul style="list-style-type: none"> • Stratejik riskler, • İtibar riski, • Operasyonel riskler, • Uygunluk riskleri, • Raporlama riskleri ve • Finansal riskler

Tablo 1.1. Risk Raporlaması İle İlgili Risk Sınıflandırmaları devamı

Meijer (2011)	<ul style="list-style-type: none"> • Operasyonel risk, • Finansal raporlama riski, • Yasal ve düzenleyici risk, • Finansal risk, • Piyasa riski, • Kur riski, • Faiz oranı riski, • Diğer fiyat riski, • Likidite riski ve • Kredi riski
Muzahem (2011)	<ul style="list-style-type: none"> • Finansal riskler, • Operasyonel riskler, • Çevresel ve sosyal riskler, • Bilgi işleme ve teknoloji riski, • Stratejik ve iş riskleri, • Yasal düzenleme riski, • Dürüst olmama ve yönetim riskleri, • Yetkilendirme ve çalışanların riski ve • Politik, ekonomik ve uluslararası risk
Oliveira; Rodrigues; Craig (2011)	<ul style="list-style-type: none"> • Lajili and Zeghal (2005)'in çalışmalarını esas almışlardır. Bu kapsamda riskler; • Finansal risk, • Politik risk, • Piyasa riski, • Teknoloji riski ve • Çevresel risk
Abraham; Marston; Darby, (2012)	<ul style="list-style-type: none"> • Finansal, • Stratejik, • Yetkilendirme, • Operasyonel, • Dürüst olmama riski ve • Bilgi işleme ve teknoloji riski
Miihkinen (2012; 2013)	<ul style="list-style-type: none"> • Stratejik riskler, • Operasyonel riskler, • Finansal riskler ve • Hasar riski
Ryan (2012)	<ul style="list-style-type: none"> • Piyasa riski, • Kredi riski, • Likidite riski ve • Bilgi riski ve tahmin riski
Adamu (2013)	<ul style="list-style-type: none"> • Çevresel risk, • Operasyonel risk ve • Stratejik risk
Ntim; Lindop;Thomas, (2013)	<ul style="list-style-type: none"> • Finansal risk, • Operasyonel/iş riskleri ve • Stratejik risk
Rattanataipop (2013)	<ul style="list-style-type: none"> • Finansal riskler, • Operasyonel riskler, • İş riskleri ve • Muhtemel olay riskleri

Bu çalışmanın konusunu oluşturan risk raporlama kapsamında riskler; finansal riskler, stratejik riskler, operasyonel riskler, dış çevre riskleri ile diğer riskler olmak üzere aşağıda incelenecektir.

1.1.2.1. Finansal Riskler

Finansal riskler, işletmenin yükümlülüklerini yerine getirememesi veya gecikmeli getirmesi, karlılık sorunları ve kredi kaynaklarına ulaşamaması gibi nedenlerden kaynaklanan risklerdir (Yarız, 2012, 15). Dolayısıyla finansal riskler, işletmenin mali durumunun ve tercihlerinin neticesinde oluşan riskleri ifade etmektedir. Finansal riskleri de kendi içerisinde kredi riski, piyasa riski ve likidite riski gibi farklı şekillerde sınıflandırmak mümkündür (Griffits, 2005, 23; Cabedo and Tirado, 2004, 185).

Kredi riski, bir işletmenin doğrudan kredi kullandığı işletmenin veya diğer ekonomik birimlerin sözleşme şartlarını yerine getirmemesi veya yükümlülüklerini geciktirmesi nedeniyle ortaya çıkan zarar ihtimalidir (Yıldıran ve Kısakürek, 2012, 45).

Piyasa riski, piyasada parasal işlemleri etkileyecek, faiz, döviz kuru ve hisse senedi fiyatlarındaki değişimler nedeniyle meydana gelen kayıp ihtimalidir (Yarız, 2012, 89).

Likidite riski, işletmelerin vadesi gelen yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için gerekli likiditeye sahip olamaması nedeniyle karşılaşılabileceği riski ifade eder (Parlakkaya, 2005, 20).

1.1.2.2. Stratejik Riskler

Stratejik riskler, işletmenin kısa, orta veya uzun vadelere belirlemiş olduğu amaçlarına ulaşmasını engelleyebilecek riskler olarak tanımlanabilir. Politik risk, ekonomik risk, sosyal risk ve müşteri riski gibi riskler stratejik risklere örnek olarak verilebilir (Griffits, 2005, 22). Söz konusu stratejik risklerin tanımları şöyledir;

Politik risk; İşletme faaliyetlerini etkileyen politik çatışmalar ve siyasi partilerdeki radikal değişiklikler sonucu ortaya çıkabilecek risklerdir (Sümer Göğüş, 2012, 32).

Ekonomik risk; Enflasyon ve faiz oranları gibi ekonomik göstergelerdeki değişimlerden kaynaklanan risklerdir (Griffiths, 2005, 22).

Sosyal risk; Toplumun gelenek, görenek ve değerlerinde yaşanan değişimler, işsizliğin sürekli hale gelmesi, şehirleşme sorunları, bölgeler arası ekonomik gelişme farklılığı, etnik sorunlar, ulaşım sorunları ve terör eylemleri gibi sosyal unsurlardan kaynaklanan risklerdir (Yarız, 2012, 16).

Müşteri riski; Müşterilerin istek ve ihtiyaçlarını karşılamakta başarılı olamama sebebiyle ortaya çıkabilecek risklerdir (Griffiths, 2005, 22).

1.1.2.3. Operasyonel Riskler

Operasyonel riskler işletmenin temel iş faaliyetlerini yapmasını engelleyebilecek riskleri ifade etmektedir (Adamu, 2013, 147; TÜSİAD, 2008, 19-20). Bu kapsamda operasyonel riskler; personel riski, organizasyonel risk, yasal riskler, teknolojik riskler ve dış etkenlerden oluşmaktadır. Söz konusu riskler aşağıda kısaca tanımlanmaktadır.

Personel riski; İşletme yönetiminin ve personelinin yetersiz olmasından, görevlerini ihmal etmelerinden, unutmalarından ya da kötüye kullanmalarından veya bilerek suç sayılabilecek faaliyetleri gerçekleştirmelerinden dolayı ortaya çıkan risklerdir (Yarız, 2012, 14).

Organizasyonel risk; İşletmenin organizasyon yapısındaki bilgi akışının yetersiz olması, yetki sınırlarının belirgin olmaması ve görev tanımlarındaki belirsizliklerden kaynaklanan risklerdir (Yarız, 2012, 14).

Yasal riskler; İşletmenin, ulusal ya da uluslararası yasal düzenlemelere uymaması veya yasa, yönetmelik ve tüzüklerin gereklerini ihmal etmesi sebebiyle karşılaşılabileceği risklerdir (Griffiths, 2005, 23).

Teknolojik riskler; Bilgisayar sistemlerindeki teknik sorunlar, virüs problemleri ve yetersiz düzeydeki sistemlerden dolayı işletmelerin karşılaşılabilecekleri risklerdir (Boyacıoğlu, 2002, 52).

Dış etkenler; İşletme ile herhangi bir bağı olmayan, bütünüyle dış faktörler çerçevesinde oluşan risklerdir (Toroslu, 2014, 175). Zira işletme dışındaki üçüncü kişilerle ilgili hile işlemleri, risk doğurması muhtemel hususlara yönelik yasal düzenlemelerdeki değişiklik ve boşluklar, yangın, deprem, sel gibi felaketlerden dolayı ortaya çıkan riskler, sosyal kargaşanın neden olacağı zararlar, terörist faaliyetler, internet sitelerinin dış müdahaleler kapsamında kötüye kullanılması gibi riskler dış etkenleri oluşturmaktadır (Boyacıoğlu, 2002, 53).

1.1.2.4. Dış Çevre Riskleri

Dış çevre riskleri işletmenin faaliyetlerinden bağımsız olarak ortaya çıkan; ancak, işletmeyi etkileyen risklerdir. Dış çevre risklerine; doğal afet riskleri, yasal düzenlemeler (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK), vergi, iş kanunu, SPK düzenlemeleri, iş sağlığı ve güvenliği, çevre yönetimine yönelik kanun ve düzenlemelere uyum eksiklikleri), müşteri eğilimleri, rakipler, sektördeki değişiklikler, ekonomik ve politik değişiklikler, makroekonomik koşullardaki değişiklikler (küresel rekabetin artması ve olumsuz makro ekonomik koşullardan dolayı yaşanabilecek maliyet/kalite/inovasyon baskıları), küresel finans hareketleri, terörizm, bölgesel çatışmalar, iklim değişiklikleri (kötü hava koşulları sonucunda özellikle tarım ve sanayide yaşanabilecek kayıplar, altyapı zararları), salgın hastalıklar sonucunda oluşabilecek finansal kayıplar ile yolsuzluk ve rüşvetten kaynaklanabilecek itibar riskleri örnek olarak verilebilir (TÜSİAD, 2008, 20; Kaya, 2015, 1).

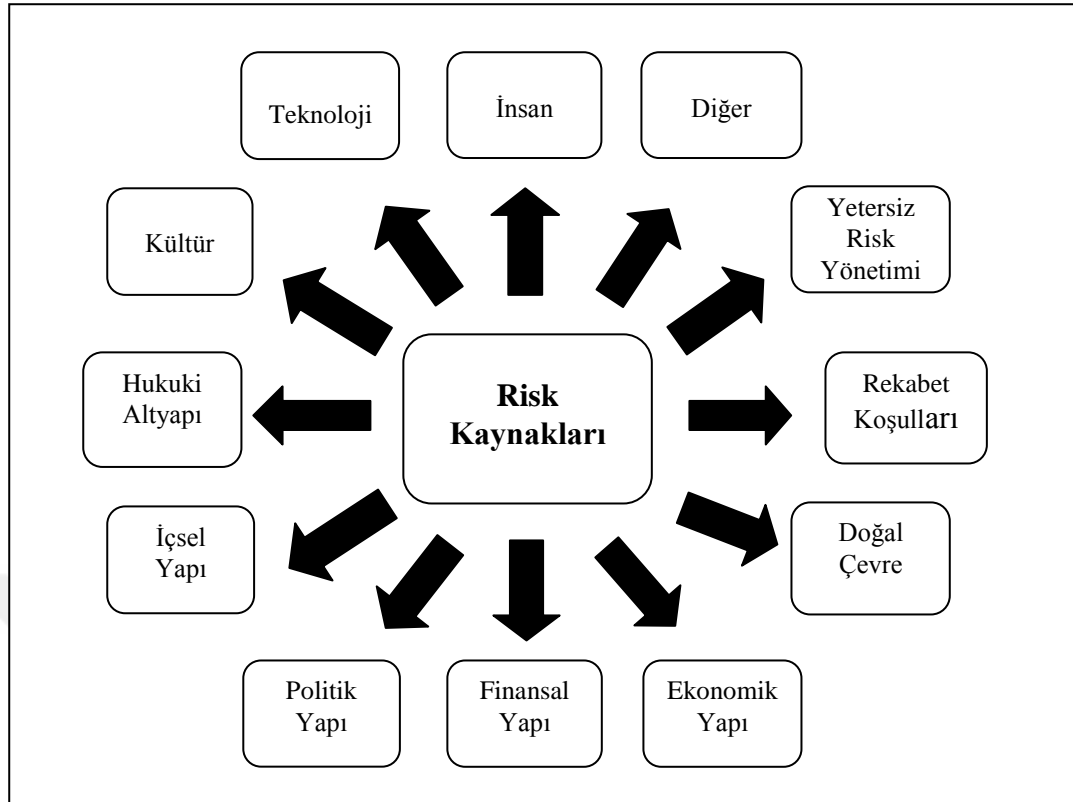
Dış çevre risklerinin çeşitleri bu çalışmanın kapsamını aşacak nitelikte olduğundan dolayı her biri ayrı ayrı incelenmemiştir.

1.1.2.5. Diğer Riskler

Finansal, stratejik, operasyonel ve dış çevre riskleri kapsamında değerlendirilmeyen; konsantrasyon riski, uyum riski, yönetim ve kontrol sistemleri riski, vergi riskleri ile sağlık ve güvenlik riskleri diğer riskler kapsamında değerlendirilmektedir.

1.1.3. Riskin Kaynakları

Gelecekteki olaylar hakkında kesin bir bilgiye sahip olunmaması (belirsizlik ortamı), işletmelerin yürüttükleri faaliyetlerin sonuçlarını önceden belirleyebilme imkânını ortadan kaldırmakta olup, riskin en temel kaynağını oluşturmaktadır (Yarız, 2012, 5). Bu kapsamda rekabet, doğal çevre, güvenlik, yasal, kültürel, teknolojik, toplumsal, finansal altyapı, ekonomik ve politik sistem, içsel koşullar vb. faktörlerin her biri işletmeler için birer risk kaynağı olarak görülmektedir. Hatta zayıf ve yetersiz bir risk yönetimi bile risk kaynağı olarak kabul edilmektedir. İşletmeleri etkileyen söz konusu risk kaynakları Şekil 1.2.'de gösterilmiştir.

Kaynak: (Yarız, 2012, 12)

Şekil 1.2. Risk Kaynakları

Yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere risk kaynaklarının işletme içi ve işletme dışı birçok faktörden oluştuğu anlaşılmaktadır.

1.2. RİSK YÖNETİMİ VE RİSK YÖNETİM SÜRECİ

İşletmeler faaliyetlerini yerine getirirken çeşitli risklerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Tüm bu riskler neticesinde ortaya çıkabilecek zararların yok edilmesi veya azaltılması için ise yönetilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda risk yönetim süreci aşağıda incelenmiştir.

1.2.1. Risk Yönetimi

Risk yönetimi konusunda çeşitli standartlar ve meslek örgütleri tarafından yapılmış birçok tanım bulunmaktadır. Bu tanımlamalar şöyledir;

Avustralya/Yeni Zelanda Risk Yönetimi Standardına göre risk yönetimi; potansiyel fırsatların olumsuz etkilerini yöneterek, söz konusu bu fırsatların değerlendirilmesini sağlamaya ilişkin kültür, süreç ve planların tamamı olarak tanımlanmaktadır (AS/NZS 4360, 2004, 4).

Alman Muhasebe Standardı No. 5: Risk Raporlama (GAS-5) standardında risk yönetimi; şirketin tüm faaliyetlerini içine alan kapsamlı bir dizi kontrol süreçleri olarak ifade edilmektedir. Bu süreçler; tanımlama, analiz, ölçüm, kontrol, dokümantasyon ve iletişimin yanı sıra bu faaliyetlerin izlenmesi unsurlarını içeren sistematik ve tutarlı bir yaklaşımı uygulayan risk stratejisine dayanmaktadır (GASB, 2000, 9).

Sigortacılık ve Risk Yönetimi Derneği (The Association of Insurance and Risk Management - AIRMIC), Kamu Sektöründe Risk Yönetimi Ulusal Forumu (The National Forum for Risk Management in the Public Sector - ALARM) ve Risk Yönetimi Enstitüsü (The Institute of Risk Management - IRM) tarafından yayınlanan risk yönetimi standardına göre risk yönetimi; işletmelerin faaliyetlerine ilişkin risklere sürekli fayda sağlamak amacıyla metodolojik olarak yanıt vermesi şeklinde ifade edilmektedir (AIRMIC; ALARM; IRM, 2002, 2).

IIA'nın tanımına göre ise risk yönetimi; işletmenin amaçlarını gerçekleştirmesi için makul bir güvence sağlamak üzere, olası olay ve durumların önceden belirlenmesi, değerlendirilmesi, yönetilmesi ve kontrol edilmesinden oluşan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Nielsen, 2010, 17).

TÜSİAD'ın (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği) "Kurumsal Risk Yönetimi Raporuna" göre risk yönetimi; arzu edilen kâra ulaşmak için hangi risklerin, ne ölçüde alınması gerektiğini belirleyerek bu sürecin planlandığı şekilde gerçekleşmesini güvence altına almayı amaçlayan bir sistem olarak ifade edilmektedir (TÜSİAD, 2008, 17).

ISO'ya göre risk yönetimi; riski yönlendiren ve kontrol eden koordine edilmiş bütün faaliyetlerdir (Laycock, 2014, 60).

Yukarıda çeşitli standartlar ve meslek örgütlerince yapılan risk yönetimi tanımlarına yer verilmiştir. Meslek örgütleri dışında akademik çalışmalarda yapılan risk yönetimine ilişkin tanımlamalar ise aşağıda sunulmuştur.

Yapılan bir çalışmada risk yönetimi; işletmenin amaçlarını yerine getirebilme gücünü etkileyen potansiyel riskleri belirleyerek işletmenin bu riskleri kendi içinde

yönetmesi için tasarlanmış bir süreç olarak tanımlanmıştır (Rittenberg; Johnstone; Gramling, 2010, 194).

Akın Acuner (2005, 46) çalışmasında risk yönetimini; nasıl ve ne zaman oluşacağı bilinmeyen risklerin olumsuz etkilerini azaltmak ve bu riskler kapsamındaki potansiyel fırsatları değerlendirmek için kaynakların en etkin şekilde planlamasını, organizasyonunu, yönetilmesini ve kontrolünü içeren faaliyetlerin bütünü olarak tanımlamaktadır.

Bir başka çalışmada risk yönetimi; riskleri tanımlamayı, değerlemeyi, risklere karşı yerine getirilecek faaliyetleri belirlemeyi, belirlenen faaliyetleri uygulamayı ve bunları izleyerek sonuçlarını gözden geçirmeyi kapsayan tüm süreçler olarak tanımlanmıştır (Derici; Tüysüz; Sarı, 2007, 153).

Özbek (2012, 260) çalışmasında risk yönetimini; risklerin tanımlanması, etki ve gerçekleşme ihtimallerinin hesaplanarak sayısallaştırılması yoluyla rakamlaştırılması ve söz konusu risklerin uygun yöntemlerle ortadan kaldırılması aşamalarından oluşan bir süreç olarak ifade etmektedir.

Yukarıdaki tanımlar bir bütün olarak incelendiğinde risk yönetimi; işletmenin hedeflerini gerçekleştirebilmesi için makul güvence sağlayan ve işletmelerin karşılaşılabileceği potansiyel risklerin belirlenmesini, değerlendirilmesini, yönetilmesini, kontrolünü ve raporlanmasını içeren faaliyetlerin tümü olarak tanımlanabilir.

1.2.1.1. Risk Yönetiminin Gelişim Süreci

Risk yönetimi kavramının tarihsel gelişimi ticaretin ilk yıllarına kadar uzanmaktadır. İsmine risk yönetimi denilmese de insanlığın ticaret ile karşılaşmasının yanı sıra risk yönetimi anlayışı ortaya çıkmıştır. Bir disiplin olarak risk yönetiminin ortaya çıkması ise ABD’de sigorta sektörünün gelişmesi ile ivme kazanmıştır (TÜSİAD, 2008, 25). Bu kapsamda risk yönetimi ilk olarak sigortacılık sektöründe kullanılmış olmakla birlikte 1970’lerde Amerika’da işletmelerde risk yönetimi geniş kabul görmeye başlamıştır (Non, 8; Kızılboğa, 2013, 65).

Bretton Woods anlaşmasının sona ermesiyle birlikte 1973-1979 dönemi petrol krizleri, teknolojik gelişmeler, monetarist para politikalarının uygulanmaya başlanması ve küreselleşme sürecinin hızlanması risk yönetiminin gelişmesine sebep olmuştur (Aydeniz, 2008, 11).

Risk yönetiminin önemi 1990 yılında artmış ve işletmenin batmasına neden olabilecek riskler üzerine yoğunlaşmıştır. 1990 sonlarında yapılan çalışmalar ise, işletmelerin risk yönetimi kapsamında değerlendirdikleri risk kapsamının genişlediğini göstermektedir. Tüm bunlar risk yönetimine verilen önemin artmasını ve kurumsallaşmanın risk yönetim anlayışına yerleşmesini sağlamıştır. Zira bu dönemde; kapsamlı bir risk yönetim çerçevesi oluşturulması, risk yönetim uygulamaları ile iç denetimin birleştirilmesi, işletmelerde risk farkındalığının artırılarak risk yönetim birimi oluşturulması ve kurumsal risk yönetimi (KRY) anlayışının kabulü gibi pek çok konuda ilerleme kaydedilmiştir (Non, 10; Kızılboğa, 2013, 66).

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren risk yönetimi, savunma ve silah sanayiinin yanı sıra uzay çalışmalarında, güvenilirlik ve emniyet önceliklerinin öne çıkmasıyla birlikte kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle savunma programının tedarik aşamasındaki teknik riskler, risk yönetiminin özünü oluşturmuştur. Son zamanlarda ise risk yönetiminin kapsamı artmış olup finans sektöründe bankacılık, sigortacılık ve portföy yönetimi alanlarında, inşaat taahhüt sektörü, proje yönetim, ulaşım, savunma ve uzay sanayiinde yaygın olarak kullanılmaktadır (Yarız, 2012, 20).

Türkiye’de risk yönetimi ise Türk ve dünya ekonomilerinde son yıllarda meydana gelen gelişmelerle birlikte Haziran 1999’da yürürlüğe giren Bankalar Kanunu ile ayrı bir önem kazanmıştır. Bu kapsamda söz konusu Kanunla bankalar “etkin bir iç denetim sistemi ile risk kontrol ve yönetim sistemi” kurmakla yükümlü hale getirilmiştir. Ayrıca, BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu) tarafından Şubat 2001’de ve Ocak 2002’de çıkarılan Yönetmelikler* ile bankalar ve özel finans kurumları için öngörülen iç denetim ve risk yönetim sistemlerine ilişkin bazı ilkeler yayınlamıştır (Gökgöz, 2006, 14).

---

* Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemleri Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 08.02.2001, Sayı: 24312.

Bankacılık sektöründe etkin bir risk yönetimi ve denetim sistemi oluşturarak finansal istikrarı sağlamayı amaçlayan Basel düzenlemelerinin risk yönetimi ile ilgili gelişimi ise şöyledir;

Bankacılıkta risklerin uluslararası alanda daha iyi yönetilmesi için 1974 yılında Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements- BIS) tarafından Basel Komitesi kurulmuş ve 1988 yılında ilk sermaye uzlaşısı Basel I yayınlanmıştır (Gürel; Bulgurcu Gürel ve Demir, 2012, 17). Bu kapsamda risk yönetiminde atılan en önemli adımlardan biri 1988 Basel sermaye yeterlilik uzlaşısı olup söz konusu uzlaşısı ile uluslararası arenada faaliyette bulunan bankaların varlıkları ile ellerinde bulunan sermaye arasında risk odaklı bir ilişki kurulmaya çalışılmıştır (Atiker, 2005, 1).

Basel I uzlaşısının operasyonel risk unsurunu içermemesi, risk yönetiminde tek bir ölçüye bağlı kalması, risk duyarlılığının düşük olması, ağırlıklı olarak sermaye esasına dayalı olması, işletmelerin sınıflandırılmasında ve kredilendirilmesinde çeşitlilik sağlamaması gibi nedenlerden dolayı uzun süre uygulanamamıştır. Bu nedenle, Basel I Kriterlerinin yerini 2004 yılında Basel II Kriterleri almıştır (Arslan, 2007, 52).

Basel II Kriterleri daha kapsamlı risk yönetimi ve denetim mekanizmalarını içermektedir. Bu kapsamda Basel II'nin önem verdiği konuların başında, bankalarda risk yönetiminin teşvik edilerek geliştirilmesi gelmektedir (Şendoğdu, 2010, 6-7). Ancak yaşanan krizler göstermektedir ki bankaların risk yönetiminde verimliliğini artırmak, uluslararası ve ulusal krizleri önlemeye veya söz konusu krizlerin neticesinde oluşacak zararları azaltmaya yönelik olarak hazırlanan Basel II düzenlemeleri bu amaçlara yeteri kadar hizmet edememiştir (Gürel; Bulgurcu Gürel; Demir, 2012, 25). Basel II'deki eksikliklerin giderilmesi amacıyla 2010 yılında Basel III Kriterleri yayımlanmıştır (Kaderli; Doğulu; Arabacı, 2013, 506-507).

Basel III Kriterleri'nde daha esnek ve gelişmiş risk modelleri kullanılmıştır. Basel III, Basel II'de en önemli eksiklik olarak görülen likidite yeterlilik ve risk esasına dayalı olmayan kaldıraç oranı gibi konularda da düzenlemeler yapılmıştır. Basel III Kriterleri ile bankacılık sisteminin dayanıklılığının artırılması, şeffaflığın sağlanması, risk yönetimi uygulamalarının geliştirilmesi, finansal sistemin şoklara karşı direncinin artırılması amaçlanmıştır (Gürel; Bulgurcu Gürel; Demir, 2012, 18).

BDDK'nın yanı sıra Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)* ve Hazine Müsteşarlığının** da risk yönetimi ile ilgili düzenleme ve uygulamaları mevcuttur. Ayrıca Türkiye'de 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) ile risk yönetimi önemli hale gelmiştir. TTK'nın 378. maddesinin birinci fıkrası, *“pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, yönetim kurulu, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlüdür”* şeklinde düzenlenmiştir (TTK, m.378/f.1). Bu kapsamda TTK'ya göre riski yönetmek üzere hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerde riskin erken teşhisi komitesinin oluşturulması gerekmektedir (Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 224).

Dünya'da ve Türkiye'deki tarihsel gelişim incelendiğinde işletmelerin büyümek, sürekliliğini sağlamak ve kar elde etmek gibi amaçlarını yerine getirebilmeleri için karşı karşıya kaldıkları risklerini yönetmeleri gerektiği ve risk yönetiminin öneminin tarihsel süreçte giderek arttığı gözlemlenmektedir.

1.2.1.2. Risk Yönetiminin Amacı ve Önemi

Risk yönetiminin amacı, gerekli her türlü tedbiri alarak tehlikenin bertaraf edilmesi değil, gelecekte işletmeye zarar verme ihtimali olan olayların oluşması durumunda meydana gelebilecek olumsuzlukları azaltarak beklenen sonuçlarda oluşabilecek sapmaları kontrol etmektir (Griffiths, 2005, 21; Manab; Hussin; Kassim, 2007, 2; Boubala, 2010, 12).

Bu bağlamda risk yönetiminin amaçlarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Yarız, 2012, 23);

- Risklerin tanımlanarak işletmeye olan etkilerini belirlemek,
- İşletmenin karşılaştığı risklerle ilgili üst yönetimin bilgi ve bilinç düzeyini artırmak,
- İşletmeye uygun risk yönetim stratejilerini belirlemek,
- Yönetilmesi mümkün olmayan risklerin açığa çıkarılmaları halinde uygulanacak eylem planını hazırlamak,

* <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=66&fn=66.pdf>, 24.04.2015

** Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 21.06.2008, Sayı: 26913.

- Risk yönetimi ile finansal, fiziksel ve yönetsel bütün riskleri azaltmak veya makul sınırlara çekmek,
- İşletmenin iş ortaklarının beklentileri veya öncelikleri arasında dengenin sağlanması ve korunmasını güvence altına almak ve
- İşletmedeki her bireyin riskle ilgili bilgi düzeyini yükseltmek.

İşletmelerin sürekli değişen ortamda rekabet edebilirliğini sürdürmeleri açısından risk yönetimi önemli bir yere sahiptir (Sümer Göğüş, 2012, 21). Günümüz iş dünyasının giderek karmaşıklaşan yapısı ve artan rekabet ortamı ile birlikte risk yönetimi her geçen gün hakkında daha çok araştırma yapılan bir alan haline gelmektedir. Dolayısıyla modern dünyada rakiplerine karşı üstünlük ve başarı sağlamak isteyen işletmeler için risk yönetimi stratejik yönetimin önemli unsurlarından biri konumundadır. Bununla birlikte, risk yönetimi sadece büyük işletmeler için değil riskle karşı karşıya olan tüm kişi ve kuruluşlar için önemlidir (Çipil, 2008, 11).

6102 Sayılı TTK'da yapılan düzenlemede de risk yönetiminin önemi vurgulanmaktadır. Zira söz konusu düzenlemede hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerde riskin erken teşhisi komitesinin oluşturulması ve bu komitenin belirli periyotlarda düzenli toplantılar yapması, risk yönetimi sistemlerinin etkinliğinin denetlenmesi ve yeni oluşan risklerin raporlanması gibi konularda ciddi yaptırımlar ve zorunluluklar olması risk yönetiminin önemini göstermektedir.

Kısacası risk yönetimi işletmelerin artan rekabet ortamında değişen şartlara uyum sağlayabilmeleri, geleceğe güvenle bakabilmeleri, varlıklarını sürdürebilmeleri, rakiplerine karşı rekabet üstünlüğü sağlayabilmeleri, teknolojiye hızlı gelişmelere uyum sağlamaları etkin ve verimli bir şekilde yönetilmeleri, şirket skandalları ve iflasları ile karşılaşmamaları gibi nedenler ve daha sayabileceğimiz bir çok nedenden dolayı işletmeler için son derece önemlidir.

1.2.1.3. Risk Yönetiminin Yararları

Etkin bir risk yönetimi; işletmeler, iş ortakları, çalışanlar, tedarikçiler, müşteriler ve kamu için mikro bazda çok yönlü yarar sağlarken makro bazda ekonomiye önemli katkılar sağlamaktadır (Yarız, 2012, 31). Bu kapsamda risk yönetiminin işletmeye ve diğer çıkar gruplarına sağlayacağı söz konusu yararlar şu şekilde sıralanabilir (IIA

Position Paper; The Role of Internal Auditing in ERM, 2009, 2-3; Terzi, 2010, 5; Saka 2006, 13; Derici; Tüysüz; Sarı, 2007, 153-154; Yarız, 2012, 32; AIRMIC; ALARM; IRM; 2002, 4);

- İşletmenin amaçlarına ulaşmasını kolaylaştırır,
- İşletme yönetiminin riskleri tanımlama ve önlem olarak yönetme becerisini geliştirir,
- Risk raporlarının yönetim kurulu bünyesinde toplanmasını sağlar,
- Önemli riskleri ve bu risklerin etkilerinin anlaşılma seviyesini geliştirir,
- İşletme içi risklerin belirlenmesini ve birimlerle paylaşılmasını sağlar,
- Birimlerin karşılaştıkları ortak riskleri tanımlayarak birimler arasındaki iletişimi güçlendirir,
- Önemli meseleler üzerine odaklanarak kaliteli bir yönetim sağlar,
- İşletme başarısını olumsuz etkileyecek kriz gibi durumlarla karşılaşılma ihtimalini azaltır,
- İşlerin doğru şekilde yapılmasına odaklanılmasını sağlar,
- Başarıya ulaşmak için inisiyatif alma sorumluluğunu artırır,
- Büyük başarılar elde etmek için daha büyük riskler alma becerisini geliştirir,
- Risk almaya ilişkin karar vermede daha bilinçli hareket edilmesini sağlar,
- Hesap verilebilirliği sağlar ve bütünlük iç kontrol sistemini geliştirir,
- Hızlı karar almaya yardımcı olur,
- Zaman tasarrufu sağlar ve kaynak israfını önler,
- Risklerin makul bir seviyede tutulmasını sağlar,
- Gelir istikrarını sağlar,
- İşletme maliyetlerinin etkin yönetilmesine imkân sağlayarak karlılık, pazar payı ve likidite gibi alanlarda çok yönlü katkılar sağlar,
- Sermaye ve kaynakların daha verimli kullanılmasıyla birlikte işletme varlıklarının korunmasını ve geliştirilmesini sağlar.

Yukarıda sıralanan risk yönetiminin yararları bir bütün olarak ele alındığında risk yönetiminin, yasa ve düzenlemelere uygunluk, etkili raporlama, kayıpların önlenmesi, işletme kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması, işletme fonksiyonları arasında eşgüdüm, kurumsal verimlilik ve kaliteli yönetim gibi birçok yarar sağladığı söylenebilir.

1.2.1.4. Risk Yönetim Sistemleri ve Özellikleri

Risk yönetimi sistemi, işletmenin stratejileri ve faaliyetleri dolayısıyla karşılaşılabileceği risklerin tanımlanması, ölçülmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesi amacıyla oluşturulan, karar alıcı ve uygulayıcı nitelikteki faaliyetlerin tamamı olarak ifade edilmektedir.

AIRMIC, ALARM ve IRM tarafından yayınlanan risk yönetimi standardına göre risk yönetim sisteminin taşıması gereken özellikler şöyledir (AIRMIC; ALARM; IRM 2002, 2);

- Risk yönetim sisteminin merkezinde, işletme faaliyetlerine ilişkin risklerin tanımlanması ve işletmenin bunlara karşı tepkisi yer almalıdır,
- Risk yönetim sistemi, işletmenin tüm faaliyetlerine maksimum düzeyde sürdürülebilir değer katmalıdır,
- Risk yönetim sistemi, işletmeyi etkileyebilecek muhtemel bütün olumlu ve olumsuz faktörlerin anlaşılmasına öncülük etmeli; başarı ihtimalini artırmalıdır,
- Risk yönetim sistemi, işletmelerin geçmişteki, şimdiki ve gelecekteki faaliyetleriyle ilgili tüm risklerine yanıt verebilmelidir,
- Risk yönetim sistemi, işletmelerin üst düzey yönetimleri tarafından oluşturulan mevcut politika ve programlar çerçevesinde işletme kültürü ile bütünleşik olmalıdır. Böylece, işletme stratejilerini taktik ve operasyonel amaçlara dönüştürmeli ve işletmedeki her yöneticinin ve çalışanın iş tanımının bir parçası olmalıdır.

1.2.1.4.1. Geleneksel Risk Yönetim Sistemi

Geleneksel anlayışa göre risk yönetimi, risklerin belirli aşamalarda ve aralıklarda sadece izole edilmesini amaçlayan statik bir süreç iken günümüzde maliyet, getiri, fırsat ve performans parametreleri arasında optimum dengeyi sağlamayı amaçlayan dinamik bir süreçtir (Yarız, 2012, 20-21-22).

İlk risk yönetimi uygulamalarında, kayıpları önlemek için kontrol ve finansman teknikleri kullanılmış ve varlıklar risklerden korunmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda sözleşme ya da sigortalama yoluyla riskten kurtulma amaçlanmıştır (Kızılböğâ, 2013, 70). Bu nedenle risklerin bağımsız parçalar halinde yönetildiği geleneksel risk yönetimi anlayışı ihtiyaçları giderme noktasında yetersiz kalmıştır (Bozkurt, 2010, 22).

Geleneksel risk yönetim sistemi işletmelerin çeşitli faaliyet alanlarında karşılaşılabilecekleri risklerin (operasyonel, stratejik, raporlama, uygunluk, teknolojik ve personel gibi) kapsamının genişletilmesini gerektirmiş ve hem özel sektörde hem de kamu kurumlarında kurumsal yönetim ile risk yönetimi kavramlarını bünyesinde barındıran ve bütünleşik bir risk yönetimi anlayışını benimseyen “kurumsal risk yönetimi (KRY)” anlayışı ortaya çıkmıştır (Kızılböğâ, 2013, 70).

1.2.1.4.2. Kurumsal Risk Yönetim Sistemi

KRY sistemi için birçok tanım yapılmıştır. Ancak söz konusu tanımlar içerisinde en çok kabul göreni COSO tarafından yapılan tanımdır. COSO’ya göre KRY sistemi; stratejilerin oluşturulması ve işletmenin bütününde uygulanması, işletmeyi etkileme ihtimali olan olayların belirlenmesi, risklerin işletmenin kurumsal risk alma profiline uygun olarak yönetilmesi ve işletme amaçlarına ulaşılmasına ilişkin makul güvence sağlayan işletme yönetim kurulu, yönetimi ve diğer tüm personeli tarafından etki edilen sistematik bir süreç olarak tanımlanmaktadır (COSO, 2004, 16). COSO’nun tanımı KRY sistemi ile ilgili aşağıdaki hususları ortaya koymaktadır (Reding; Sobel; Anderson et al. 2009, 4-4);

- KRY işletme bütününde devam eden ve her kademedeki çalışanın katkı sağladığı dinamik bir süreçtir.
- KRY işletme stratejisi oluşturulurken uygulanmaktadır.
- KRY ile işletmenin risk portföyü seviyesini oluşturmaya odaklanılmaktadır.
- KRY ile işletmeyi etkileyebilecek muhtemel olaylar önceden belirlenmektedir.
- KRY ile risklerin işletmenin kurumsal risk alma profiline uygun olarak yönetilmesini sağlayıcı tedbirler alınmaktadır.
- KRY işletme üst yönetimine makul bir güvence sağlamaktadır.

Netice itibariyle KRY; stratejiler oluşturulurken işletme bütününde uygulanan dinamik bir süreç olup, işletmenin risk seviyesini oluşturmaya odaklanmaktadır. Bu kapsamda KRY ile işletmeyi etkileyebilecek muhtemel olaylar önceden belirlenmekte ve gerekli tedbirler alınmaktadır. Geleneksel risk yönetiminin işletmelerin ihtiyaçlarına cevap vermekte yetersiz kalmasından dolayı ortaya çıkan KRY ile geleneksel risk yönetim sistemlerinin karşılaştırılması aşağıda incelenmiştir.

1.2.1.4.3. Geleneksel ve Kurumsal Risk Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırılması

Geleneksel risk yönetim sistemi riskin finansal yapı üzerindeki olumsuz etkilerinden işletmeyi korumaya çalışmakta iken; KRY sistemi, risk yönetimini işletme stratejisinin içine yerleştirmekte ve risklere yönelik en uygun tutumların belirlenmesini ve risklerin etkin bir biçimde yönetilmesini sağlamaktadır (Lienberg and Hoyt, 2003, 40; Kızılböğâ, 2013, 71). Dolayısıyla KRY sisteminde üst yönetici ve yöneticiler risklerin işletme üzerindeki etkisini göz önüne almaktadır. Böylece KRY, geleneksel risk yönetiminden farklılaşmakta ve riskler işletme genelinde değerlendirilmektedir (Beasley, Branson; Hancock, 2008, 45-46). Ayrıca KRY sistemi işletmenin tamamını ve bütün risk türlerini değerlendirdiği için risk yönetimi kavramını başka bir seviyeye yükseltmektedir (Terzi, 2010, 5). Zira riskleri kötü algılayan ve yönetmekten ziyade sigortalama gibi yöntemlerle riski transfer etmeyi tercih eden geleneksel risk yönetim sisteminden, risklerin yönetilerek işletme lehine kullanılabileceğini savunan KRY sistemine geçilmiştir (Kızılböğâ, 2012, 306). Geleneksel risk yönetimi ile KRY arasındaki farklılıklar şöyle özetlenebilir.

Tablo 1.2: Geleneksel ve Kurumsal Risk Yönetim Sistemi Arasındaki Farklılıklar

Geleneksel Risk Yönetimi	Kurumsal Risk Yönetimi
Riskler birbirinden bağımsızdır ve diğer faktörlerden bağımsız olarak değerlendirilir.	Riskler işletme stratejileri bünyesinde değerlendirilir.
Risklerin tanımlaması ve değerlendirilmesi söz konusudur.	Risk portföyü belirlenmektedir.
Riskler önem derecesine göre sıralanmaz.	Riskler önem derecesine göre sıralanır.
Riski azaltma uygulaması vardır.	Riski en uygun seviyeye getirme uygulaması vardır.
Risk sınırları vardır.	Risk stratejileri vardır.
Risk sorumluları belirsizdir.	Risk sorumluları belirlidir.
Risk ölçümü rastgele yapılır.	Risklerin izlenme ve ölçümünde öncelik sıralaması yapılır.
Risk yönetimi organize edilmez ve tutarsızdır.	Risk yönetimi işletme genelinde organize edilir ve yürütülür.
İşletmede "Risk benim sorumluluğum değil" anlayışı hakimdir.	İşletmede "Risk herkesin sorumluluğudur" anlayışı hakimdir.

Kaynak: (Hall, 2007, 5; Kızılböğâ, 2013, 72; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 209)

1.2.2. Risk Yönetim Süreci

Risk yönetim sürecinin işletmenin kültürüne, yapısına, büyüklüğüne, yönetim tarzına ve iş amaçlarına uygun olması gerekmektedir (Anıl Keskin, 2010, 44). Dolayısıyla risk yönetim süreci, işletmenin niteliğine uygun tasarlanmadır (Bozkurt, 2010, 25). Bu

bağlamda risk yönetimi süreci ile ilgili olarak tek tip bir model bulunmamaktadır. Zira işletmenin yapısı ve içinde yer aldığı sektörün özellikleri ile ülke içi ve dışı konjonktür gibi unsurlara bağlı olarak çok farklı şekillerde risk yönetimi uygulamalarıyla karşılaşmaktadır.

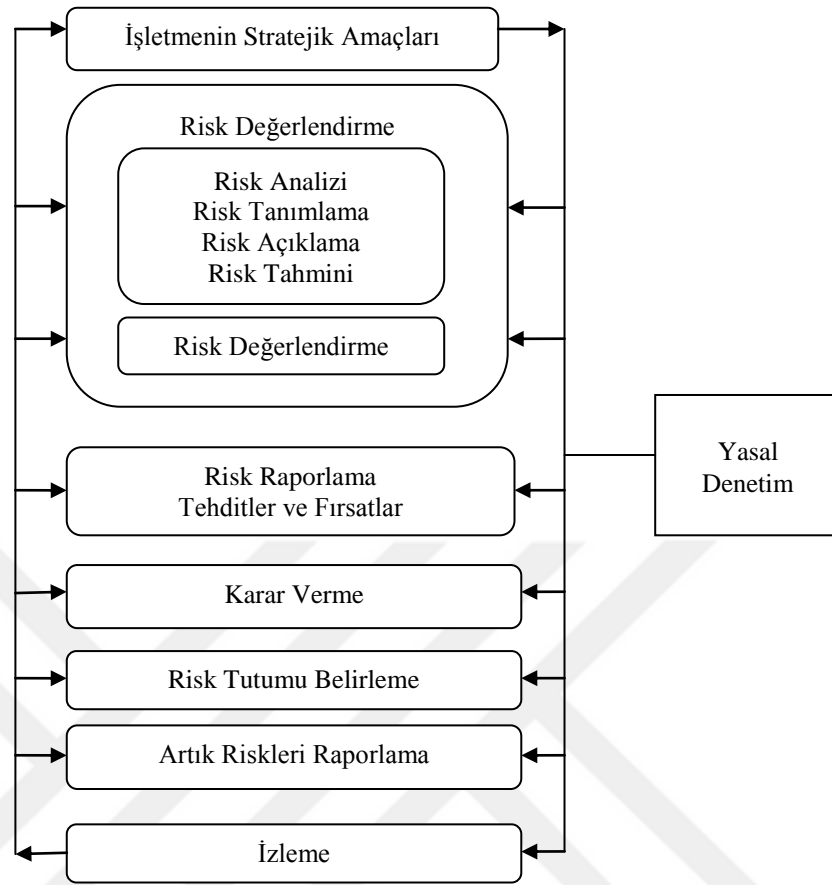
Yapılan bir çalışmada risk yönetim süreci; risk stratejisinin belirlenmesi, risklerin belirlenmesi ve tanımlanması, risk değerlendirme, riskin yönetilmesi ve denetlenmesi ile raporlama olmak üzere beş aşamada incelenmiştir (Aydeniz, 2008, 23).

Bir başka çalışmada risk yönetim süreci; risklerin tanımlanması, ölçülmesi, yönetilecek risklerin seçimi, risklerin ortaya çıkması durumunda etkilerini yok edecek uygulamaların bulunduğu yol haritasının hazırlanması, risk yönetiminin etkinliğinin izlenmesi ve sürekli iyileştirilmesi şeklinde altı aşamada incelenmiştir (Yarız, 2012, 22).

Çipil (2008, 13) çalışmasında risk yönetim sürecini; stratejik hedeflerin belirlenmesi, risk analizinin yapılması, risk değerlendirme, risk yönetim tekniğinin seçilmesi, risk yönetim tekniğinin uygulanması ve sonuçların gözlemlenmesi olmak üzere altı aşamada incelemiştir.

Emhan (2009, 213) çalışmasında risk yönetim sürecini beş aşamada incelemiştir. Söz konusu aşamalar; riskin tanımlanması, değerlendirilmesi ve hesaplanması, risk düzeltme araçlarının seçimi, seçilen alternatiflerin uygulanması ve değerlendirmesi ile kontrol süreçlerini içermektedir.

İşletmelerin amaçlarına göre risklerin incelendiği ve değerlendirildiği bir başka risk yönetimi süreci ise Şekil 1.3.'de gösterilmektedir.

Kaynak: (Kızılboğa, 2013, 67; AIRMIC; ALARM; IRM, 2002, 4; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 211)

Şekil 1.3. Risk Yönetim Süreci

Şekil 1.3.'e göre risk yönetim süreci aşağıda yer alan aşamalardan oluşmaktadır (Kızılboğa, 2013, 67; Fone and Young, 2005, 15; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 211-212).

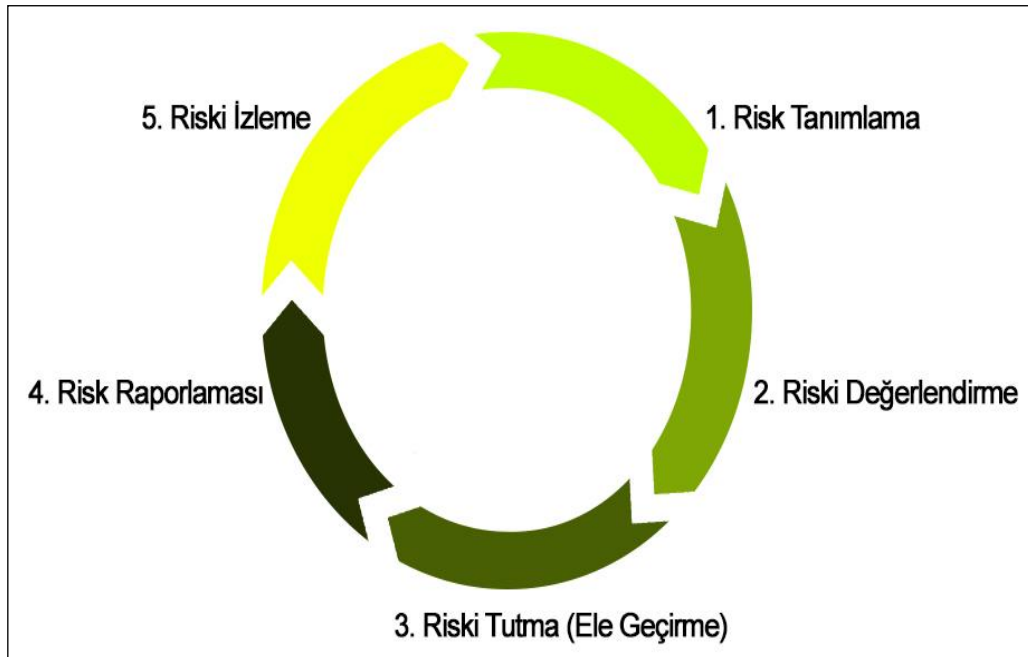
- İşletme amaçlarını anlama,
- Risk yönetim görevini tanımlama (amaç ve politika belirleme),
- Risk ve belirsizliklerin değerlendirilmesi (tanımlama, analiz ve ölçme),
- Risk tutumu (riskten kaçınma, ortadan kaldırma, riski azaltma, önleme ve yönetme),
- Risk finansmanı (riskin mali sonuçlarının ölçümü ve değerlendirilmesi),
- Program yönetimi (uygulama tedbirleri geliştirme, inceleme ve izleme).

AIRMIC, ALARM ve IRM tarafından yapılan çalışmada ise risk yönetim süreci “7R ve 4T” den oluşan koordine edilmiş bir dizi faaliyet olarak ifade edilmektedir. Burada “7R

ve 4T” İngilizce kelimelerin baş harflerinden oluşmakta olup dökümü aşağıda yer almaktadır (AIRMIC; ALARM; IRM, 2010, 6);

- “**R**ecognition” - riskin tanımlanması ya da tanınması
- “**R**anking” - riskin sıralanması ya da değerlendirilmesi
- “**R**esponding” - belirgin risklere cevap verme
  - ❖ “**T**olerate” - tolere etme
  - ❖ “**T**reat” - müdahale etme (aksiyon)
  - ❖ “**T**ransfer” - transfer etme
  - ❖ “**T**erminate” - sonlandırma
- “**R**esourcing” - kontrollere kaynak ayrılması
- “**R**eaction” - reaksiyon planı yapılması
- “**R**eporting” - riskin raporlanması ve izlenmesi
- “**R**eviewing” - risk yönetim kapsamının incelenmesi

Uzay (2015, 19) tarafından yapılan çalışmada ise risk yönetimi süreci; risk tanımlama, riski değerlendirme, riski tutma (ele geçirme), risk raporlaması ve risk izleme olmak üzere beş aşamada incelenmiştir. Söz konusu çalışmadaki risk yönetimi süreci aşağıdaki Şekil 1.4.’de gösterilmiştir.

Kaynak: (Uzay, 2015, 19)

Şekil 1.4. Risk Yönetim Süreci

Nitekim bir bütün olarak yukarıda bahsedilen çalışmalar incelendiğinde risk yönetim sürecinin, risk tanımlama, risk değerlendirme, risk tutumu, risk raporlama ve risk izleme olmak üzere beş aşamadan oluştuğu görülmektedir. Söz konusu aşamalar aşağıda incelenecektir.

1.2.2.1. Risk Tanımlama

Riskin tanımlanması, riskin teşhisi anlamına gelmektedir (Emhan, 2009, 213). Bu kapsamda riskin tanımlanması, işletmenin karşılaşılabileceği bütün risklerin tanımlanması, önem derecesine göre sıralanması ve makul bir risk seviyesinin belirlenmesini ifade etmektedir (Anıl Keskin, 2010, 44).

Riskin tanımlanması için işletmenin; sosyal, yasal, politik ve siyasi yapısı, faaliyette bulunduğu sektör ve o sektörün özellikleri, operasyonel, stratejik, uygunluk ve raporlama amaçları ile söz konusu bu amaçlara ulaşılmasını sağlayan veya engelleyen fırsat ya da tehditlerin çok iyi bilinmesi ve anlaşılması önemlidir. Zira risk tanımlama sürecinde işletme için önemli faaliyetlerin ve bu faaliyetlere yönelik risklerin tespit edilmesi gerekmektedir (AIRMIC; ALARM; IRM, 2002, 5). Bu kapsamda risklerin tanımlanması için kayıtlar ve deneyimlere bağlı çıkarımlar, kontrol listeleri, akış şemaları, tartışmalar, senaryo analizleri, sistem analizleri ve sistem mühendislik teknikleri kullanılmaktadır (TÜSİAD, 2008, 53).

1.2.2.2. Risk Değerleme

Risk değerlemesi, risklerin nasıl yönetilmesi gerektiği ile ilgili olarak bir prensip oluşturulmasının yanı sıra ilgili risklerin belirlenmesi ve analiz edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Reding; Sobel; Anderson et al. 2009, 6-11).

Risk değerlemesinin amacı, tanımlanan riskleri nicel olarak belirlemek, risklerin ortaya çıkma ihtimallerini ve bu risklerin sebep olabileceği zararların boyutlarını belirlemektir (Aydeniz, 2008, 27). Bu aşamada, risklerin yol açacağı olumsuz etkilerin değerlendirilmesi ve bu sonuca göre risklerin öncelik veya önem sıralarının belirlenmesi gerekmektedir (Özbek, 2012, 346).

Risk değerlendirme süreci, risk yönetiminin temel unsurudur. Dolayısıyla risk değerlendirme süreci, amaçların, risklerin, risk tutumlarının ve kontrollerinin sürekli yeniden

değerlendirildiği bir süreç olmalıdır (PriceWaterHouseCoopers, 2008, 3-6). Bu kapsamda risk değerlemesi sonrasında, risklere karşı yeterli önlemler alınıp alınmadığıyla birlikte zararın önlenmesi konusunda ilave ne gibi önlemler alınması gerektiği belirlenmiş olacaktır (Filiz, 2008, 159).

1.2.2.3. Risk Tutumu

Risk tutumu, riskler belirlendikten sonra yönetimin risklere karşı nasıl cevaplar vereceğini ya da riskleri nasıl yöneteceğini belirlemesi olarak ifade edilmektedir. Bu kapsamda yöneticinin riske karşı vereceği cevaplar riskten kaçınma, riski azaltma, riski paylaşma ve riski kabul etme olmak üzere dört türdür (Kızılboga, 2013, 121). Yöneticinin riske karşı verdiği söz konusu cevaplar aşağıda kısaca açıklanmaktadır.

Riskten Kaçınma: Risk doğuran ya da risk artışına neden olan faaliyetlerden uzak durulmasıdır (Emhan, 2009, 217). Bu kapsamda riskten kaçınma, zarar ihtimalinin ortadan kalkması anlamına gelmektedir (Dorfman, 2001, 52).

Riski Azaltma: Riske bağlı sonuçların gerçekleşme ihtimalinin azaltılmasına yönelik eylemlerdir (Çipil, 2008, 18). Kontrol önlemleriyle muhtemel risklerin etkileri azaltılmaya çalışılmaktadır (Özbek, 2012, 364).

Riski Paylaşma: Riskin gerçekleşme ihtimalini veya etkilerini azaltmak için riski transfer etmek veya bir kısmını bir başka tarafla paylaşmaktır. Riski transfer etmenin çeşitli yolları vardır. Risk transfer mekanizmalarının en iyi bilinen üç tanesi; sigorta, sözleşmeler ve garantilerdir (Frame, 2003, 140).

Riski Kabul Etme: İşletme yönetiminin riski mevcut seviyesinde kabul etme istekliliğidir (Emhan, 2009, 218). Bir başka ifadeyle riske rağmen riskin sonuçlarına katlanılma kararı verilerek işletmenin faaliyetlerine devam etmesidir (Özbek, 2012, 366).

Şirketlerin riske karşı izleyecekleri tutum, riskin finansal olarak büyüklüğü ile yakından ilgili olup eğer risk finansal olarak küçük tutarlarda ise önemsizdir ve riskten korunmak için herhangi bir işlem yapılmaz. Riskin finansal olarak büyük olması durumunda ise firma yöneticilerinin risk karşısındaki tutumları riski istemek, riske kayıtsız kalmak veya riskten kaçınmak şeklinde olabilir (Parlakkaya, 2005, 96). Risk tutumları riskleri azaltmanın yanı sıra fırsatları ortaya çıkarmakla da ilgilenmektedir. Bununla birlikte

risk tutumlarının işletmenin iç kontrol sistemini desteklemesi ve yasal düzenlemelere uygunluğu sağlanması gerekmektedir (Kızılboğa, 2013, 123).

1.2.2.4. Risk Raporlama

Etkin bir risk yönetimi sürecinde, risklerin net olarak tanımlanması, değerlendirilmesi ve uygun kontrollerin yapılması için bir raporlama ve gözden geçirme yapısına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda risk raporlama, işletme ve hissedarları arasında toplumsal bir sözleşme sağlamak için bir güvence şekli olup, işletmenin, potansiyel riskleri ve üstlenilen riskleri ile ilgili açıklama olarak ifade edilebilir (Chandiramani, 2009, 14; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 212). Risk raporlama, işletmedeki risk toplamını gösterdiği ve işletme grupları arasındaki risk yoğunluklarına dikkat çektiği için kurumsal düzeyde önemlidir (Laubsch, 2000, 742).

Risk raporlamasının amacı, tanımlanan ve analiz edilen risklerin ve bu risklere yönelik alınan önlemlerin rapor olarak sunulmasıdır. Raporun içeriğinde ise (Aydeniz, 2008, 34);

- Risklerin tanımlanması, analizi ve değerlendirilmesi,
- Risklere yönelik alınan önlemlerin planlanması, yönetilmesi ve uygulanması ile
- Risk denetiminin sonuçları yer almaktadır.

Risk raporlama konusu, risk yönetim sürecinin önemli aşamalarından biri olması ve çalışmamızın ikinci bölümünü oluşturması sebebiyle bu kısımda ayrıntıya girilmemiştir.

1.2.2.5. Risk İzleme

İşletmeler dinamik bir çevrede faaliyet gösterdikleri için zamanla işletme içinde ve dışında meydana gelen değişiklikler yönetim tarafından değerlendirilmelidir (AIRMIC; ALARM; IRM, 2002, 11). Bu kapsamda bir işletmenin risk yönetimi zamanla değişebilir. Nitekim önceleri geçerli olan risk tutumları zamanla etkisini kaybedebilir. Kontrol faaliyetleri daha az etkili olabilir ya da artık yürütülemez hale gelebilir. Ayrıca işletme amaçlarında da değişiklik olabilir. Dolayısıyla söz konusu bu değişikliklerin ve risk yönetim bileşenlerinin anında değerlendirilebilmesi için izleme yapılmaktadır (COSO, 2004, 75; FERMA, 2003, 15; Kızılboğa, 2013, 127).

Risk yönetiminde izleme ve raporlama, “risk profilinde değişiklik olup olmadığını anlamak” ve “risk yönetim sürecinin etkili olduğuna yönelik güvence sağlamak” için yapılmaktadır (Kızılboğa, 2013, 127).

İzleme, sürekli izleme ve ayrı değerlendirmeler olarak iki şekilde gerçekleştirilir. Sürekli izleme ve gözden geçirme faaliyeti, risk yönetim uygulamalarının güncel ve amaca yönelik olması için önemlidir. Zamanla risklerin etkileri ve riskleri yönetmek için gereken faaliyetlerin maliyetleri ve faydaları da değişim gösterebilir. Bu sebeple risk yönetim sürecinin sürekli izlenmesi gereklidir (TÜSİAD, 2008, 63). Risklerin ayrı değerlendirmesi ise olaylardan sonra incelenmektedir. Bu değerlendirmelerin sıklığı yönetim için önemlidir. Zira söz konusu değerlendirmelerin içeriği ve sıklığı daha önce yapılan değerlendirmelerin etkisine ve risklerin kontrol edilme durumuna bağlı olarak değişim gösterebilir. İşletme yönetimi, bütün süreci değerlendirmeyi tercih edebileceği gibi belirli aşamaları değerlendirmeyi de tercih edebilir (Cömert Doyrangöl, 2002, 36).

İzleme süreci sonrasında risk yöneticileri ve iç denetçiler risk yönetiminin etkinliğine yönelik üst yöneticiye sunulmak üzere rapor hazırlar. Bu kapsamda risk yönetiminin, iç kontrol ve iç denetimle olan ilişkisi aşağıda incelenecektir.

1.2.3. Risk Yönetiminin İç Kontrol ve İç Denetimle İlişkisi

Risk yönetiminin iç kontrol ve iç denetimle olan ilişkisinden bahsetmeden önce iç kontrol ve iç denetim kavramlarının tanımlanması yararlı olacaktır.

İç kontrol; yönetim tarafından uygulanan faaliyetlerin verimliliği ve etkinliği, yasa ve düzenlemelere uygunluk, finansal raporlamanın güvenilirliği ve işletme amaçlarına ulaşmak için makul güvence sağlamak üzere tasarlanmış bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Moeller, 2009, 24).

İç denetim; işletmenin faaliyetlerini geliştirerek onlara değer katma amacını güden bağımsız ve nesnel bir güvence ve danışmanlık faaliyeti olarak ifade edilmektedir. Bu kapsamda iç denetim, işletmenin kontrol, risk yönetimi ve kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla sistemli ve disiplinli bir yaklaşım getirerek işletmenin hedeflerine ulaşmasına katkı sağlamaktadır (TİDE; IIA

Red Book, 5; Cangemi and Singleton, 2003, 97; Rittenberg; Johnstone; Gramling, 2010, 20; Sawyer; Dittenhofer; Scheiner, 2005, 9).

Risk yönetimi ile iç kontrol arasındaki ilişki; risk ve kontrol kavramları birbirlerini tamamlayan ve birlikte kullanıldıkları zaman daha fazla anlam ifade eden kavramlardır. Risk bir belirsizlik ise kontrol bu belirsizliğin giderilme yöntemidir. Dolayısıyla etkin bir risk yönetiminin varlığı ile etkin bir iç kontrol sağlanmakta ve etkin bir iç kontrol sistemi ile işletmenin riskleri yönetilebilmektedir (Özbek, 2012, 244). Buradaki risk yönetiminin üç temel hedefi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, güvenli bir çalışma ortamı yaratmak; ikincisi, finansal kayıpları önlemek; üçüncüsü ise finansal istikrar sağlamaktır (Acar ve Şahin, 2009, 99). Dolayısıyla risk yönetiminin iç kontrol sisteminin bir parçasını oluşturduğu söylenebilir (Siayor, 2010, 20). Risk yönetimi ile iç kontrol sistemi arasındaki temel fark; iç kontrol sisteminin daha rutin konuları içermesi, risk yönetiminin ise daha ileriye dönük, üst düzey ve işletme dışına yönelik stratejileri içermesidir (Derici; Tüysüz; Sarı, 2007, 152).

Risk yönetimi ve iç denetim arasındaki ilişki; iç denetim, bağımsız ve tarafsız bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. Bu kapsamda iç denetimin risk yönetimi konusundaki temel rolü, işletmedeki önemli risklerin uygun bir biçimde yönetilmesini ve iç kontrol sisteminin etkili şekilde işlemlerini sağlama konusunda yönetime tarafsız güvence sağlamaktır (Fraser and Lindsay, 2004, 7). İç denetimin bir başka görevi ise risk yönetim sistemi oluşturulurken, süreçleri denetlemek ve etkilerini yorumlamaktır (Aydeniz, 2008, 20). Bu bağlamda iç denetim birimi risk yönetimi süreçlerinin etkililiğini değerlendirmek ve iyileştirilmesine katkı sağlamak zorundadır (Özbek, 2012, 121). Dolayısıyla iç denetim, işletmede risk yönetimi, iç kontrol ve yönetim bilgi sistemlerinde değerlendirme ve raporlama da önemli bir rol oynamaktadır (Fraser and Lindsay, 2004, 4). Bu kapsamda iç denetçiler, işletme yönetiminin uyguladığı risk süreçlerinin yeterliliğini ve etkinliğini inceleyerek, değerlendirerek, rapor ederek ve bu konuda iyileştirici önlemler önererek yönetime yardımcı olmaktadır. Ayrıca risklerin belirlenmesi, değerlendirilmesi, risk yönetimi tekniklerinin uygulanarak bu risklerle ilgili önlemlerin alınması ve uygulanması hususunda da iç denetçilerin görevleri bulunmaktadır (Bozkurt, 2010, 24).

Netice itibariyle iç kontrol sisteminin oluşturulması işletme yönetiminin sorumluluğunda olup, iç denetim birimi de oluşturulan bu sistemin etkin bir şekilde yürütülüp yürütülmediğini izleme, değerlendirme ve raporlama ile sorumludur. Bu bakımdan iç kontrol sistemi, risk yönetim sisteminin temeli olarak kabul edilmektedir. Zira iç kontroller risklere karşı alınmış önlemler olduğundan, risk yönetiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

İç denetimin ise risk yönetiminde iki önemli görevi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi riskin tanımlanması, değerlendirilmesi ve risk yönetimi konusunda üst yönetime danışmanlık yapmak suretiyle organizasyona yardımcı olmaktır. İkincisi ise risk yönetimi çerçevesinin etkin ve verimli çalıştığı ve risklerin istenilen seviyede yönetilip yönetilmediğine ilişkin yönetim kuruluna ve yönetime tarafsız ve objektif bir güvence sağlamaktır.

Etkin bir iç kontrol sistemi etkin bir iç denetim sisteminin varlığı ile mümkündür. Ayrıca etkili bir iç kontrol sisteminin oluşturulabilmesi için de etkili bir risk yönetim sürecinin işletmede yerleşmiş olması gerekmektedir. Bu kapsamda risk yönetim sürecinin önemli aşamalarından birisi olan risk raporlama konusu çalışmanın bundan sonraki bölümünde ele alınacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

RİSK RAPORLAMA: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde risk raporlamaya ilişkin kavramsal çerçeve ele alınacaktır. Bu amaçla çalışmada risk raporlamanın tanımı ve türleri, risk raporlamanın amacı ve önemi, yararları ve sakıncaları ile açıklama teorileri ve risk raporlama modeli konuları incelenecektir. Çalışmada ayrıca risk raporlaması ile ilgili literatür incelemesi yapılacaktır.

2.1. RİSK RAPORLAMA TANIMI VE TÜRLERİ

Genel anlamda risk raporlama, işletmelerin karşılaşılabilecekleri risklerle ilgili raporlamadır. Risk raporlama, işletme ile mevcut ve potansiyel hissedarları arasında toplumsal bir sözleşme sağlamak için bir güvence şeklidir (Chandiramani, 2009, 12-14; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 212). Dolayısıyla risk raporlama, hissedarlar ve potansiyel hissedarlara karşı yöneticilerin hesap verebilirliğini ortaya koymaktadır (Rajab, 2009, 55). Literatürde yer alan çeşitli risk raporlama tanımları aşağıda sunulmuştur:

Yapılan bir çalışmada risk raporlama; risk yönetim sisteminin işleyişini izleme faaliyeti olarak tanımlanmaktadır (Chandiramani, 2009, 18).

Dobler (2008, 185) çalışmasında risk raporlamayı; gelecekteki nakit akışlarının dağılımı hakkında bilgi veren riske ilişkin açıklamalar olarak tanımlamaktadır.

Holt (2006, 608) çalışmasında risk raporlamayı, finansal risk ölçümlerinin tahmini, sunumu ve yaygınlaştırılması süreci olarak tanımlamakta olup risk raporlama; işletmenin varlığı, yükümlülüğü ve işletme faaliyetleri ile sınırlandırılmaktadır.

Bir başka çalışmada risk raporlama; işletmenin finansal durumu, riskler toplamı ve risk yönetim politikaları ve uygulamaları hakkında ilgili kullanıcılara bilgi veren bir mekanizma olarak ifade edilmektedir (Woods; Dowd; Humphrey, 2004, 3).

Alman Muhasebe Standardı No. 5: Risk Raporlama (German Accounting Standard No. 5 Risk Reporting- GAS-5) standardında risk raporlama; kullanıcılara karar verme ve güvenilirlikle ilgili işletmenin faaliyet raporu hakkında bilgi sağlama olarak tanımlanmaktadır (GASB, 2000, 8).

İç tip, dış tip ve orta tip olmak üzere üç ayrı risk raporlama uygulaması bulunmaktadır. **İç tip**; işletme yönetimi ve personel arasındaki bilgi paylaşımı olarak ifade edilebilir. **Orta tip**; riske ilişkin hususlarda yönetim kuruluna güvence sağlamak için tasarlanmış iç ve dış tip arasındaki bilgi iletişimidir. **Dış tip** ise, işletmelerin faaliyet raporları aracılığıyla kamuoyuna yapılan açıklamalar şeklinde tanımlanabilir (Chandiramani, 2009, 14; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 212).

İç risk raporlama, operasyonel ve stratejik bilgi sunarak, işletmelerin hedeflerini gerçekleştirmesinde işletme yönetimine ve personeline yardımcı olmaktadır (Lajili and Zeghal, 2005, 128; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 212). Zira iç risk raporlama, yönetime ve çalışanlara risk tanımlama, ölçme, performans geliştirme ve izleme ile ilgili bilgi sunmaktadır. Söz konusu bilgi sunumu genellikle resmi olmayan şirket içi toplantılar biçiminde yapılmaktadır. Bu nedenle iç risk raporlama, özgün ve isteğe bağlı risk bilgi türlerini sunmaktadır (Lajili and Zeghal, 2005, 128).

Dış risk raporlama, şirketler tarafından düzenleyici kurumlar, finansman kuruluşları, yatırımcılar ve kreditorler (bankacılar ve tahvil sahipleri) için hazırlanmaktadır. Bu durumda dış risk raporlama genellikle, izahnamelerde ve faaliyet raporlarında bulunmaktadır (Lajili and Zeghal, 2005, 128; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 212).

Özetle iç risk raporlama, denetim kurulu ve yönetim kurulu için hazırlanmakta olup, dış risk raporlama işletmenin hissedarları ve dış bilgi kullanıcıları için hazırlanmaktadır.

2.2. RİSK RAPORLAMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Yapılan akademik çalışmalar, şirketlerin mevcut ve potansiyel risklerinin bilgi kullanıcılarına (hissedar, yatırımcı, kreditor...) iletilmesi yönünde önemli bir boşluk

olduğunu ortaya koymaktadır (Miihkinen, 2013, 12). Risk raporlamanın amacı, söz konusu taraflar arasındaki bilgi boşluğunu gidermektir.

Risk raporlama geliştirmekte olan bir konu olup, risk raporlamanın finansal tablo kullanıcılarına işletme ile ilgili daha adil ve gerçek bir görünüm sağlayacağı düşünülmektedir (Mohobbot, 2005, 129). Zira geleneksel finansal tablolar bir işletmenin risk durumu hakkında kısmi bir görünüm sağladığı için bilgi kullanıcılarının gereksinimlerini karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Nitekim finansal krizler ve skandallar da dış kullanıcıların geniş kapsamlı bilgi ihtiyacı olduğunu gündeme getirmiştir (Mokhtar, 2010, III; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 162). Risk raporlama uluslararası alanda ilgi kazanmış ve yatırımcılara muhtemel olumsuz gelişmelere karşı bir erken uyarı sistemi olarak düşünülmüştür (Dobler, 2008, 1). Bu kapsamda dünyanın birçok ülkesinde düzenleyici kurumlar, hükümetler ve muhasebe enstitüleri işletmelerin risk bilgilerini raporlamasına önem vermiş ve çeşitli yasal düzenlemeler yapmıştır (Rajab, 2009, 62; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 162).

İşletmeler faaliyet raporlarında risklerini detaylı bir biçimde raporladıklarında bilgi kullanıcıları daha sağlıklı karar alabileceklerdir (Miihkinen, 2013, 67; Ariffin, 2005, 8; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 162). Şirketlerin faaliyet raporunda yer alan risk raporlamasının kapsamı ise, şirketin faaliyet gösterdiği ülkeye, sektöre, büyüklüğüne, yöneticilerin beklentilerine ve yasal düzenlemelere bağlı olarak değişebilecektir (Meijer, 2011, 18; Çelik, 2002, 81).

Faaliyet raporlarında risklerle ilgili şeffaflığın sağlanması şirketin faaliyetlerini iyi bir şekilde sürdürebilmesi ve etkin sermaye piyasaları için hayati önem taşıdığından dolayı da risk raporlama önemlidir (Deumes, 2008, 122).

Risk raporlama finansal muhasebe ve raporlama uygulamaları, hukuki düzenlemeler, uluslararası araştırmalar ve akademik çalışmalarda da önem kazanmıştır (Dobler, 2008, 185; Lungu; Caraiarı; Dascalu et al. 2010, 100). Zira çeşitli rehberlerde, çalışmalarda ve mesleki ve düzenleyici kurumların standartlarında (örneğin AICPA, 1994; ICAEW, 1997, 1999, 2006, 2011; SEC, 1997, 2005; BCBS, 1998, 2013; FASB, 2001; IFAC, 2002; FSA, 2005, 2006; CICA, 2008, 2009, 2010; KPMG, 2008; EFRAG, 2010; IASB, 2010) risk raporlamanın önemi vurgulanmıştır (Miihkinen, 2013, 58; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 163).

Netice itibariyle finansal piyasalarda yaşanan şirket skandalları ve krizler neticesinde, risk ve risk raporlama şirketler için önemli bir konu haline gelmiştir. Şirket yöneticileri, yatırımcılar, hissedarlar, analistler, şirkete kısa ve uzun vadeli kredi sağlayanlar ve diğer paydaşlar gibi bilgi kullanıcıları için büyük önem taşıyan risk raporlamanın ilgili taraflar için bazı yarar ve sakıncaları da bulunmaktadır. Söz konusu risk raporlamanın yarar ve sakıncaları aşağıda incelenecektir.

2.3. RİSK RAPORLAMANIN YARARLARI VE SAKINCALARI

Risk raporlamanın şirket yöneticileri, yatırımcılar, hissedarlar, analistler, şirkete kısa ve uzun vadeli kredi sağlayanlar ve diğer paydaşlar gibi bilgi kullanıcıları için bir takım yarar ve sakıncaları bulunmaktadır. Bu kapsamda risk raporlamanın **yararları** şöyledir (Chandiramani, 2009, 18; Epstein and Buhovac, 2006, 10-11; Abraham; Marston; Darby, 2012, 13; Mokhtar, 2010, 41, 68-69; Linsley and Shrives, 2006, 389; Muzahem, 2011, 21-22-23-24, 155-156, 201; Meijer, 2011, 31; Dobler, 2005, 2; Rattanataipop, 2013, 14-15; Schrand and Elliot, 1998; Beretta and Bozzolan, 2004; Lajili and Zeghal, 2005; Rajab, 2009, 15, 167; ICAEW, 1997, 1999; Solomon; Solomon; Norton et al. 2000; Linsley and Shrives, 2000; Woods; Dowd; Humphrey, 2004, 4; Abraham and Cox, 2007, 227; Oorschot, 2009, 62; Greco, 2012, 116; Ariffin, 2005, 2-8; Elliott, 2012, 11.25; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 213; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 163-164):

- Risk raporlama, bilgi asimetrisini* ve tahmin riskini azaltarak yatırımcılar tarafından talep edilen şirketin risk primini ve sermaye maliyetini azaltmaktadır.
- Şirket ve yatırımcılar arasındaki ilişkiyi geliştirerek yatırımcıların şirkete duydukları güveni artırmaktadır.
- Risk raporlama, şirketin iç kontrol sistemi üzerinde pozitif etkiye sahip olmaktadır.
- Risk yönetim süreci ve stratejik planlama hakkında önemli geri bildirim sağlamaktadır.
- Yöneticiler, ortaklar, yatırımcılar, kredi verenler (alacaklılar), devlet ve müşteriler gibi kullanıcılara önemli bilgiler sağlamaktadır.

---

* Bilgi asimetrisi, şirket yönetiminin hissedarlardan ve ilgili diğer taraflardan daha fazla ve daha iyi bilgiye sahip olmasıdır (Meijer, 2011).

- Risk raporlama, yatırımcıların şirketin risk profilini değerlendirmesine yardımcı olmaktadır.
- Risk raporlama, işletme yönetiminin hesap verebilirliği ile yatırımcının korunmasını artırmakta ve tüm yatırımcılara eşit davranılmasını sağlamaktadır.
- Şeffaflığı artırarak hissedar değerini maksimize etmektedir.
- Risk raporlama, yatırımcı için belirsizliği azaltmakta ve getiri düzeyini yükseltmektedir.
- Şirketlere risk yönetim ve kontrol sistemlerinin etkinliğini değerlendirmede yardımcı olmaktadır.
- Şirketin stratejilerini etkileyen risklerin etkin bir şekilde izlenmesini sağlamaktadır.
- Risk raporlama, işletme yönetiminin etkinliğini değerlendirmede yönetim kuruluna yardımcı olmaktadır.
- İleriye yönelik bilginin bir parçası olarak risk raporlama, yatırımcıların daha iyi yatırım kararları almalarına yardımcı olacak bilgiler sağlamaktadır.
- Finansal raporlamanın yararlılığını artırmaktadır.
- Risk raporlama, yatırımcılara şirketin gelecekteki nakit akışlarının miktarı, zamanlaması ve belirsizliği ile ilgili yararlı bilgiler sağlamaktadır.
- Şirketlerin faaliyet raporlarında yer alan risk açıklamaları bilgi kullanıcılarının şirketin finansal durumu ile ilgili daha doğru değerlendirme yapmalarına imkân sağlamaktadır.
- Örgütsel risk ve risk yönetim girişimlerinin dış kullanıcılara açıklanması, hissedarlara ve finansal analistlere daha uygun değerde şirket hisseleri almalarını sağlamaktadır.
- Risk raporlama, şirketin açıklamalarının güvenilirliğini ve şirketin itibarını artırmaktadır.
- Dış paydaşlara şirketin gelecekteki ekonomik performansı ile ilgili riskleri değerlemesi için izin vermektedir.
- Risk raporlama, fiyattaki göreceliği düşürmekte ve menkul kıymetlerdeki likiditeyi artırarak alım satım fiyatı arasındaki farkı daraltmaktadır.

Risk raporlamanın **sakıncaları** ise şöyledir (Chandiramani, 2009, 18; Jiang, 2008, 26; Meijer, 2011, 17; Muzahem, 2011, 156; ICAEW, 1997; Mokhtar, 2010, 67; Adamu, 2013, 142; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 213; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 165):

- Risk raporlama, şirkete karşı dava açılma ihtimalini artırabilir ve bu durum ise şirketin itibarını zedeleyebilir.
- Risk raporlama, rekabet avantajını kaybettirebilir. Zira şirketlerin geleceğe yönelik bilgi açıklamaları rakiplerinin yararlanabileceği daha hassas bilgileri içerebildiği için bu durum rekabet avantajı kaybına sebep olabilir. Rakipler özellikle stratejik projeler ve geleceğe yönelik planlarla alakalı bilgileri kendi çıkarları için kullanabilir ve bu durum şirketin zararına yol açabilir.
- Risk, niteliği gereği beklenmedik bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple raporlanan bilgilerin yanlış olması durumunda açıklanan bilgilere güvenerek karar alan yatırımcılara karşı şirket yöneticileri hesap vermekle yükümlü olma endişesi duyarlar. Dolayısıyla şirketler risk bilgilerini açıklamakta isteksiz davranırlar.
- Uygunsuz risk raporlama, gelecekteki nakit akışlarının miktarı ile alakalı yatırımcıların yanlış algılamasına ve yanlış kararlar almasına neden olabilir.

2.4. AÇIKLAMA TEORİLERİ

Christensen ve Demiski (2003)'ye göre açıklama teorisi bir dizi olguları açıklayan bilgi seti anlamına gelmektedir. Spira ve Page (2008) açıklama teorisi ile ilgili araştırmaların bir dizi soru üzerine oluşturulduğunu vurgulamaktadır. Şirket yöneticilerinin bilgileri açıklamaya yönelik motivasyonunu ifade eden birçok teori (sinyal, vekâlet, bilgi asimetrisi, politik maliyetler, sermaye ihtiyacı, paydaş ve meşruluk teorileri) bulunmaktadır (Muzahem, 2011, 11).

Açıklama teorileri, araştırma hipotezleri, kavramsal gelişimler ve beklentilerin oluşturulması için kullanılmaktadır. Cooke (1998), muhasebe ve finans alanındaki ampirik çalışmalarda ortaya çıkan bir diğer karmaşanın bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki teorik olarak doğru formun oluşturulmasının tam net olarak bilinmemesi olduğunu ifade etmektedir. Bazı ilişkiler daha karmaşık ilişkilere yol açan birden fazla teorilerle de açıklanabilmektedir (Muzahem, 2011, 11).

Çalışmada risk açıklamaları ile ilgili olarak bilgi asimetrisi, vekâlet, sinyal, pozitif muhasebe, sermaye ihtiyacı, özel maliyet, paydaş, meşruluk ve fayda/maliyet teorileri incelenmiştir.

2.4.1. Bilgi Asimetrisi Teorisi

Asimetrik bilgi ilgili tarafların mal ve hizmetler hakkında eşit düzeyde bilgiye sahip olmamaları olarak tanımlanmaktadır (Alp ve Karakaş, 2008, 216). Bir başka çalışmada asimetrik bilgi, bir piyasada iktisadi faaliyette bulunan bir tarafın, diğer tarafa göre daha fazla bilgiye sahip olması olarak ifade edilmektedir. Zira bir tarafın bildiğini diğer taraf aynı düzeyde bilmiyorsa, alıcının ve satıcının bilgiye ulaşım imkânı eşit değilse, bir tarafın söylediğini karşı tarafın objektif bir şekilde doğrulama veya teyit etme olanağı yoksa asimetrik bilgi söz konusudur (Ekiz, 2006, 24).

Bilgi asimetrisi probleminden ilk bahseden çalışma Akerlof'un (1970) "The Market for Lemons: Quality Uncertainty and The Mechanism" adlı çalışması olup, Akerlof bilgi asimetrisi sorununu Limon Problemi olarak ifade etmektedir (Muzahem, 2011, 11). Akerlof, ikinci el otomobil piyasalarını inceleyerek, alıcı ve satıcı arasındaki bilgi farklılığından kaynaklanan nedenlerin piyasalarda nasıl bir dengesizliğe yol açabileceğini açıklamaya çalışmıştır (Alp ve Karakaş, 2008, 219). Akerlof kullanılmış otomobil piyasasında, satıcıların satılan ürünle ilgili yeterli bilgiye sahip olduğu halde, alıcının ürün hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını ve alıcı ile satıcı arasında asimetrik bir bilgi sorunu olduğunu belirtmektedir (Vardareri ve Dursun, 2010, 139).

Alıcılar piyasada iyi ve kötü otomobiller olduğunu bilmekle birlikte hangi otomobillerin kötü (limon) hangilerinin ise iyi olduklarını bilmemektedir. Söz konusu bu durumda az bilgi sahibi olan alıcı, orta düzeyde kaliteli otomobile ortalama bir fiyatı ödemeye razı olacaktır. Kaliteli otomobil satıcıları ise ortalama fiyatın otomobilin gerçek kalitesini kapsamadığını ve otomobilinin gerçek değerinin bu fiyatın üstünde olduğunu düşünerek otomobilini satmaktan vazgeçecektir. Düşük kaliteli otomobil satıcıları ise ortalama fiyatın, kendi aracının gerçek değerinin üstünde olduğunu bildikleri için kendilerine teklif edilen ortalama fiyatı kabul ederek, araçlarını satacaklardır. Netice itibarıyla kaliteli otomobillere sahip satıcılar piyasadan çekilip, kötü otomobiller (limonlar) piyasaya hâkim olacaklar ve ikinci el otomobil piyasası çökebilecektir (Alp ve Karakaş, 2008, 219).

Akerlof asimetrik bilgi nedeniyle otomobil piyasasında oluşan limon probleminin finansal piyasalarda da oluşabileceğini ileri sürmektedir (Vardareri ve Dursun, 2010, 139). Zira potansiyel hisse senedi alıcısı olan birey, riski düşük ve beklenen karları yüksek olan iyi firma ile riski yüksek ve beklenen karı düşük olan bir firma arasında kıyaslama yapamayacağından dolayı, alıcı hisseye ortalama kalitedeki bir hisse senedi fiyatını ödemeye razı olacaktır. Ortalama kalitedeki hisse senedi fiyatı, iyi kaliteli firmanın hisse senedinin fiyatı ile kötü kaliteli firmanın hisse senedinin fiyatı arasında yer alacaktır. Alıcıdan daha fazla bilgiye sahip olan iyi kaliteli firmanın yöneticileri hisselerini, ortalama kaliteli bir firmanın hisse senedinin fiyatından satmak istemeyeceklerdir. Kötü kaliteli şirketler ise ortalama kaliteli bir hisse senedi fiyatından hisselerini satmaya razı olacaktır. Alıcı, kötü kaliteli şirketlerin hisselerini satın almak istemeyeceği için hisse senedi piyasası etkin olarak çalışmayacaktır (Şen, 2015, 4).

Healy ve Palepu (2001) bilgi asimetrisi probleminin bilgi farklılıklarından ve şirket yöneticileri ile yatırımcılar arasındaki çatışmalardan kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Ayrıca bu gibi çatışmaların sermaye piyasasında çöküşlere yol açabileceğini belirtmektedirler (Muzahem, 2011, 12).

Limon problemi ve açıklama teorileri arasındaki ilişki literatürde geniş ölçüde ele alınmıştır. Limon problemi, sermaye piyasalarındaki açıklama uygulamaları ile ilgili olup açıklama teorisi ise asimetrik bilgi sorunlarının temel çözümü olarak görülmektedir. Scott (2003) finansal muhasebe ve raporlamayı asimetrik bilgi sorunlarını kontrol edebilecek bir mekanizma olarak tanımlamaktadır. Kothari (2000, 92)'ye göre hem zorunlu hem de gönüllü açıklamalar bilgilendirilen ve bilgilendirilmeyen piyasa katılımcıları arasındaki asimetrik bilgi sorununu azaltmaktadır. Bilgi asimetrisinin azalması ile sermaye maliyeti ve teminat bedeli üzerinde istenilen sonuçlara ulaşılmakta ve bu durumda daha kaliteli muhasebe standartlarının oluşmasına yol açmaktadır (Muzahem, 2011, 12).

Açıklama teorisi, aracı kuruluşlar, analistler, ticari yayın organı ve yatırımcılar tarafından oluşan açıklamalarla daha da önem kazandıkça katılımcılar arasındaki bilgi asimetrisi ve vekâlet çatışmaları daha fazla raporlamanın ve açıklamanın yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır (Kothari, Li and Short, 2009, 1664). Yöneticiler, şirketlerin faaliyetlerini yerine getirirken karşılaşılabileceği ve performansına etki

edebilecek olan risklerle ilgili olarak daha fazla açıklama yapmaya zorlanmaktadır (Muzahem, 2011, 13). İş dünyasındaki artan karmaşıklık, şeffaflığı artırma ve açıklama kalitesini yükseltmekten dolayı risk ve risk yönetimi açıklamaları analistlere, yatırımcılara ve diğer paydaşlara yararlı olmaktadır (Lajili and Zeghal, 2005, 125).

2.4.2. Vekâlet Teorisi

Literatürde vekâlet teorisine yönelik ilk tanımlama 1976 yılında Jensen ve Meckling tarafından yapılmış olup, Jensen ve Meckling vekâlet ilişkilerinin taraflar arasındaki hizmetleri gerçekleştirmek amacıyla hissedarlar ve yöneticiler arasındaki bir anlaşma olduğunu belirtmişlerdir (Muzahem, 2011, 13). Bu kapsamda vekâlet teorisi, işletme sahipleri ile yöneticiler arasında var olduğu varsayılan bir sözleşmedir (Memiş ve Çetenak, 2012, 207). Vekâlet teorisinde, bir kişi ya da grup adına hareket eden kişiye vekil, vekilin temsil ettiği kişi ya da gruba vekâlet veren veya asil denilmektedir. Asil ile vekil arasındaki ilişki ise vekâlet ilişkisi olarak tanımlanmaktadır (Yıldız ve Doğan, 2012, 356). Bu ilişkide işletme sahipleri asil, yöneticiler ise vekil konumundadır (Memiş ve Çetenak, 2012, 207).

Vekâlet ilişkisi; çoğunlukla halka açık anonim şirketlerde görülmekte olup, şahıs şirketleri ve halka kapalı aile işletmelerinde temsil ilişkisi bulunmamaktadır. Çünkü söz konusu bu şirketlerde işletmenin sahibi ile yöneticisi aynı kişiden oluşmaktadır (Yıldız ve Doğan, 2012, 356).

İşletmelerde yöneticilik ve sahiplik mercilerinin ayrılması ve yönetim fonksiyonunun profesyonel yöneticiler tarafından yerine getirilmesi ile birlikte işletme performansının kim tarafından, ne ölçüde ve nasıl kontrol edileceği önemli bir mesele haline gelmeye başlamıştır (Memiş ve Çetenak, 2012, 207). Bununla birlikte asil ve vekil arasında bilgi asimetrisi bulunmakta olup, yöneticiler hissedarlara göre işletme ile ilgili daha fazla bilgiye sahiptirler. Vekâlet teorisi, söz konusu bu bilgi asimetrisini araştırmakta olup, bilgi asimetrisini gidermek ve asil ve vekil arasındaki menfaatlerin uyumlaştırılmasını sağlamak için çözümler geliştirmektedir (Kahveci, 2008, 19). Bilgi açıklamaları vekâlet teorisini yönlendiren bir mekanizma olarak görülmektedir (Muzahem, 2011, 15).

Literatürde vekâlet maliyetleri açıklama kapsamında değerlendirilmekte ve bilimsel olarak incelenmektedir. Bazı araştırmacılar vekâlet maliyetlerinin unsuru olarak işletme

büyüklüğü, sahiplik yapısı, denetçi türü ve finansal kaldıraç incelemiştir. Bu kapsamda açıklama ve işletme büyüklüğü arasında olumlu bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Sahiplik yoğunlaşması ve vekâlet maliyeti arasında pozitif bir ilişki olduğu ifade edilmektedir. Araştırmacılar hissedarların daha fazla bilgi açıklamaları için yöneticiler üzerinde baskı yarattığını ileri sürmektedirler. Bir şirketin finansal kaldıraç da açıklama literatüründe vekâlet maliyetinin bir unsuru olarak görülmektedir. Araştırmacılar kaldıraçın tahvil sahipleri, yöneticiler ve hissedarlar arasındaki vekâlet maliyetini temsil ettiğini ve bu nedenle böyle bir ilişkinin açıklama uygulamalarında yer alacağını tartışmaktadırlar (Muzahem, 2011, 15).

Linsley ve Shrivess (2000, 125) vekâlet teorisi ve risk açıklamaları arasındaki ilişkiyi açıklamaktadırlar. Şirket içindeki bilgilerin dışarıdaki kişilere yansıtılması üzerine şirket içerisindeki çatışmaların arttığını ileri sürmektedirler. Hissedarlar ve diğer bilgi kullanıcıları firma riskleri ve yöneticilerin bu riskleri nasıl yönettiği ile ilgili çok az bilgi edinmektedirler. Bu durum hissedarların yöneticilerin eylemlerini gözlemlemelerini desteklemektedir. Bunun karşılığında da hissedarları memnun etmek adına yöneticiler de risk açıklamaları ile ilgili ek bilgileri açıklamaktadırlar (Muzahem, 2011, 15-16).

Şirketlerin risklerinin açıklanması vekâlet teorisi içerisinde gerçekleşmektedir. Zira şirketlerin risk açıklamasını vekil konumunda olan yöneticiler yapmaktadır. Solomon vd (2000) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre, açıklamaların sayısının artması kurumsal yatırımcıların yatırım kararlarını verirken onlara yardımcı olduğunu göstermektedir. Çoğu yatırımcı yöneticilerin işletmelerin riskleri nasıl yönettiğini bilmek istemektedir. “Yatırımcılar profesyonel yöneticilerden belirsizlik beklememektedir”. Bu nedenle açıklamalar ilave bilgiler yayımlayarak hissedar müdahalelerini azaltmaktadır. Buna ilaveten daha fazla açıklama sağlayarak işletmeler yatırımcıların belirsizliğini azaltarak sermaye maliyetlerini de azaltmaktadırlar (Rajab, 2009, 83).

Netice itibarıyla vekâlet teorisi kapsamında açıklanan riskler yatırımcıların kararlarını etkilemekte olup sermaye maliyetini azaltan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.4.3. Sinyal Teorisi

Sinyal teorisi iş gücü piyasalarındaki davranışları açıklamak için Spence (1973) tarafından geliştirilmiştir. Spence sinyal teorisini eğitim açısından ele almaktadır.

(Muzahem, 2011, 16). Spence'in modeline göre, işçiler aldıkları eğitim yoluyla işverene yeteneklerinin sinyalini vermektedirler. Daha yetenekli işçi daha fazla ücret alacağı için tüm işçiler yetenekli görünmek istemektedir. Ancak işveren işçinin lafına değil aldığı eğitime bakmaktadır (Kahveci, 2015, 52).

Ross (1977) tarafından geliştirilen sinyal teorisine göre; yöneticiler şirket ile ilgili daha fazla bilgiye sahipken, yatırımcılar yöneticiler kadar bilgiye sahip değildirler. Söz konusu bu durum yatırımcılarda, şirketin borç oranları yükseldiğinde, mali sıkıntı ile karşılaşabileceği ve yöneticilerin çok fazla borç kullanımında bulunmayacakları düşüncesini oluşturmaktadır. Yöneticilerin iflas riskine maruz kalmamak için şirketteki borç düzeyini azaltacakları düşüncesi, şirketin düşük borç kullanımının yatırımcılar için güvenilir bir sinyal olarak algılanmasına neden olmaktadır. Sinyal teorisine göre yatırımcılar, şirketin borç düzeyinin artmasını şirkete duyulan güvenin bir sinyali olarak düşünmektedirler (Can, 2013, 18).

Sinyal teorisi şirket yönetimi ve piyasa arasında bilgi asimetrisi olduğunu varsayar. Teoriye göre yöneticiler işletmenin riski ve karlılığı ile ilgili bilgi sunmak için sermaye yapılarını değiştirirler (Sevil; Başar; Coşkun, 2013, 118). Bu kapsamda sinyal teorisine göre işletmenin sermaye yapısı kararları, işletme dışındaki bilgi kullanıcılarına işletmenin durumu ile ilgili sinyal vermektedir (Dizdarlar; Uçan; Can, 2013, 315). Zira teoriye göre, bir işletmenin finansman tercihinde borçlanmaya veya öz sermayeye ağırlık vermesi piyasa için bir işaret niteliği taşımakta olup yatırımcıların, bir işletmenin başarısına ilişkin beklentileri, o işletmenin finansman tercihlerine bakarak oluşmaktadır. Bir işletmenin, borçlanma ile piyasada yaratacağı sinyal etkisi, işletmenin hisse senedi ihracı ile piyasada yaratacağı sinyal etkisinden daha düşük olmaktadır. Literatürde yapılan çalışmalarda yatırımcıların işletmelerin borçlanma duyurularına olan tepkisinin, hisse senedi ihracına olan tepkisinden daha düşük olduğunu göstermektedir. Söz konusu bu durumun nedeni ise işletme borçlarının değerinin öz kaynakların (hisse senetlerinin) değerine kıyasla işletme başarısına daha az duyarlı olmasıdır. Netice itibarıyla sermaye yapısı kararlarına bağlı olarak ortaya çıkan borç/özsermaye oranı yatırımcılar için bir sinyal niteliğindedir (Oruç, 2010, 36).

Sermaye yapısında borç kaynağının artırılması iflas ihtimalini artırır, ancak yöneticilerin böyle bir karar alması işletmeye olan güveni göstermekte olup, söz konusu

bu durum piyasa tarafından işletmenin aslında hisse senedi fiyatlarının yansıttığı değerden daha iyi bir durumda olduğu algılamasına yol açar. Kaldıracın arttırılması piyasaya pozitif sinyal gönderir. Borç finansmanının pozitif sinyal olarak algılanması sermaye yapısı kararlarının zamanlamasına bağlı olarak da açıklanabilir. İşletmelerde hisse senedi fiyatları yükseldiği zamanlarda öz kaynak finansmanı sağlamak avantajlı olduğu gibi, işletmelerin hisse senetlerinin düşük fiyatlı olduğu zamanlarda borç finansmanı tercih edilmesi uygun olur. Piyasa, yöneticilerin uyguladığı bu zamanlama davranışını bildiği için sermaye yapısında borç kullanımı yönünde bir değişiklik olduğunda hisse senedinin fiyatının düşük olduğunu düşünür. Hisse senedi fiyatının düşük olması ileride değerleneceğini gösterdiğinden piyasaya şirket hakkında olumlu sinyal gönderir (Sevil; Başar; Coşkun, 2013, 118).

Piyasaya gönderilen sinyalleri alan yatırımcılar, şirketin hangi risk sınıfında yer aldığını ve şirketin değerinin ne olması gerektiği hususunda bilgi sahibi olmaktadır (Sayman, 2012, 60).

Açıklama literatürü karlılık, likidite ve kaldıraç gibi işletmeye özgü özellikleri sinyal teorisinin yatırımcılara sinyal vermede kullandığı değişkenler olarak değerlendirmektedir. Zira teori diğer şirketlerden daha iyi performans (karlılık) gösteren kendi şirketlerine inanan yöneticilerin bu durumu daha fazla yatırım çekmek için hissedarlara sinyal olarak göndereceklerini belirtmektedir. Yöneticiler düzenlemenin gerektirdiği bilgiler aşıldığı takdirde bunu, açıklamanın bir parçası olarak yapabilmektedirler. Karlılığı yüksek olan şirketler diğer şirketlerin yapamadığı açıklamaları yaparak şirketin performansını yatırımcılara, hissedarlara ve piyasalara sinyal olarak göndermektedir. Bunun tam tersi olarak zayıf performansa sahip şirketler olumsuz olan performanslarını açıklamaktan ziyade sessiz kalmayı tercih etmektedirler. Ancak yatırımcılar bu sessizliği kötü bir olası bilgi olarak değerlendirerek yanlış yorumlayabilmektedirler (Muzahem, 2011, 16-17).

Linsley ve Shrivess (2005, 293) sinyal teorisi ve vekâlet teorisinin gönüllü risk açıklamaları için en uygun teoriler olduğunu ileri sürmektedirler. Shrivess ve Linsley (2003) yöneticilerin şirketlerinin diğer şirketlerden risk yönetimi açısından daha ileride olduğuna dair piyasalara işaret vermekte ve risk bilgilerini açıklamada bazı şirketleri teşvik eden üstün risk yöneticileri olduğunu iddia etmektedirler (Muzahem, 2011, 17).

Sinyal teorisi, kapsamında işletmeler piyasalara sinyal göndererek (açıklama yaparak) performansları ile ilgili önemli mesajlar iletebilmektedir. Bu işletmeleri doğrudan doğruya sermaye piyasasıyla iletişime geçirmektedir. Bu durum işletmenin hisse senedi fiyatına ve fonlama maliyetine yansımaktadır. Zira yapılan araştırmalar (Glosten ve Milgrom, 1985; Copeland ve Gali, 1983; Gray ve Roberts, 1989; ICAEW, 1997; AICPA, 1994; Botosan, 1997; Hail, 2002) risk açıklama ile sermaye maliyeti arasında negatif ilişki olduğunu göstermektedir (Rajab, 2009, 84).

2.4.4. Pozitif Muhasebe Teorisi (PMT): Politik Maliyetler

Pozitif Muhasebe Teorisi (PMT) şirket yöneticileri tarafından muhasebe politikalarının seçimi gibi tahmin faaliyetleri ve yöneticilerin yeni muhasebe standartlarına nasıl tepki vereceği ile ilgili olup, açıklayıcı bir muhasebe teorisi (Muzahem, 2011, 17). PMT'nin amacı, hisse senedi fiyatlarıyla muhasebe politikaları arasındaki ilişkinin ele alınmasıdır (Köse ve Gürkan, 2014, 27).

PMT'nin, 1960'lı yıllarda Ball ve Brown (1968) ile Beaver (1968)'in ampirik finans uygulamalarını finansal muhasebe ile bütünleştirmesiyle oluştuğu söylenebilir (Köse ve Gürkan, 2014, 27). Ancak PMT ile ilgili ilk kapsamlı çalışma Watts ve Zimmerman (1978) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada hükümet düzenlemeleri, politik maliyetler (riskler)*, yönetim planları, vergiler ve bilgi üretimi (kayıt tutma) gibi muhasebe standartları üzerinde yönetim tutumlarını (lobicilik davranışları) etkileyen faktörleri araştırmaktadırlar. Muhasebe standartlarının belirlenmesinde yöneticilerin kendi menfaatlerine odaklandıklarını, dolayısıyla alacakları prim tutarını en yüksek seviyeye taşıyan muhasebe yöntemlerinin benimsenmesi için bir baskı grubu (yönetim lobileri) oluşturduklarını tartışmaktadırlar. Örneğin yöneticiler vergi, politik ve düzenleyici sistemlerden dolayı daha düşük kazançları rapor eden muhasebe standartlarını tercih etmektedirler. Bulgular finansal muhasebe standartlarına yönelik yönetim davranışlarını açıklayan işletme büyüklüğünün en önemli faktör olduğunu göstermektedir. Bir diğer ifadeyle daha büyük şirketler küçük şirketlere göre hükümet müdahalelerine (politik maliyetlere) daha fazla maruz kalmaktadırlar. (Muzahem, 2011, 17-18).

---

* Politik maliyetler veya riskler; yüksek kâr rakamı açıklayan şirketlerin, kamu otoritelerinin ve çevrenin dikkatini çekmesi neticesinde sendikaların taleplerinin artması ve kamu kurumlarının gözetim ve denetimin artırılması gibi olumsuz sonuçların ortaya çıkması durumudur (Üç, 2009, 80).

Watts ve Zimmerman (1986) PMT için üç temel hipotez ortaya koymaktadırlar. 1) İkramiye ödeme planı: İkramiye ödeme planına sahip işletme yöneticileri, raporlanan kârı gelecek dönemlerden cari döneme aktaran muhasebe politikalarını seçme eğilimi göstermektedirler. 2) Büyüklük: Şirket ne kadar büyük olursa yöneticilerin raporlanan kârı cari dönemden gelecek dönemlere erteleyen muhasebe politikalarını seçme eğilimi artacaktır. Bir başka ifadeyle büyük şirketlerin yöneticileri, şirket tarafından katlanılan politik maliyetleri azaltmak için gelirin raporlanmasını geciktiren muhasebe politikalarını seçme eğilimi göstermektedirler. Zira politik maliyetlerin büyüklüğü, çoğunlukla şirket büyüklüğüne bağlı olmaktadır. 3) Borç/öz kaynak: Bir şirketin borç/öz kaynaklar oranı ne kadar yüksek olursa, şirket yöneticilerinin raporlanan kârı gelecek dönemlerden cari döneme aktaran muhasebe politikalarını seçme eğilimi o kadar yüksek olacaktır (Muzahem, 2011, 18).

Literatürde çoğu açıklama çalışmaları PMT kapsamında açıklama uygulamalarını incelemiştir. PMT hipotezleri içerisinde politik maliyet hipotezi açıklama literatüründe en yaygın olarak kullanılan hipotezdir. Politik maliyet hipotezi bazı şirketlerin medya, halk ve politikacıların dikkatini çekmesi bakımından açıklama uygulamalarıyla ilişkilidir. Bu şirketler imajlarını yönlendirmek ve istenmeyen ilgilerin yönünü değiştirmek için gönüllü olarak daha fazla bilgilerin açıklanmasını sağlayan teşviklere sahiptirler (Muzahem, 2011, 18).

Şirket büyüklüğü politik maliyetlerin bir unsuru olarak kullanılmaktadır. Politik maliyetler, sadece yönetmelikler veya yasalar aracılığıyla hükümet müdahalesi biçiminde oluşmaz; aynı zamanda fırsat maliyetiyle sonuçlanabilen sendikalardan, müşterilerden gelen misillemeler şeklinde de oluşabilir. Dolayısıyla politik maliyetlerin büyüklüğü, büyük ölçüde şirket büyüklüğüne bağlıdır. Muhasebe politikası seçiminin belirleyicisi olan şirket büyüklüğü konusundaki büyüklük hipotezi, politik bakımdan büyük şirketlerin küçük şirketlere göre daha duyarlı oldukları ve dolayısıyla bu şirketlere daha fazla servet transferi yüklendiği varsayımına dayalıdır (Uluslan ve Doğan, 2008, 237). Bu gibi şirketler için artan açıklamalar politik maliyetleri azaltmada önemli bir unsur olarak görülmektedir (Muzahem, 2011, 18).

Bazı şirketler politika, halk, medya gibi kendilerini daha büyük ilgilere maruz bırakan yüksek oranda halka açık profile sahiptirler. Healy ve Palepu (2001) yöneticilerin

finansal raporlama açıklamalarının sözleşme, politik maliyetler ve sermaye piyasaları ile ilişkilendirildiği görüşünü desteklediğini ileri sürmektedir. Şirketler ek bilgileri açıklayarak baskı veya ilgi gibi durumların üstesinden gelebilirler. Şirket büyüklüğü ve performansı politik maliyet teorilerinin test edilmesi için bir değişken olarak uygulanmaktadır. Shrives ve Linsley (2003) politik maliyet tartışmalarının risk açıklama uygulamalarının yorumlanması için uygulanabileceğini önermektedirler. Örneğin, zayıf güvenlik koşullarından sıkıntı duyan demiryolu şirketi halk veya medyanın baskısıyla karşılaşabileceklerdir. Bu gibi şirketler istenmeyen durumlara karşılık verebilmek için riskleri azaltacak önlemler almakta ve seyahat riskleri ile ilgili açıklayıcı bilgiler verebilmektedirler (Muzahem, 2011, 19).

2.4.5. Sermaye İhtiyacı Teorisi

Sermaye ihtiyacı teorisi şirketlerin en düşük maliyette sermayelerini arttırabilmek için daha fazla bilgi açıkladıklarını ileri süren bir teoridir. Foster (1986) sermaye piyasalarında şirketlerin en düşük maliyette sermaye (kaynak) teminine çalıştıkları zaman, özellikle menkul kıymet ihraç şartları ve gelecekteki kazançlarla ilgili, şirketlerde risk ve belirsizliklerin olduğunu yatırımcıların da risk varlığını ve gelecekteki nakit akışını, menkul kıymet değerlerini ve yatırım kararlarını değerlendirmede daha fazla bilgiye ihtiyaçları olduklarını ileri sürmektedir. Sonuç olarak şirketler risklerini azaltıcı bilgilerin açıklanması için teşvik edilmektedir. Bunun karşılığı olarak da şirketler en düşük maliyette sermayelerini arttırabilmektedir (Muzahem, 2011, 19-20).

Foster'in açıklamalarından işletmelerin sermaye (kaynak) temininde yatırımcılara menkul kıymetin getirisi ve riski konusunda verilecek bilgi ile elde edilecek sermayenin (kaynağın) maliyeti arasında doğrudan bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

2.4.6. Paydaş Teorisi

Paydaş teorisi kurumsal, sosyal ve çevresel açıklamalar gibi kavramları ifade eden muhasebe literatüründe yaygın olarak kullanılmaktadır. Toplumda var olan paydaşlar genellikle işletmelerin yönetilmesi ile ilgilidir. Bu nedenle teori, işletmelerin faaliyetleri ve paydaşlarının ihtiyaçları için işletmenin paydaşlarını desteklemesi varsayımına dayanmaktadır (Rajab, 2009, 79).

Freeman, paydaşı “işletmenin amaçlarını gerçekleştirmesini etkileyebilen ve etki eden herhangi bir grup ya da kişiler” olarak ifade etmektedir (Özer ve Özer, 2014, 124).

Paydaş teorisi, işletmelerin paydaşlarının beklentilerini ve ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılaması ve yönetmesi gerektiğini ileri sürmektedir (Becan, 2011, 24). Bu kapsamda teori, işletme ve paydaşları arasındaki ilişkiyi incelemekte olup, işletme ve paydaşları arasındaki ilişkinin incelenebilmesi için uygun bir teorik altyapı sağlamaktadır (Dönmez, 2008, 92). Paydaş teorisi, sadece işletmenin hissedarları ile ilgilenmeyip bunun yerine işletmenin tüm paydaşları ile olan ilişkilerinin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir (Özer ve Özer, 2014, 124). İşletmenin paydaşları ise, hissedarlar, çalışanlar, tedarikçiler, müşteriler, bankacılar, hükümet, toplum, yerel toplum, özel ilgi grupları ile çevresel ve teknolojik süreçleri içermektedir (Çakır, 2009, 54-55). Bu bağlamda paydaş teorisinin amacı rekabet avantajı sağlamak için işletmenin iç ve dış çevresi ile olan ilişkilerini güçlendirmesine yardımcı olmaktır (Dölen, 2012, 20-21).

Paydaş teorisi, yalnızca hisse sahiplerinin çıkarlarını değil, geniş çaplı paydaşların çıkarlarını da göz önüne alan kurumsal yönetim yapılarının önemini desteklemektedir. Roberts (1992), işletmelerin paydaş ilişkilerini yönetme de ve itibarlarını oluşturmada açıklamalar yapabileceğini tartışmaktadır. Zira paydaş teorisi, paydaşların çıkarlarını etkileyen finansal raporlar için gerekli ihtiyaçların altını çizen, yalnızca yatırımcıların ihtiyaç duymadığı aynı zamanda çeşitli kullanıcı gruplarını da göz önüne alan stratejileri dikkate alan işletmelerin sorumluluğunu kolaylaştıran bilgileri açıklamaktadır (Mokhtar, 2010, 56).

Paydaşların işletmelerin sunmuş oldukları raporlar üzerinde etkisi olduğundan dolayı risk raporlama paydaş teorisi ile ilişkilidir. Sarbanes Oxley Yasası (2002) ve Tabaksblat Kodu (2003) şirketlerin çeşitli risklerle ilgili bilgileri açıklaması gerektiğini ifade etmektedir. Bu durumda paydaşlar yıllık rapordaki risk bilgilerinin açıklanmasını zorlayan kurumlar olmaktadır (Chandiramani, 2009, 12).

Paydaş teorisine göre işletmeler, farklı paydaş gruplarının beklentilerini karşılamak için finansal, sosyal ve çevresel açıdan çok geniş kapsamlı bilgileri sağlamalıdır. İşletmeler, paydaşların beklentilerini karşılamak için risk ve risk yönetimi gibi farklı türdeki bilgilerin açıklanmasını sağlamak için motive edilmektedir. Zira yöneticiler diğer paydaş gruplarının yanı sıra hisse sahibi kişilerle ilişkiler kurmak ve bunu devam ettirmek için ve

işletmenin performansı ile ilgili paydaşların şüphesini gidermek için risk ve risk yönetim açıklamalarının raporlanması için teşvik edilmelidir (Mokhtar, 2010, 57).

Paydaş teorisi faaliyet raporlarındaki risklerin açıklanması ile ilgili bazı nedenler ileri sürmektedir. Çünkü bazı dış paydaşların tutumları riskle ilgili önemli baskılar oluşturabilmektedir. Bu bakımdan işletmeler hissedarların taleplerini karşılamak için riskleri açıklamaktadır. Araştırmalar açıklamaların paydaşlar arasındaki çıkar çatışmalarını en aza indirmeyi ve kontrol etmeyi sağladığını ortaya koymaktadır (Rajab, 2009, 84).

2.4.7. Meşruluk Teorisi

Sosyal sözleşme unsuru olarak meşruluk teorisi, bir tarafta ekonomik kaynakların sağlayıcısı olarak toplum diğer tarafta ise hizmetlerin sağlayıcısı olarak işletme arasındaki karşılıklı ilişkileri yönetmekte ve düzenlemektedir. Bunun yanı sıra bir işletmenin faaliyetlerini yasallaştırması gerektiğine de vurgu yapmaktadır (Mokhtar, 2010, 58).

Lindblom (1994) meşruluğu, bir toplumun değer sisteminin var olduğu durum veya statünün daha büyük bir sosyal sistemin parçası olan değerler sistemi ile uyumlu olması olarak ifade etmektedir. Zira iki değer sistemi arasında potansiyel olarak farklılıklar ortaya çıkarsa bu durum toplumun meşruluğuna tehdit oluşturmaktadır (Mokhtar, 2010, 58).

Suchman (1995) meşruluğu, bir toplumun faaliyetlerinin yapılandırılmış normlar, değerler, inançlar ve tanımlar içerisinde arzu edilebilir ve uygun olduğunu ifade eden genel algı veya varsayım olarak tanımlamaktadır (Uzkesici, 2005, 76).

Söz konusu bu iki tanım bir işletmenin toplumun beklentilerini karşılamasını ifade eden toplum algısını belirtmekte olup, meşruluk teorisi halkın fikrini veya algısını şekillendirmede medyanın etkin rolünü açıklamaktadır. Zira medya daha fazla açıklamanın yapılması için işletmeler üzerinde kamuoyu baskısı oluşturmaktadır (Mokhtar, 2010, 58).

Buna ilaveten bu iki tanım, toplumun norm, değer ve sınırlarına göre bir işletmenin sosyal bir aktör olarak faaliyetlerini yerine getirdiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle işletme faaliyetleri meşrudur ve var olmaya devam etmektedir. Meşruluk teorisine göre,

sosyal algılardaki olumsuz değişimler ne kadar fazla olursa işletmenin bu değişimleri yönetme teşebbüsü de o kadar artmaktadır (Mokhtar, 2010, 59).

Meşruluk teorisi, toplumsal sözleşme anlayışının önemli bir parçasıdır. Bu kapsamda meşruluk teorisi, toplum ile kurumsal amaçların uyumlu hale getirilmesi ve faaliyet raporlarında sosyal ve çevresel bilgilerin açıklanması aracılığıyla işletme faaliyetlerinin meşrulaştırılması çabalarını ifade etmektedir (Kavut, 2010, 16). Meşruluk teorisine göre; işletmelerin gönüllü olarak yapacakları çevresel açıklamalar işletmelerin içinde yer aldıkları toplumun doğal çevreye karşı tutumuna ilişkin beklenti, kural, değer ve inançlarına uyduklarını göstererek meşruluğun sağlanmasında önemli bir araçtır (Yıldız; Tuna; Tuna, 2016, 257). Zira işletme faaliyetlerinin toplumda anlaşılabilmesi meşruluk sorununa neden olacaktır (Kavut, 2010, 16).

Yöneticiler, toplumun değerlerini, normlarını ve beklentilerini karşılayacak itibarı elde edebilmek için yıllık faaliyetlerinde risk ve risk yönetim bilgilerinin sağlanması için teşvik edilmektedirler. Buna ilaveten işletmeler sosyal norm ve değerlere uygunluğu kabul etmek için zorunlu açıklama gereklilikleriyle de uyumlu olmak zorundadırlar (Mokhtar, 2010, 60).

2.4.8. Fayda/Maliyet Teorisi

Fayda/maliyet teorisi gönüllü açıklamalar düzeyindeki farklılıkları ifade etmektedir. Bilginin açıklanıp açıklanmaması ile ilgili karar maliyetler ve faydalar tarafından değerlenmektedir. Bu nedenle işletmeler açıklamaların faydaları maliyetlerinden yüksekse açıklama yapmaya yönelmektedirler. Bu maliyetler sadece hazırlık maliyetleri ve bilgi maliyetlerini kapsamaz. Aynı zamanda açıklanan bilgiyle ilişkilendirilen maliyetleri de kapsamaktadır. Verrecchia şunu ifade etmektedir; “yüksek düzeyde rekabet halindeki sektörlerdeki işletmeler rakiplerine iade edebilecekleri olası maliyet türleri ile ilgili kamu açıklamalarını göz ardı edebilmektedir. Rekabetin daha az olduğu sektörlerdeki işletmeler kamu açıklamalarıyla ilişkilendirilen maliyetlere sahip olmamaktadır” (Rajab, 2009, 83).

Netice itibarıyla fayda/maliyet teorisi kapsamında işletmeye ait risk açıklaması yapılırken bu riskin önemi yani karar vericinin kararını etkileyip etkilemeyeceği ile risk açıklamak için katlanılacak maliyet arasında bir denge gözetilmelidir.

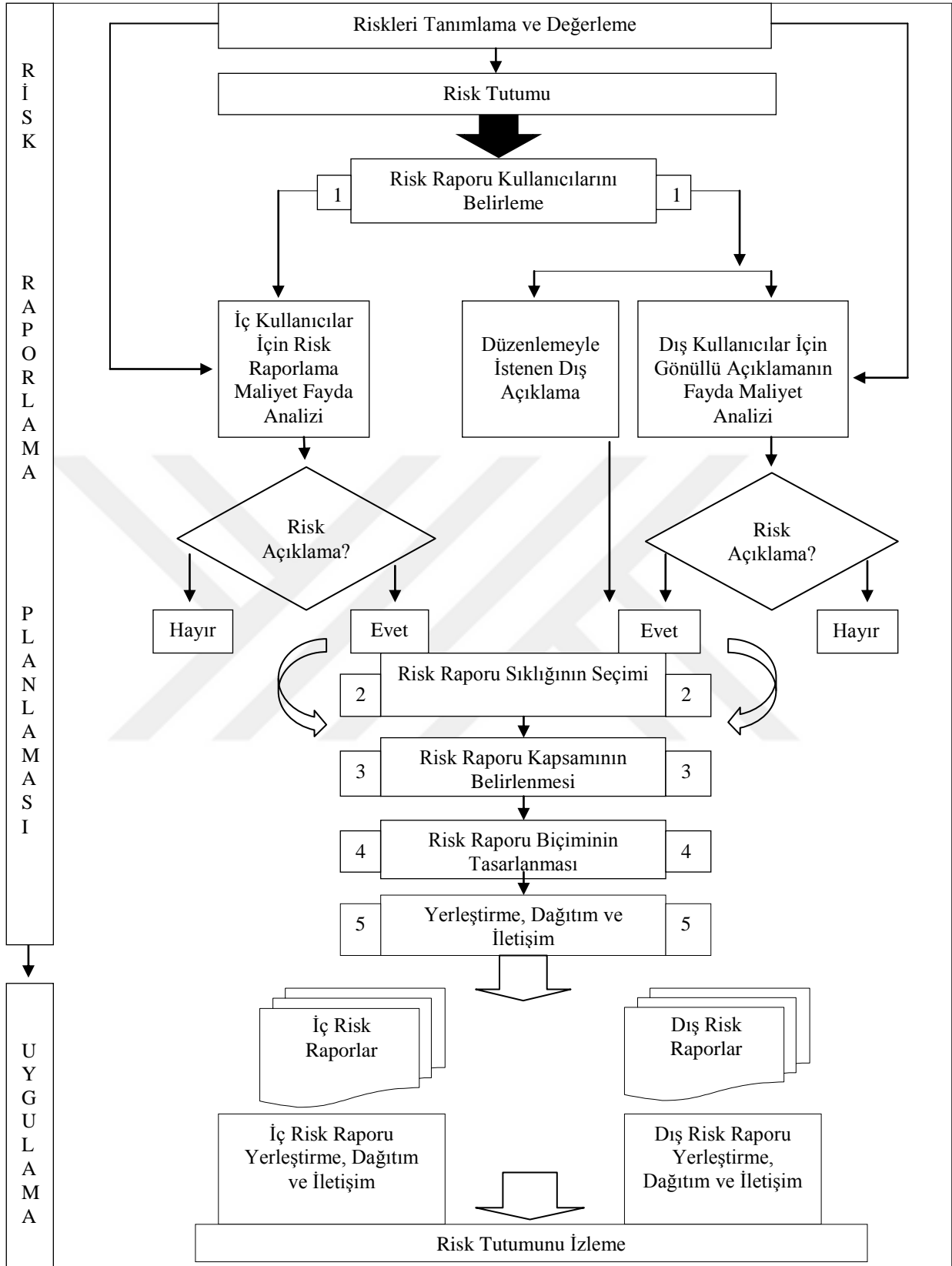
2.5. RİSK RAPORLAMA MODELİ

Epstein and Buhovac (2006) çalışmalarında risk raporlamayı devam ettirecek iç ve dış kullanıcılara örgütsel risk raporlamaları ile ilgili önemli soruların çözümlenmesinde yardımcı olmak amacıyla bir model geliştirilmişlerdir. Söz konusu “Risk Raporlama Modeli” Şekil 2.1’de sunulmuştur.

Söz konusu model beş aşamayı içermektedir. Bunlar (Epstein and Buhovac, 2006, 13):

- Risk raporu kullanıcılarını belirleme,
- Risk raporu sıklığının seçimi,
- Risk raporu kapsamının belirlenmesi,
- Risk raporu biçiminin tasarlanması,
- Yerleştirme, dağıtım ve iletişim.

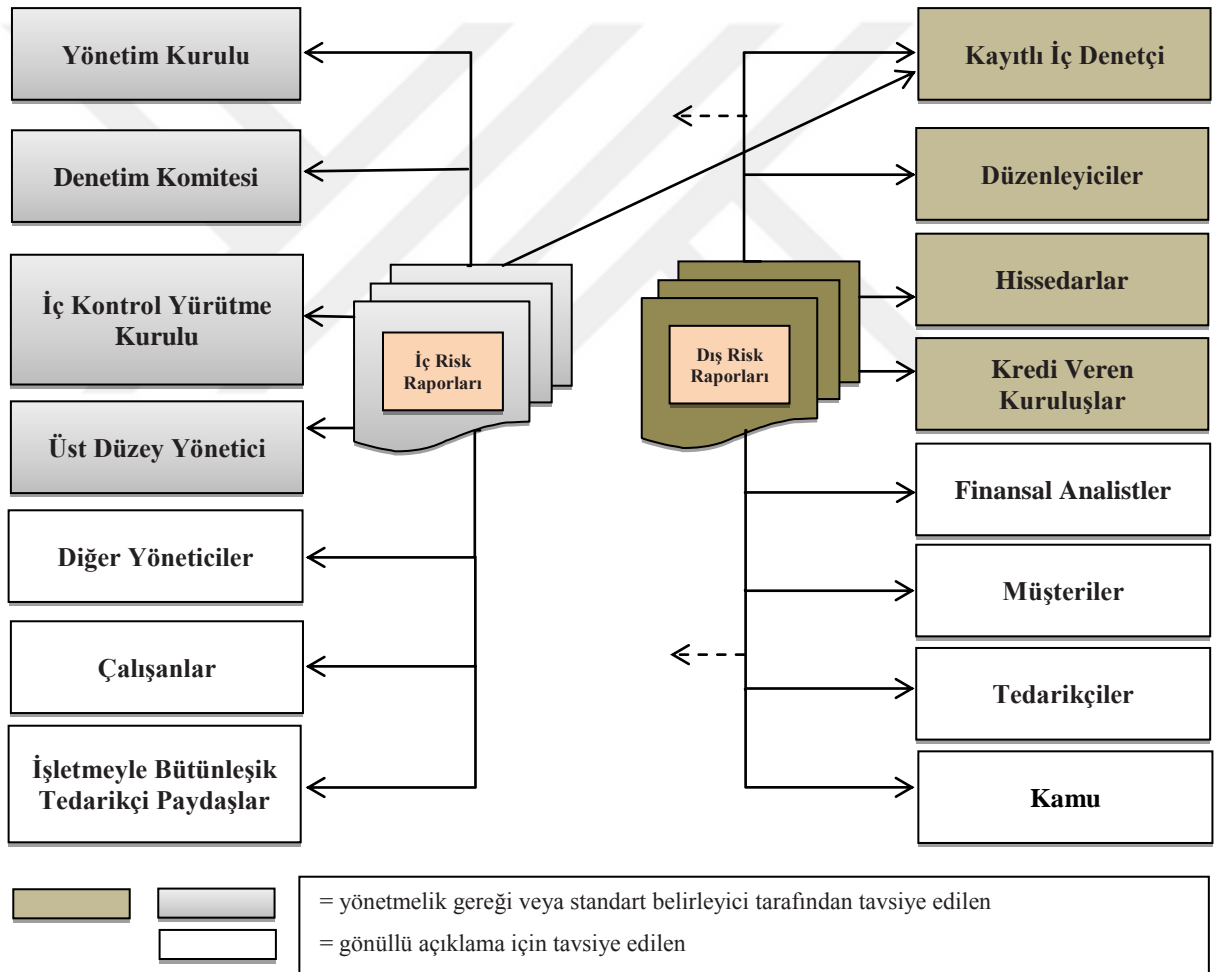
Şekilden de görüleceği üzere risk raporunun iç risk raporu ve dış risk raporu şeklinde sunulduğu ve bu raporun hazırlanması aşamasında iç kullanıcılar ile dış kullanıcıların riske yönelik bilgi ihtiyaçlarının gözetilmediği, söz konusu risk raporunun hazırlanması aşamasında fayda maliyet analizi yapıldığı ve kullanıcıların bu rapor doğrultusunda risk tutumu izlemelerine yardımcı olunduğu anlaşılmaktadır. Bahse konu risk raporlama modelinde yer alan beş aşama aşağıda incelenmiştir.

Kaynak: (Epstein and Buhovac, 2006, 13).

Şekil 2.1.Risk Raporlama Modeli

1) Risk Raporu Kullanıcılarını Belirleme: Modelin ilk aşaması risk türleri ile ilgilenen risk raporu kullanıcılarını belirlemektir. Epstein and Buhovac (2006, 14) çalışmalarında kullanıcıları, iç kullanıcılar ve dış kullanıcılar olarak ayrı ayrı belirlemiştir. Bu kapsamda Şekil 2.2’de yer alan iç kullanıcılar; yönetim kurulu, denetim komitesi, iç kontrol yürütme kurulu, üst düzey yönetici, diğer yöneticiler, çalışanlar ve işletmeyle bütünleşik tedarikçi paydaşlardır. Dış kullanıcılar ise; kayıtlı iç denetçi, düzenleyiciler, hissedarlar, kredi veren kuruluşlar, finansal analistler, müşteriler, tedarikçiler ve kamudur.

Kaynak: (Epstein and Buhovac, 2006, 14).

Şekil 2.2.Risk Raporları İle İlgili İç ve Dış Kullanıcılar

2) Risk Raporu Sıklığının Seçimi: Gerçek zamana (anlık) veya periyodik temele dayalı risk raporu sıklığını seçmek modelin bu aşamasında gerçekleştirilmektedir. Bu aşama zorunlu gereksinimlerle birlikte iç ve dış kullanıcılar için açıklamanın maliyet-

fayda temeline uygunluğunu içermektedir. Hangi detaylar kapsamında hangi risklerin raporlanmasına nasıl karar verileceği risk raporlamanın sıklığı içinde ele alınmalıdır (Epstein and Buhovac, 2006, 17).

3) Risk Raporu Kapsamının Belirlenmesi: Bu aşamada risk raporunun içeriğinin ne olacağına karar verilmektedir. Daha spesifik olarak belirli koşullarda raporların ne kadar ayrıntılı olması gerektiği belirlenmektedir. Gerçek zamanlı risk raporları, risk olayları ile ilgili iç ve dış kullanıcılara çok az bilgi sunmaktadır. Periyodik risk raporları ise daha detaylı bilgi içermektedir (Epstein and Buhovac, 2006, 20-21).

4) Risk Raporu Biçiminin Tasarlanması: Bu aşama risk raporunun biçiminin tasarımını içermektedir. Bu kapsamda gerçek zamanlı risk raporları bilgi kullanıcılarına riskle ilgili verilere kolayca ulaşabilme imkânı sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Periyodik risk raporları ise risk kategorileri kapsamında eğilimleri ve değişiklikleri gösterecek şekilde tasarlanmalıdır (Epstein and Buhovac, 2006, 25-26).

5) Yerleştirme, Dağıtım ve İletişim: Gerçek zamanlı iç risk raporları performans değerlendirme raporları ile en iyi şekilde sunulmaktadır. Periyodik risk raporları ise önce denetim komitesinin inceleme ve yorumuna taslak olarak sunulmalıdır. Kurul ve komiteler için risk raporlama en azından üç ayda bir yapılmalıdır (Epstein and Buhovac, 2006, 27).

Üst yöneticiler ve diğer ilgili yöneticiler için gerçek zamanlı risk bilgileri ortaya çıktığı birkaç gün içerisinde raporlanmalıdır (Epstein and Buhovac, 2006, 27).

Riske dayalı bilgi iletişimde genel olarak kullanılan iletişim araçları şunlardır: e-postalar, sesli postalar, kurumsal bültenler, spesifik risk konularını destekleyen veri tabanları, CEO'dan mektuplar, e-posta tartışma grupları, çalışanlar tarafından kolayca ulaşılan kurumsal risk yönetimi ile ilgili bilgileri sunan internet siteleri, sürekli kurumsal iletişime entegre olan mesajlar, konferans görüşmeleri (Epstein and Buhovac, 2006, 30).

Gerçek zamanlı dış risk raporları için web siteleri oldukça faydalıdır. Bu siteler işletmelerin sunmuş oldukları bilgilerin dış kullanıcılar tarafından elde edilmelerine imkân sağlamaktadır. Periyodik dış risk raporlama ile ilgili olarak, faaliyet raporlarının

yönetim tartışma ve analiz bölümü (MD&A) ile faaliyet raporlarının diğer bölümleri ve üç aylık raporlar dış paydaşlara yönelik risk raporlama için temel araçlar olarak görülmektedir (Epstein and Buhovac, 2006, 34).

2.6. RİSK RAPORLAMAYA İLİŞKİN LİTERATÜR

Risk raporlaması ile ilgili akademik olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışmaların genellikle bankalar ve banka dışı şirketler (halka açık) şeklinde bir ayrıma tabi tutulduğu görülmektedir. Bu kapsamda yapılan akademik çalışmalar ve ulaşılan sonuçlar, bankalarla ve banka dışı şirketlerle ilgili yapılan çalışmalar olarak iki ayrı kısımda ele alınacaktır*.

Bankalarla İlgili Yapılan Çalışmalar:

- Ariffin (2005) çalışmasında İslami bankalardaki şeffaflık ve risk raporlama uygulamasını incelemiştir. Çalışmada İslami bankaların faaliyet raporlarındaki risk raporlama yeterliliğini değerlendirmek amaçlanmıştır. Çalışmada on dört ülkede bulunan 28 adet İslami banka ile anket yapılmıştır. Çalışmada 1) İslami bankaların maruz kaldıkları risklerin nitelikleri, 2) İslami bankalar tarafından kullanılan risk ölçüm ve yönetimi, 3) İslami bankaların risk profilini izleyen denetçilerin İslami bankalardan istedikleri bilgiler, 4) İslami bankalarda şeffaflık ve piyasa disiplinin önemi ve 5) İslami bankalarda mevcut risk raporlamanın yeterliliği ele alınmıştır. Çalışma sonucunda İslami bankaların geleneksel bankalarla aynı risklere maruz kaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca risklerin önem derecesinin de geleneksel bankalardaki gibi olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte çalışmada İslami bankaların faaliyet raporlarında özellikle nitel risk bilgilerini raporlamada yetersiz oldukları, geleneksel bankalar tarafından kabul edilen en iyi uygulamaların gerisinde kaldıkları tespit edilmiştir. İslami bankaların risk profilini izleyen denetçilerin İslami bankalardan finansal raporlama standartlarının gerektirdiğinden daha fazla risk bilgilerini istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Helbok ve Wagner (2005) çalışmalarında Kuzey Amerika, Asya ve Avrupa bankalarının 1998-2001 yılları arasındaki operasyonel risk açıklama uygulamalarını incelemiştir. Çalışmada içerik analizi, tanımlayıcı istatistik ve logit modeli kullanılmıştır. Çalışma sonucunda 1998-2001 yıllarında raporlama zorunlu olmadığı

* Çalışmanın bu bölümünde Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 213-216; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 167-170 çalışmalarından yararlanılmıştır.

halde açıklamanın hem içeriğinin hem de kapsamının arttığı görülmüştür. Operasyonel risk raporlama ile bankanın öz kaynak oranı ve karlılığı arasında negatif ilişki olduğu belirlenmiştir. Yani daha az sermayeli ve daha az karlı bankaların operasyonel riskleri daha fazla açıklama eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir.

- Linsley, Shrives ve Crumpton (2006) çalışmalarında 9 adet İngiltere ve 9 adet Kanada bankasının faaliyet raporlarını incelemişlerdir. Çalışmada risk açıklamalarının hacmi ve ilgili değişkenler arasındaki ilişkinin incelemesi amaçlanmış ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda 1) Risk açıklamaları ve bankanın karlılığı arasında bir ilişki bulunmadığı, 2) Bankanın risk seviyesi ve açıklama seviyesi arasında bir ilişki bulunmadığı, 3) Risk açıklama seviyesi ve banka büyüklüğü arasında pozitif ilişki olduğu, 4) Risk açıklama seviyesi ve risk tanımlamalarının sayısı arasında pozitif ilişki olduğu ve 5) İngiltere ve Kanada bankalarının risk açıklama seviyeleri arasında istatistiksel bir fark olmadığı tespit edilmiştir.
- Hossain (2008) çalışmasında banka özellikleri ve risk açıklama seviyesi arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada Hindistan'da bulunan 38 adet banka çoklu regresyon modeli uygulanarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda büyüklüğün, karlılığın, yönetim kurulunun ve piyasa disiplinin risk açıklaması ile ilişkili olduğu ancak yaş, iş ve varlıklarla ilişkili olmadığı tespit edilmiştir.
- Woods, Dowd ve Humphery (2008) çalışmalarında Dünyanın en iyi 25 bankasında 2000-2006 dönemi için piyasa risk açıklama uygulamalarını veri analizi ile incelemişlerdir. Çalışma sonucunda bankalarda Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartlarından Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UFRS) geçiş olduğu görülmüştür. Gönüllü raporlamanın kapsamında artış olduğu tespit edilmiştir. Örnek bankaların faaliyet raporunun uzunluğunun zaman içinde arttığı (2000 yılında 166 sayfa iken 2006 yılında 271 sayfa olduğu) belirlenmiştir.
- Oorschot (2009) çalışmasında 1) miktar-kalite açıklamaları, 2) açıklama-banka büyüklüğü, 3) açıklama-banka karlılığı ile 4) açıklama-zaman arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada bankalardaki risk açıklamalarını incelemeyi ve açıklamalardaki olası farklılıkları analiz etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada 2005-2008 dönemi için Almanya'daki 32 adet bankanın faaliyet raporları içerik analizi yöntemi uygulanarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda miktar-kalite açıklamaları arasında negatif ilişki

olduğu, açıklama-banka büyüklüğü arasında pozitif ilişki olduğu, açıklama-karlılık arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir.

- Don (2010) çalışmasında bankalardaki risk açıklama uygulamalarını incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada Avrupa’da yer alan 40 adet bankanın faaliyet raporları içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda bankaların faaliyet raporlarında önceki yıllara göre daha fazla risk açıklaması yaptıkları tespit edilmiştir.
- Linsley (2011) çalışmasında İngiltere’de bulunan sekiz bankanın yedi yıllık dönemini kapsayan (2002-2008) faaliyet raporlarında yer alan risk açıklamalarını incelemiştir. Çalışma sonucunda örnek bankalarda risk açıklamanın yıllar itibariyle kriz dönemine kadar tutarlı olduğu tespit edilmiştir. 2008 yılı faaliyet raporlarında ise krizden etkilenen bankalarda farklı risk açıklamalarının olduğu belirlenmiştir.
- Oliveira, Rodrigues ve Craig (2011) çalışmalarında Portekiz’de bulunan bankaların 2006 yılı faaliyet raporlarında gönüllü risk açıklamayı etkileyen faktörleri incelemeyi amaçlamışlardır. Bu kapsamda Portekiz’de bulunan 111 adet bankanın faaliyet raporlarını içerik analizi yöntemi ile incelemiştir. Çalışma sonucunda gönüllü risk raporlamada kanuna uygunluğu artırmak için iki sebep olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeplerden birincisi piyasa disiplini etkinliği sağlamak için hissedarı izlemek; ikincisi ise hissedarlarda şirket itibarı algısını yönetmektir.
- Savvides ve Savvidou (2012) çalışmalarında farklı büyüklük ve coğrafi dağılımdaki on farklı ülkedeki (ABD, Kanada, İngiltere, Almanya, Japonya, İtalya, Hollanda, Fransa, Yunanistan ve Kıbrıs) 30 adet bankanın piyasa riski açıklama uygulamalarını incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada içerik analizi ve diğer istatistiksel teknikler (regresyon ve korelasyon analizi) kullanılarak farklı ülkelerdeki ve farklı büyüklüklerdeki bankalardaki piyasa riski açıklamalarındaki nitel ve nicel göstergeler incelenmiştir. Çalışma sonucunda farklı ülkelerdeki bankaların risk açıklama uygulamalarında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Anglo-Sakson ülkelerindeki (İngiltere ve ABD) bankaların risk raporlama uygulamalarında diğerlerine göre daha etkin olduğu belirlenmiştir. Regresyon ve korelasyon analizi sonuçlarına göre banka büyüklüğü ve risk raporlama seviyesi arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir.
- Barakat ve Hussainey (2013) çalışmalarında risk raporlama kalitesi üzerinde banka yönetimi, yönetmelik ve denetimin etkisini incelemiştir. Çalışmada 2008, 2009, 2010 yılları için Avrupa bankalarının faaliyet raporlarındaki ve risk raporlarındaki

operasyonel risk açıklama kalitesi, açıklama indeksi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda operasyonel risk açıklama kalitesinin geliştirilmesinde denetçinin katkısının bankanın sahiplik yapısına bağlı olduğu belirlenmiştir.

- Campbell ve Rattanataipop (2013) çalışmalarında; Rattanataipop (2013) çalışmasında 1995 ve 2010 yılları arasında İngiltere merkezli altı büyük bankanın risk raporlama uygulamalarını incelemiştir. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda on altı yıl boyunca risk türlerinin hacminde artış olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tüm yıllarda ve tüm bankalarda (hacim olarak) en çok açıklanan riskin kredi riski olduğu belirlenmiştir.

- Maffei; Aria; Fiondella vd. (2014) çalışmalarında zorunlu risk türlerini açıklamanın nasıl olduğunu ve risk açıklamanın daha az kullanışlı görünmesinin nedenlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamayı amaçlamışlardır. Çalışmada 66 adet İtalyan bankasında riskle ilgili raporlama uygulamaları içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Ayrıca içerik analizi ile finansal tablo dipnotları ve faaliyet raporları arasındaki risk açıklama düzeyindeki değişimde incelenmiştir. Çalışma sonucunda İtalyan bankalarının İtalyan bankası talimatlarına uyum gösterdiği, fakat sunulan bilginin özelliklerini seçmede takdir yetkisine sahip oldukları tespit edilmiştir. Her bir raporda açıklanan risk kategorileri farklı olmasına rağmen açıklamanın tek düze olduğu ve bankaların bilgileri yoğun bir şekilde finansal tablo dipnotlarında sunma eğilimi gösterdikleri belirlenmiştir.

Banka Dışı Şirketlerle (Halka Açık) İlgili Yapılan Çalışmalar:

- Solomon; Solomon; Norton vd. (2000) çalışmalarında İngiltere'deki kurumsal yatırımcıların yatırım kararlarına ilişkin risk açıklamalarına karşı tutumlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu kapsamda 1999 yılında 95 adet kurumsal yatırımcı ile anket yapılmıştır. Çalışma sonucunda artan risk açıklamalarının yatırım kararına yardımcı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca risk açıklamanın, kurumsal yönetim içinde önemli bir yere sahip olduğu belirlenmiştir.

- Beretta ve Bozzolan (2004) çalışmalarında İtalyan borsasında işlem gören 85 adet şirketin faaliyet raporunda yer alan risk açıklamalarını analiz etmişlerdir. Çalışmada risk açıklamaları kalite ve miktar açısından incelenmiştir. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda şirket büyüklüğü ve risk açıklama miktarı arasında

pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca faaliyette bulunulan sektör ile risk açıklama miktarı arasında ilişki olmadığı belirlenmiştir.

- Korosec ve Horvat (2005) çalışmalarında Sloven şirketlerin faaliyet raporlarında risk raporlama ve yönetimini incelemişlerdir. Çalışmada Sloven şirketlerin faaliyet raporlarında risk raporlama ve yönetimi için ihtiyaçları ve talepleri belirlemek, muhasebenin raporlamadaki rolünü vurgulamak ve raporların bileşenlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmada 2003 yılı için 36 adet büyük ölçekli şirketin faaliyet raporları incelenmiştir. Çalışma sonucunda faaliyet raporlarının Slovenya Muhasebe Standartlarında belirtildiği gibi risk raporlama ile ilgili kurumsallaşmış gereksinimlerine uygun olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca risklerin gelişim stratejileri kapsamında açıklandığı sonucuna varılmıştır.
- Lajili ve Zeghal (2005) çalışmalarında Toronto Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören 300 adet Kanadalı şirketin faaliyet raporlarında yer alan risk açıklamalarını incelemişlerdir. Çalışmada risk raporlama ve şirkete özgü özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış olup içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda zorunlu ve gönüllü risk raporlama ile şirket büyüklüğü, karlılık, beta ya da kaldıraç arasında ilişki olmadığı tespit edilmiştir.
- Linsley ve Shrivies (2005) çalışmalarında İngiltere FTSE 100'de işlem gören 79 adet şirketin faaliyet raporlarında açıklanan risk bilgilerini incelemişlerdir. Çalışmada ayrıca açıklanan risk bilgilerinin türleri analiz edilmiş olup şirket büyüklüğü ile risk açıklama düzeyi arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Risk açıklamalarını analiz etmek için cümle tabanlı yaklaşım kullanılmıştır. Çalışma sonucunda risk açıklama seviyesini etkileyen başlıca faktörün şirket büyüklüğü olduğu, şirket risk seviyesi olmadığı tespit edilmiştir.
- Mohobbot (2005) çalışmasında Tokyo Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören 90 adet Japon şirketinin faaliyet raporlarında yer alan risk açıklamalarını incelemiştir. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda Japon şirketlerin risk bilgilerini her hangi bir yasal düzenleme olmaksızın gönüllü bir şekilde açıkladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada şirket büyüklüğü ile risk açıklama seviyesi arasında pozitif ilişki olduğu belirlenmiştir. Zira büyük şirketlerin küçük şirketlere göre daha fazla risk açıkladıkları görülmüştür. Diğer yandan kârlılık ve sahiplik yapısı ile risk açıklama arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

- Berger ve Gleißner (2006) çalışmalarında GAS-5 kapsamında şirketlerin faaliyet raporlarındaki risk açıklamalarını analiz etmeyi amaçlamışlardır. Bu kapsamda Alman Muhasebe Standardına göre HDAX'da işlem gören şirketlerin 2000-2005 yılları arasındaki faaliyet raporlarında yer alan risk açıklamalarını içerik analizi yöntemi ile incelemişlerdir. Çalışma sonucunda 2000 yılından itibaren risk açıklamanın kalitesinde artış olduğu belirlenmiştir.
- Linsley ve Shrides (2006) çalışmalarında İngiltere'deki 79 adet şirketin faaliyet raporlarındaki risk açıklamalarını incelemişlerdir. Çalışmada 1) Risk açıklamaları ve şirket büyüklüğü arasındaki ilişkiyi test etmek, 2) Risk açıklamaları ve şirket risk seviyesi arasındaki ilişkiyi test etmek ve 3) Açıklamaların cümle özelliklerini incelemek amaçlanmıştır. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda risk açıklamaları ve şirket büyüklüğü arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca nitel risk açıklamalarının nicel risk açıklamalarından daha fazla olduğu belirlenmiştir.
- Abraham ve Cox (2007) çalışmalarında şirketlerin faaliyet raporlarındaki risk bilgi miktarı ile ABD listeleme özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Söz konusu çalışmada geniş bir bakış açısıyla risk açıklamalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada 2002 yılında FTSE 100'de işlem gören şirketler incelenmiş olup içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda hem yönetici hem de yönetim kurulu için risk raporlamanın önemli olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ABD borsasında işlem gören İngiltere şirketlerinin faaliyet raporlarında ABD borsasında işlem görmeyen İngiltere şirketlerine göre daha fazla risk bilgilerini açıkladıkları belirlenmiştir.
- Linsley ve Lawrence (2007) çalışmalarında İngiltere şirketlerinin faaliyet raporlarında yer alan risk açıklamalarının incelenmesini amaçlamışlardır. Çalışmada 1 Ocak 2001 tarihi itibarıyla FTSE 100'de işlem gören 25 adet büyük ölçekli şirketin risk açıklamaları incelenmiştir. Çalışmada risk açıklamalarının anlaşılma seviyesini ölçmek ve yöneticilerin zarar oluşturabilecek risk bilgilerini kasıtlı olarak engelleyip engellemediklerini değerlendirmek için bir takım testler yapılmıştır. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda risk açıklamalarının anlaşılma seviyesinin zor olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yöneticilerin zarar oluşturabilecek risk bilgilerini kasıtlı olarak engellemedikleri tespit edilmiştir.

- Deumes (2008) çalışmasında şirketlerin potansiyel yatırımcılara risklerle ilgili bilgileri rapor edip etmediklerini incelemektedir. Çalışmada 1990'ların sonlarında Amsterdam Borsası'nda sermaye artırımını yapan 90 adet Hollandalı şirketin izahnamelerinin risk faktörü bölümleri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma sonucunda risk ölçüsü ile şirketlerin gelecekteki hisse senedi fiyatlarının dalgalanmasında, gelecekteki hisse senedi fiyatlarının duyarlılığında ve piyasa genelindeki dalgalanmalarda ciddi düşüşler olduğu tespit edilmiştir.
- Jiang (2008) çalışmasında 2003-2007 yıllarında İngiltere'de Londra Borsası'nda işlem gören üç farklı sektörde faaliyette bulunan 15 adet şirketin risk yönetimi ve risk açıklamalarını incelemiştir. Çalışmada analiz dönemi boyunca şirketlerin risk yönetimi ve risk açıklama uygulamalarındaki değişikliklerin nasıl olduğunu tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda beş yıl içerisinde şirketlerin risk yönetimi ve risk açıklama uygulamalarının önemli ölçüde geliştirildiği belirlenmiştir. Ayrıca çok az şirkette risk yönetim sistemini denetleyecek risk komitesi ve risk yönetimi birim başkanı (Chief Risk Officer-CRO) atandığı tespit edilmiştir. Son olarak çalışmada şirketlerin raporlarındaki risk açıklamalarının yetersiz olduğu ve geliştirilmesi gerektiği önerilmiştir.
- Amran, Bin ve Hassan (2009) çalışmalarında Malezya'daki şirketlerin faaliyet raporlarının finansal olmayan rapor bölümlerine odaklanarak risk açıklamalarını incelemiştir. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda şirket büyüklüğü, sektör ve risk açıklamaları arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kaldıraç, ürün çeşitlendirme ve coğrafi değişiklik ile risk açıklama arasında önemli bir ilişki bulunmadığı sonucuna varılmıştır.
- Chandiramani (2009) çalışmasında finansal krizin risk açıklamanın kalitesi üzerindeki etkisini 2006, 2007 ve 2008 yılları için incelemiştir. Çalışmada regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda AEX ve AMX-indeksinde işlem gören Hollanda borsasına kayıtlı şirketlerde finansal riskin risk açıklamanın kalitesi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Hill ve Short (2009) çalışmalarında halka açılan şirketlerin izahnamelerindeki risk açıklamalarını incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada İngiltere'deki 420 adet halka açılan şirketin izahnameleri 1991-2003 yılları için içerik analizi ve regresyon analizi

yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda halka arz edilen şirketlerde ileriye yönelik bilgi açıklamalarının büyük oranda olduğu tespit edilmiştir.

- Rajab ve Schachler (2009) çalışmalarında; Rajab (2009) çalışmasında üç ayrı dönem için (1998, 2001 ve 2004) İngiltere’de FTSE 100’de işlem gören 52 şirketin risk açıklama uygulamalarını, 156 (52 şirket x 3 dönem=156) adet faaliyet raporunu içerik analizi yöntemini kullanarak incelemişlerdir. Çalışma sonucunda sektör ve risk açıklama seviyesi arasında önemli ölçüde ilişki olduğu; fakat, şirket büyüklüğü ve kaldıraç ile risk açıklama seviyesi arasında ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca risk açıklama seviyesi ile öz sermaye maliyeti arasında ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.
- Kongprajya (2010) çalışmasında Tayland şirketlerindeki mevcut risk raporlama standartlarının ve uygulamalarının anlaşılmasını sağlamayı amaçlamıştır. Çalışmada Tayland borsasında işlem gören 30 adet şirketin faaliyet raporu içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışmada şirket özellikleri ile risk açıklama seviyesi arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonucunda şirket büyüklüğü ve şirket risk seviyesinin risk açıklamalarının miktarını pozitif bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir.
- Mokhtar (2010) çalışmasında Mısır’daki risk raporlama uygulamalarını incelemiştir. Çalışmada zorunlu ve gönüllü risk raporlamanın kapsamını belirlemek, şirketlerin faaliyet raporlarındaki risk raporlama uygulamalarındaki değişimi açıklayan şirket özelliklerini, kurumsal yönetimi ve sahiplik yapısını araştırmak ve risk raporlama sunumunu engelleyebilecek faktörleri belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmada gönüllü risk raporlama için içerik analizi ve zorunlu risk raporlama için açıklama indeksi yöntemi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda zorunlu risk raporlama gerekliliklerine uyumun düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca geçmişte ve gelecekte riskle ilgili bilginin raporlanmasındaki eğilimin gönüllü risk raporlamada düşük seviyede olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada bazı muhasebe uygulama problemleri (etkin meslek ve uygulama mekanizmalarının eksikliği gibi), muhasebe eğitimi problemleri (yetersiz yerel muhasebe ders kitapları, defter tutma odaklı muhasebe eğitimi ve mesleği arasındaki işbirliği eksikliği gibi) ve Mısır kültüründe şirket faaliyet raporlarındaki risk raporlama sunumunu engelleyecek temel faktörler belirlenmiştir.
- Adelopo (2011) çalışmasında Nijerya borsasında işlem gören 52 adet şirketin gönüllü risk açıklama uygulamalarını incelemiştir. Çalışmada Meek, Roberts ve Gray (1995) tarafından yapılan çalışmada kullanılan açıklama indeksi kullanılmıştır. Çalışma

sonucunda gönüllü açıklama ve şirket büyüklüğü arasında anlamlı pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca şirket performansı ve gönüllü açıklama arasında da anlamlı pozitif ilişki olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte blok hisse sahiplik oranı ve şirket açıklamaları ile ilgili yönetsel pay sahipliği yüzdesi arasında negatif ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

- Dobler, Lajili ve Zéghal (2011) çalışmalarında ABD, Kanada, İngiltere ve Alman şirketlerinin faaliyet raporlarını içerik analizi yöntemini kullanarak incelemişlerdir. Çalışmada şirket risk seviyesi ile risk açıklama miktarı ve davranışı arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonucunda söz konusu ülkelerde finansal risk kategorileri ve ileriye yönelik açıklamaya yoğunlaşan yönetim raporlarının en yaygın risk açıklama modeli olduğu tespit edilmiştir. Risk açıklama konusunda nicelik olarak, ABD şirketlerini Alman şirketlerinin takip ettiği belirlenmiştir. Kuzey Amerika'da risk açıklama miktarı ve şirket riskleri arasında pozitif ilişki olduğu, Almanya'da ise risk açıklama ve kaldıraç arasında negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir.
- Meijer (2011) çalışmasında 2005-2008 mali döneminde Hollanda'da işlem gören şirketlerin faaliyet raporlarında açıklanan risk bilgilerinin türünü ve niteliğini incelemiştir. Çalışmada içerik analizi ve risk açıklamalarının kalitesini ölçmek için açıklama indeksi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda kalite ve zaman arasında pozitif ilişki olduğu yani Hollanda'da işlem gören şirketlerin faaliyet raporlarında 2005-2006 ve 2007-2008 dönemlerinde risk açıklamanın kalitesinin önemli ölçüde arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca yıllar itibarıyla risk raporlamada ve açıklanan risk türlerinde artış olduğu belirlenmiştir. Zira 2005-2006 faaliyet raporuna göre 2007-2008 faaliyet raporunda daha fazla risk türleri açıklanmıştır.
- Muzahem (2011) çalışmasında Birleşik Arap Emirliklerindeki risk açıklama uygulamalarını inceleyerek mevcut açıklama literatüründeki eksiklikleri belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada belirli açıklama teorileri doğrultusunda risk açıklama konusu incelenmiştir. Çalışmada iki farklı yöntem kullanılmıştır. Bunlardan birincisi nitel bir yöntem olan görüşme yöntemidir. Bu kapsamda yirmi iki kişi ile görüşme yapılmıştır. İkincisi ise nicel bir yöntem olan içerik analizi ve regresyon analizi yöntemidir. Burada ise 48 adet şirketin 2007, 2008 ve 2009 yıllarını kapsayan faaliyet raporları incelenmiştir. Çalışma sonucunda Birleşik Arap Emirlikleri borsasında işlem gören şirketlerin risk açıklama seviyelerinde önemli farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada UFRS risk açıklama gerekliliklerinin risk açıklama düzeyinde özellikle finansal riskler üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte risk açıklama ile işletme performansı, likidite, risk seviyesi ve faaliyette bulunulan sektör arasında karmaşık bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada risk açıklama ile denetim komitesi, iç kontrol sistemi ve risk yönetim sisteminin pozitif ilişkide olduğu tespit edilmiştir. Sahiplik yapısının da risk açıklama üzerinde önemli etkisi olduğu belirlenmiştir.

- Oliveira, Rodrigues ve Craig (2011a) çalışmalarında Portekiz’de faaliyette bulunan 81 adet şirketin 2005 yılı faaliyet raporlarındaki riske ilişkin açıklamalarını incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda 2005 yılında UMS/UFRS ve Avrupa Birliği Direktifinin uygulanmasının riske ilişkin açıklamaların miktarını ve kalitesini olumlu etkilemediği tespit edilmiştir. Açıklamaların genel, nitel ve geriye dönük türde olduğu belirlenmiştir. Borsada işlem gören şirketlerde bağımsız yöneticilerin bulunmasının riske ilişkin açıklamaların seviyesini artırdığı sonucuna varılmıştır.
- Arshad, Sallah ve Ismail (2012) çalışmalarında Malezya borsasında işlem gören 242 adet şirketin faaliyet raporlarını kullanarak 2008 ve 2010 yıllarındaki risk raporlaması uygulamalarının sahiplik yapısı ve yönetim kültürü üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda sahiplik yapısı ve yönetim kültürünün faaliyet raporlarında açıklanan risk bilgilerinin kalitesinin ve şeffaflığının gelişmesine katkıda bulunduğu tespit edilmiştir. Ancak risk açıklamanın kalitesi ve miktarı ile sahiplik yapısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.
- Greco (2012) çalışmasında İtalyan borsasında işlem gören şirketlerin risk raporlama ile ilgili yeni düzenleme gereksinimlerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada risk açıklamalarını incelemek için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda risk açıklamanın zorunlu olmasına rağmen yöneticilerin takdir yetkisini kendi çıkarları için kullandıkları; dış kullanıcılar için gereken bilgileri sakladıkları ve açıklama politikalarını değiştirmedikleri tespit edilmiştir.
- Miihkinen (2012) çalışmasında detaylı ulusal açıklama standardının UFRS kapsamında şirketlerin genel risk değerlendirmelerinin kalitesi üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışmada Fin Borsalarında işlem gören 99 adet şirketin 2005 ve 2006 yılı

faaliyet raporları incelenmiş olup, standardın sunumuyla ulusal düzenleyici kuruluşlarda risk açıklamanın kalitesinde yükselme olduğu belirlenmiştir. Standardın etkisinin daha az karlı şirketler üzerinde daha belirgin olduğu sonucuna varılmıştır. Büyük şirketler ve SEC (Security Exchange Commission) düzenlemeleri kapsamında raporlama yapan şirketlerin daha nicel risk bilgilerini açıkladıkları ve kalite iyileştirmelerinin sonraki yıllarda sürekli arttığı tespit edilmiştir.

- Elzahar ve Hussainey (2012) çalışmalarında İngiltere’de 72 adet şirketin hazırladığı ara raporlarında yer alan risk bilgi seviyesini ölçmek için içerik analizi yöntemini kullanmışlardır. Ayrıca şirkete özgü özelliklerin risk açıklama üzerindeki etkisini incelemek için regresyon analizini kullanmışlardır. Çalışma sonucunda büyük şirketlerde faaliyet dönemi içerisinde hazırlanan ara raporların açıklama bölümlerinde daha fazla risk açıkladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca şirkete özgü diğer özellikler (likidite, öz kaynak, karlılık, çapraz listeleme) ve risk açıklamalarını kapsayan kurumsal yönetim mekanizmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.
- Adamu (2013) çalışmasında risk açıklaması ile kaldıraç arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada Nijerya Menkul Kıymetler Borsası’nda işlem gören ve dört sektörü kapsayan 12 adet şirketin 2010 yılı faaliyet raporları analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda kurumsal risk açıklama ile kaldıraç arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca Nijerya’da şirket büyüklüğünün risk açıklamayı etkilemediği sonucuna varılmıştır.
- Elshandidy, Fraser ve Hussainey (2013) çalışmalarında İngiltere’de borsada işlem gören şirketlerin faaliyet raporlarındaki gönüllü ve zorunlu risk açıklamalarının risk seviyesi üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışma sonucunda büyük ölçekli, temettü verimi ve yönetim kurulu bağımsızlığı yüksek olan ve etkin denetim ortamı olan şirketlerde gönüllü risk açıklama uygulamalarının diğer şirketlere göre daha yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir.
- Miihkinen (2013) çalışmasında 300’den fazla şirketin risk raporlaması uygulamalarını 2006-2009 mali yıllarını kapsayan dört yıllık panelle incelemiştir. Çalışmada şirketlerin zorunlu risk açıklamalarının kalitesinin Fin borsalarındaki bilgi asimetrisi ile ilgili olup olmadığını incelemek için testler uygulanmıştır. Ayrıca çalışmada risk açıklamalarının faydasının şirketin riskli olup olmaması, faiz oranı ve

piyasa koşulları gibi faktörlere bağlı olup olmadığı incelenmiştir. Çalışma sonucunda risk açıklama kalitesinin bilgi asimetrisi üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca şirketler tarafından sağlanan risk açıklamalarının küçük şirketler, ileri teknoloji şirketleri ve analiz kapsamındaki şirketler için daha yararlı olduğu belirlenmiştir. Yatırımcılar için risk açıklamanın yararlı olmasının şirketin riskli olup olmaması, faiz oranı ve piyasa koşullarına bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Miihkinen (2013a) çalışmasında Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'na geçiş döneminde Fin borsalarında işlem gören şirketler tarafından yapılan risk açıklamalarını incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada menkul kıymetler borsasındaki yüksek kaliteli risk açıklamalarının ekonomik sonuçları incelenmiştir. Çalışmada standart ortalama test ve regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda bilgi asimetrisi ile risk açıklama kalitesi arasında negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yatırımcılar için risk açıklamanın yararlı olmasının şirketin riskli olup olmaması, faiz oranı ve piyasa koşullarına bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Probohudono, Tower ve Rusmin (2013) çalışmalarında Güney Doğu Asya Ülkelerinde (Endonezya, Malezya, Singapur ve Avustralya) Küresel Mali Kriz 2007-2009 döneminde borsada işlem gören 15 adet imalat şirketinin faaliyet raporlarındaki gönüllü risk açıklama uygulamalarını incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada açıklama indeksi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda ülke, şirket büyüklüğü ve yönetim kurulu bağımsızlığı ile gönüllü risk açıklama arasında pozitif ilişki olduğu, kaldıraç ile gönüllü risk açıklama arasında negatif ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.
- Uyar, Kılıç ve Bayyurt (2013) çalışmalarında Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören Türk imalat şirketlerinin gönüllü bilgi açıklama seviyesini etkileyen faktörleri incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada 2010 yılı için BİST'te işlem gören şirketlerin faaliyet raporları, içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Sonuçları analiz etmek için regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda gönüllü bilgi açıklama seviyesi ve şirket büyüklüğü, denetim şirketinin büyüklüğü, yönetim kurulunda bağımsız yöneticilerin oranı, kurumsal/tüzel sahiplik ve kurumsal yönetim gibi değişkenler arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak gönüllü açıklama ile kaldıraç ve sahiplik arasında negatif ilişki olduğu belirlenmiştir.
- Zhou ve Wang (2013) çalışmalarında Çin borsasında işlem gören imalat şirketlerinin risk raporlama uygulamalarını incelemiştir. Çalışmada kurumsal pay

sahipliğinin yüzdesi ile riske ilişkin bilgi açıklaması arasındaki ilişki ve risk açıklamanın iç kontrol sistemi ve şirket riskleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmada regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda kurumsal pay sahipliği yüksek olan şirketlerin daha fazla risk bilgilerini açıkladıkları belirlenmiştir. Risk açıklamanın iç kontrol sisteminin kalitesi üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Etkin bir risk açıklamanın gelecekte karşılaşılabilecek sistemik riskleri azaltabileceği sonucuna varılmıştır.

- Baroma (2014) çalışmasında Mısır Borsası'nda işlem gören Mısırlı şirketlerin faaliyet raporlarındaki risk açıklama seviyesi ile Mısır'daki belirli şirketlerin özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada farklı sektördeki şirketler arasındaki risk açıklama seviyesindeki farklılıkları belirlemek için riskle ilgili anahtar kelimelerin listesi kullanılmıştır. Çalışmada 2008, 2009 ve 2010 yılları için Mısır Borsası'nda işlem gören 49 adet şirket incelenmiştir. Çalışmada çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda her üç yılda şirket büyüklüğü ve risk açıklama seviyesi arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca her üç yılın faaliyet raporlarında sektör ve risk açıklama seviyesi arasında önemsiz düzeyde ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Her üç yılın faaliyet raporlarında açıklanan risk bilgilerinin seviyesi ile kaldıraç arasında önemsiz düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir.

- Domínguez ve Gámez (2014) çalışmalarında en büyük İspanyol şirketleri tarafından açıklanan temel riskleri incelemişlerdir ve bu açıklamanın altında yatan faktörleri özellikle kurumsal yönetimle ilgili olanları analiz etmişlerdir. Çalışmada içerik analizi ve açıklama indeksi yöntemi uygulanmıştır. Çalışmada İspanyol şirketlerin açıklamalarının finansal risklerin temel özellikleri üzerinde odaklandığı belirlenmiştir. Risklerin gönüllü açıklandığı tespit edilmiştir. Yönetim kurulunun mevcut yönetmelik gereği riskler hakkında daha detaylı bilgi verilmesini iyileştirmeye yönelik çalışmaları olsa da, gönüllü açıklama konusunda raporlama politikalarında muhafazakar bir eğilim gösterdikleri belirlenmiştir.

- Elshandidy, Fraser ve Hussainey (2014) çalışmalarında 2005-2010 dönemi için Almanya, İngiltere ve ABD genelindeki şirketler arasında zorunlu ve gönüllü risk raporlamanın hem şirket hem de ülke özelliklerini hangi ölçüde etkilediğini bilgisayarlı metinsel analizler kullanarak incelemişlerdir. Çalışma sonucunda üç ülkede şirketler arasında zorunlu ve gönüllü risk raporlamada önemli farklılıklar olduğunu tespit

etmişlerdir. Zira Alman şirketlerinde İngiltere ve ABD şirketlerine göre zorunlu risk açıklamanın daha yüksek seviyede olduğu görülmüştür. Ayrıca zorunlu risk raporlama ve gönüllü risk raporlama değişkenlerinin sistematik risk, hukuki sistem ve kültürel değerlerden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Zorunlu risk raporlama ve gönüllü risk raporlama değişkenleri üzerinde ülke ve şirket özelliklerinin açıklayıcı güce sahip olduğu da tespit edilmiştir.

- Mazurina ve Taylor (2014) çalışmalarında 2009 yılı için Malezya borsasında işlem gören 200 adet şirketin faaliyet raporunda açıklanan risk bilgilerinin türlerini içerik analizi yöntemini uygulayarak incelemişlerdir. Çalışma sonucunda finansal ve operasyonel risk açıklamalarının faaliyet raporlarında açıklanan risk türleri içerisinde en yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.
- Özşahin Koç ve Uzay (2015) çalışmalarında gelişmiş ülkelerdeki risk raporlamasına yönelik düzenlemeleri ve uygulamaları incelemişlerdir. Çalışmada gelişmiş ülkelerdeki risk raporlamasına yönelik hukuki düzenlemelerin ve uygulamalarının incelenerek Türkiye'deki mevcut durumla karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda ABD, İngiltere ve Almanya ile birlikte yurtdışındaki birçok ülke de risk raporlama ile ilgili hem hukuki düzenlemelerin hem de akademik çalışmaların bulunduğu, Türkiye'de ise doğrudan risk raporlama hususunda bir yasal düzenlemenin mevcut olmadığı, fakat dolaylı bazı düzenlemelerin olduğu görülmektedir. Ayrıca risk raporlama üzerine Türkçe literatür incelendiğinde bu konuda yapılmış akademik çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir.
- Özşahin Koç ve Özkan (2016) çalışmalarında şeffaflık ilkesinin gereği olarak risk açıklamasını kavramsal olarak incelemiş ve gönüllü risk açıklamayı benimseyen İngiltere'deki yasal düzenlemeleri ele almışlardır. Çalışma sonucunda İngiltere'de risk açıklama uygulamalarının standartlar ve ilgili rehberler sunularak sürekli iyileştirildiği ve işletmelerin risk açıklamalarında sürekli gelişme olduğu görülmüştür. Ayrıca Türkiye'de doğrudan risk açıklama ve raporlamaya ilişkin yasal düzenlemenin bulunmadığı belirlenmiştir.

Yukarıda yer alan çalışmalar bir bütün olarak özetlendiğinde* çalışmalarda ağırlıklı olarak içerik analizi ve regresyon analizi yöntemi kullanıldığı anlaşılmaktadır.

---

* Literatür incelemesine ilişkin özet tablo Ek-1'de sunulmuştur.

Çalışmalarda şirketlerin faaliyet raporlarının incelendiği, bazı çalışmalarda ise görüşme yöntemi ve anket uygulandığı görülmektedir.

Çalışmalarda şirketlerin risk açıklama ve risk raporlama uygulamalarını belirlemek için bazı değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Söz konusu değişkenler; şirket büyüklüğü, faaliyette bulunulan sektör, kârlılık, sahiplik yapısı, risk açıklama seviyesi, şirket risk seviyesi, öz kaynak oranı, şirket kaldıraç, yönetim kurulu bağımsızlığı, ürün çeşitlendirme, coğrafi değişiklik, likidite ve öz sermaye maliyetidir.

Yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre; şirket büyüklüğü ve risk açıklama miktarı arasında pozitif ilişki olduğu; büyük şirketlerin küçük şirketlere göre daha fazla risk açıkladıkları; ancak bazı çalışmalarda büyüklük ve risk açıklaması arasında ilişki olmadığı; faaliyette bulunulan sektör ile risk açıklama miktarı arasında ilişki olmadığı; ancak bazı çalışmalarda faaliyette bulunulan sektör ve risk açıklamaları arasında pozitif ilişki bulunduğu; risk raporlama ile bankanın öz kaynak oranı ve karlılığı arasında negatif ilişki olduğu; daha az sermayeli ve daha az karlı bankaların operasyonel riskleri daha fazla açıklama eğilimi gösterdikleri; karlılık ve sahiplik yapısı ile risk açıklama arasında anlamlı bir ilişki olmadığı; kaldıraç, ürün çeşitlendirme ve coğrafi değişiklik ile risk açıklama arasında önemli bir ilişki bulunmadığı; ancak, Almanya'da yapılan bir çalışmada ise risk açıklama ve kaldıraç arasında negatif ilişki olduğu; ülke, şirket büyüklüğü ve yönetim kurulu bağımsızlığı ile gönüllü risk açıklama arasında pozitif ilişki olduğu; kaldıraç ile gönüllü risk açıklama arasında negatif ilişki bulunduğu; risk açıklamanın iç kontrol sisteminin kalitesi üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu; etkin bir risk açıklamanın gelecekte karşılaşılabilecek sistemik riskleri azaltabileceği; finansal ve operasyonel risk açıklamalarının faaliyet raporlarında açıklanan risk türleri içerisinde en yüksek düzeyde olduğu; şirket risk seviyesinin risk açıklamalarının miktarını pozitif bir şekilde etkilediği; miktar-kalite açıklamaları arasında negatif ilişki olduğu; açıklama-banka büyüklüğü arasında pozitif ilişki olduğu; açıklama-karlılık arasında pozitif ilişki olduğu; risk açıklama seviyesi ile öz sermaye maliyeti arasında ilişki olmadığı; görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RİSK RAPORLAMAYA YÖNELİK BAZI ÜLKE UYGULAMALARI

Bu çalışmanın birinci bölümünde “Risk Yöntemine Genel Bakış” kapsamında risk, riskin sınıflandırılması, risk yönetimi, risk yönetim süreci ile risk yönetiminin iç kontrol ve iç denetim ile olan ilişkisi ele alınmıştır. İkinci bölümde risk raporlama konusu ele alınarak risk raporlamanın tanımı, türleri, risk raporlamanın amacı, önemi, yararları, sakıncaları, risk raporlama modeli ve literatür incelenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde ise gelişmiş ülkelerdeki ve Türkiye’deki risk raporlamaya yönelik hukuki düzenlemeler ve uygulamalar incelenerek gelişmiş ülkelerdeki ve Türkiye’deki risk raporlama uygulamalarının karşılaştırılması yapılacaktır.

3.1. GELİŞMİŞ ÜLKELERDE RİSK RAPORLAMA

Risk raporlamaya ilişkin yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde yasal düzenleme ve uygulamaların en yoğun olduğu gelişmiş ülkelerin Amerika Birleşik Devletleri (ABD), İngiltere ve Almanya olduğu görülmektedir. Dolayısıyla çalışmanın bu kısmında bahse konu ülkelerdeki risk raporlaması ile ilgili düzenlemeler incelenecektir.

3.1.1. Amerika Birleşik Devletleri’nde Risk Raporlama

1987 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) Treadway Komisyonu Raporu’nda hileli finansal raporlamanın önlenmesi için risk açıklamalarının artırılması önerilmiştir (Woods; Dowd; Humphrey, 2004, 4-5). Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (American Institute of Certified Public Accountant - AICPA) 1987 yılında, risk ve belirsizlikler üzerine bir rapor (Report of the Task Force on Risks and Uncertainties*) yayınlamıştır. Daha sonra AICPA Muhasebe Standartları Yürütme Kurulu (Accounting Standards Executive Committee -AcSEC) 1994 yılında şirketlerin mali durumları ile ilgili riskleri ve belirsizlikleri raporlamaları için şirketleri teşvik eden

---

* American Institute of Certified Public Accountants, 1987, “Report of the Task Force on Risks and Uncertainties”, AICPA, New York.

94-6 Risk Durum Tablosunu (*Disclosures of certain significant risks and uncertainties, Statement of Position 94-6. Accounting Standards Division* **) önermiştir (Cabedo and Tirado, 2004, 183; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 219). Söz konusu 94-6 Risk Durum Tablosu bazı önemli riskler ve belirsizlikler için yapılması gereken açıklamaları belirtmekte olup şirketlerin faaliyet raporlarında sunmaları gereken -özellikle belirli türdeki- risklerle ilgili bilgileri açıklamaktadır (Elshandidy, 2011, 74). 94-6 Risk Durum Tablosu şirketlerin faaliyet gösterdiği piyasalarda, ürün ve hizmetler ve piyasaların konumuyla ilgili açıklamalar yapılmasını gerektirmektedir (Carlton; Loftus; Miller, 2003, 39). 94-6 Risk Durum Tablosu borsada işlem gören şirketler ve halka açık olmayan şirketler için uygulanabilir (Carlton; Loftus; Miller, 2003, 50).

Finansal araçlardan kaynaklanan risklerle başa çıkmak için Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Accounting Standards Board - FASB), Finansal Muhasebe Standardı No. 119, "Türev Finansal Araçlar ve Finansal Araçların Gerçeğe Uygun Değeri Hakkında Açıklamalar" (Financial Accounting Standard (FAS) No. 119, "Disclosure About Derivative Financial Instruments and Fair Value of Financial Instruments") isimli standardı özel olarak yayınlamıştır (Kongprajya, 2010, 25). FAS No. 119, 1994 yılında finansal araçlara duyarlı piyasa riskine maruz kalan şirketlerin bilgi açıklamalarını geliştirmek için yapılan çağrılara doğrudan yanıt vermiştir. Ancak finansal tablo kullanıcılarına gerekli bilgileri sağlamada yetersiz olan açıklamalar nedeniyle eleştirilere maruz kalmıştır (Woods; Dowd; Humphrey, 2008, 16). Bunun üzerine Sermaye Piyasası Kurulu (Security Exchange Commission - SEC) tarafından 1997 yılında, Finansal Raporlama Yayın No. 48 (Financial Reporting Release No. 48 - FRR No. 48) yayımlanmıştır (Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 219). FRR No. 48'in kapsamı gereği, borsada işlem gören şirketler için türev araçlarının piyasa riski ile ilgili açıklamalar yapmaları zorunludur (Rattanataipop, 2013, 40). Zira, FRR No. 48'e göre; borsada işlem gören şirketlerin döviz kurları, faiz oranı, hisse senetleri ve emtia fiyatlarındaki ani değişimler neticesinde ortaya çıkan piyasa risklerinin açıklanması gerekmektedir (Beretta and Bozzolan, 2004, 267; Cabedo and Tirado, 2004, 183; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 219). Söz konusu bu bilgiler yatırımcılara, şirketin finansal durumu, varlıkları ve riskleri ile ilgili bilgileri elde etmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır (Cabedo and Tirado, 2004, 183).

** American Institute of Certified Public Accountants (1994). *Disclosures of certain significant risks and uncertainties, Statement of Position 94-6. Accounting Standards Division.*

FASB 1998 yılında FAS No. 133, “Türev Araçlar ve Riskten Korunma Faaliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi” (Financial Accounting Standard (FAS) No. 133, “Accounting for Derivative Instruments and Hedging Activities”) isimli standardı yayımlamıştır. Söz konusu standart, stok ve emtia fiyatlarındaki ve faiz ve döviz kurlarındaki değişikliklerden kaynaklanan piyasa riskinin açıklanmasını gerektirmektedir (Rattanataipop, 2013, 40). Dolayısıyla, standarda göre şirketler nicel ya da nitel riskleri ile ilgili bilgi açıklamaları yapacaklardır (Elshandidy, 2011, 74-75).

2000 yılında SEC, bir şirketin risk faktörlerini ve piyasa risklerini tanımlamak için risk raporlamanın pek çok yönünü düzenleyen ulusal ve uluslararası şirketler için sırasıyla 10-K ve 20-F olmak üzere iki ana form önermiştir (Elshandidy, 2011, 73). Bu kapsamda 2001 yılında SEC Form 10-K “Yönetim Tartışmaları ve Analizi” bölümünde halka açık şirketlerde açıklamanın kalitesini ve şeffaflığını geliştirecek Kritik Muhasebe Politikaları ve Tahmini (Critical Accounting Policy and Estimate - CAPE) açıklamaları için bir kılavuz yayınlamıştır. 2003 yılında bu kılavuza finansal tablo açıklamalarının kullanışlı hale getirilmesi amacıyla FRR 72 “Açıklama: Komisyon Rehberliğine İlişkin Yönetim Tartışmaları ve Analizi Finansal Durum ve Operasyon Sonuçları” dâhil edilmiştir (Rattanataipop, 2013, 40-41).

ABD’de risk raporlama uygulamalarındaki mevcut durum uluslararası yaklaşımla benzer olmasının yanı sıra ABD’de risk tahminlerinin raporlanması mecburi değildir (Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 219). Ancak ABD’de 2001-2002 yıllarında gerçekleşen şirket krizleri ile Enron, Worldcom, Tyco, Global Crossing, Adelphia, HealthSouth ve Palmalat gibi şirketlerin çöküşü kurumsal açıklama ve iç kontrolde önemli başarısızlıklar olduğunu göstermektedir. 2002 yılında ABD’de kanun yapıcılar kurumsal yönetim ve hesap verebilirliği geliştirmek için Sarbanes Oxley Yasasını (Sarbanes-Oxley Act-Sox) yürürlüğe koymuşlardır (Rattanataipop, 2013, 40-41). Bu kapsamda 2002 yılında yürürlüğe giren Sarbanes Oxley Yasası, risk raporlamayı borsada işlem gören şirketlerin faaliyet raporlarının önemli bir parçası haline getirmiştir (Chandiramani, 2009, 14). Söz konusu düzenlemeler kapsamında banka ve banka dışı (halka açık) şirketlerin faaliyet raporlarında risk raporlamasının bulunması gerekmektedir (Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 219). SOX (2002) yasası bölüm 302 ve 404, ABD şirketlerinin açıklamalarının hem doğruluğunu hem de güvenilirliğini artırarak yatırımcıların korunmasını zorunlu kılmaktadır. Bu iki bölüme

göre, şirketler önemli riskleri, riskten korunma faaliyetleri, koşullu yükümlülük tespiti ve döviz muhasebesi hakkında bilgi sağlamakla yükümlü olmaktadır. Bütün bu bilgilerin, konsolide finansal tablolarında, finansal tablo dipnotlarında ve ek olarak SEC Form 10-K açıklamalarında sunulması gerekmektedir (Elshandidy, 2011, 73-74).

ABD’de SEC, şirketlerin izahnamelerdeki risk faktörlerini açıklamalarını zorunlu kılmıştır. Aralık 2005 itibariyle, risk faktörlerini açıklama gerekliliği ayrıca faaliyet raporları için de geçerli olmuştur. Ayrıca şirketlerin, daha önce açıklanan risk faktörlerindeki değişiklikleri yansıtmaları için üç aylık raporlarındaki risk faktörü bölümlerini güncellemeleri gerekmektedir (Deumes, 2008, 152).

ABD’de risk raporlama ile ilgili yapılan düzenlemeler aşağıda bir bütün olarak Tablo 3.1’de özetlenmektedir.

Tablo 3.1. ABD’de Risk Raporlama İle İlgili Yapılan Düzenlemelerin Özeti

Kurum/Yıl	Yapılan Düzenlemeler
AICPA (1987)	Risk ve belirsizlikler üzerine bir rapor (Report of the Task Force on Risks and Uncertainties) yayımlamıştır.
AICPA AcSEC (1994)	Şirketlerin mali durumları ile ilgili riskleri ve belirsizlikleri raporlamaları için şirketleri teşvik eden 94-6 Risk Durum Tablosunu (<i>Disclosures of certain significant risks and uncertainties</i> , Statement of Position 94-6. Accounting Standards Division) önermiştir.
FASB (1994)	Finansal Muhasebe Standardı No. 119, “Türev Finansal Araçlar ve Finansal Araçların Gerçeğe Uygun Değeri Hakkında Açıklamalar” isimli standardı yayımlamıştır
SEC (1997)	Finansal Raporlama Yayın No. 48’i yayımlamıştır.
FASB (1998)	Finansal Muhasebe Standardı No. 133, “Türev Araçlar ve Riskten Korunma Faaliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi” isimli standardı yayımlamıştır.
SEC (2000)	Ulusal ve uluslararası şirketler için risk raporlamanın pek çok yönünü düzenleyen 10-K ve 20-F olmak üzere iki ana form önermiştir.
SEC (2001)	Form 10-K “Yönetim Tartışmaları ve Analizi” bölümünde halka açık şirketlerde açıklamanın kalitesini ve şeffaflığını geliştirecek Kritik Muhasebe Politikaları ve Tahmini (Critical Accounting Policy and Estimate - CAPE) açıklamaları için bir kılavuz yayınlamıştır. 2003 yılında bu kılavuza finansal tablo açıklamalarının kullanışlı hale getirilmesi amacıyla FRR 72 “Açıklama: Komisyon Rehberliğine İlişkin Yönetim Tartışmaları ve Analizi Finansal Durum ve Operasyon Sonuçları” dâhil edilmiştir.
SOX (2002)	Risk raporlamayı borsada işlem gören şirketlerin faaliyet raporlarının önemli bir parçası haline getirmiştir. Bölüm 302 ve 404, ABD şirketlerinin açıklamalarının hem doğruluğunu hem de güvenilirliğini artırarak yatırımcıların korunmasını zorunlu kılmaktadır. Bu iki bölüme göre, şirketler önemli riskleri, riskten korunma faaliyetleri, koşullu yükümlülük tespiti ve döviz muhasebesi hakkında bilgi sağlamakla yükümlü olmaktadır.
SEC (2005)	Şirketlerin izahnamelerdeki risk faktörlerini açıklamalarını zorunlu kılmıştır. Risk faktörlerini açıklama gerekliliği faaliyet raporları için de geçerli olmuştur. Ayrıca şirketlerin, daha önce açıklanan risk faktörlerindeki değişiklikleri yansıtmaları için üç aylık raporlarındaki risk faktörü bölümlerini güncellemeleri gerekmektedir.

Risk raporlamaya yönelik ABD'deki düzenlemeler incelendiğinde ABD'de risk raporlama konusuna önem verildiği, standartlar ve yasal düzenlemelerle sürekli geliştirildiği görülmektedir. Nicel veya nitel risk bilgilerinin açıklanmasında ise şirketlerin ya zorunlu uygulamaya tabi olduğu ya da gönüllü olarak teşvik edildiği görülmektedir. Zira bazı düzenlemeler şirketlere öneri (Treadway Komisyonu Raporu; 94-6 Risk Durum Tablosu; Form 10-K ve 20-F gibi) şeklinde sunulurken bazı düzenlemeler ise şirketler için zorunlu (FRR No. 48; Sarbanes Oxley Yasası gibi) olarak uygulanmaktadır. Ancak yapılan düzenlemeler bir bütün olarak incelendiğinde ABD'de risk raporlama uygulamalarının yasal düzenlemeler neticesinde zorunlu olarak gerçekleştirildiği söylenebilir. Bu tip risk raporlamanın dış raporlama olduğu görülmektedir.

3.1.2. İngiltere'de Risk Raporlama

İngiltere'de ilk olarak 1992 yılında yayınlanan Cadbury Raporu, kurumsal risklerin tanımlanması, değerlendirilmesi ve yönetilmesi hususunda öneride bulunmuş ve kurumsal yönetim alanındaki tartışma ve çalışmalara hız kazandırmıştır (Ataman Erdönmez, 2003, 42; Cabedo and Tirado, 2004, 183; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 165). 1995 yılında yayınlanan Greenbury Raporu yöneticilerin maaş ve hisse seçeneklerinin faaliyet raporlarında kapsamlı bir biçimde açıklanması ile yola çıkmış ve bağımsız yönetim kurulu üyelerinden oluşan ücretlendirme komitesi kurulmasını önermiştir (Rattanataipop, 2013, 39).

Ocak 1996'da Hampel Komitesi Cadbury ve Greenbury Raporlarında uygulanan amaçların gerçekleşip gerçekleşmediğini incelemek için kurulmuştur. 1998 yılında Hampel Komitesi Cadbury ve Greenbury raporlarında yer alan öneriler doğrultusunda Kurumsal Yönetim Birleştirilmiş Yasasını (Combined Code of Corporate Governance) yayınlamıştır (Rattanataipop, 2013, 39). Söz konusu yasa ile şirket yönetimleri hissedarlar için şirket risklerini raporlama ve iç kontrol sistemlerini gözden geçirme ihtiyacı duymuşlardır. Bu yasa doğrultusunda 1999 yılında ICAEW tarafından, iç kontrol konularında rehberlik etmek amacıyla Turnbull Raporu yayınlanmıştır (Cabedo and Tirado, 2004, 183). Turnbull Raporu risk raporlama alanında önemli bir yere sahiptir. Zira söz konusu rapor risk odaklı yaklaşımın benimsenmesi, iç kontrol sisteminin kurulması ve etkinliğinin gözden geçirilmesi konusunda işletmeler için önemli bir rehberdir (Mohobbot and Konishi, 2005, 10; Özşahin Koç ve Uzay, 2015,

220). Ayrıca bu rapor, şirketlerin karşı karşıya kaldığı risklerin açıklanması gerektiğini vurgulamaktadır (Cabedo and Tirado, 2004, 183). 2005 yılı Ekim ayında Turnbull Raporu İngiltere’de bağımsız bir düzenleme kuruluğu olan Finansal Raporlama Konseyi (Financial Reporting Council - FRC) tarafından revize edilmiştir. Son olarak Finansal Raporlama Konseyi tarafından 29 Haziran 2010 tarihinde güncellenerek yayımlanan “İngiltere Kurumsal Yönetim İlkeleri” (The UK Corporate Governance Code) en güncel ilkeler setini oluşturmuştur (Rattanataipop, 2013, 39).

İngiltere Muhasebe Standartları Kurulu (Accounting Standards Board- ASB) ise 1993 yılında, İşletme Faaliyetleri ve Finansal Değerlendirme Beyanını (Operating Financial Review - OFR) yayınlamıştır. Bu düzenleme ile işletme risklerinin raporlanmasına rehber olacak temel ilkeler ortaya konulmuştur. OFR zorunlu olmayıp, borsada işlem gören şirketler için öneri olarak sunulmuştur (Beretta and Bozzolan, 2004, 267; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 165). Söz konusu beyanda işletmenin borçlanma politikası, sermaye yapısı, kısa vadeli borçlar, vergileme, işletmenin sürekliliği, bilanço bilgileri, işletme faaliyetlerinden ve diğer faaliyetlerden sağlanan fonlar ve nakitler vb. hususlarla ilgili açıklamalar bulunmaktadır (Abraham and Cox, 2007, 229-230; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 166).

Ancak yapılan düzenleme neticesinde çoğu işletme risk bilgilerini faaliyet raporlarında açıklamamış; bazı işletmeler ise bu konuda açıklama yapmaya direniş göstermiş, bazıları da çok az bilgi açıklamıştır (Abraham and Cox, 2007, 230). Bunun üzerine söz konusu OFR sorgulanmış ve 2003 yılı Ocak ayında revize edilmiştir (Rattanataipop, 2013, 38). Bu revizyonla OFR daha kapsamlı bir çerçeveye oturtulmuş ve 2005 yılında 1 numaralı Raporlama Standardı haline dönüştürülmüştür (Rajab, 2009, 36). 1 Nisan 2005 tarihinden sonra risk raporlaması gönüllü olmaktan çıkmış ve işletmelerin karşı karşıya kalacağı belirsizlikler ve temel riskleri raporlamaları zorunlu olmuştur (Linsley, 2004, 3). Fakat söz konusu standart 2005 yılı Kasım ayında yürürlükten kaldırılarak 2006 yılında Raporlama Beyanı haline dönüştürülmüştür (Rattanataipop, 2013, 38; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 166).

Bir başka düzenleme 1997 yılında İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü (Institute of Chartered Accountants in England and Wales- ICAEW) tarafından yapılmıştır. Bu düzenleme ile ICAEW, İngiltere şirketlerinin risk raporlama uygulamalarına yönelik kamuoyunun aydınlatılması için “Finansal Raporlama Riski:

İşletme Riski İçin Öneriler” (Financial reporting of risk –proposals for a statement of business risk) isimli rapor hazırlamıştır (Cabedo and Tirado, 2004, 183; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 166). Söz konusu bu raporda, borsada işlem gören tüm İngiliz şirketlerinin karşılaştığı riskleri ve bu risklerin nasıl ele alınması ile ilgili faaliyet raporlarına “risk açıklaması” ibaresini katmaları gerektiği ifade edilmiştir. ICAEW’in niyeti yöneticilerin gönüllü olarak bu önerileri takip etmeleri ve böyle yaparak paydaşların karar vermelerine yararlı olacak bütünsel bir risk resmini sağlamalarına yardımcı olmaktır (Linsley, 2004, 1-2). ICAEW’in düzenlemesi ile işletmelerin finansal tablolara ilişkin risklerle birlikte raporlanması gereken diğer riskleri de açıklamaları gerekmektedir. ICAEW’in düzenlemesinde işletmelerin raporlayacakları risk seti ve bu risklerin ölçümüne ilişkin teknikler de önerilmiştir (Cabedo and Tirado, 2004, 183; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 166). Bununla birlikte bu düzenlemede işletmelerin faaliyet raporlarında yer alan risk açıklamaları, risk tanımlamanın kazanç ve kayıpları ile finansal ve finansal olmayan riskler arasındaki ayırım da tartışılmaktadır (Elshandidy; Fraser; Hussainey, 2013, 321; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 220).

İngiltere’de 1998 yılında, Londra Menkul Kıymetler Borsası tarafından “Kurumsal Yönetim Yasası” yayımlanmıştır. Bu düzeleme ile borsada işlem gören şirketler için iç kontrol sistemi ve paydaşlara raporlama mekanizması getirilmiştir (Beretta and Bozzolan, 2004, 267; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 220; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 166).

ICAEW, 1999 yılında “Sürprizlere Hayır: Daha İyi Risk Raporlama İçin Vaka” (No Surprises: The Case for Better Risk Reporting) isimli rapor hazırlamıştır. Bu raporda da risk ölçme yöntemi ile birlikte İngiltere şirketleri riskler hakkında daha fazla açıklama yapmaya teşvik edilmektedir (ICAEW, 1999, 2; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 166). Söz konusu rapor, şirketlere sermaye maliyetini en aza indirmek için gönüllü olarak risk bilgilerini açıklamalarını önermektedir (Elshandidy, 2011, 69).

ICAEW, 2002 yılında önekilere ilave olarak iki ayrı rapor yayınlamıştır. Bunlardan birincisi “Sürprizlere Hayır: Daha İyi Risk Raporlama İçin Çalışma” (No surprises: Working for better risk reporting) isimli rapordur. Bu raporda ICAEW tarafından yayınlanan önceki raporlar özetlenmiştir. İkincisi ise “KOBİ’ler İçin Risk Yönetimi” (Risk management for SMEs) isimli rapordur. Bu raporda küçük ve orta ölçekli işletmeler için risk açıklamaları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir (Elshandidy; Fraser; Hussainey, 2013, 321; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 167).

ICAEW, 2011 yılında “İşletme Risklerini Raporlama” isimli bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda işletmelerin faaliyet raporlarında yer alan risk bilgilerinin açıklanmasındaki zorluklarla ilgili konular ele alınmıştır (Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 167). Ayrıca, risk raporlamayı geliştirmenin bazı yöntemleri önerilmiştir (Elshandidy; Fraser; Hussainey, 2013, 321).

İngiltere’de risk raporlama ile ilgili yapılan düzenlemeler aşağıda bir bütün olarak Tablo 3.2’de özetlenmektedir.

Tablo 3.2. İngiltere’de Risk Raporlama İle İlgili Yapılan Düzenlemelerin Özeti

Kurum/Yıl	Yapılan Düzenlemeler
Cadbury Raporu (1992)	Kurumsal risklerin tanımlanması, değerlendirilmesi ve yönetilmesi hususunda öneride bulunmuş ve kurumsal yönetim alanındaki tartışma ve çalışmalara hız kazandırmıştır.
ASB (1993)	İşletme Faaliyetleri ve Finansal Değerlendirme Beyanını (Operating Financial Review – OFR); yayınlamıştır. Söz konusu düzenleme ile işletme risklerinin raporlanmasına rehber olacak temel ilkeler ortaya konulmuştur. OFR zorunlu olmayıp, borsada işlem gören şirketler için öneri olarak sunulmuştur.
Greenbury Raporu (1995)	Yöneticilerin maaş ve hisse seçeneklerinin faaliyet raporlarında kapsamlı bir biçimde açıklanması ile yola çıkmış ve bağımsız yönetim kurulu üyelerinden oluşan ücretlendirme komitesi kurulmasını önermiştir.
ICAEW (1997)	İngiltere şirketlerinin risk raporlama uygulamalarına yönelik kamuoyunun aydınlatılması için “Finansal Raporlama Riski: İşletme Riski İçin Öneriler” isimli rapor hazırlanmıştır.
Hampel Komitesi (1998)	Cadbury ve Greenbury raporlarında yer alan öneriler doğrultusunda Kurumsal Yönetim Birleştirilmiş Yasasını yayınlamıştır.
Londra Menkul Kıymetler Borsası (1998)	“Kurumsal Yönetim Yasası” yayımlanmıştır. Bu düzleme ile borsada işlem gören şirketler için iç kontrol sistemi ve paydaşlara raporlama mekanizması getirilmiştir.
ICAEW (1999)	“Sürprizlere Hayır: Daha İyi Risk Raporlama İçin Vaka” isimli rapor hazırlamıştır. Bu raporda da risk ölçme yöntemi ile birlikte İngiltere şirketleri riskler hakkında daha fazla açıklama yapmaya teşvik edilmektedir.
ICAEW (1999)	Turnbull Raporu yayınlanmıştır. Turnbull Raporu risk raporlama alanında önemli bir yere sahiptir. Zira söz konusu rapor risk odaklı yaklaşımın benimsenmesi, iç kontrol sisteminin kurulması ve etkinliğinin gözden geçirilmesi hususunda işletmeler için önemli bir rehberdir.
ICAEW (2002)	“Sürprizlere Hayır: Daha İyi Risk Raporlama İçin Çalışma” isimli rapor yayımlanmıştır. Bu raporda ICAEW tarafından yayınlanan önceki raporlar özetlenmiştir.
ICAEW (2002)	“KOBİ’ler İçin Risk Yönetimi” isimli rapor yayımlanmıştır. Bu raporda küçük ve orta ölçekli işletmeler için risk açıklamaları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.
ASB (2003)	OFR revize edilmiştir.
ASB (2005)	OFR 1 numaralı Raporlama Standardı haline dönüştürülmüştür. Risk raporlaması gönüllü olmaktan çıkmış ve işletmelerin karşı karşıya kalacağı belirsizlikler ve temel riskleri raporlamaları zorunlu olmuştur.
FRC (2005)	Turnbull Raporu revize edilmiştir.
ASB (2006)	1 numaralı Raporlama Standardı Raporlama Beyanı haline dönüştürülmüştür.
FRC (2010)	“İngiltere Kurumsal Yönetim İlkeleri” yayımlanmıştır.
ICAEW (2011)	“İşletme Risklerini Raporlama” isimli bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda işletmelerin faaliyet raporlarında yer alan risk bilgilerinin açıklanmasındaki zorluklarla ilgili konular ele alınmıştır.

İngiltere’de yayınlanan rehberler risk raporlama alanında gerçekten bir yol gösterici olarak çalışmaktadır. Zira söz konusu rehberler, hissedarlara şirket bilgilerini açıklamada uzun süre kalıcı olan sorunların üstesinden gelmek için pratik çözümler vermektedir (Mohobbot and Konishi, 2005, 15). Ancak İngiltere şirketleri başka ülkelerin borsalarında işlem gördükleri zaman ilgili ülkenin düzenlemelerine uymak zorundadırlar. Örneğin ABD borsasında işlem gören İngiltere şirketleri, SEC düzenlemeleri kapsamında ilave risk raporlama gereksinimleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu kapsamda SEC düzenlemelerine göre ABD borsasında işlem gören şirketlerin kendi muhasebe standartlarına göre hazırlanmış finansal tablolar ile ABD muhasebe standartlarına göre hazırlanan tabloları uyumlaştırmaları için 20-F formunu düzenlemeleri gerekmektedir. 20-F formu şirketin ve sektöre özgü belirgin risk faktörlerinin açıklanmasını gerektirmektedir (Abraham ve Cox, 2007, 234). Bununla birlikte ABD borsasında işlem gören İngiltere şirketleri (ya da diğer yabancı şirketler) Sarbanes-Oxley Yasasının (2002) raporlama gereksinimlerine uymakla yükümlüdürler (Rajab, 2009, 39; Özşahin Koç ve Özkan, 2016, 167). İngiltere’deki risk raporlama uygulamaları da dış tip risk raporlamaya yöneliktir.

Netice itibariyle İngiltere’de risk raporlama uygulamaları gönüllü olarak gerçekleşmekte olup, risk raporlama uygulamaları standartlar ve ilgili rehberler sunularak sürekli geliştirilmiştir (Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 220).

3.1.3. Almanya’da Risk Raporlama

Almanya’da risk raporlama, 1998 yılında Alman Ticaret Kanun’unda yapılan değişiklikle uygulamaya girmiştir. 1998 yılından itibaren Almanya risk raporlama* konusunda öncü bir ülke konumuna gelmiştir (Dobler, 2008, 189; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 221).

Mayıs 1998’de “Kurumsal Kontrol ve Şeffaflık Yasası” ile şirketlerin yönetim raporlarında geleceğe yönelik risk açıklamalarını sağlayacak şekilde düzenleme yapılmıştır (Dobler, 2005a, 1192). Buna göre şirketlerin karşı karşıya oldukları

* Almanya risk raporlaması konusunda öncü bir ülke olduğundan dolayı Ek-3’de Almanya’da faaliyette bulunan Volkswagen şirketinin risk raporu örneği yer almaktadır. Ayrıca risk raporu örneği için bakınız;
http://www.volkswagenag.com/content/gb2006/content/en/Management_Report/Risk_Report.html
 Erişim Tarihi: 25.05.2012.

riskleri raporlamaları gerekmektedir. Ancak “Kurumsal Kontrol ve Şeffaflık Yasası” şirketlerin riskler hakkındaki açıklamalarını ne ölçüde ve nasıl raporlamaları gerektiği ile ilgili detaylı bilgi vermemektedir. Alman Muhasebe Standartları Kurulu (German Accounting Standards Board – GASB) tarafından yayımlanan Alman Muhasebe Standardı No. 5: Risk Raporlama (German Accounting Standard No. 5 Risk Reporting-GAS-5) standardı ise risk raporlamaya ilişkin detaylı açıklamalar yapmıştır (Berger and Gleißner, 2006, 4).

Almanya’da, GASB tarafından risklerin raporlanması konusunda spesifik ilk düzenleme 31 Aralık 2000’den sonra başlayan mali yıl için ilk kez uygulanmak üzere yayımlanan GAS-5’dir (Elsandidy; Fraser; Hussainey, 2014, 3; GASB, 2000, 11). Söz konusu GAS-5, kapsamlı ve resmi bir şekilde risk raporlamayı düzenleyen ilk muhasebe standardı olmasından dolayı çalışmanın ekinde sunulmuştur (Ek-4).

GAS-5, işletmelerin faaliyet raporunda gelecekteki gelişmeleri etkileyen risklerin raporlanması hususunu düzenlemektedir (GAS-5, md.1). Söz konusu standart, hukuki olarak sermaye şirketi niteliğindeki bütün aile şirketleri (halka kapalı) için uygulanmakta olup, ayrıca bunlara benzer konsolide finansal tablo düzenlemek zorunda olan diğer şirketler için de geçerlidir (GAS-5, md.5).

Bu standart diğer standartlarda özel olarak bir düzenleme yapılmadığı sürece diğer sektörlerdeki tüm şirketlere uygulanabilir (GAS-5, md.7). Banka ve sigorta şirketleri de kanuni gereksinimlere uymak zorundadır. Banka ve sigorta şirketleri için risk raporlamasının ilave ve belirli süreçleri ayrı standartlarda (GAS-5/10 ve D-GAS-5/20) ortaya konmaktadır (GASB, 2000, 14).

GAS-5, sadece riskleri değil aynı zamanda fırsatları da açıklayan bir bakış açısı benimsemekte olup, standart bir şirketin fırsatları ile ilgili bilgi sunumunun önemini göstermektedir. Standart, belirli risk türlerine göre riskleri sınıflandırmak yerine şirketlerin risk kategorilerini örneklendirmelerini gerektirmektedir (Elshandidy, 2011, 79). Standardın ekinde yer alan risk kategorilerini örneklendiren tablo aşağıda sunulmaktadır (GASB, 2000, 12).

Risk Grubu	Risk Çeşitleri (Alt Gruplar)
I. İşletme Çevresi ve Sektör Riskleri	<ul style="list-style-type: none"> • Politik ve Yasal Gelişmeler • Doğal Afetler/Savaş • Ekonomiye İlişkin Riskler • Rakiplerin Faaliyetleri • Piyasa Riskleri (miktar ve fiyat riskleri) • Sektör ve Ürün Gelişimi
II. Stratejik İşletme Riskleri	<ul style="list-style-type: none"> • Ürün Portföyü • Diğer İşletmelerde Yatırımlar • Sermaye Artırımı • Kuruluş Yeri • Bilgi Yönetimi
III. Performans Riskleri	<ul style="list-style-type: none"> • Gelişim • Üretim • Satın Alma • Satış • Lojistik Dağıtım • Çevre Politikası
IV. Personel Riskleri	<ul style="list-style-type: none"> • İşe Alma • Personel Geliştirme (Eğitimi) • Personel Devir Hızı (Değiştirme) • Önemli Personel
V. Bilgi Teknoloji Riskleri	<ul style="list-style-type: none"> • Veri Güvenliği • Bilginin Varlığı (risklerin dağılımı / veri kaybı)
VI. Finansal Riskler	<ul style="list-style-type: none"> • Likidite Riski • Kur Riski • Faiz Oranı Riski • Menkul Kıymetlerin Piyasa Riski • Temerrüt (Ödememe) Riski
VII. Diğer Riskler	<ul style="list-style-type: none"> • Organizasyon ve Yönetim Riskleri • Yasal Riskler • Vergi Riskleri / Vergi Denetim Alanı • Sağlık ve Güvenlik Riskleri • Yönetim ve Kontrol Sistemleri

GAS-5, şirketlerin risk yönetim sistemi, risk kategorilerinin sınıflandırılması, ilgili risklerin nicel ve nitel verileri, risk politikası ve risk iyileştirme önlemleri hususundaki bilgilerin açıklanmasını gerektirmektedir (Berger and Gleißner, 2006, 4; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 221).

Standart, risk raporunda sunulan bilgilerin öncelikle işletmenin özel koşulları ve işletme faaliyetlerini etkileyen riskler üzerine odaklanması gerektiğini belirtmektedir (GAS-5, md.11). GAS-5 kapsamında yapılan açıklamalar, finansal olmayan riskleri ve piyasa dışı finansal riskleri kapsayan bütün riskleri içermektedir (Kongprajya, 2010, 29; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 221). Standart, Alman şirketlerinin faaliyet raporlarının belirli bir bölümünde (Fırsatlar ve Riskler ya da İhtimal) kendi riskleri ile ilgili (örneğin risklerini belirleme, ölçme ve yönetme gibi) bilgileri nasıl sunduklarını açıklamaktadır (Elsandidy; Fraser; Hussainey, 2014, 3). Bununla birlikte standart kapsamında kurumsal risk yönetiminin ve risk tahminlerinin açıklanması da gerekmektedir (Kongprajya, 2010, 29; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 221).

GAS-5, riskler hakkındaki bilgilerin açık ve net bir şekilde anlaşılabilmesi için bu bilgilerin işletmenin faaliyet raporunun bağımsız bir bölümünde sunulması gerektiğini belirtmektedir (GAS-5, md.30).

GAS-5, risk raporlamanın temel odağının işletmenin karşılaştığı belirli riskler olması ve sunulan bilgide endüstri ve piyasa risklerinin ele alınması gerektiğini belirtmektedir. Ancak mümkün olduğu kadar işletmenin karşı karşıya olduğu tüm bireysel riskleri kapsamasını ve aşırı genelleme yapılmamasını da ifade etmektedir (GASB, 2000, 15).

GAS-5'e göre finansal risklerin, ölçümünde üç koşulun yerine getirilmesi gerekmektedir. Söz konusu bu üç koşul ise, ölçümün güvenilirliği, maliyeti ve kullanıcıların karar verme sürecidir. Bu kapsamda öncelikle riskleri ölçmek için kullanılan yöntemlerin güvenilir ve geçerliliğinin kabul edilmiş olması gerekmektedir. İkinci olarak, bilgi ölçümü ekonomik bir şekilde (fayda/maliyet dengesi) sağlanmalıdır. Üçüncüsü ise, ölçümün kullanıcının karar verme süreci (bilginin zamanlılığı) ile ilgili olmasıdır (GASB, 2000, 16).

Standartta sayısal risk gereksinimlerinin sadece finansal riskler için geçerli olduğu belirtilmektedir (GAS-5, md.20). Standartta göre riskler güvenilir ve bilinen yöntemlerle ölçülmelidir (GAS-5, md.19). Standart duyarlılık analizi, nakit akış riski ve riske maruz değer kullanımı gibi bazı ölçümleri önermektedir (Elshandidy, 2011, 80).

GAS-5'e göre tahakkuklar ve karşılıklar vasıtasıyla finansal tabloların içinde yer alan risklerin finansal tablolarda gösterilmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda, işletmelerin finansal tablolarında gelecek risklerin ölçülmesine izin veren tek standart GAS-5'tir. Söz konusu bu durum Alman kültürünün gelecekle ilgili belirsizliklerden kaçınması esasına dayanmaktadır (Elshandidy, 2011, 79).

Almanya'da risk raporlama ile ilgili yapılan düzenlemeler aşağıda bir bütün olarak Tablo 3.3'de özetlenmektedir.

Tablo 3.3. Almanya'da Risk Raporlama İle İlgili Yapılan Düzenlemelerin Özeti

Kurum/Yıl	Yapılan Düzenlemeler
(1998)	Risk raporlama Alman Ticaret Kanun'unda yapılan değişiklikle uygulamaya girmiştir.
Mayıs (1998)	"Kurumsal Kontrol ve Şeffaflık Yasası" ile şirketlerin yönetim raporlarında geleceğe yönelik risk açıklamalarını sağlayacak şekilde düzenleme yapılmıştır
GASB (2000)	Alman Muhasebe Standardı No. 5: Risk Raporlama (GAS-5) isimli standardı yayımlamıştır.

Netice itibariyle risk raporlamaya yönelik Almanya'daki düzenlemeler incelendiğinde Almanya'nın risk raporlama konusunda öncü bir ülke olduğu görülmektedir. Zira kapsamlı ve resmi bir şekilde risk raporlamayı düzenleyen ilk muhasebe standardını (GAS-5) Almanya yayımlamıştır. Söz konusu standart şirketlerin hem risk açıklamalarını hem de ölçümlerini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Yasa kapsamında yapılan düzenlemeler ve GAS-5 gereği Almanya'da risk raporlama uygulamaları zorunlu olarak yapılmakta olup, söz konusu risk raporlama dış risk raporlamadır. GAS-5 resmi olarak risk raporlama için belirli gereklilikleri zorunlu tutarken, Alman şirketlerinin gönüllü olarak risk bilgilerini açıklamalarını da teşvik etmektedir.

3.2. TÜRKİYE’DE RİSK RAPORLAMA

Türkiye’deki risk raporlamaya yönelik düzenlemeler ve bu çerçevede yapılan uygulamalar Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK), Hazine Müsteşarlığı, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ve TTK kapsamında aşağıda ele alınacaktır.

a) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) Düzenlemeleri: Bankacılık faaliyeti doğası gereği çok sayıda risk içermektedir. Bu riskler, kullandırılan kredinin geri ödenememesi riski, faiz riski, itibar riski, erken ödeme riski gibi risklerdir (Yarız, 2012, 11). Söz konusu bu risklerin yönetilmesi, ilgili taraflara açıklanması ve raporlanması gerekmektedir.

Risk yönetimi, Türk bankacılık mevzuatına ilk kez, bankaların sermaye yeterliliğinin ölçülmesi amacıyla o dönemdeki bankacılık otoritesi olan Hazine Müsteşarlığı tarafından 30.06.1998 tarihinde yayınlanan ve 21.12.1999 tarihinde revize edilen yönetmelikle girmiştir (Yarız, 2012, 71).

Risk yönetimi ile ilgili asıl düzenleme ise BDDK’nın kuruluşunun ardından “Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik” ile yapılmıştır (Yarız, 2012, 71). Söz konusu Yönetmelikle bankaların karşılaştıkları risklerin izlenmesi ve kontrolünü sağlamak amaçlanmıştır. Bu çerçevede bankaların kuracakları iç denetim sistemleri ile risk yönetim sistemlerine yönelik esas ve usuller belirlenmiştir. Yönetmeliğin üçüncü kısmında “Risk Yönetim Sistemi” başlığı altında risk yönetimi ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Bu bölümde ayrıca risklerin analizi, izlenmesi, raporlanması ile araştırılması, teyidi ve denetimi gibi hususlara ilişkin bilgilere de yer verilmektedir (Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 08.02.2001, Sayı: 24312).

Gerek Bankalar Kanunu gerekse BDDK’nın düzenlemeleri bankacılık alanında risk yönetiminin nasıl uygulanması gerektiğinin çerçevesini çizmektedir. Kanunun 31’inci maddesinde “*Bankalar risk yönetimi kapsamında, risk politikalarını Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde oluşturmak, uygulamak ve raporlamak zorundadır. Risk yönetimi faaliyetleri yönetim kuruluna bağlı olarak çalışacak risk yönetimi birimi ve personeli tarafından yürütülür*” denilmektedir. Ayrıca “Bağımsız Denetim Kuruluşlarınca Gerçekleştirilecek Banka Bilgi Sistemleri ve Bankacılık Süreçlerinin Denetimi Hakkında Yönetmelik”te de risk yönetimine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

Kanunun 38'inci maddesinde risk yönetimi faaliyetlerinin risklerin ölçümü, risklerin izlenmesi ve risklerin kontrolü ve raporlanması faaliyetlerinden oluşacağı açıklanmakta olup aynı madde de risk yönetim faaliyetlerinin risk yönetimi birimi ve personeli tarafından yürütüleceği ifade edilmektedir (Özbek, 2012, 250-251-253).

BDDK, 2006 yılında “Bankalarca Yıllık Faaliyet Raporunun Hazırlanmasına ve Yayımlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliği” yayınlamıştır. Söz konusu Yönetmelik ile banka ortaklarının, tasarruf sahiplerinin ve diğer ilgili kişi ve kuruluşların bilgilendirilmelerini sağlamak üzere faaliyet raporunun hazırlanmasına ve yayımlanmasına yönelik usûl ve esasları düzenlemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda Yönetmelik yabancı dilde yayımlanacaklar da dâhil olmak üzere bankaların yıllık faaliyet raporlarını kapsamaktadır. Yıllık faaliyet raporunun içeriği Yönetmelikte üç bölümde ele alınmıştır. Buna göre birinci bölümde genel bilgiler; ikinci bölümde yönetime ve kurumsal yönetim uygulamalarına yönelik bilgiler; üçüncü bölümde ise, finansal bilgiler ve risk yönetimine ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır. Bu bölümde risk türleri itibarıyla uygulanan risk yönetimi politikalarına ilişkin bilgiler ile risk yönetimi açıklamaları ile ilgili bilgilere yer verilmektedir (Bankalarca Yıllık Faaliyet Raporunun Hazırlanmasına ve Yayımlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 01.11.2006, Sayı: 26333; Değişik Resmi Gazete, Tarih: 23.10.2015, Sayı: 29511).

BDDK 2012 yılında “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” yayınlamıştır. Söz konusu yönetmelik ile bankaların maruz kalınan riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı yeterli öz kaynak bulundurmalarının sağlanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amaçlanmıştır. Yönetmeliğin ikinci kısmı “Riske Esas Tutarların Hesaplanması” başlığı altında kredi riskine esas tutarın, piyasa riskine esas tutarın ve operasyonel riske esas tutarın hesaplanması ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Bu kapsamda kredi riskine esas tutar, bilanço içi varlıklar ile gayrinakdi krediler, taahhütler ve türev finansal araçlara ilişkin risk ağırlıklı tutarların toplamından oluşmaktadır. Piyasa riskine esas tutar, risk ölçüm modelleri veya standart metot ile hesaplanmaktadır. Operasyonel riske esas tutar, temel gösterge yöntemi veya standart yöntem ile hesaplanmaktadır (Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 28.06.2012, Sayı: 28337).

“Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik” ile bankaların kuracakları iç kontrol, iç denetim ve risk yönetim sistemlerine ve bunların işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amaçlanmıştır (Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 28.06.2012, Sayı: 28337). Bu yönetmelik 2014 yılında BDDK tarafından yayımlanan “Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik” ile yürürlükten kaldırılmıştır (Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 11.07.2014, Sayı: 29057). Bu yönetmelik ile bankaların kuracakları iç kontrol, iç denetim, risk yönetim sistemlerine, içsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecine ve bunların işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amaçlanmıştır. Yönetmelikte risk yönetim faaliyetlerinin; maruz kalınan riskler ile bankanın dâhil olduğu risk grubu ile gerçekleştirilen işlemlerden kaynaklanan risklerin tanımlanması, ölçümü, izlenmesi, kontrolü ve raporlanması faaliyetlerinden oluştuğu belirtilmektedir. Yönetmelikte ayrıca risklerin banka içinde raporlanması hususunda da açıklamalar yer almaktadır. Hazırlanan raporların asgari olarak aşağıdaki bilgileri içermesi gerektiği belirtilmektedir:

- Risk tutarı ve kayıp olasılıklarının gelişimi,
- İlgili risk türüne göre bankanın bütününe yönelik stres testi ve senaryo analizi sonuçları,
- Risk limitlerinin aşıp aşılmadığı,
- Risk değerlendirme sürecinin temelini oluşturan varsayımlar ve parametreler ile kullanılan modellere ilişkin kısıtlar ve bunlardaki değişiklikler,
- Risk azaltım teknikleri ve risk transfer stratejileri,
- Ürün analizleri,
- Risk değerlendirmeleri çerçevesinde yapılması gerekli görülen stratejik plan değişiklikleri önerileri.

Yukarıda bahsi geçen yönetmelik ve düzenlemeler çerçevesinde Türkiye’de faaliyette bulunan bankalarda risk yönetimi uygulamalarının ne düzeyde olduğunu anlamak için Akbank, İngbank, Yapı Kredi, Türkiye İş Bankası, Halkbank, Vakıfbank ve Ziraat Bankası’nın faaliyet raporları incelenmiştir. Söz konusu bankaların faaliyet raporlarında yer alan risk yönetimi ve risk açıklamaları büyük ölçüde aynı olmakla birlikte Ziraat Bankası’nın 2015 yılı faaliyet raporunda yer alan risk yönetimine ilişkin açıklamalar daha kapsamlı olduğundan çalışmanın ekinde sunulmuştur (Ek-2).

b) Hazine Müsteşarlığı Düzenlemeleri: Hazine Müsteşarlığı tarafından 2007 yılında “Sigorta ve Reasürans Şirketleri İle Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik” yayımlanmıştır. Yönetmelik ile sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketlerinin; hesap ve kayıt düzeninde şeffaflık ve tekdüzenin sağlanması, işlemlerinin kayıt dışında kalmasının önlenmesi, faaliyetlerinin gerçek mahiyetlerine uygun olarak sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, konsolide ve konsolide olmayan bazda mali durumları, mali performansları ile yönetimin etkinliği hakkında bilgileri içeren finansal tablolarının zamanında ve doğru bir şekilde hazırlanması, raporlanması ve yayımlanmasına ve belgelerin saklanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amaçlanmıştır. Söz konusu yönetmeliğin 4/1’inci maddesine göre; şirket faaliyetlerinin, Hazine Müsteşarlığınca çıkarılacak tebliğler hariç olmak üzere, bu Yönetmelik ile Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun finansal tabloların hazırlanma ve sunulma esaslarına ilişkin mevzuat hükümleri çerçevesinde muhasebeleştirilmesinin esas olduğu belirtilmektedir (Sigorta ve Reasürans Şirketleri İle Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 14.07.2007, Sayı: 26582). Bu bağlamda Sigorta ve Reasürans Şirketleri İle Emeklilik Şirketlerinin finansal raporlamalarında UMS/UFRS kapsamında risk açıklamaları yapmaları gerektiği söylenebilir (Altay, 2008, 162).

“Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik” ile sigorta ve reasürans ile emeklilik şirketlerinin kuracakları iç kontrol, iç denetim ve risk yönetimi sistemlerine ve bunların işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda yönetmelik Türkiye’de kurulu sigorta ve reasürans şirketleri, yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye’deki teşkilatı ile emeklilik şirketlerini kapsamaktadır. Söz konusu yönetmeliğin dördüncü bölümünde risk yönetim sisteminin amaç ve kapsamı ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Risk yönetiminin amacı, risk yönetimi politikaları, risk limitleri ve risk yönetimi faaliyetleri bu bölüm kapsamında açıklanmaktadır (Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 21.06.2008, Sayı: 26913). Sigorta şirketlerinin özelliği ve çalışma konumuz dışında olması sebebiyle ayrıntılı olarak incelenmemiştir.

c) Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Düzenlemeleri: Dünyadaki uygulamalara paralel olarak, daha şeffaf yönetim ve bilgi sunumunu sağlamak amacıyla Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından Temmuz 2003’de “Kurumsal Yönetim İlkeleri”

yayımlanmıştır. Daha sonra SPK 2005 yılı Şubat ayında OECD tarafından yapılan değişikliklere paralel olarak kurumsal yönetim ilkelerini revize etmiştir. Sözü edilen ilkelerin “Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık” bölümünde kurumsal yönetim uyum raporu ve yıllık faaliyet raporlarından söz edilmektedir. Yıllık faaliyet raporunda bir bölüm olarak da yer alması gereken kurumsal yönetim uyum raporunda; risk yönetimi ve iç kontrol mekanizması, yönetim kurulunda oluşturulan komitelerin sayısı, yapısı ve bağımsızlığı başlıkları yer almaktadır. Kamunun aydınlatılması kapsamında şirket bilgilerinin bu başlıklar altında açıklanması uygun görülmektedir (Toroslu, 2014, 195).

SPK 2008 yılında “Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği” yayımlamıştır. Söz konusu tebliğ ile kamunun zamanında, yeterli ve doğru bir şekilde aydınlatılmasını sağlamak için, işletmeler tarafından düzenlenecek finansal raporlar ile bunların hazırlanması ve ilgililere sunulmasına ilişkin ilke, usul ve esasları belirlemek amaçlanmıştır (Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği, , Resmi Gazete, Tarih: 09.04.2008, Sayı: 26842). Tebliğdeki en önemli yenilik, işletmelerin yönetim kurullarının düzenlemek ve sunmak zorunda oldukları faaliyet raporları ve bu raporun kapsamıdır. Bu kapsamda yıllık faaliyet raporunda, işletmenin finansal performansı ve finansal durumunun genel özellikleri ve karşı karşıya bulunduğu temel belirsizlikler değerlendirilmektedir. Zira tebliğin 8’inci maddesine göre yıllık faaliyet raporunda, bulunması zorunlu olan bilgilerden birisi de işletmenin finansman kaynakları ve risk uygulamaları olup, kamuyu aydınlatmaya yönelik bilgilerin ve işletmenin geleceğine ilişkin risklerin detaylı bir şekilde açıklanması gerekmektedir (Altay, 2008, 142-143).

2011 yılında SPK “Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ” yayımlamıştır. Tebliğ ile Borsa Şirketlerinin (Payları BİST’te işlem gören halka açık anonim ortaklıklarının) esas alacakları Kurumsal Yönetim İlkelerini düzenlemek amaçlanmıştır (Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ, Resmi Gazete, Tarih: 30.12.2011, Sayı: 28158). SPK tarafından yayımlanan 2005 tarihli “Kurumsal Yönetim İlkeleri”nde risk yönetimi uygulamalarına yönelik muhtelif ilkelere yer verilmekteydi. 30 Aralık 2011 tarihinde güncellenen ilkelere de risk yönetimi uygulamalarına yönelik benzer ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Bu kapsamda faaliyet raporunda yer alması gereken hususlara yönelik olarak 2.3.2 no’lu madde de “*Şirket faaliyetlerini önemli derecede etkileyebilecek mevzuat değişiklikleri hakkında bilgiye yer verilir*” denilmektedir. Söz

konusu maddede işletme risklerine yönelik raporlamanın sadece yasal mevzuat riskleri ile sınırlı tutulduğu görülmektedir. İşletmenin tüm risklerine elbette tüm detaylarıyla yıllık faaliyet raporlarında yer vermek mümkün olmayabilir; ancak, bir işletmenin geleceğini etkileyebilecek risklerin sadece yasal mevzuattan kaynaklanabileceğini düşünmek de pek doğru değildir. Eğer amaç yıllık faaliyet raporları yoluyla bilgiye ihtiyacı olan tüm tarafların bilgilendirilmesi ise risklere yönelik raporlamanın sadece yasal mevzuat risklerini değil, muhtemel ve önemli tüm riskleri kapsamı yararlı olacaktır (Özbek, 2012, 248-249).

Çalışmanın bundan sonraki kısmında Borsa İstanbul'da faaliyette bulunan şirketlerin faaliyet raporlarında yer alan risk yönetimi uygulamaları kapsamında risk açıklamaları inceleneceğinden dolayı burada SPK düzenlemeleri çerçevesinde şirketlerin risk yönetimi uygulamalarının ne düzeyde olduğu ile ilgili inceleme yapılmamıştır.

d) TTK Düzenlemeleri: Türkiye'de 6102 Sayılı TTK ile risk yönetimi önemli hale gelmiştir. Bu kapsamda TTK'nın 378'inci maddesinde anonim şirketlerde riskin erken teşhisi ve yönetimi konuları düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin birinci fıkrasına göre; *pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, yönetim kurulu, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlüdür* (TTK, m.378/f.1).

TTK'ya göre hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerde riski yönetmek üzere riskin erken teşhisi komitesi oluşturulmuştur. Diğer anonim şirketlerde, söz konusu komiteyi kurma yükümlülüğü, denetçinin gerekli görmesi halinde doğmaktadır. Bu kapsamda, söz konusu komite denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi hâlinde derhal kurulur ve ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda verir (TTK, m.378/f.1).

TTK'nın 378'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; Riskin Erken Teşhisi ve Yönetimi Komitesinin, her iki ayda bir yönetim kuruluna rapor vermesi, şirketin durumunu değerlendirmesi ve varsa tehlikelere işaret ederek çözüm önerilerinde bulunması gerektiği ifade edilmektedir. Komite tarafından hazırlanan raporun denetçiye de gönderilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Kanun Gerekçesi incelendiğinde, hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerde kurumsal yönetim ilkelerinin bir uygulaması olarak öne çıkmakta, tüm anonim şirketler

için öngörölmüş bulunan finans denetim komitesinin yanında riskin erken teşhisi ve yönetimi komitesi bir diğere iç kontrol mekanizması olarak tanımlanmaktadır (TİDE, 2012, 12).

Bu komitenin (riskin erken teşhisi komitesi) denetim komitesinden farkı sadece risklere odaklanması, denetimin geçmişe yönelik bir inceleme olmasına karşın risk teşhisinin gelecek ve geleceğin yorumuyla ilgili olmasıdır. Komitenin amacı, gerekçede; yönetimi, yönetim kurulunu ve genel kurulu devamlı uyanıklık (teyakkuz) altında tutmak, gerektiğinde organlarca derhal etkili önlemlerin alınmasını sağlamak şeklinde tanımlanmıştır (TİDE, 2012, 12).

Maddenin gerekçelerinde de belirtildiği üzere; bu tür gözetim ve risklerin yönetimi faaliyetlerinin bir kurumsal yönetim ilkesi olduğu, risk yönetiminin geleceğe yönelik tehditlerin erken teşhisi ve önlem alınması açısından yönetilmesi gereken bir süreç olduğu anlaşılmaktadır (TİDE, 2012, 12).

TTK'nın 625'inci maddesinin 1'inci fıkrası (e) bendinde ise, küçük limited şirketler dışında kalan limited şirketlerin de riskin erken teşhisi ve yönetimi komitesini kurmaları limited şirketlerde müdürlerin devredilemez ve vazgeçilemez görevleri arasında sayılmıştır. Bu hükümden orta ve büyük ölçekteki limited şirketlerin de riskin erken teşhisi ve yönetimi komitesini kurmalarının zorunlu olduğu anlaşılmaktadır (Toroslu, 2014, 224).

TTK düzenlemeleri bir bütün olarak ele alındığında riskin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin hisse senetleri borsada işlem gören şirketler ile orta ve büyük ölçekli limited şirketlerde kurulması zorunlu iken, işletme büyüklüğüne bakılmaksızın hisse senetleri borsada işlem görenler dışındaki bütün anonim şirketlerde ve küçük limited şirketlerde kurulması zorunlu değildir.

Çalışmanın bundan sonraki kısmında Borsa İstanbul'da faaliyette bulunan şirketlerin faaliyet raporlarında yer alan risk yönetimi uygulamaları kapsamında risk açıklamaları inceleneceğinden dolayı burada TTK düzenlemeleri çerçevesinde şirketlerin risk yönetimi uygulamalarının ne düzeyde olduğu ile ilgili inceleme yapılmamıştır.

Türkiye'de risk yönetimi ve risk raporlama ile ilgili yapılan düzenlemeler aşağıda bir bütün olarak Tablo 3.4'de özetlenmektedir.

Tablo 3.4. Türkiye’de Risk Yönetimi ve Risk Raporlama İle İlgili Yapılan Düzenlemelerin Özeti

BDDK Düzenlemeleri	
Yıl	Düzenleme
2001	“Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik” yayımlanmıştır. Söz konusu yönetmelik ile bankaların karşılaştıkları risklerin izlenmesi ve kontrolünü sağlamak amacıyla kuracakları iç denetim sistemleri ile risk yönetim sistemlerine ilişkin esas ve usuller belirlenmek amaçlanmıştır.
2005	5411 Sayılı Bankalar Kanunu Risk Yönetim Sistemini açıklamaktadır. Kanunda risk yönetimi faaliyetlerinin risklerin ölçümü, izlenmesi ile kontrolü ve raporlanmasından oluşacağı açıklanmıştır.
2006	“Bankalarca Yıllık Faaliyet Raporunun Hazırlanmasına ve Yayımlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” yayımlanmıştır. Söz konusu yönetmelik bankaların bilgi kullanıcılarının ihtiyacına cevap verebilecek şekilde faaliyetlerinin kamuoyuna sunulmasını sağlamayı amaçlamaktadır.
2012	“Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” yayımlanmıştır. Söz konusu yönetmelik ile bankaların maruz kalınan riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı konsolide ve konsolide olmayan bazda yeterli öz kaynak bulundurmalarının sağlanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amaçlanmıştır.
2012	“Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik” yayımlanmıştır. Söz konusu yönetmelik bankaların risk türlerine göre yönetilmelerine ilişkin hususları açıklamaktadır. Bu yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.
2014	“Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik” ile bankaların kuracakları iç kontrol, iç denetim, risk yönetim sistemlerine, içsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecine ve bunların işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amaçlanmıştır. Yönetmelikte, risklerin banka içinde raporlanması hususunda da açıklamalar yer almaktadır.
Hazine Müsteşarlığı Düzenlemeleri	
Yıl	Düzenleme
2007	“Sigorta ve Reasürans Şirketleri İle Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik” yayımlanmıştır.
2008	“Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik” yayımlanmıştır. Yönetmelikte sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketlerinin kuracakları iç kontrol, iç denetim ve risk yönetimi sistemlerine ve bunların işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlenmiştir.
SPK Düzenlemeleri	
Yıl	Düzenleme
2003	“Kurumsal Yönetim İlkeleri” yayımlanmıştır.
2005	Kurumsal yönetim ilkeleri revize edilmiştir.
2008	“Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği” yayımlanmıştır. Söz konusu tebliğ ile kamunun zamanında, yeterli ve doğru bir şekilde aydınlatılmasını sağlamak için, işletmeler tarafından düzenlenecek finansal raporlar ile bunların hazırlanması ve ilgililere sunulmasına ilişkin ilke, usul ve esasları belirlemek amaçlanmıştır.
2011	“Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ” yayımlanmıştır. Faaliyet raporunda yer alması gereken hususlara yönelik bilgilere yer verilmektedir.
TTK Düzenlemeleri	
Yıl	Düzenleme
2011	TTK kapsamında Riskin Erken Teşhisi ve Yönetimi Komitesinin hisse senetleri borsada işlem gören şirketler ile orta ve büyük ölçekli limited şirketlerde kurulması zorunlu iken, işletme büyüklüğüne bakılmaksızın hisse senetleri borsada işlem görenler dışındaki bütün anonim şirketlerde ve küçük limited şirketlerde kurulması zorunlu değildir.

Netice itibariyle Türkiye’de risklerin yönetimi ve raporlanması hususunda SPK, BDDK ve Hazine Müsteşarlığının yapmış olduğu düzenlemelerle birlikte, 6102 Sayılı TTK kapsamında da düzenleme yapılmış olmakla birlikte, hangi tür risklerin nasıl raporlanacağı ile ilgili standart bulunmamaktadır.

3.3. GELİŞMİŞ ÜLKELERDEKİ VE TÜRKİYE’DEKİ RİSK RAPORLAMA UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Çalışmanın bu kısmında daha önce yukarıda incelenmiş olan ABD, İngiltere ve Almanya ile Türkiye’deki risk raporlama uygulamaları benzer ve farklı yönleri ile ele alınacaktır.

ABD, İngiltere, Almanya ve Türkiye’deki risk raporlama uygulamaları ile ilgili yapılan düzenlemeler kronolojik olarak incelendiğinde; risk raporlamaya yönelik hukuki düzenlemelerin ABD’de 1987 yılında, İngiltere’de 1992 yılında, Almanya’da 1998 yılında ve Türkiye’de ise 2001 yılında başladığı görülmektedir.

ABD, İngiltere, Almanya ve Türkiye’de risk raporlama düzenleyici yaklaşımlar bakımından incelendiğinde; risk raporlamanın ABD, Almanya ve Türkiye’de zorunlu, İngiltere’de ise gönüllü bir uygulama olduğu görülmektedir.

ABD, İngiltere, Almanya ve Türkiye’de risk raporlama uygulanan şirketler açısından incelendiğinde; risk raporlamanın ABD’de, İngiltere’de ve Türkiye’de borsada işlem gören şirketlerde, Almanya’da ise risk raporlamanın hukuki olarak sermaye şirketi niteliğindeki bütün aile şirketleri (halka kapalı) ve ayrıca bunlara benzer konsolide finansal tablo düzenlemek zorunda olan diğer şirketlerde geçerli olduğu görülmektedir.

ABD, İngiltere, Almanya ve Türkiye’de açıklanan riskler incelendiğinde; ABD şirketlerinin, Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri ve SEC düzenlemeleri kapsamında gayrinakdi kredi ve yükümlülüklerle ilgili risklerle birlikte, finansal ve piyasa riskleri ile ilgili açıklamalar yaptığı görülmektedir. İngiltere’deki şirketlerin de ABD’deki şirketler gibi gayrinakdi kredi ve yükümlülüklerle ilgili risklerle birlikte, finansal ve piyasa riskleri ile ilgili açıklamalar yapmaktadır (Dobler, 2008, 1). ABD ve İngiltere düzenlemeleri arasındaki temel fark ise, piyasa risk açıklamalarının hem finansal hem de finansal olmayan şirketlerde SEC Form 10-K kapsamında zorunlu olmasından dolayı ABD’nin kapsamının daha geniş olmasıdır (Woods; Dowd;

Humphrey, 2004, 6). Bununla birlikte Almanya’da GAS-5 kapsamında yapılan açıklamalar, finansal olmayan riskleri ve piyasa dışı finansal riskleri kapsayan bütün riskleri içermektedir (Kongprajya, 2010, 29; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 221). Türkiye’de SPK düzenlemesinde işletme risklerine yönelik raporlamanın sadece yasal mevzuat riskleri ile sınırlı tutulduğu; bankalarda piyasa, likidite, kredi ve operasyonel riskler ile diğer risklerle ilgili açıklamaların yapıldığı; TTK’da ise risklerin neler olduğu ve nasıl raporlanacağı ile ilgili düzenleme bulunmadığı görülmektedir.

ABD, Almanya, İngiltere ve Türkiye’deki risk raporlama gereksinimlerinin karşılaştırılması Tablo 3.5’ de sunulmuştur.

Tablo 3.5. ABD, Almanya, İngiltere ve Türkiye’de Risk Raporlama Gereksinimlerinin Karşılaştırılması

	ABD	İngiltere	Almanya	Türkiye
Düzenleyici Yaklaşım	Zorunlu Risk Raporlama	Gönüllü Risk Raporlama	Zorunlu Risk Raporlama	Zorunlu Risk Raporlama
Temel Düzenleme	SFAS 5, 131, 133; SOP 94-6 SEC Düzenlemeleri, FRR 48	ICEAW 1998, 1999, 2000 ve 2002 FRS 13 FRS 29	Mesleki Standartlar GAS-5, 20 289 (1), 315 (1) Ticaret Kanunu	BDDK, SPK, Hazine Müsteşarlığı ve 6102 Sayılı TTK
Raporlama Araçları	Finansal Tablolara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar, SEC Formları, MD&A	Finansal Tablolara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar, OFR, MD&A	Yönetim raporunun içinde ayrı risk raporu, Finansal Tablolara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar	Faaliyet Raporları, Finansal Tablolara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar
Risk Kavramı	Çeşitli, ağırlıklı olarak belirsizlik temelli	Çeşitli, ağırlıklı belirsizlik temelli	Yukarı ve aşağı yönlü risk, aşağı yönlü risk üzerine odaklanan GAS-5	Çeşitli, ağırlıklı belirsizlik temelli
Risk Yönetimi Açıklamaları	Ağırlıklı olarak finansal araçların kullanımı	Ağırlıklı olarak finansal araçların kullanımı	Tüm kurumsal risk yönetimini kapsayan	Tüm kurumsal risk yönetimini kapsayan
Açıklanan Risk Türleri	Finansal ve piyasa riski, gayrinakdi kredi ve yükümlülükler	Finansal ve piyasa riski, gayrinakdi kredi ve yükümlülükler	Herhangi bir risk kategorisi, vurgulanmış finansal risk	Yasal riskler, likidite, piyasa, kredi riski ve operasyonel riskler ile diğer riskler
Risk Yoğunluğu Açıklaması*	Finansal risk, önde gelen müşteriler ve diğerleri	Ağırlıklı olarak finansal risk	Herhangi bir risk yoğunluğu	Ağırlıklı olarak finansal risk
İşletme Faaliyeti Belirsizlikleri Açıklaması	Sadece denetim standardına(SAS 59) göre gerekli	Gerekli notlar (şirketin mali tablosunda tek yer)	Risk raporu ve Finansal Tablolara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar için gerekli	Finansal Tablolara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar için gerekli
Risk Tahminlerinin Açıklaması	Gerekli değildir. Faaliyet raporunun yönetim tartışmaları ve analiz bölümünde sunulması teşvik edilir.	Gerekli değildir	Gerekli	

Kaynak: (Dobler, 2008, 188; Kongprajya, 2010, 32-33; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 223 çalışmalarından yararlanılarak yeniden düzenlenmiştir)

Risk yönetim sürecinin en önemli aşamalarından birisi olan risk raporlama genel anlamda şirketlerin faaliyetlerini yerine getirirken karşılaşılabilecekleri risklerle ilgili

* Risk yoğunluğu; bir işletmenin farklı risk türleri arasında veya belirli bir risk türü üzerinde temel faaliyetlerini sürdürme yeteneğini tehdit edebilecek ya da büyük kayıplar meydana getirebilecek yoğunlaşmadan kaynaklanan riski ifade eder (Yoğunlaşma Riskinin Yönetimine İlişkin Rehber, Resmi Gazete, Tarih: 31.03.2016, Sayı: 6827, Erişim Tarihi: 15.08.2016).

raporlamadır. Risk raporlama bazı ülkelerde zorunlu iken bazı ülkelerde gönüllü olarak gerçekleşmektedir. Bu kapsamda risk raporlama ABD, Almanya ve Türkiye’de zorunlu, İngiltere’de ise gönüllü bir uygulamadır. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde Türkiye’de Borsa İstanbul’da işlem gören ve imalat sanayinde faaliyette bulunan şirketlerde risk raporlaması uygulamaları ele alınacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BİST'TE İŞLEM GÖREN İMALAT İŞLETMELERİNİN RİSK RAPORLAMALARINA YÖNELİK ARAŞTIRMA

Çalışmanın önceki bölümlerinde teorik olarak risk, risk yönetimi ve risk raporlama konuları incelenmiş, literatürde risk raporlama konusunda yapılmış çalışmalar ele alınmış ve gelişmiş ülkelerdeki ve Türkiye'deki risk raporlamasına yönelik yapılan düzenlemeler incelenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde BİST imalat sanayinde faaliyette bulunan şirketlerin risk raporlama uygulamaları incelenecektir.

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı risk raporlamanın işletme düzeyinde belirleyicilerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda işletmenin büyüklüğü, performansı, risk düzeyi, sahiplik yapısı ve yönetim kurulu yapısı temel değişkenlerinin risk açıklamaları ile olan ilişkileri ve bu değişkenlerin risk açıklama üzerindeki etkisi incelenecektir. Bu kapsamda BİST'te işlem gören ve imalat sektöründe faaliyette bulunan 122 adet şirketin verileri kullanılacaktır.

4.2. ARAŞTIRMANIN VERİ SETİ VE SINIRLARI

Çalışmanın bu bölümünde BİST'te işlem gören ve imalat sektöründe faaliyette bulunan 122 adet şirketin 2013-2015 yılları arasındaki verileri incelenmiştir. Şirketlere ilişkin veriler Kamuyu Aydınlatma Platformundan, şirketlerin web sayfalarında yayınladıkları faaliyet raporları, finansal tablo dipnot ve açıklamaları ile kurumsal yönetim uyum raporlarından, www.isyatirim.com.tr web sayfasından ve datastream veri tabanından elde edilmiş ve analize uygun hale getirilmiştir.*

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu 14.02.2011 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, söz konusu kanun ile risk yönetimi önemli hale gelmiştir. Bu kapsamda TTK'nın 378'inci maddesinde anonim şirketlerde riskin erken teşhisi ve yönetimi konuları düzenlenmiş

---

* Örnekleme yer alan şirketlerin açıkladıkları riskler ve ortak risklerle ilgili bilgiler yıllar itibariyle (2013-2014-2015) Ek-5 ve Ek-6'dayer almaktadır.

olup söz konusu maddeye göre işletmenin yönetim kurulunun riskin yönetilmesi amacıyla uzman bir komite kurması gerekmektedir. 6102 Sayılı Kanun kapsamında risk yönetimi, risk raporlaması ve riskin erken teşhisi komitesinin oluşturulması için 2012 yılı uygulamaya geçiş dönemi olarak kabul edilmiş olup çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Bu bağlamda 2012 yılı firma verileri incelenmemiştir. Söz konusu bu durum çalışmamızın kısıtıdır. Ayrıca 2016 yılı için veri setinde yer alan şirketlerin faaliyet raporları ve finansal tablo dipnot ve açıklamaları analiz yapıldığı dönemde henüz yayınlanmadığı için 2016 yılı firma verileri de incelenmemiş olup bu durum da çalışmamızın diğer kısıtını oluşturmaktadır.

4.3. ARAŞTIRMANIN DEĞİŞKENLERİ

Araştırmada kullanılan değişkenler ve bu değişkenlerin tanımları ile bazılarının hesaplanma şekilleri tablo 4.1’de sunulmaktadır.

Tablo 4.1. Çalışmada Kullanılan Değişkenler ve Tanımları

Kısaltma	Değişken Adı
CA	Dönen Varlıklar
CL	Kısa Vadeli Yükümlülükler
TD	Toplam Borç
TA	Toplam Aktif
STD	Kısa Vadeli Borçlar
RETAIN	Dağıtılmayan Karlar
TS	Toplam Satışlar
NIBE	Net Kar
EBIT	Faiz ve Vergiden Önceki Kar
EBITDA	Faiz Vergi ve Amortisman Öncesi Kar
MCAP	Piyasa Değeri
CHS	Ortaklık Dağılımı (%5’den Fazla Paya Sahip Ortakların Toplam Payı)
BETA	Beta
HAO	Halka Açıklık Oranı %
DGRUP	Grup (6 Büyük İşletme Grubuna (Sabancı, Koç, Anadolu, Zorlu, OYAK ve İş Bankası) Bağlı Olarak Faaliyet Gösteren Şirketlerin 1 Diğerlerinin 0 Olduğu Kukla Değişken)
YSO	Yabancı Payı Oranı %
BIG4	4 Büyük Denetçi (4 Büyük Denetim Firması (KPMG, Ernst&Young, Deloitte, Pricewaterhouse) Tarafından Denetlenen Şirketler İçin 1 Diğerleri İçin 0 Olan Kukla Değişken)

Tablo 4.1'in devamı

Kısaltma	Değişken Adı
BOARD	Yönetim Kurulu Üye Sayısı
INDBM	Bağımsız Yönetim Kurulu Üye Sayısı
DUAL	Dualite (Yönetim Kurulu Başkanı ve CEO/Genel Müdürün Aynı Kişi Olduğu Şirketler İçin 1 Diğerleri İçin 0 Olan Kukla Değişken)
DRİSKKOM	Riskin Erken Teşhisi Komitesi (Riskin Erken Teşhisi Komitesi Bulunan Şirketler İçin 1 Diğerleri İçin 0 Olan Kukla Değişken)
DDENETİMKOM	Denetim Komitesi (Denetim Komitesi Bulunan Şirketler İçin 1 Diğerleri İçin 0 Olan Kukla Değişken)
DİCDENETİM	İç Denetim Birimi (İç Denetim Birimi Olan Şirketler İçin 1 Diğerleri İçin 0 Olan Kukla Değişken)
DİCKONTROL	İç Kontrol (İç Kontrol Sistemi Olan Şirketler İçin 1 Diğerleri İçin 0 Olan Kukla Değişken)
DİLERİRİSK	İleriye Yönelik Risklere İlişkin Açıklama (İleriye Yönelik Risklere İlişkin Açıklama Yapmış Olan Şirketler İçin 1 Diğerleri İçin 0 Olan Kukla Değişken)
FİNİRİSK	Finansal Risk Açıklamalarının Sayısı
NONFİNİRİSK	Finansal Olmayan Risk Açıklamalarının Sayısı
TOTALİRİSK	Toplam Risk Açıklamalarının Sayısı
SIZE1	ln (Toplam Aktif)
SIZE2	ln (Toplam Satışlar)
ROA	Aktif Karlılığı = Net Kar/Toplam Aktif
ALTMAN Z SCORE	$[3.3*(FVÖK/Toplam Aktif)]+[1.0*(Toplam Satışlar/Toplam Aktif)]+[1.4*(Dağıtılmayan Karlar/Toplam Aktif)]+[1.2*(Net Çalışma Sermayesi/Toplam Aktif)]$ Altman tarafından geliştirilmiş olup, şirketlerin iflas riski hakkında bilgi vermektedir.
WC	Net Çalışma Sermayesi = Dönen Varlıklar –Kısa Vadeli Borçlar
TOBQ	(Piyasa Değeri+Toplam Borç)/Toplam Aktifler
LEV	Toplam Borç/Toplam Aktif

Çalışmada işletme büyüklüğü ile risk açıklamaları arasındaki ilişkiyi ölçmek için toplam aktif, toplam satışlar ve piyasa değeri değişkenleri kullanılmıştır. Toplam aktif ve toplam satışlarda doğrusallığın sağlanması amacıyla bu değişkenlerin logaritması alınmıştır. İşletme performansı ve risk açıklamaları arasındaki ilişkiyi ölçmek için bu çalışmada performans ölçütü olan Tobin'nin Q Oranı ve ROA (aktif karlılığı) kullanılmıştır. Tobin'nin Q Oranı ve ROA'nın hesaplanması ise şöyledir:

Tobin'nin Q Oranı = (Piyasa Değeri+Toplam Borç)/Toplam Aktifler

ROA = Net Kar/Toplam Aktif

İşletmenin risk düzeyi ile risk açıklamaları arasındaki ilişkiyi ölçmek için beta katsayısı, kaldıraç ve Altman Z Score kullanılmıştır. Kaldıraç ve Altman Z Score'un hesaplanması ise şöyledir:

Kaldıraç = Toplam Borç/Toplam Aktif

Altman Z Score = $[3.3*(FVÖK/Toplam Aktif)]+[1.0*(Toplam Satışlar/Toplam Aktif)]+[1.4*(Dağıtılmayan Karlar/Toplam Aktif)]+[1.2*(Net Çalışma Sermayesi/Toplam Aktif)]$

Çalışmada kurumsal yönetim özellikleri kapsamında ölçülen değişkenler ise; sahiplik yapısı ve yönetim kurulu yapısıdır

Sahiplik yapısı ile risk açıklamaları arasındaki ilişkiyi ölçmek için ortaklık dağılımı ve yabancı payı değişkeni kullanılmıştır. Bu bağlamda ortaklık dağılımı %5'den fazla paya sahip ortakların toplam payını ifade etmektedir. Yabancı payı değişkeni oran olarak hesaplanmıştır. Söz konusu değişkenlerle ilgili bilgiler şirketlerin bilanço dipnotlarında yer alan ortaklık yapısı bilgilerinden elde edilmiştir.

Yönetim kurulu yapısı kapsamında yönetim kurulunun üye sayısı ve bağımsız yönetim kurulu üye sayısı incelenmiştir. Söz konusu bu değişkenlerle ilgili bilgiler şirketlerin faaliyet raporlarından ve kurumsal yönetim raporlarından elde edilmiştir.

İşletme grubu değişkeni 6 büyük işletme grubuna* bağlı (Sabancı, Koç, Anadolu, Zorlu, OYAK ve İş Bankası) olarak faaliyet gösteren şirketlerin 1; diğerlerinin ise 0 olduğu kukla değişken olarak değerlendirilmiştir. İşletme grubu ilgili bilgiler şirketlerin bilanço dipnotlarında yer alan ortaklık yapısı bilgilerinden elde edilmiştir.

Dualite (Duality-İkilik) yönetim kurulu başkanının aynı zamanda CEO veya Genel Müdür olması durumunu ifade etmektedir. Bu kapsamda dualite değişkeni için

* Çetenak, (2011, 84) çalışmasında işletme gruplarını büyük, küçük ve bağımsız işletmeler olarak ayırmak için bir algoritma kullanmış ve söz konusu algoritmaya göre Sabancı, Koç, OYAK, İş Bankası, Anadolu ve Zorlu Grubunu altı büyük işletme grubu olarak belirlemiştir. Bu çalışmada söz konusu grup esas alınmıştır.

şirketlerin faaliyet raporlarında yer alan yönetim kurulu, üst düzey yöneticiler ve personel sayıları incelenmiş ve yönetim kurulu başkanı ve CEO/genel müdürün aynı kişi olduğu şirketler için 1; diğerleri için 0 olan kukla değişkeni kullanılmıştır.

Şirketlerin faaliyet raporları ve kurumsal yönetim raporlarından elde edilen bilgiler doğrultusunda iç denetim birimi, denetim komitesi ve iç kontrol sistemi olan şirketler için 1; diğerleri için 0 olan kukla değişkeni kullanılmıştır.

Şirketlerin faaliyet raporlarından elde edilen bilgiler doğrultusunda riskin erken teşhisi komitesi bulunan şirketler için 1 diğerleri için 0 olan kukla değişkeni kullanılmıştır.

Çalışmada bağımlı değişken olarak kullanılan finansal risk açıklamalarının sayısı, finansal olmayan risk açıklamalarının sayısı ve toplam risk açıklamalarının sayısı ile ilgili bilgiler finansal tablo dipnot ve açıklamaları ile faaliyet raporlarından elde edilmiştir.

4.4. TANIMLAYICI İSTATİSTİKLER

Tanımlayıcı istatistikler, değişkenlerin frekans dağılımı, oransal dağılımı, birikimli dağılımı, ortalaması, standart sapması, varyansı, değişme katsayısı, çarpıklığı ve basıklığı konularını içermektedir (Nakip, 2003, 236).

Çalışmada 2013-2015 yılı verileri incelenmiş olup analizlerde değişkenlerin 3 yıllık ortalamalarından yararlanılmıştır. Bu bağlamda çalışmada kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.2. Değişkenlere Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Frekans (N)	En Düşük	En Yüksek	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Ort. ca	122	2.559	8.512.376	598.610,20	1.402.076,60	4,29	19,71
Ort. cl	122	3.253	9.261.902	406.942,25	1.072.224,03	5,75	40,69
Ort. td	122	0	8.024.444	403.664,41	1.085.554,30	4,60	24,53
Ort. tl	122	1.720	13.888.879	686.827,34	1.824.945,17	4,84	27,25
Ort. ta	122	9.741	21.336.738	1.361.196,30	3.361.209,38	4,46	21,39
Ort. std	122	0	1.886.915	151.293,94	320.914,20	3,36	11,97
Ort. retan	122	-198.703	6.369.620	349.245,07	913.303,70	4,38	21,72
Ort. ts	122	1.615	39.231.489	1.345.592,04	4.170.422,92	6,89	57,64
Ort. mbe	122	-111.602	1.735.451	81.924,97	226.784,04	4,87	28,46
Ort. ebit	122	-112.657	1.725.026	105.404,50	249.800,14	4,04	19,11
Ort. ebitda	122	-47.764	2.210.043	148.333,69	342.092,02	3,92	17,01
Ort. mcap	122	14.465	14.006.776	1.158.964,85	2.652.119,70	3,47	11,76
Ort. chs	122	0,00	99,00	63,61	20,43	-0,65	0,29
Ort. Beta	122	0,00	1,00	0,80	0,40	-1,55	0,39
Ort. hao %	122	1,00	100,00	32,54	19,55	0,89	1,02
Ort. yso %	122	0,00	99,00	14,21	27,81	1,90	2,33
Ort. finrisk	122	3,00	8,00	5,18	1,08	0,11	-0,74
Ort. nonfinrisk	122	0,00	16,00	2,34	2,57	2,05	6,78
Ort. totalrisk	122	3,00	23,00	7,53	3,13	1,51	4,78
Ort. size1	122	9,00	17,00	12,86	1,49	0,58	0,57
Ort. size2	122	7,00	17,00	12,52	1,70	-0,11	1,27
Ort. roa	122	-0,28	0,33	0,05	0,08	-0,22	2,42
Ort. Altman Z Score	122	-2,00	4,00	1,85	1,15	-0,33	0,32
Ort. wc	122	-44.262	7.276.885	447.316,19	1.110.788,49	4,57	22,52
Ort. tobinq	122	0,00	7,00	1,29	1,02	3,19	13,24
Ort. lev	122	0,00	1,00	0,08	0,28	3,09	7,65

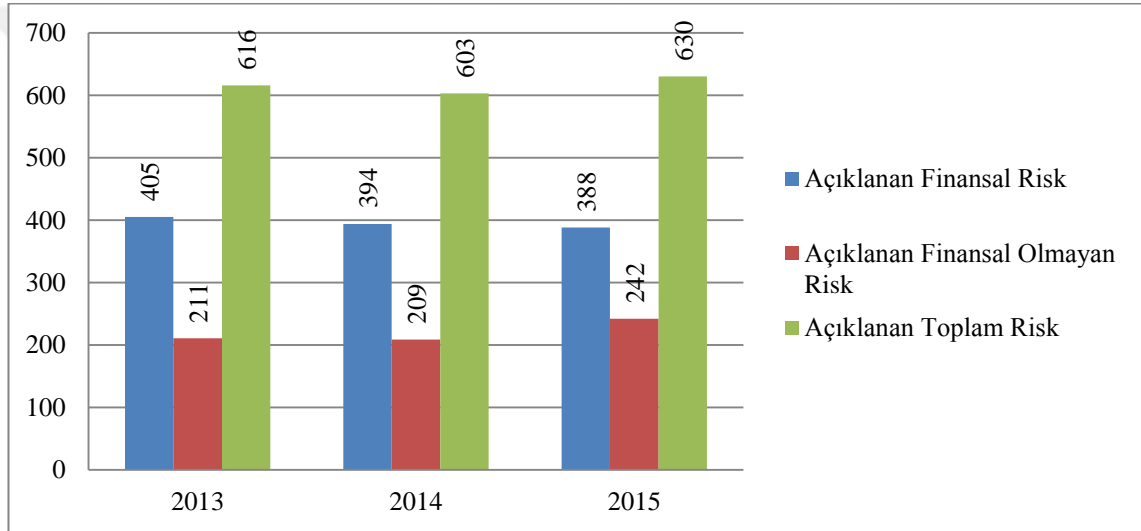
Örnekleme yer alan işletmelerin dört büyük denetim firması tarafından denetlenip denetlenmediğine göre (yıllar itibariyle) açıklamış olduğu risklere ilişkin tanımlayıcı istatistikler aşağıda sunulmuştur.

a) Dört Büyük Denetim Firması Tarafından Denetlenen ve Denetlenmeyen Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları: Dört büyük denetim firması (KPMG, Ernst&Young, Deloitte, Pricewaterhouse) tarafından denetlenen şirketler ile denetlenmeyen şirketlerin yapmış oldukları risk açıklamaları yıllar itibariyle (2013, 2014 ve 2015) şöyledir:

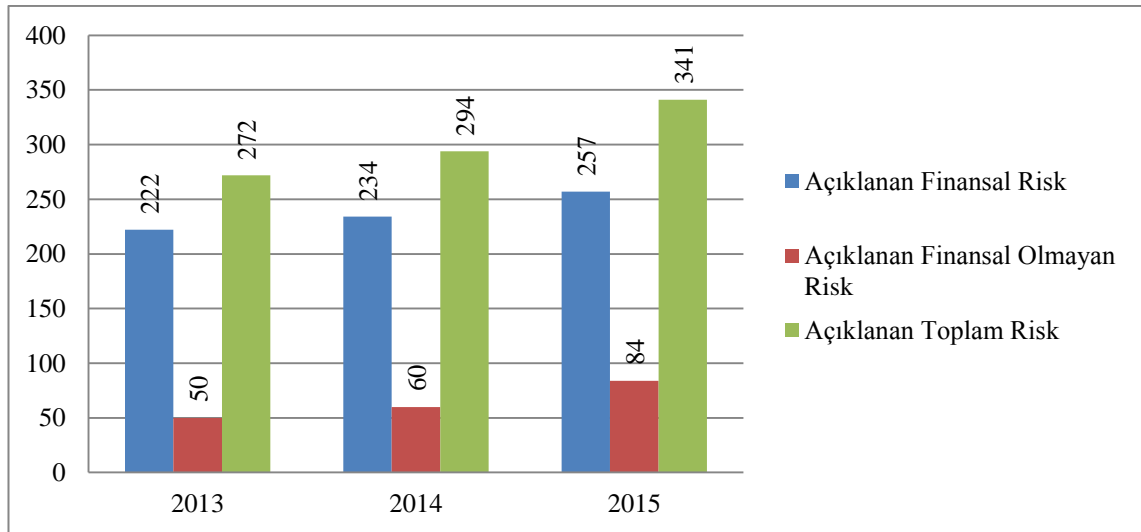
Tablo 4.3. Dört Büyük Denetim Firması Tarafından Denetlenen ve Denetlenmeyen Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları

	2013 Yılı		2014 Yılı		2015 Yılı	
	4B Denetlenen	4B Denetlenmeyen	4B Denetlenen	4B Denetlenmeyen	4B Denetlenen	4B Denetlenmeyen
Açıklanan Finansal Risk	405	222	394	234	388	257
Açıklanan Finansal Olmayan Risk	211	50	209	60	242	84
Açıklanan Toplam Risk	616	272	603	294	630	341

Tabloda yer alan bilgiler anlaşılma kolaylığı bakımından grafikte şöyle sunulabilir:

Grafik 4.1. Dört Büyük Denetim Firması Tarafından Denetlenen Şirketler

Grafik 4.2. Dört Büyük Denetim Firması Tarafından Denetlenmeyen Şirketler

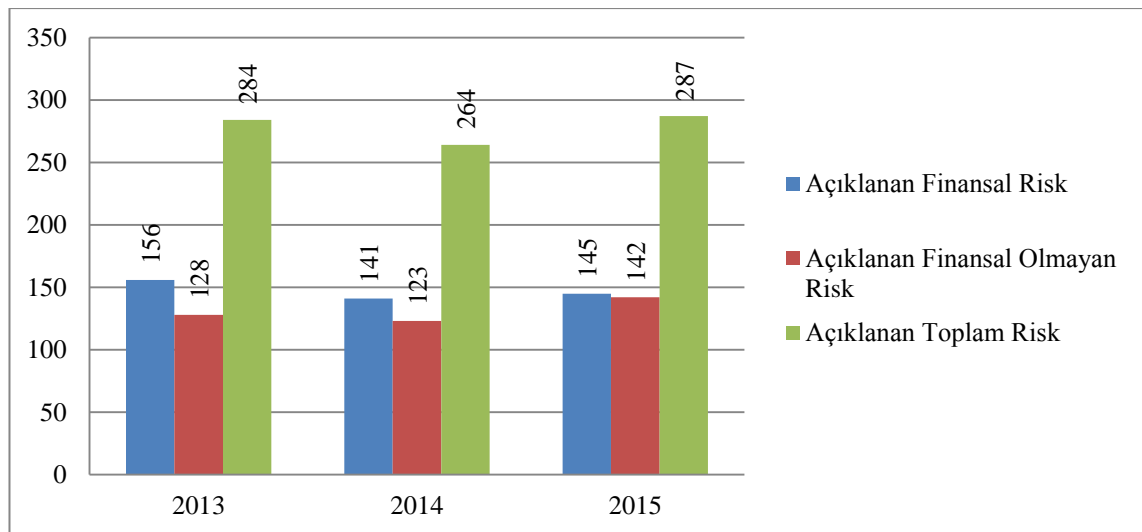
Tablo ve grafiklerden anlaşıldığı üzere dört büyük denetim firması tarafından denetlenen şirketlerin yapmış oldukları finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamalarının sayısı dört büyük denetim firması tarafından denetlenmeyen şirketlerin yapmış oldukları açıklamalardan daha fazladır. Yıllar itibariyle dört büyük denetim firması tarafından denetlenen şirketlerin sayısı (2013 yılında 76 şirket, 2014 yılında 74 şirket ve 2015 yılında 71 şirket) azaldığından dolayı bu şirketlerin yapmış oldukları açıklamaların sayısının da azaldığı söylenebilir. Ancak toplam risk açıklamalarının sayısı incelendiğinde yıllar itibariyle açıklanan risklerin (2013 yılında 888 açıklama, 2014 yılında 897 açıklama ve 2015 yılında 971 açıklama) arttığı görülmektedir.

b) Altı Büyük İşletme Grubuna Bağlı Olan ve Olmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları: Altı büyük işletme grubuna (Sabancı, Koç, Anadolu, Zorlu, OYAK ve İş Bankası) bağlı olarak faaliyet gösteren şirketler ile gruba bağlı olmaksızın faaliyet gösteren şirketler tarafından açıklanan riskler yıllar itibariyle (2013, 2014 ve 2015) şöyledir:

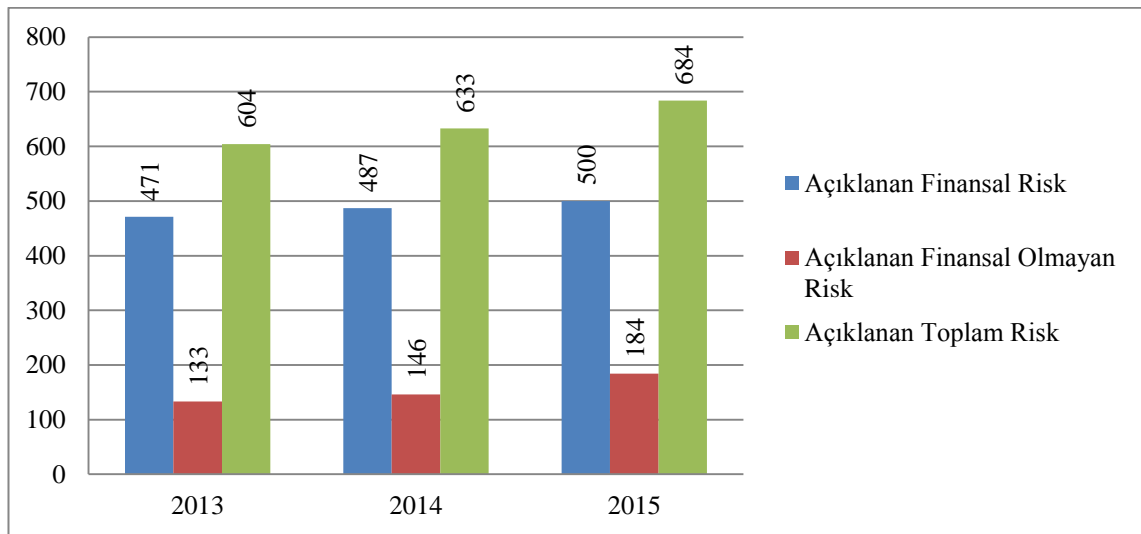
Tablo 4.4. Altı Büyük İşletme Grubuna Bağlı Olan ve Olmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları

	2013 Yılı		2014 Yılı		2015 Yılı	
	Gruba Dahil	Gruba Dahil Değil	Gruba Dahil	Gruba Dahil Değil	Gruba Dahil	Gruba Dahil Değil
Açıklanan Finansal Risk	156	471	141	487	145	500
Açıklanan Finansal Olmayan Risk	128	133	123	146	142	184
Açıklanan Toplam Risk	284	604	264	633	287	684

Anlaşılma kolaylığı bakımından tabloda yer alan bilgiler grafikte şöyle sunulabilir:

Grafik 4.3. Altı Büyük İşletme Grubuna Bağlı Olan Şirketler

Grafik 4.4. Altı Büyük İşletme Grubuna Bağlı Olmayan Şirketler

Tablo ve grafiklerden görüldüğü üzere bir işletme grubuna bağlı olan şirketler tarafından yapılan finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamalarının sayısı gruba bağlı olmayan şirketler tarafından yapılan açıklamalardan daha az olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu durumun nedeninin yıllar itibariyle gruba bağlı olan şirketlerin sayısının (2013 yılında 29 şirket, 2014 yılında 27 şirket ve 2015 yılında 26 şirket) diğerlerinin sayısından az olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

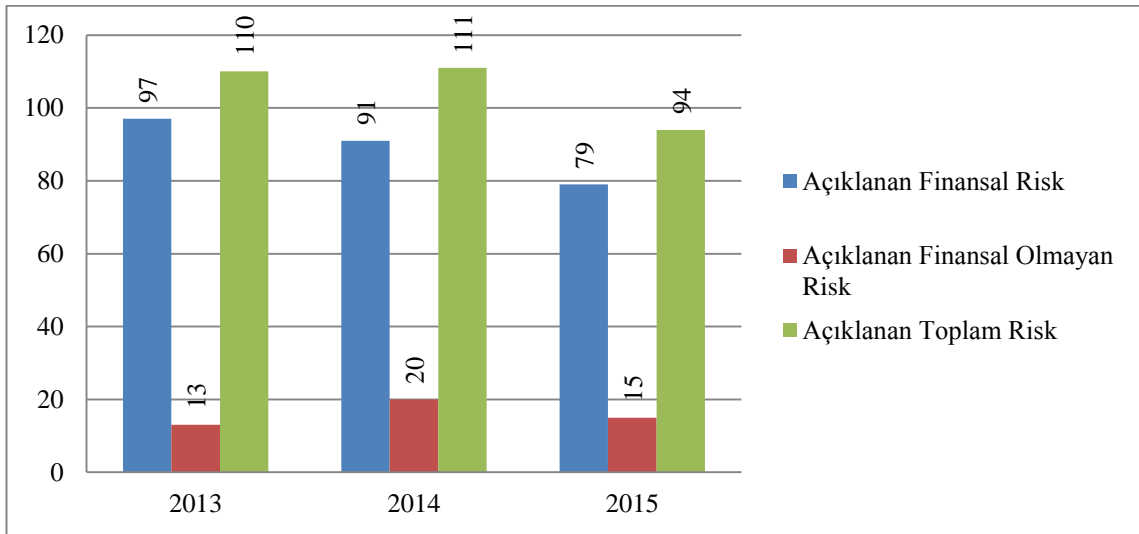
b) Dualitenin Olduğu ve Olmadığı Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları:

Yönetim Kurulu Başkanı ve CEO/Genel Müdürün aynı kişi olduğu şirketler ile Yönetim Kurulu Başkanı ve CEO/Genel Müdürün aynı kişi olmadığı şirketlerin yapmış oldukları risk açıklamaları yıllar itibariyle (2013, 2014 ve 2015) şöyledir:

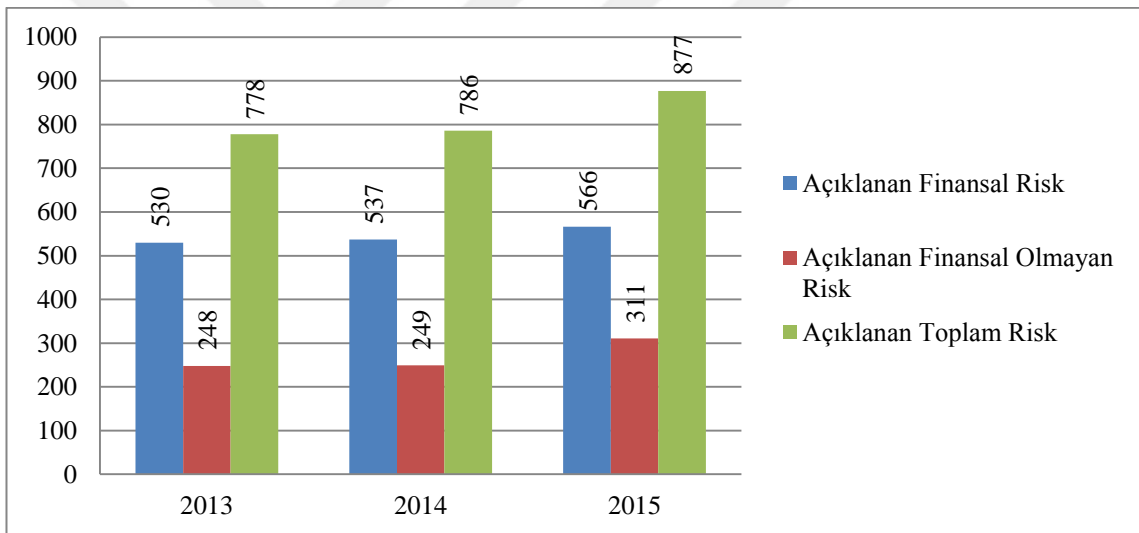
Tablo 4.5. Dualitenin Olduğu ve Olmadığı Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları

	2013 Yılı		2014 Yılı		2015 Yılı	
	Dualite Var	Dualite Yok	Dualite Var	Dualite Yok	Dualite Var	Dualite Yok
Açıklanan Finansal Risk	97	530	91	537	79	566
Açıklanan Finansal Olmayan Risk	13	248	20	249	15	311
Açıklanan Toplam Risk	110	778	111	786	94	877

Tabloda yer alan bilgiler anlaşılma kolaylığı bakımından grafikte şöyle sunulabilir:

Grafik 4.5. Dualitenin Olduğu Şirketler

Grafik 4.6. Dualitenin Olmadığı Şirketler

Tablo ve grafiklere göre dualitenin olduğu şirketlerin sayısı (2013 yılında 20 şirket, 2014 yılında 18 şirket ve 2015 yılında 15 şirket) az olduğundan dolayı bu şirketler tarafından yapılan risk açıklamalarının sayısının da az olduğu söylenebilir. Ancak toplam risk açıklamalarının sayısının yıllar itibariyle arttığı görülmektedir.

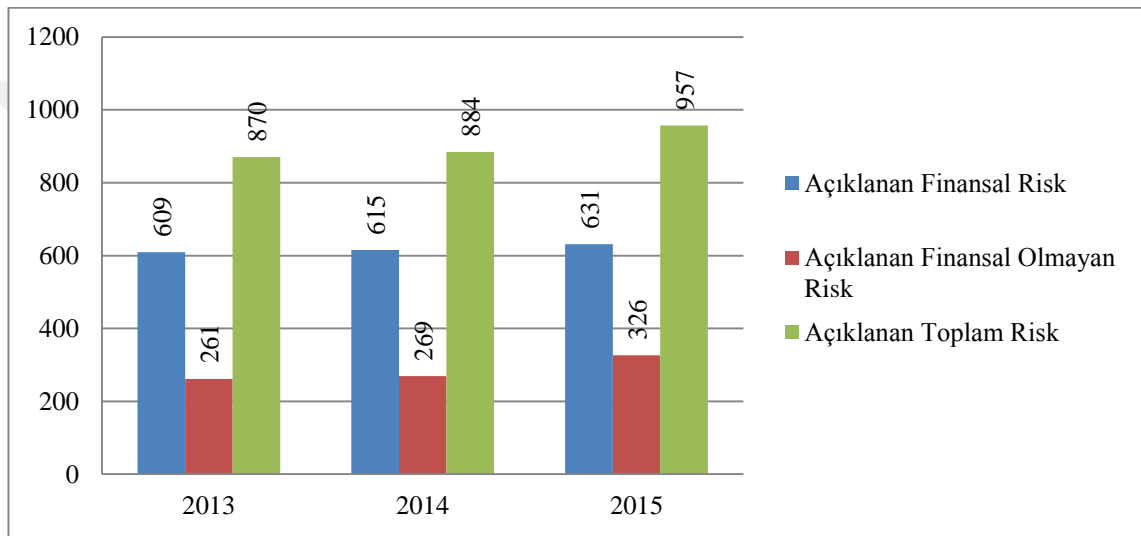
d) Denetim Komitesi Bulunan ve Bulunmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları: Denetim komitesi bulunan şirketler ile bulunmayan şirketlerin yapmış oldukları risk açıklamaları yıllar itibariyle (2013, 2014 ve 2015) şöyledir:

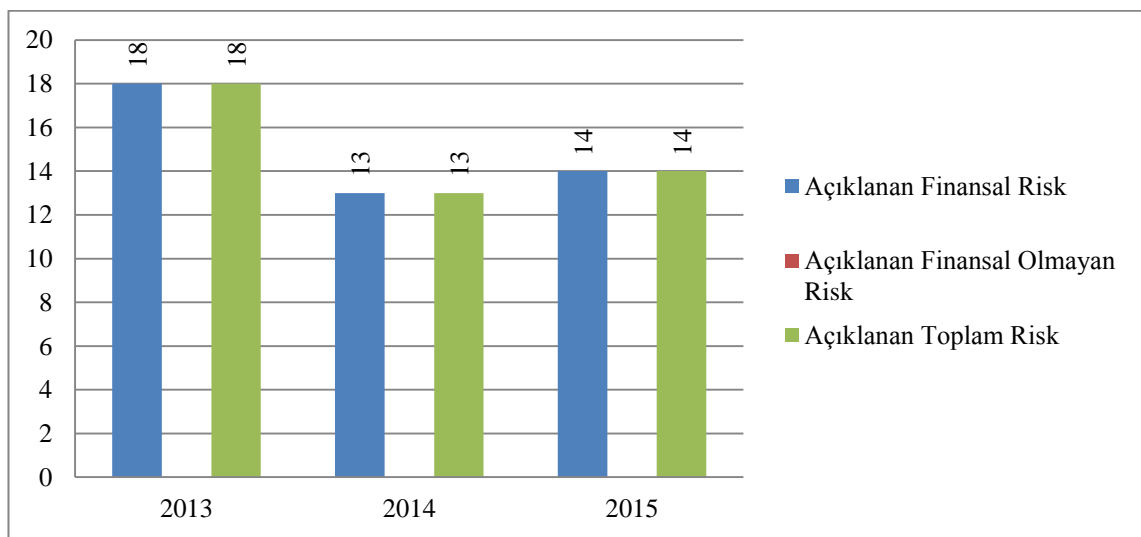
Tablo 4.6. Denetim Komitesi Bulunan ve Bulunmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları

	2013 Yılı		2014 Yılı		2015 Yılı	
	Denetim Komitesi Var	Denetim Komitesi Yok	Denetim Komitesi Var	Denetim Komitesi Yok	Denetim Komitesi Var	Denetim Komitesi Yok
Açıklanan Finansal Risk	609	18	615	13	631	14
Açıklanan Finansal Olmayan Risk	261	0	269	0	326	0
Açıklanan Toplam Risk	870	18	884	13	957	14

Tabloda yer alan bilgilerin grafikte sunumu şöyledir:

Grafik 4.7. Denetim Komitesi Bulunan Şirketler

Grafik 4.8. Denetim Komitesi Bulunmayan Şirketler

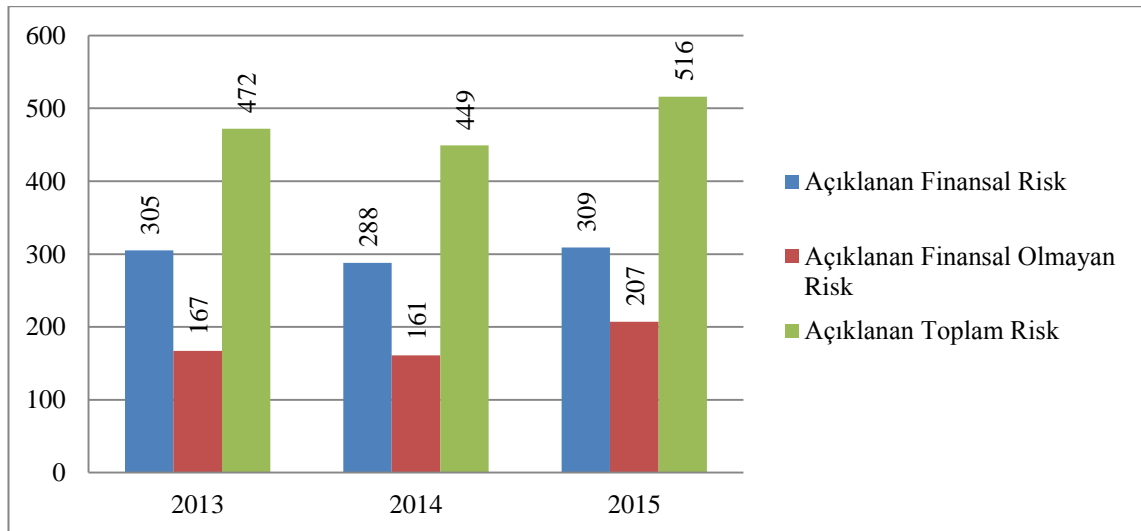
Denetim komitesi bulunan şirketlerin yapmış oldukları risk açıklamalarının sayısı denetim komitesi bulunmayan şirketlerin yapmış oldukları açıklamalardan daha fazla olduğu tablo ve grafiklerden görülmektedir. Denetim komitesi bulunan şirketlerin sayısı (2013 yılında 118 şirket, 2014-2015 yılında 119 şirket) daha fazla olduğundan dolayı açıklamaların sayısının da fazla olduğu söylenebilir.

e) İç Denetim Birimi Olan ve Olmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları: İç denetim birimi olan şirketler ile olmayan şirketler tarafından açıklanan riskler yıllar itibariyle (2013, 2014 ve 2015) şöyledir:

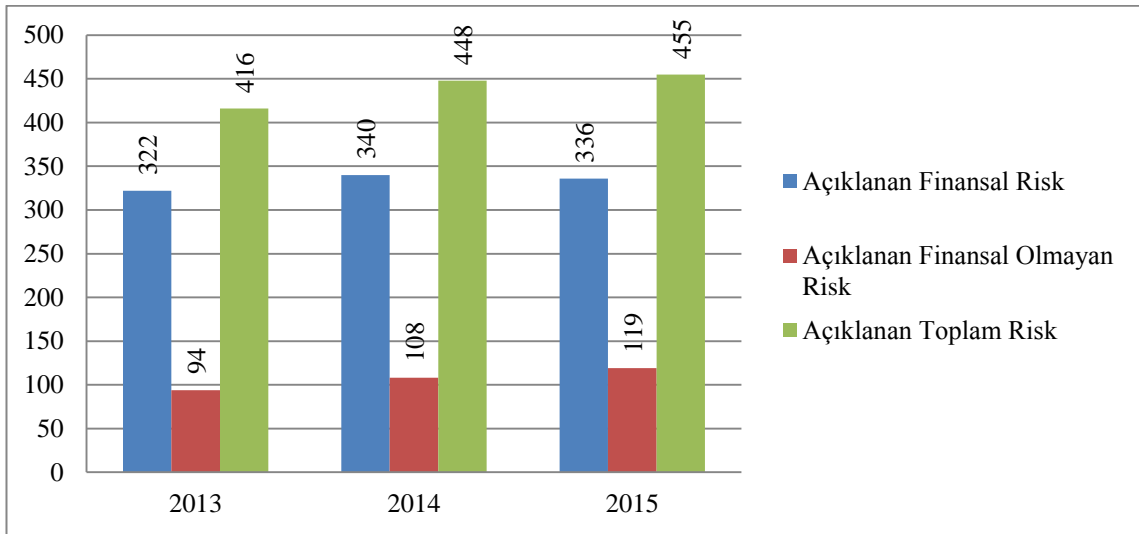
Tablo 4.7. İç Denetim Birimi Olan ve Olmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları

	2013 Yılı		2014 Yılı		2015 Yılı	
	İç Denetim Birimi Var	İç Denetim Birimi Yok	İç Denetim Birimi Var	İç Denetim Birimi Yok	İç Denetim Birimi Var	İç Denetim Birimi Yok
Açıklanan Finansal Risk	305	322	288	340	309	336
Açıklanan Finansal Olmayan Risk	167	94	161	108	207	119
Açıklanan Toplam Risk	472	416	449	448	516	455

Tabloda yer alan bilgiler anlaşılma kolaylığı bakımından grafikte şöyle sunulabilir:

Grafik 4.9. İç Denetim Birimi Olan Şirketler

Grafik 4.10. İç Denetim Birimi Olmayan Şirketler

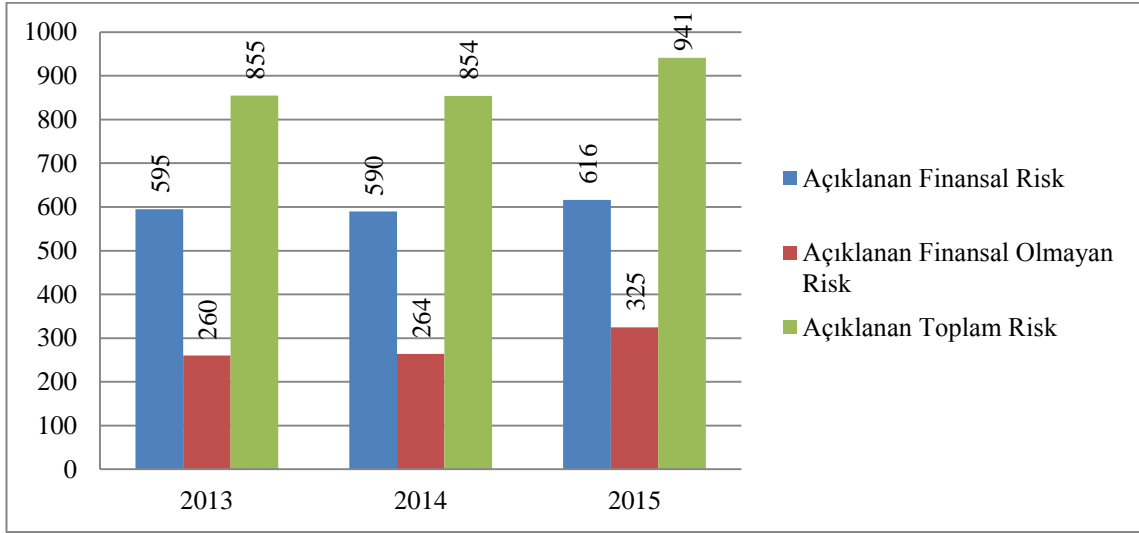
Tablo ve grafiklerden anlaşıldığı üzere iç denetim birimi olan şirketler tarafından yapılan risk açıklamalarının sayısı iç denetim birimi olmayan şirketlerin yapmış oldukları açıklamalardan daha fazladır.

f) İç Kontrol Sistemi Olan ve Olmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları: İç kontrol sistemi (İKS) olan şirketler ile olmayan şirketlerin yapmış oldukları risk açıklamaları yıllar itibariyle (2013, 2014 ve 2015) şöyledir:

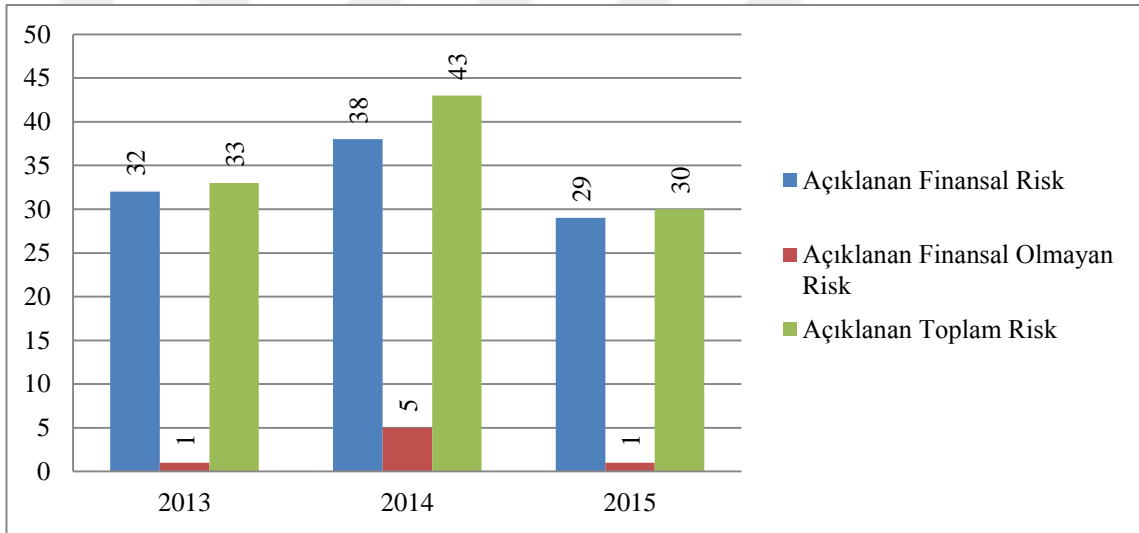
Tablo 4.8. İç Kontrol Sistemi Olan ve Olmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları

	2013 Yılı		2014 Yılı		2015 Yılı	
	İKS Var	İKS Yok	İKS Var	İKS Yok	İKS Var	İKS Yok
Açıklanan Finansal Risk	595	32	590	38	616	29
Açıklanan Finansal Olmayan Risk	260	1	264	5	325	1
Açıklanan Toplam Risk	855	33	854	43	941	30

Anlaşılma kolaylığı bakımından tabloda yer alan bilgilerin grafikte sunumu şöyledir:

Grafik 4.11. İç Kontrol Sistemi Olan Şirketler

Grafik 4.12. İç Kontrol Sistemi Olmayan Şirketler

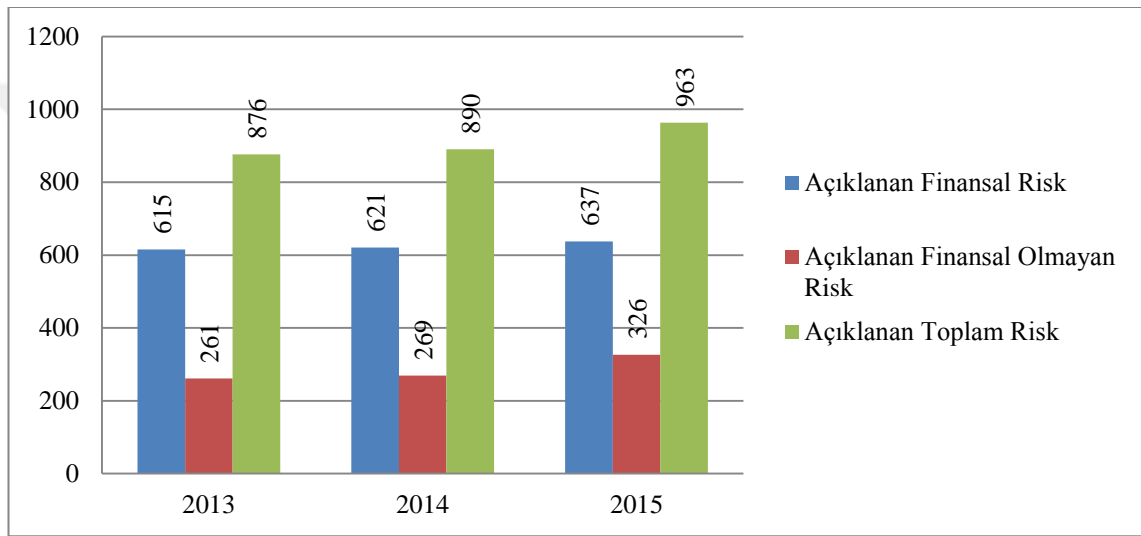
Yukarıda yer alan tablo ve grafiklerden görüldüğü üzere iç kontrol sistemi olan şirketlerin risk açıklamalarının sayısının iç kontrol sistemi olmayan şirketlerin yapmış oldukları açıklamalardan daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. İç kontrol sistemi olan şirketlerin sayısı (2013-2014 yılında 115 şirket, 2015 yılında 116 şirket) daha fazla olduğundan dolayı bu şirketler tarafından yapılan açıklamaların sayısının da fazla olduğu söylenebilir.

g) Riskin Erken Teşhisi Komitesi Bulunan ve Bulunmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları: Riskin erken teşhisi (RET) komitesi bulunan şirketler ile bulunmayan şirketler tarafından yapılan risk açıklamaları yıllar itibariyle (2013, 2014 ve 2015) şöyledir:

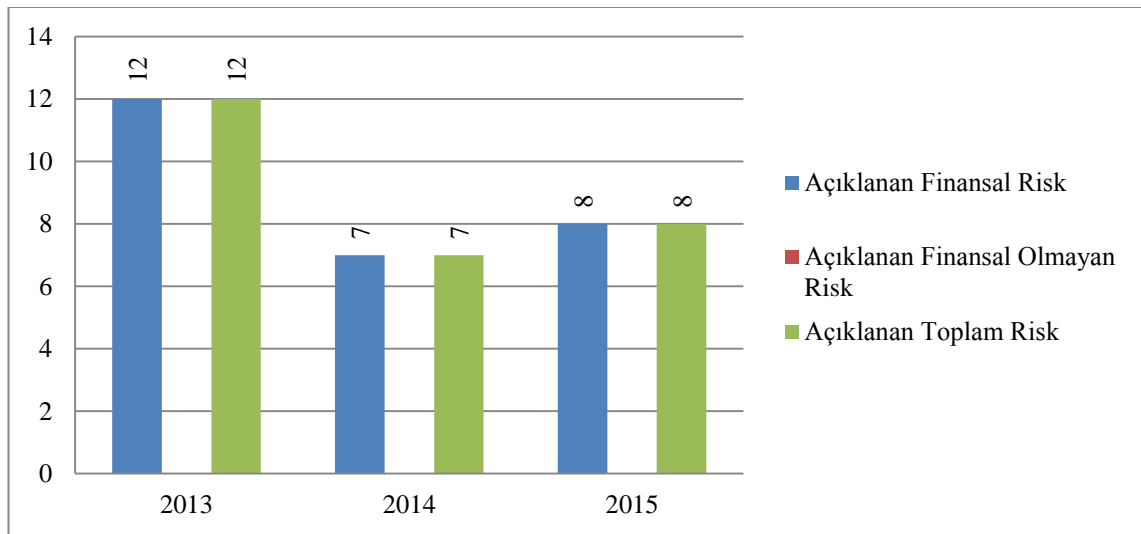
Tablo 4.9. Riskin Erken Teşhisi Komitesi Bulunan ve Bulunmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları

	2013 Yılı		2014 Yılı		2015 Yılı	
	RET Komitesi Var ¹	RET Komitesi Yok ²	RET Komitesi Var ³	RET Komitesi Yok ⁴	RET Komitesi Var ³	RET Komitesi Yok ⁴
Açıklanan Finansal Risk	615	12	621	7	637	8
Açıklanan Finansal Olmayan Risk	261	0	269	0	326	0
Açıklanan Toplam Risk	876	12	890	7	963	8

Tabloda yer alan bilgiler grafikte şöyle sunulabilir:

Grafik 4.13. Riskin Erken Teşhisi Komitesi Bulunan Şirketler

Grafik 4.14. Riskin Erken Teşhisi Komitesi Bulunmayan Şirketler

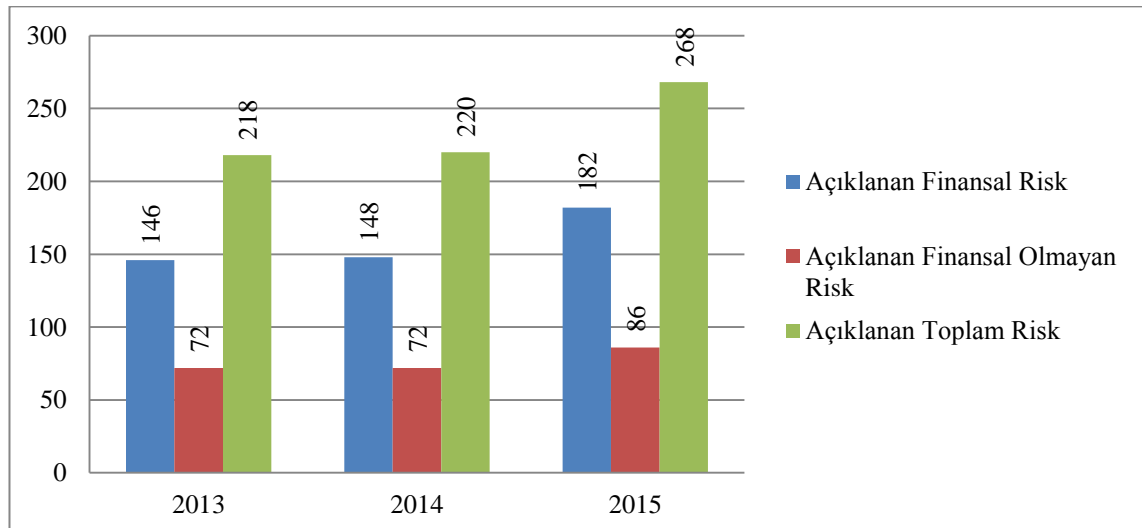
Tablo ve grafiklerden anlaşıldığı üzere riskin erken teşhisi komitesi bulunan şirketler tarafından sunulan finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamalarının sayısı riskin erken teşhisi komitesi bulunmayan şirketlerin yapmış oldukları açıklamalardan daha fazladır. Riskin erken teşhisi komitesi bulunan şirketlerin sayısı (2013 yılında 119 şirket, 2015 yılında 120 şirket) daha fazla olduğundan dolayı bu şirketlerin yapmış oldukları açıklamaların sayısının da fazla olduğu söylenebilir.

h) İleriye Yönelik Risk Açıklaması Yapan ve Yapmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları: Faaliyet raporlarında veya finansal tablo dipnot ve açıklamalarında ileriye yönelik risklere ilişkin açıklaması olan şirketler ile olmayan şirketler tarafından açıklanan riskler yıllar itibariyle (2013, 2014 ve 2015) şöyledir:

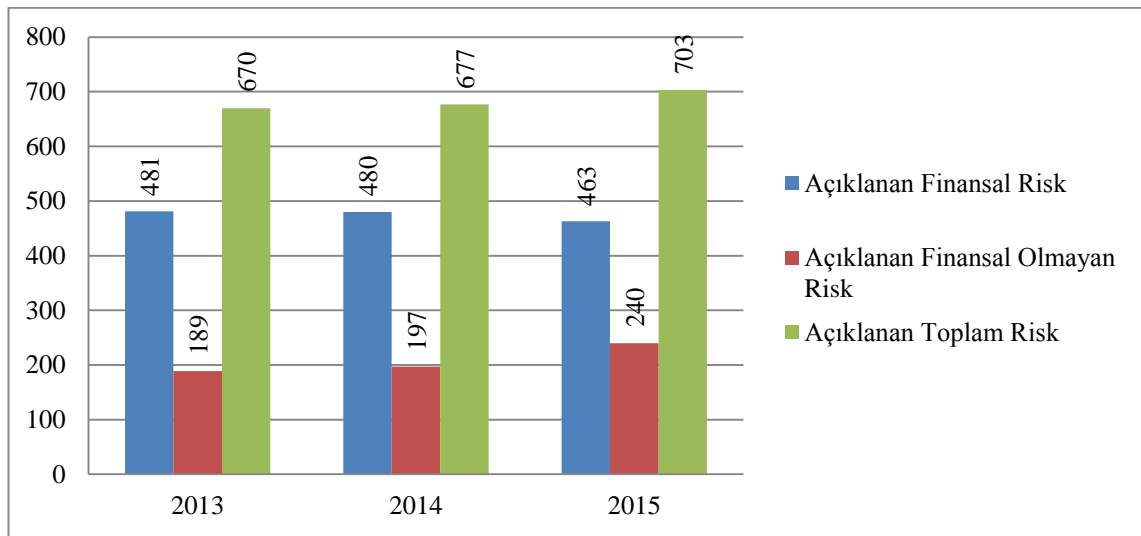
Tablo 4.10. İleriye Yönelik Risk Açıklaması Olan ve Olmayan Şirketlerin Yıllar İtibariyle Risk Açıklamaları

	2013 Yılı		2014 Yılı		2015 Yılı	
	İleriye Yönelik Risk Açıklaması Var	İleriye Yönelik Risk Açıklaması Yok	İleriye Yönelik Risk Açıklaması Var	İleriye Yönelik Risk Açıklaması Yok	İleriye Yönelik Risk Açıklaması Var	İleriye Yönelik Risk Açıklaması Yok
Açıklanan Finansal Risk	146	481	148	480	182	463
Açıklanan Finansal Olmayan Risk	72	189	72	197	86	240
Açıklanan Toplam Risk	218	670	220	677	268	703

Tabloda yer alan bilgilerin grafikte sunumu şöyledir:

Grafik 4.15. İleriye Yönelik Risk Açıklaması Olan Şirketler

Grafik 4.16. İleriye Yönelik Risk Açıklaması Olmayan Şirketler

Yukarıdaki bilgiler kapsamında faaliyet raporlarında veya finansal tablo dipnot ve açıklamalarında ileriye yönelik risklere ilişkin açıklaması olan şirketler tarafından açıklanan risklerin sayısının diğer şirketler tarafından yapılan açıklamalardan daha az olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeninin ileriye yönelik açıklama yapan şirketlerin sayısının (2013 ve 2014 yılı için 27 şirket, 2015 yılı için 32 şirket) daha az olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

4.5. KORELASYON ANALİZİ

Korelasyon analizi iki değişken arasındaki doğrusal ilişkiyi veya bir değişkenin iki veya daha çok değişkenle olan ilişkisini test etmek, varsa bu ilişkinin derecesini ölçmek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir. Korelasyon analizinin amacı; bağımsız değişkendeki (X) değişimin bağımlı değişkeni (Y) ne yönde etkileyeceğini görmektir. Bu analiz sonucunda doğrusal ilişki olup olmadığı ve varsa bu ilişkinin derecesi korelasyon katsayısı ile hesaplanır. Korelasyon katsayısı “r” ile gösterilir ve -1 ile +1 arasında değerler alır (Sungur, 2014, 115). Bu kapsamda katsayı pozitif ise, değişkenlerin biri artarken diğeri de artıyor; negatif ise değişkenlerden biri artarken diğeri azalıyor demektir. Korelasyon katsayılarının güçlülük derecesine ait bilgiler ise şöyledir (Nakip, 2003, 322):

Tablo 4.11. Korelasyon Katsayılarının Güçlülük Dereceleri

Korelasyon Katsayısı (%)	Güçlülük Derecesi
0	İlişki Yok
01-10	Çok Zayıf
11-20	Nispeten çok zayıf
21-30	Zayıf
31-40	Nispeten Zayıf
41-50	Çok az zayıf
51-60	Çok az güçlü
61-70	Nispeten güçlü
71-80	Güçlü
81-90	Nispeten çok güçlü
91-100	Çok güçlü

Çalışmada işletme büyüklüğü ile risk açıklama (Tablo-4.12); işletme performansı ile risk açıklama (Tablo-4.13); işletme risk düzeyi ile risk açıklama (Tablo-4.14); kurumsal yönetim özellikleri ile risk açıklama (Tablo-4.15) arasındaki ilişkilere yönelik (üç yıllık ortalama kullanılmıştır) korelasyon analizi sonuçları aşağıdaki tablolarda sunulmuştur:

Tablo 4.12. İşletme Büyüklüğü İle Risk Açıklama Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6
1. Açıklanan Finansal Riskler	1					
2. Açıklanan Finansal Olmayan Riskler	0,340**	1				
3. Açıklanan Toplam Riskler	0,621**	0,944**	1			
4. Piyasa Değeri	0,115	0,620**	0,562**	1		
5. Aktif Toplamı	0,118	0,512**	0,466**	0,720**	1	
6. Toplam Satışlar	0,186*	0,484**	0,460**	0,648**	0,863**	1

** p<0,01; * p<0,05 seviyesinde anlamlı

Tablo 4.13. İşletme Performansı İle Risk Açıklama Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5
1. Açıklanan Finansal Riskler	1				
2. Açıklanan Finansal Olmayan Riskler	0,340**	1			
3. Açıklanan Toplam Riskler	0,621**	0,944**	1		
4. ROA	0,009	0,124	0,098	1	
5. Tobin'nin Q Oranı	0,020	-0,006	-0,012	0,345**	1

** p<0,01; * p<0,05 seviyesinde anlamlı

Tablo 4.14. İşletme Risk Düzeyi İle Risk Açıklama Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6
1. Açıklanan Finansal Riskler	1					
2. Açıklanan Finansal Olmayan Riskler	0,340**	1				
3. Açıklanan Toplam Riskler	0,621**	0,944**	1			
4. Beta	0,102	0,145	0,151	1		
5. Kaldıraç	0,005	-0,039	-0,022	-0,078	1	
6. Altman Z Score	0,002	0,042	0,029	0,044	-0,144	1

** p<0,01; * p<0,05 seviyesinde anlamlı

Tablo 4.15. Kurumsal Yönetim Özellikleri İle Risk Açıklama Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Açıklanan Finansal Riskler	1							
2. Açıklanan Finansal Olmayan Riskler	0,340**	1						
3. Açıklanan Toplam Riskler	0,621**	0,944**	1					
4. Ortaklık Dağılımı	0,011	0,064	0,045	1				
5. Yabancı Payı	0,024	-0,018	-0,023	0,436**	1			
6. Yönetim Kurulu Üye Sayısı	0,188*	0,406**	0,397**	0,052	0,084	1		
7. Bağımsız Yönetim Kurulu Üye Sayısı	0,170	0,336**	0,339**	-0,064	0,028	0,507**	1	
8. Halka Açıklık Oranı	0,006	-0,014	0,000	-0,907**	-0,374**	-0,052	0,090	1

** p<0,01; * p<0,05 seviyesinde anlamlı

Yukarıdaki tablolarda yer alan korelasyon analizi sonuçlarının özeti finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları için bir bütün olarak aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

Tablo 4.16. Finansal Risk Açıklamaları Korelasyon Analizi Sonuçlarının Özeti

	Değişkenler	Korelasyon	Anlamlılık Durumu
İşletmeye Özgü Çeşitli Özellikler			
İşletme Büyüklüğü	Piyasa Değeri	0,115	Anlamlı Değil
	Aktif Toplamı	0,118	Anlamlı Değil
	Toplam Satışlar	0,186*	Anlamlı
İşletme Performansı	ROA	0,009	Anlamlı Değil
	Tobin'nin Q Oranı	0,020	Anlamlı Değil
Risk Düzeyi			
İşletme Risk Düzeyi	Beta	0,102	Anlamlı Değil
	Kaldıraç	0,005	Anlamlı Değil
	Altman Z Score	0,002	Anlamlı Değil
Kurumsal Yönetim Özellikleri			
Sahiplik Yapısı	Ortaklık Dağılımı	0,011	Anlamlı Değil
	Yabancı Payı	0,024	Anlamlı Değil
	Halka Açıklık Oranı	0,006	Anlamlı Değil
Yönetim Kurulu Yapısı	Yönetim Kurulu Üye Sayısı	0,188*	Anlamlı
	Bağımsız Yönetim Kurulu Üye Sayısı	0,170	Anlamlı Değil

** p<0,01; * p<0,05 seviyesinde anlamlı

Tablo 4.17. Finansal Olmayan Risk Açıklamaları Korelasyon Analizi Sonuçlarının Özeti

	Değişkenler	Korelasyon	Anlamlılık Durumu
İşletmeye Özgü Çeşitli Özellikler			
İşletme Büyüklüğü	Piyasa Değeri	0,620**	Anlamlı
	Aktif Toplamı	0,512**	Anlamlı
	Toplam Satışlar	0,484**	Anlamlı
İşletme Performansı	ROA	0,124	Anlamlı Değil
	Tobin'nin Q Oranı	-0,006	Anlamlı Değil
Risk Düzeyi			
İşletme Risk Düzeyi	Beta	0,145	Anlamlı Değil
	Kaldıraç	-0,039	Anlamlı Değil
	Altman Z Score	0,042	Anlamlı Değil
Kurumsal Yönetim Özellikleri			
Sahiplik Yapısı	Ortaklık Dağılımı	0,064	Anlamlı Değil
	Yabancı Payı	-0,018	Anlamlı Değil
	Halka Açıklık Oranı	-0,014	Anlamlı Değil
Yönetim Kurulu Yapısı	Yönetim Kurulu Üye Sayısı	0,406**	Anlamlı
	Bağımsız Yönetim Kurulu Üye Sayısı	0,336**	Anlamlı

** p<0,01; * p<0,05 seviyesinde anlamlı

Tablo 4.18. Toplam Risk Açıklamaları Korelasyon Analizi Sonuçlarının Özeti

	Değişkenler	Korelasyon	Anlamlılık Durumu
İşletmeye Özgü Çeşitli Özellikler			
İşletme Büyüklüğü	Piyasa Değeri	0,562**	Anlamlı
	Aktif Toplamı	0,466**	Anlamlı
	Toplam Satışlar	0,460**	Anlamlı
İşletme Performansı	ROA	0,098	Anlamlı Değil
	Tobin'nin Q Oranı	-0,012	Anlamlı Değil
Risk Düzeyi			
İşletme Risk Düzeyi	Beta	0,151	Anlamlı Değil
	Kaldıraç	-0,022	Anlamlı Değil
	Altman Z Score	0,029	Anlamlı Değil
Kurumsal Yönetim Özellikleri			
Sahiplik Yapısı	Ortaklık Dağılımı	0,045	Anlamlı Değil
	Yabancı Payı	-0,023	Anlamlı Değil
	Halka Açıklık Oranı	0,000	Anlamlı Değil
Yönetim Kurulu Yapısı	Yönetim Kurulu Üye Sayısı	0,397**	Anlamlı
	Bağımsız Yönetim Kurulu Üye Sayısı	0,339**	Anlamlı

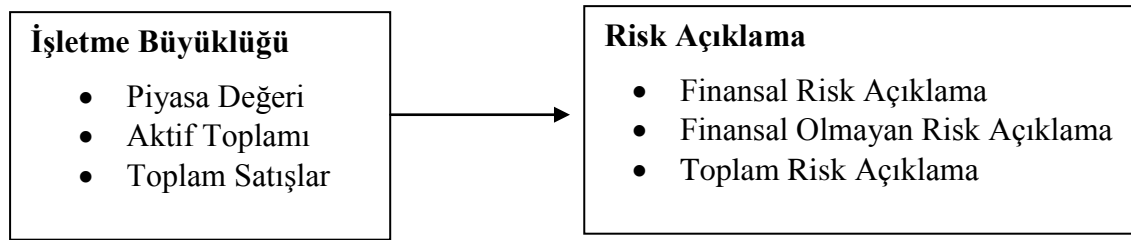
** p<0,01; * p<0,05 seviyesinde anlamlı

4.6. REGRESYON ANALİZİ

Regresyon analizi metrik bir bağımlı değişken ile bir ya da daha fazla sayıda metrik bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla kullanılan istatistiksel bir yöntemdir (Altunışık; Coşkun; Bayraktaroğlu vd., 2007, 203). Bir başka ifadeyle regresyon analizi değişkenler arasındaki matematiksel ilişkiyi modellemek ve incelemek amacıyla kullanılan istatistiksel bir yöntemdir. Regresyonda değişkenler arasındaki bağımlı için model ifadesi kullanılmaktadır (Gamgam ve Altunkaynak, 2015, 11). Bir bağımlı değişken ile bir bağımsız değişkenin kullanıldığı regresyon analizine basit regresyon, bir bağımlı değişken ile birden fazla bağımsız değişkenin kullanıldığı regresyon analizine çoklu regresyon analizi denilmektedir (Küçükşille, 2014, 199). Bağımlı değişkenin yüzde kaçının modele dâhil edilen bağımsız değişken tarafından açıklandığını gösteren ise belirlilik katsayısı (R^2)'dir (Küçükşille, 2014, 259).

Korelasyon analizi sonuçları dikkate alındığında bazı değişkenler arasında ilişki olmadığı anlaşıldığından iki ana model geliştirilmiştir. Bu modeller şöyledir:

Model-1: İşletme Büyüklüğünün Risk Açıklama Üzerine Etkisi

Model-1 kapsamında geliştirilen hipotezler şöyledir:

Hipotez 1: İşletme büyüklüğünün finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 1(a): Piyasa değerinin finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 1(b): Aktif toplamının finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 1(c): Toplam satışların finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 2: İşletme büyüklüğünün finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 2(a): Piyasa değerinin finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 2(b): Aktif toplamının finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 2(c): Toplam satışların finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

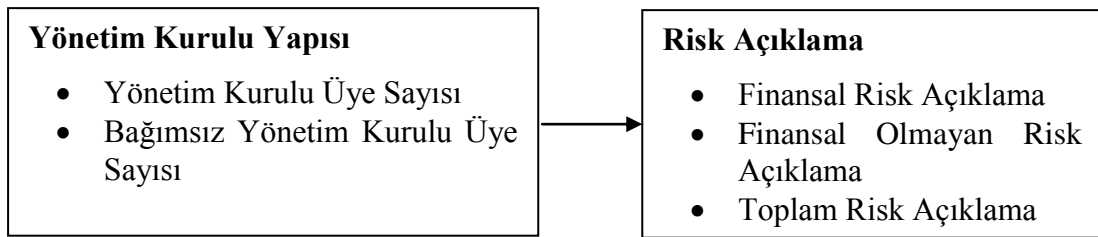
Hipotez 3: İşletme büyüklüğünün toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 3(a): Piyasa değerinin toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 3(b): Aktif toplamının toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 3(c): Toplam satışların toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Model-2: Yönetim Kurulu Yapısının Risk Açıklama Üzerine Etkisi

Model-2 kapsamında geliştirilen hipotezler şöyledir:

Hipotez 4: İşletmenin yönetim kurulu yapısının finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 4(a): Yönetim kurulu üye sayısının finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 4(b): Bağımsız yönetim kurulu üye sayısının finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 5: İşletmenin yönetim kurulu yapısının finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 5(a): Yönetim kurulu üye sayısının finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 5(b): Bağımsız yönetim kurulu üye sayısının finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 6: İşletmenin yönetim kurulu yapısının toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

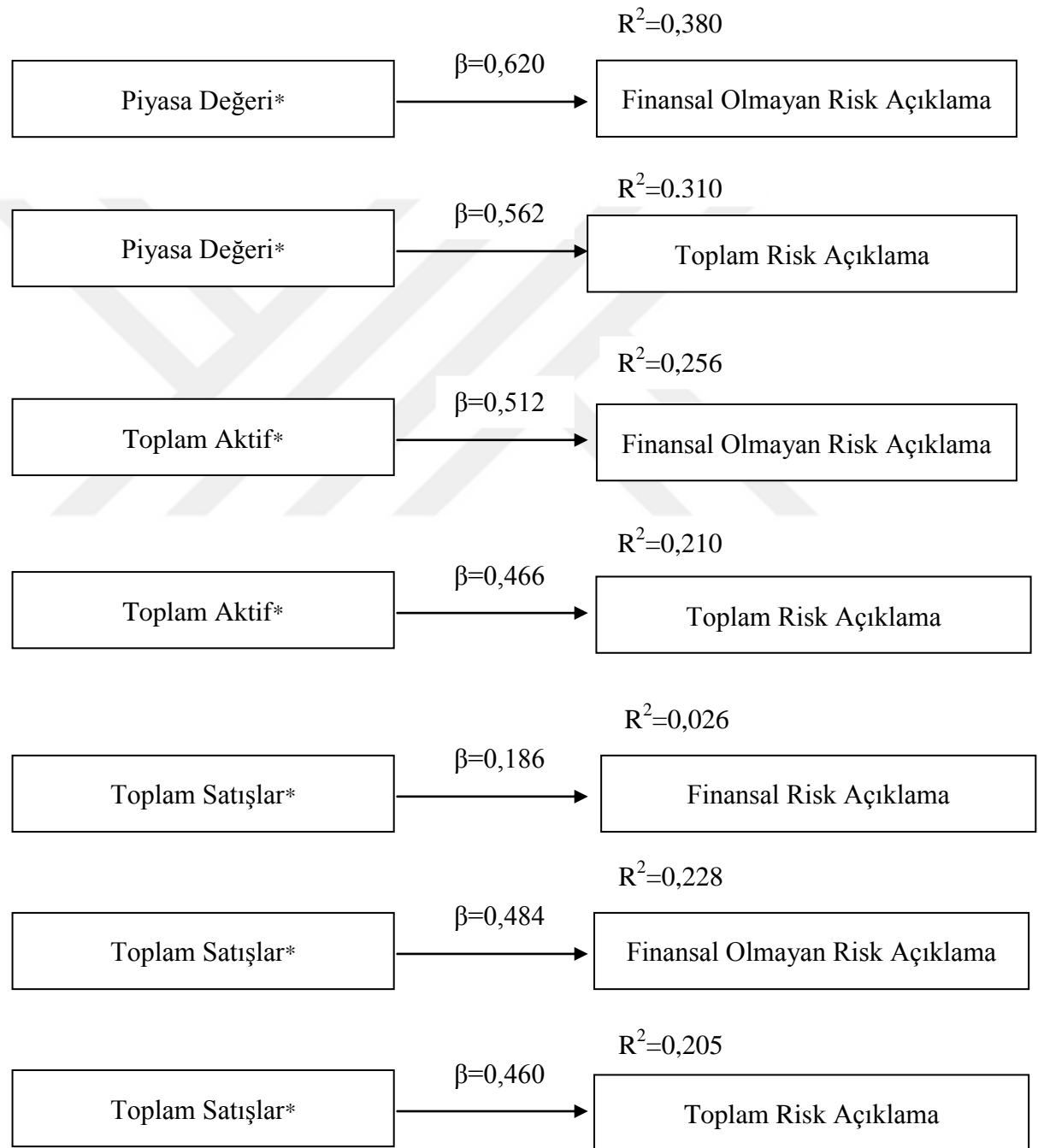
Hipotez 6(a): Yönetim kurulu üye sayısının toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

Hipotez 6(b): Bağımsız yönetim kurulu üye sayısının toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.

4.7. REGRESYON ANALİZİNİN SONUÇLARI

Hipotezler kapsamında değişkenler arasındaki ilişkinin varlığını ve etkisini ölçmek amacıyla istatistik paket programı (SPSS, 20) kullanılmıştır. Regresyon analizi sonuçları şöyledir:

a) Model-1 Hipotez Testleri ve Bulguları:

Şekil 4.1. Araştırmanın Birinci Modelinin Test Edilmesi

Bağımlı Değişken: Finansal Risk Açıklama; Finansal Olmayan Risk Açıklama; Toplam Risk Açıklama
Bağımsız Değişken: Piyasa Değeri, Toplam Aktif, Toplam Satışlar

* $p < 0,05$

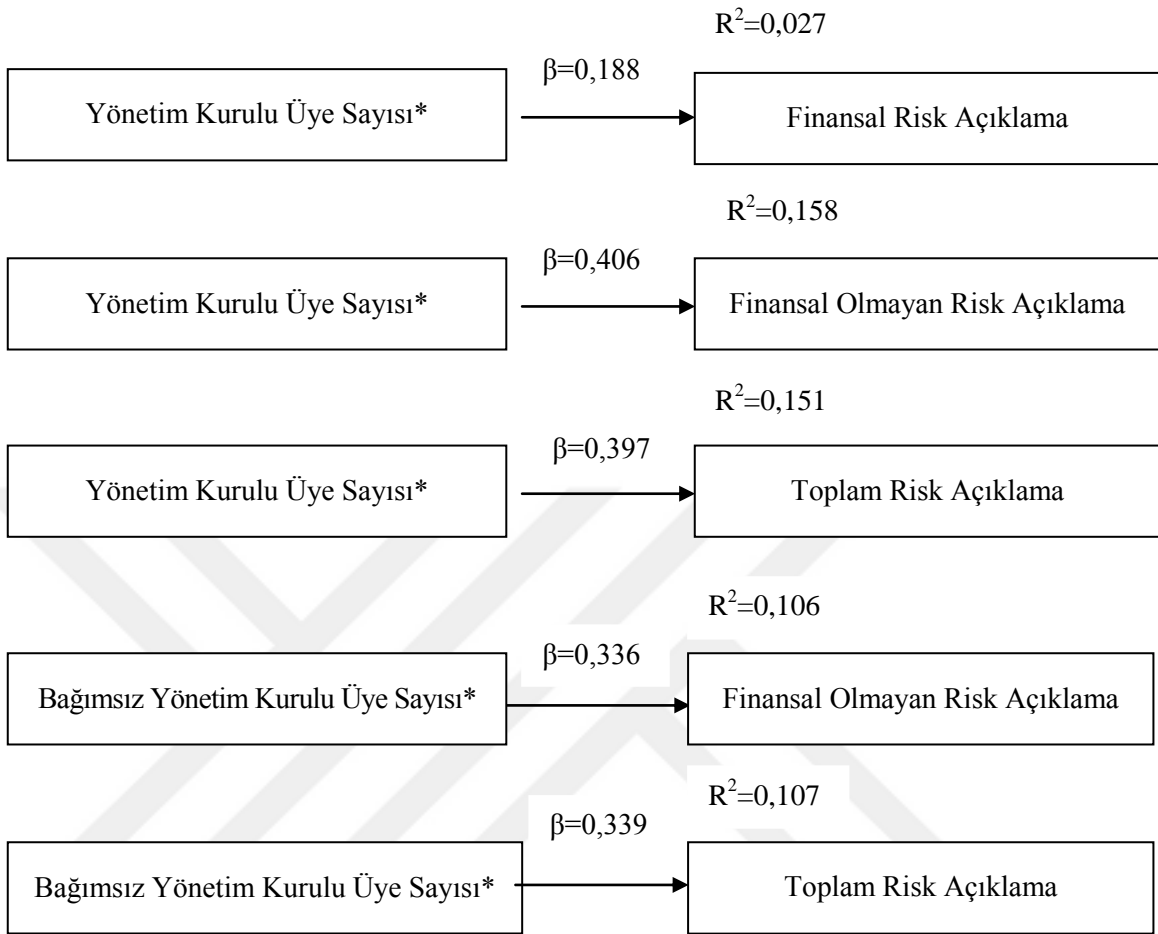
Regresyon analizi sonucuna göre piyasa değerinin ve aktif büyüklüğünün finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Toplam satışların finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki Model-1'e ilişkin hipotezlerin yapılan analizler sonucunda oluşan kabul ve red durumları toplu olarak aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.19. Model-1 Hipotez Test Sonuçları

Hipotezler	Kabul/Red
<p>Hipotez 1: İşletme büyüklüğünün finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 1(a): Piyasa değerinin finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 1(b): Aktif toplamının finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 1(c): Toplam satışların finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p>	<p>Red</p> <p>Red</p> <p>Kabul</p>
<p>Hipotez 2: İşletme büyüklüğünün finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 2(a): Piyasa değerinin finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 2(b): Aktif toplamının finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 2(c): Toplam satışların finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p>	<p>Kabul</p> <p>Kabul</p> <p>Kabul</p>
<p>Hipotez 3: İşletme büyüklüğünün toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 3(a): Piyasa değerinin toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 3(b): Aktif toplamının toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 3(c): Toplam satışların toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p>	<p>Kabul</p> <p>Kabul</p> <p>Kabul</p>

b) Model-2 Hipotez Testleri ve Bulguları:

Şekil 4.2. Araştırmanın İkinci Modelinin Test Edilmesi

Bağımlı Değişken: Finansal Olmayan Risk Açıklama; Toplam Risk Açıklama

Bağımsız Değişken: Yönetim Kurulu Üye Sayısı, Bağımsız Yönetim Kurulu Üye Sayısı

* $p < 0,05$

Regresyon analizi sonucuna göre, yönetim kurulu üye sayısının finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bağımsız yönetim kurulu üye sayısının finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Model-2 kapsamında geliştirilen hipotezlerin regresyon analizi sonuçları doğrultusunda ulaşılan kabul ve red durumları şöyle özetlenebilir:

Tablo 4.20. Model-2 Hipotez Test Sonuçları

Hipotezler	Kabul/Red
<p>Hipotez 4: İşletmenin yönetim kurulu yapısının finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 4(a): Yönetim kurulu üye sayısının finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 4(b): Bağımsız yönetim kurulu üye sayısının finansal risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p>	<p>Kabul</p> <p>Red</p>
<p>Hipotez 5: İşletmenin yönetim kurulu yapısının finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 5(a): Yönetim kurulu üye sayısının finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 5(b): Bağımsız yönetim kurulu üye sayısının finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p>	<p>Kabul</p> <p>Kabul</p>
<p>Hipotez 6: İşletmenin yönetim kurulu yapısının toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 6(a): Yönetim kurulu üye sayısının toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p> <p>Hipotez 6(b): Bağımsız yönetim kurulu üye sayısının toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi vardır.</p>	<p>Kabul</p> <p>Kabul</p>

Finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamalarının regresyon analizi sonuçlarının istatistiksel olarak anlamlı bulunanların özeti bir bütün olarak aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 4.21. Regresyon Analizi Sonuçları

	Bağımsız Değişkenler		β	R^2	p	Anlamlılık Durumu
Finansal Risk Açıklama	<i>İşletmeye Özgü Çeşitli Özellikler</i>					
	İşletme Büyüklüğü	Toplam Satışlar	0,186	0,026	0,040	Anlamlı
	<i>Kurumsal Yönetim Özellikleri</i>					
	Yönetim Kurulu Yapısı	Yönetim Kurulu Üye Sayısı	0,188	0,027	0,038	Anlamlı
Finansal Olmayan Risk Açıklama	<i>İşletmeye Özgü Çeşitli Özellikler</i>					
	İşletme Büyüklüğü	Piyasa Değeri	0,620	0,380	0,000	Anlamlı
		Aktif Toplamı	0,512	0,256	0,000	Anlamlı
		Toplam Satışlar	0,484	0,228	0,000	Anlamlı
	<i>Kurumsal Yönetim Özellikleri</i>					
	Yönetim Kurulu Yapısı	Yönetim Kurulu Üye Sayısı	0,406	0,158	0,000	Anlamlı
Bağımsız Yönetim Kurulu Üye Sayısı		0,336	0,106	0,000	Anlamlı	
Toplam Risk Açıklama	<i>İşletmeye Özgü Çeşitli Özellikler</i>					
	İşletme Büyüklüğü	Piyasa Değeri	0,562	0,310	0,000	Anlamlı
		Aktif Toplamı	0,466	0,210	0,000	Anlamlı
		Toplam Satışlar	0,460	0,205	0,000	Anlamlı
	<i>Kurumsal Yönetim Özellikleri</i>					
	Yönetim Kurulu Yapısı	Yönetim Kurulu Üye Sayısı	0,397	0,151	0,000	Anlamlı
Bağımsız Yönetim Kurulu Üye Sayısı		0,339	0,107	0,000	Anlamlı	

*p<0,05 seviyesinde anlamlı

BİST’te işlem gören ve imalat sektöründe faaliyette bulunan 122 adet şirketin 2013-2015 yılları faaliyet raporları ve finansal tablo dipnot ve açıklamalarından elde ettiğimiz bulguların incelenmesi neticesinde dört büyük denetim firması tarafından denetlenen, denetim komitesi ve riskin erken teşhisi komitesi bulunan, iç denetim birimi ve iç kontrol sistemi olan şirketlerin kamuoyuna yapmış oldukları risk açıklamalarının diğer şirketlerden daha fazla olduğu görülmektedir.

Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre işletme performansı ile risk açıklamaları; işletme risk düzeyi ile risk açıklamaları ve işletmenin sahiplik yapısı ile risk açıklamaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu değişkenlerin (işletme performansı; işletme risk düzeyi; işletme sahiplik yapısı) işletme düzeyinde risk açıklamalarını etkilemediği görülmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre, piyasa değerinin ve aktif büyüklüğünün finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca toplam satışların finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu görülmektedir. Yönetim

kurulu üye sayısının finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. Bağımsız yönetim kurulu üye sayısının finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Bu sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde bünyesinde denetim komitesi ve riskin erken teşhisi komitesi bulunan şirketlerin risk yönetimi ve risklerin raporlanması konusuna diğer şirketlere göre daha fazla önem verdikleri ve bu kapsamda kamuoyuna daha fazla açıklama yaptıkları söylenebilir. Benzer şekilde dört büyük denetim firması tarafından denetlenen şirketlerin kurumsal risk yönetimi ve risk odaklı denetim anlayışına önem verdiklerinden dolayı daha fazla gönüllü açıklamalar yaptıkları söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaşanan finansal krizler ve şirket skandalları sonucunda yatırımcıların güveninin kazanılması için şirketlerin kamuoyuna doğru ve güvenilir bilgi sunmaları, bu kapsamda şirketlerin kamuoyuna finansal ve finansal olmayan bilgilerle birlikte karşılaşılabilecekleri riskleri de açıklamaları gerekmektedir. İşletmelerin risklerini raporlamaları, yatırımcıların güveninin kazanılması için önemli olup, bu bağlamda yasa ve standartlarla birlikte çeşitli meslek kuruluşları tarafından da yapılan bir takım düzenlemeler bulunmaktadır.

Risklerin raporlanması konusunda yapılan düzenlemeler incelendiğinde zorunlu, gönüllü ve çeşitli meslek kuruluşları tarafından yapılan öneriler biçiminde çeşitli yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Dolayısıyla risk raporlama uygulamaları bazı ülkelerde zorunlu olarak yapılmakta iken bazı ülkelerde gönüllü olarak gerçekleştirilmektedir.

Risk raporlamaya yönelik ABD'deki düzenlemeler [AICPA (1987); AICPA AcSEC (1994); FASB (1994); SEC (1997); FASB (1998); SEC (2000); SEC (2001); SOX (2002); SEC (2005)] incelendiğinde ABD'de risk raporlama konusuna önem verildiği, standartlar ve yasal düzenlemelerle sürekli geliştirildiği görülmektedir. Risklerin raporlanmasında bazı düzenlemeler şirketlere öneri (Treadway Komisyonu Raporu; 94-6 Risk Durum Tablosu; Form 10-K ve 20-F gibi) şeklinde sunulurken bazı düzenlemeler ise şirketler için zorunlu (FRR No. 48; Sarbanes Oxley Yasası gibi) olarak uygulanmaktadır. Ancak yapılan düzenlemeler bir bütün olarak incelendiğinde ABD'de risk raporlama uygulamalarının yasal düzenlemeler neticesinde zorunlu olarak gerçekleştirildiği söylenebilir. Bu tip risk raporlamanın dış raporlama olduğu görülmektedir.

İngiltere’de risk raporlamaya yönelik düzenlemeler [Cadbury Raporu (1992); ASB (1993); Greenbury Raporu (1995); ICAEW (1997); Hampel Komitesi (1998); Londra Menkul Kıymetler Borsası (1998); ICAEW (1999); ICAEW (2002); ASB (2003); ASB (2005); FRC (2005); ASB (2006); FRC (2010); ICAEW (2011)] incelendiğinde İngiltere’de yayınlanan rehberlerin şirketlere risk raporlama alanında yol gösterici olduğu ve pratik çözümler sağladığı görülmektedir. Yapılan düzenlemeler standartlar ve rehberler kapsamında incelendiğinde İngiltere’de risk raporlama uygulamalarının gönüllü olarak gerçekleştiği görülmektedir. Ancak İngiltere şirketleri başka ülkelerin borsalarında işlem gördükleri zaman ilgili ülkenin düzenlemelerine uymaları gerekmektedir. Örneğin ABD borsasında işlem gören İngiltere şirketleri, SEC düzenlemeleri kapsamında ilave risk raporlama gereksinimlerine maruz kalmaktadır. İngiltere’deki risk raporlama uygulamaları da dış tip risk raporlamaya yöneliktir.

Risk raporlamaya yönelik Almanya’daki düzenlemeler [Alman Ticaret Kanun’unda yapılan değişiklik (1998); Kurumsal Kontrol ve Şeffaflık Yasası (Mayıs, 1998); GASB (2000)] incelendiğinde Almanya’nın risk raporlama konusunda öncü bir ülke olduğu görülmektedir. Zira kapsamlı ve resmi bir şekilde risk raporlamayı düzenleyen ilk muhasebe standardını (GAS-5) Almanya yayımlamıştır. Söz konusu standart şirketlerin hem risk açıklamalarını hem de ölçümlerini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Yasa kapsamında yapılan düzenlemeler ve GAS-5 gereği Almanya’da risk raporlama uygulamaları zorunlu olarak yapılmakta olup, söz konusu risk raporlama dış risk raporlamadır. GAS-5 resmi olarak risk raporlama için belirli gereklilikleri zorunlu tutarken, Alman şirketlerinin gönüllü olarak risk bilgilerini açıklamalarını da teşvik etmektedir.

Türkiye’de risklerin yönetimi ve raporlanması hususunda SPK, BDDK ve Hazine Müsteşarlığının yapmış olduğu düzenlemelerle birlikte, 6102 Sayılı TTK kapsamında da düzenleme yapılmıştır. Yapılan düzenlemeler bir bütün olarak değerlendirildiğinde hangi tür risklerin nasıl raporlanacağı ile ilgili standart bir düzenlemenin bulunmadığı söylenebilir. Yapılan düzenlemeler incelendiğinde Türkiye’de risk raporlama uygulamalarının zorunlu olarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye’deki risk raporlama uygulamaları da dış tip risk raporlamaya yöneliktir.

ABD, İngiltere, Almanya ve Türkiye'deki risk raporlama uygulamaları incelendiğinde; risk raporlamanın ABD, Almanya ve Türkiye'de zorunlu, İngiltere'de ise gönüllü bir uygulama olduğu görülmektedir. Bununla birlikte risk raporlama uygulanan şirketler açısından incelendiğinde; risk raporlamanın ABD'de, İngiltere'de ve Türkiye'de borsada işlem gören şirketlerde, Almanya'da ise risk raporlamanın hukuki olarak sermaye şirketi niteliğindeki bütün aile şirketleri (halka kapalı) ve ayrıca bunlara benzer konsolide finansal tablo düzenlemek zorunda olan diğer şirketlerde geçerli olduğu görülmektedir.

Çalışmada Türkiye'deki şirketlerin risk raporlama uygulamalarının işletme düzeyinde belirleyicilerini tespit etmek için BİST'te işlem gören ve imalat sanayiinde faaliyette bulunan 122 adet şirketin 2013-2015 yılları arasındaki verileri incelenmiştir. Analiz yapılırken verilerin üç yıllık ortalaması dikkate alınmıştır. Yaptığımız incelemelerden elde ettiğimiz bulgular özetle şöyledir:

- Dört büyük denetim firması tarafından denetlenen şirketlerin faaliyet raporları ve finansal tablo dipnot ve açıklamaları aracılığıyla kamuoyuna yapmış oldukları risk açıklamalarının dört büyük denetim firması tarafından denetlenmeyen şirketlerin yapmış oldukları açıklamalardan daha fazla olduğu belirlenmiştir.
- Bir işletme grubuna bağlı olarak faaliyette bulunan şirketlerin yapmış oldukları risk açıklamalarının diğer şirketlerin yapmış oldukları açıklamalardan daha az olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu durumun nedeninin yıllar itibariyle gruba bağlı olan şirketlerin sayısının gruba bağlı olmayan şirketlerin sayısından az olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Ancak toplam risk açıklamalarının sayısı olarak incelediğimizde yıllar itibariyle açıklanan risklerin arttığı görülmektedir.
- Dualitenin olduğu şirketlerin sayısı az olduğundan dolayı bu şirketlerin yapmış oldukları risk açıklamalarının sayısının da az olduğu görülmektedir.
- Denetim komitesi bulunan şirketlerin faaliyet raporları ve finansal tablo dipnot ve açıklamaları aracılığıyla yapmış oldukları risk açıklamalarının denetim komitesi bulunmayan şirketlerin yapmış oldukları açıklamalardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

- İç denetim birimi olan şirketlerin yapmış oldukları risk açıklamalarının iç denetim birimi olmayan şirketlerin yapmış oldukları açıklamalardan daha fazla olduğu belirlenmiştir.

- İç kontrol sistemi olan şirketlerin yapmış oldukları finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamalarının iç kontrol sistemi olmayan şirketlerin yapmış oldukları açıklamalardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

- Riskin erken teşhisi komitesi bulunan şirketlerin yapmış oldukları risk açıklamalarının riskin erken teşhisi komitesi bulunmayan şirketlerin yapmış oldukları açıklamalardan daha fazla olduğu belirlenmiştir.

- Faaliyet raporlarında veya finansal tablo dipnot ve açıklamalarında ileriye yönelik risklere ilişkin açıklaması olan şirketlerin yapmış oldukları risk açıklamalarının diğer şirketlerin yapmış oldukları risk açıklamalarından daha az olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeninin ileriye yönelik risk açıklaması yapan şirketlerin sayısının daha az olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

- İşletme büyüklüğü (piyasa değeri, aktif büyüklüğü ve toplam satışlar) ile risk açıklamaları (finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları) arasındaki ilişkiyi ölçmek için korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre piyasa değeri ve aktif büyüklüğünün finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Fakat piyasa değeri ve aktif büyüklüğünün finansal risk açıklamaları ile ilişkisi olmadığı anlaşılmaktadır. Korelasyon analizi sonucuna göre; toplam satışların; finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisinin olduğu görülmektedir.

- İşletme performansı (ROA ve Tobin'nin Q Oranı) ile risk açıklamaları (finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları) arasındaki ilişkiyi ölçmek için yapılan korelasyon analizi sonucuna göre işletme performansı ile risk açıklamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca işletme risk düzeyi (beta katsayısı, kaldıraç ve Altman Z Score) ile risk açıklamaları (finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde işletme sahiplik yapısı (ortaklık dağılımı, yabancı payı ve halka açıklık oranı) ile risk açıklamaları (finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.

- İşletme yönetim kurulu yapısı (yönetim kurulu üye sayısı ve bağımsız yönetim kurulu üye sayısı) ile risk açıklamaları (finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları) arasındaki ilişkiyi ölçmek için yapılan korelasyon analizinde; yönetim kurulu üye sayısının finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bağımsız yönetim kurulu üye sayısı ile finansal risk açıklamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı; fakat, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada korelasyon analizi sonuçları dikkate alınarak iki ana model geliştirilmiştir. Bu kapsamda birinci modelle işletme büyüklüğünün risk açıklamaları üzerindeki etkisi; ikinci modelle yönetim kurulu yapısının risk açıklamaları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre;

- Piyasa değerinin ve aktif büyüklüğünün finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu;
- Toplam satışların finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu;
- Yönetim kurulu üye sayısının finansal, finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu;
- Bağımsız yönetim kurulu üye sayısının finansal olmayan ve toplam risk açıklamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu görülmüştür.

Yapılan çalışma sonucunda ulaşılan bulgulara göre risk raporlaması konusunda uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik öneriler şöyledir:

- Türkiye’de risk raporlama konusu ile ilgili gelişmiş ülkelerdeki hukuki düzenlemeler esas alınarak yasal düzenlemeler yapılabilir. Örneğin, ABD’de Sarbanes Oxley Yasası kapsamında yapılan düzenlemeler incelenerek Türkiye’de de borsada işlem gören şirketlerin ve finansal kuruluşların faaliyet raporlarında risk raporlamasının bulunması hakkında düzenlemeler yapılabilir. Borsada işlem gören şirketlerin ve finansal kuruluşların faaliyet raporlarından ayrı olarak yıllık bazda risk raporları hazırlamaları ve bu risk raporunu Kamuyu Aydınlatma Platformu, BİST ve

kendi şirketlerine ait web sitelerinde yayınlamaları önerilir. Söz konusu risk raporlarının entegre raporla birlikte sunulması daha faydalı olabilir.

- Almanya risk raporlaması konusunda öncü bir ülke konumunda olup, risk raporlama konusu hem Alman Ticaret Hukukunda düzenlenmiş hem de bununla ilgili olarak risk raporlama standardı yayımlanmıştır. Türkiye’de de bu alanda da kanun ve yönetmeliklerle düzenlemeler yapılarak şirketler için uygulanabilir hale getirilebilir ve KGK tarafından şirketlere rehber olacak bir risk raporlama standardı yayımlanabilir.

- Kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları mevcut ve potansiyel risklerle ilgili bir raporlama yapmadıkları gözlemlenmektedir. Bu kurumların da mevcut ve potansiyel riskleri raporlamaları yararlı olacaktır.

- Yabancı literatürde risk raporlaması konusunda birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen, yerli literatürde bu konuyla ilgili çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu çalışmada imalat sanayii şirketleri (yani finansal olmayan şirketler) incelenmiş olup, finans (bankacılık, finansal kurumlar, fon ve sigorta şirketleri) ve diğer sektörler (teknoloji, toptan ve perakende ticaret, otel ve lokantalar gibi) incelenememiştir. Dolayısıyla daha sonra yapılacak olan araştırmalarda finans ve diğer sektörlerde faaliyette bulunan şirketlerin risk raporlama uygulamaları araştırılabilir. Bununla birlikte “Kurumsal Yönetim Endeksinde” yer alan şirketlerinde risk raporlamaları incelenebilir.

- Bu çalışmada şirketlerin üç yıllık faaliyet raporunda ve finansal tablo dipnot ve açıklamalarında yer alan risk açıklamaları bilgi kaynakları olarak kullanılmıştır. Daha sonra yapılacak araştırmalarda bilgi kaynakları (örneğin şirketlerin basın bültenlerinde ve ara dönem raporlarında yer alan açıklamalar, yöneticilerle yapılan özel toplantılar ve konferans görüşme notları gibi) ve yıllar genişletilerek şirketlerin risk açıklamaları zaman serisi analizleri yapılarak araştırılabilir.

Bu tez çalışmasının yapılacak akademik çalışmalara ve uygulamalara yararlı olması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Abraham, Santhosh, Claire Marston and Phil Darby. (2012). *Risk Reporting: Clarity, Relevance And Location* (1th Edition). Edinburgh: The Institute of Chartered Accountants of Scotland.
- AIRMIC (The Association of Insurance and Risk Management), ALARM (The National Forum for Risk Management in the Public Sector) and IRM (The Institute of Risk Management). (2002). *A Risk Management Standard*, London.
- Altunışık, Remzi, Recai Coşkun, Serkan Bayraktaroğlu vd. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (5. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Anıl Keskin, Duygu (2006). *İç Kontrol Sistemi Kontrol Öz Değerlendirme* (1. Baskı). Beta Basım.
- Aydeniz, E. Şule (2008). *İşletmelerde Gelecek (Futures) ve Opsiyon Sözleşmeleri İle Risk Yönetimi*. İstanbul: Arıkan Basım Yayım.
- Cangemi, Michael P. and Tommie Singleton. (2003). *Managing The Audit Function: A Corporate Audit Department Procedures Guide* (Third Edition). New Jersey: John Willey & Sons, Inc.
- COSO. (2004). *Enterprise Risk Management-Integrated Frmaework Executive Summary Framework*. Eylül.
- Çipil, Mahir (2008). *Risk Yönetimi ve Sigorta* (1. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Dorfman, Mark S. (2001). *Introduction To Risk Management and Insurance* (Seventh Edition). New Jersey: Prentice Hall Inc.
- Elliott, Michael W. (2012). *Risk Management Principles and Practices* (1st Edition). Pennsylvania: American Institute For Chareted Property Casualty Underwriters.

- Epstein Marc J. and Adriana Rejc Buhovac. (2006). *The Reporting of Organizational Risks for Internal and External Decision-Making*. Canada: Published by The Society of Management Accountants of Canada and The American Institute of Certified Public Accountants.
- Filiz, Atilla (2008) *Üretim Yönetiminde Verimlilik Sırları* (1. Basım). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Fone, Martin and Peter C. Young. (2005). *Managing Risks in Public Organisations*. Palgrave Macmillan Perpetuity Press, Oxfordshire.
- Frame, J. Davidson (2003). *Managing Risk in Organizations A Guide for Managers*. Published by Jossey-Bass, San Francisco: A Wiley Imprint.
- Fraser, John and Hugh Lindsay. (2004). *20 Questions Directors Should Ask about Internal Audit*, Canada: The IIA Research Foundation.
- Gamgam, Hamza ve Bülent Altunkaynak (2015). *SPSS Uygulamalı Regresyon Analizi En Küçük Kareler-Değişken Seçme-Regresyon Tanıları* (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gökgöz, Elif (2006). *Riske Maruz Değer (VaR) ve Portföy Optimizasyonu*. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları.
- Holt, George A. (2006). The Evolution of Risk Reporting. Michael K. Ong (Ed.), *Risk Management A Modern Perspective* içinde (ss. 607-631). Elsevier Inc.
- Kızılboga, Ruveyda (2013). *Kurumsal Risk Yönetimi Odaklı İç Denetim* (1. Baskı). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.
- Küçüksille, Engin (2014). Basit Doğrusal Regresyon, s. 199-201. In: *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (Ed: Şeref Kalaycı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Laubsch, Alan (2000). Risk Transparency. Marc Lore&Lev Borodovsky (Ed.), *The Professional's Handbook Of Financial Risk Management* içinde (ss. 740-775). KPMG. Reed Educational and Publishing Ltd.
- Laycock, Mark (2014). *Risk Management at the Top A Guide to Risk and its Governance in Financial Institutions* United Kingdom: John Willey&Sons Inc.

- Linsley, Philip. M. (2011). *UK Bank Risk Disclosures in the Period Through to the Onset of the Global Financial Crisis*. London: ICAEW.
- Moeller, Robert (2009). *Brink's Modern Internal Auditing: A Common Body of Knowledge* (Seventh Edition). United States of America: John Willey&Sons Inc.
- Nakip, Mahir (2003). *Pazarlama Araştırmaları Teknikler ve (SPSS Destekli) Uygulamalar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özbek, Çetin (2012). *İç Denetim Kurumsal Yönetim Risk Yönetimi İç Kontrol* (1. Baskı). İstanbul: Türkiye İç Denetim Enstitüsü Yayınları Yayın No:3.
- Parlakkaya, Raif (2005). *Finansal Türev Ürünler İle Mali Risk Yönetimi ve Muhasebe Uygulamaları* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Pricewaterhouse Coopers (PWC) (2006). *Türkiye Danışmanlık Hizmetleri; Her Yönüyle Kurumsal Risk Yönetimi*. İstanbul: Infomag Yayıncılık.
- Reding, Kurt F., Paul J. Sobel, Urton L. Anderson et Al. (2009). *Internal Auditing: Assurance & Consulting Services* (Second Edition). Chicago: The Institute of Internal Auditors Research Foundation.
- Rittenberg, Larry E., Karla M. Johnstone and Audery A. Gramling. (2010). *Auditing a Business Risk Approach* (7th Edition). Canada: Nelson Education Ltd.
- Sawyer, Lawrence B., Mortimer A. Ditten Hofer and James H. Scheiner. (2005). *Sawyer's Internal Auditing* (5th Edition). The Institute of Internal Auditors.
- Sevil, Güven, Mehmet Başar ve Metin Çoskun. (2013). Sermaye Maliyeti ve Sermaye Yapısı Kararları, s. 98-126. In: *Finansal Yönetim-II*. (Ed: Nurhan Aydın). Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 2770.
- Sungur, Onur (2014). Korelasyon Analizi, s. 115-125. In: *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (Ed: Şeref Kalaycı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Sümer Göğüş, Handan (2012). *Risk Odaklı İç Denetimde Risklerin Saptanması ve Değerlendirilmesi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Toroslu, M. Vefa (2014). *Türk Ticaret Kanunu Kapsamında İç Kontrol ve İç Denetim*. İstanbul: Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.

TÜSİAD (2008). *Kurumsal Risk Yönetimi*. İstanbul: Türkiye Sanayicileri ve İş Adamları Derneği Yayınları, Yayın No: TÜSİAD-T/2008-02/452.

Yarız, Ahmet (2012). *Bankacılıkta Risk Yönetimi Risk Matrisi Uygulaması* (2. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Yıldıran, Mustafa ve Mustafa Kısakürek. (2012). *Kriz Dönemlerinde Finansal Risk Yönetimi* (1. Baskı). İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Makaleler

Abraham, Santhosh and Paul Cox. (2007). “Analysing the determinants of narrative risk information in UK FTSE 100 annual reports”. *The British Accounting Review*, 39, 227-248.

Acar, İbrahim Atilla ve Elif Ayşe Şahin. (2009). “Plan – Bütçe İlişkisi Açısından İç Denetim”. *Maliye Dergisi*, 156, 83-103.

Acar Boyacıoğlu, Melek. (2002). “Operasyonel Risk ve Yönetimi”. *Bankacılar Dergisi*, 51-66.

Adamu, Musa Uba. (2013). “Risk Reporting: A Study of Risk Disclosures in the Annual Reports of Listed Companies in Nigeria”. *Research Journal of Finance and Accounting*, 4 (16), 140-148.

Adelopo, Ismail. (2011). “Voluntary Disclosure Practices Amongst Listed Companies in Nigeria”. *Advances in Accounting, Incorporating Advances in International Accounting*, 27 (2), 338–345.

Akın Acuner, Şebnem. (2003). “Bir Verimlilik Artırma Tekniği Olarak Risk Yönetimi ve Modern Yönetim Teknikleri ile İlişkisi”. *Verimlilik Dergisi*, 12, 37-54.

Akın Acuner, Şebnem. (2005). “Risk Yönetimi Kavramı ve Riske Karşı Geliştirilecek Stratejiler”. *Pazarlama Dünyası Dergisi*, 6, 46-48.

Akın Acuner, Şebnem. (2006). “Etkili Bir Risk Yönetim Sürecinin Aşamaları”. *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*, 47, 64-69.

Alp, Salih ve Adem Karakaş. (2008). “Asimetrik Bilgi Teorileri Karşısında Hayek’in Ekonomik Yaklaşımları: Karşılaştırmalı Bir Analiz”. *Liberal Düşünce Dergisi*, 51-52, 215-230.

- Amran, Azlan, Abdul Manaf Rosli Bin and Bin Che Haat Mohd Hassan. (2009). "Risk Reporting an Exploratory Study on Risk Management Disclosure in Malaysian Annual Reports". *Managerial Auditing Journal*, 24 (1), 39-57.
- Anıl Keskin, Duygu. (2010). "İşletmelerin Sürekliliğini Sağlamada Kritik Öneme Sahip Risk Yönetimi ve Risk Odaklı Denetim Yaklaşımı". *Denetim Dergisi*, 4, 38-46.
- Arslan, İbrahim. (2007). "Basel Kriterleri ve Türk Bankacılık Sektörü'ne Etkileri". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 49-66.
- Ataman Erdönmez, Pelin. (2003). "Türkiye'de 2001 Yılındaki Mali Kriz Sonrasında Kurumsal Sektörde Yeniden Yapılandırma", *Bankacılar Dergisi*, 47, 38-55.
- Barakat, Ahmed and Khaled Hussainey. (2013). "Bank Governance, Regulation, Supervision, and Risk Reporting: Evidence From Operational Risk Disclosures in European Banks". *International Review of Financial Analysis*, <http://dx.doi.org/10.1016/j.irfa.2013.07.002>, 1-20.
- Baroma, Bassam. (2014). "The Association Between the Level of Risk Disclosure and Corporation Characteristics in the Annual Reports of Egyptian Companies". *American Journal of Business, Economics and Management*, 2 (1), 9-16.
- Beasley, Mark S., Branson, Bruce C. and Hancock, Bonnie V. (2008). "Rising Expectations". *Journal of Accountancy*, 205 (4), 44-51.
- Becan, Cihan. (2011). "Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Paydaş Teorisi ve İletişim Yaklaşımı Açısından Değerlendirilmesi: Bankaların Basın Bültenlerine Yönelik Bir İçerik Analizi". *Selçuk İletişim Dergisi*, 16-35.
- Beretta, Sergio and Saverio Bozzolan. (2004). "A Framework for the Analysis of Firm Risk Communication". *The International Journal of Accounting*, 39 (3), 265-288.
- Bozkurt, Cevdet. (2010). "Risk, Kurumsal Risk Yönetimi ve İç Denetim". *Denetim Dergisi*, 4, 17-30.
- Cabedo, J. David and José Miguel Tirado. (2004). "The Disclosure of Risk in Financial Statements". *Accounting Forum*, 28 (3), 181-200.

- Campbell, David and Phorntep Rattanataipop. (2013). "Risk Reporting by UK Banks, 1995-2010: an Exercise in Futility?". http://econ.au.dk/fileadmin/Economics_Business/Research/Seminars/Finance_Accounting_Seminars/2013/ARLS030413DavidCampbell_RiskReporting_by_UK_banks.pdf Alanından (Erişim Tarihi: 09.09.2013).
- Carlson, Shirley, Janice A. Loftus and Malcolm C. Miller. (2003). "The Challenge of Risk Reporting: Regulatory and Corporate Responses". *Australian Accounting Review*, 13 (3), 36-51.
- Cömert Doyrangöl, Nuran. (2002). "İşletme Çevresindeki Olumsuz Gelişmeler Karşısında İç Denetimin Yeri ve Önemi". *Mali Çözüm Dergisi*, 60, 33-42.
- Çakır, Tülin. (2009). "Kurumsal İtibar-Örgütsel Doku İlişkisine Kurumsal Yaklaşım-I: Paydaş Teorisi". *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 37, 49-64.
- Çelik, Orhan. (2002). "Sermaye Piyasalarında Gönüllü Kamuya Açıklama". *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 2 (6), 75-90.
- Derici, Onur, Zekeriya Tüysüz ve Aydın Sarı. (2007). "Kurumsal Risk Yönetimi ve Sayıştay: Uygulaması". *Sayıştay Dergisi*, 65, 151-172.
- Dizdarlar, H. Işın, Okyay Uçan ve Reyhan Can. (2013). "2008 Finansal Krizinin İşletmelerin Sermaye Yapısına Etkisi". *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5 (1), 311-320.
- Deumes, Rogier. (2008). "Corporate Risk Reporting: A Content Analysis of Narrative Risk Disclosures in Prospectuses". *Journal of Business Communication*, 45 (2), 120-157.
- Dobler, Michael. (2005). "How Informative is Risk Reporting?— A Review of Disclosure Models —". *Munich Business Research*, 1-34.
- Dobler, Michael. (2005a). "National and International Developments in Risk Reporting: May the German Accounting Standard 5 Lead the Way Internationally?". *German Law Journal*, 6 (8), 1191 – 1200.
- Dobler, Michael. (2008). "Incentives for Risk Reporting - A Discretionary Disclosure and Cheap Talk Approach". *The International Journal of Accounting*, 43, 184-206.

- Dobler, Michael, Kaouthar Lajili and Daniel Zéghal. (2011). “Attributes of Corporate Risk Disclosure: An International Investigation in the Manufacturing Sector”. *Journal of International Accounting Research*, 10 (2), 1–22.
- Domínguez, Luis Rodríguez and Ligia Carolina Noguera Gámez. (2014). “Corporate Reporting on Risks: Evidence from Spanish Companies”. *Revista de Contabilidad – Spanish Accounting Review*, 17 (2), 116–129.
- Dönmez, Dilek. (2008). “Paydaş Teorisi Çerçevesinde Otel İşletmelerinin Seyehat Acentaları İle İlişkileri ve Otel İşletmelerinin Performansı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bir Araştırma”. *Yönetim Dergisi*, 61, 91-113.
- Elshandidy, Tamer, Ian Fraser and Khaled Hussainey. (2013). “Aggregated, Voluntary, and Mandatory Risk Disclosure Incentives: Evidence from UK FTSE All-Share Companies”. *International Review of Financial Analysis*, 30, 320-333.
- Elshandidy, Tamer, Ian Fraser and Khaled Hussainey. (2014). “What Drives Mandatory and Voluntary Risk Reporting Variations Across Germany, UK and US?”. *The British Accounting Review*, <http://dx.doi.org/10.1016/j.bar.2014.06.001>, 1-19.
- Elzahar, H. and K. Hussainey (2012). “Determinants of Narrative Risk Disclosures in UK Interim Reports”, *Journal of Risk Finance*, 13 (2), 133-147.
- Emhan, Abdurrahim. (2009). “Risk Yönetim Süreci ve Risk Yönetimde Kullanılan Teknikler”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23 (3), 209-220.
- Greco, Giulio. (2012). “The Management’s Reaction to New Mandatory Risk Disclosure A Longitudinal Study on Italian Listed Companies”. *Corporate Communications: An International Journal*, 17 (2), 113-137.
- Güler, Eymen, Esra Burcu Bulgurcu Gürel ve Neslihan Demir. (2012). “Basel III Kriterleri”. *Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi*, 1 (3-4), 16-28.
- Helbok, Günther and Christian Wagner. (2006). “Determinants of Operational Risk Reporting in the Banking Industry”. *Journal of Risk*, 9 (1), 49-74.
- Hill, Paula and Helen Short. (2009). “Risk Disclosures on the Second Tier Markets of the London Stock Exchange”. *Accounting and Finance*, 49 (4), 753–780.

- Hossain, Mohammed. (2008). "The Extent of Disclosure in Annual Reports of Banking Companies: The Case of India". *European Journal of Scientific Research*, 23 (4), 659-680.
- Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW) (1997). "Financial Reporting of Risk: Proposals for a Statement of Business Risk", London.
- Institute of Chartered Accountants in England & Wales (ICAEW) (1999). "No Surprises: The Case for Better Risk Reporting", *Balance Sheet*, (2002), 10 (4), 18-21.
- Kaderli, Yusuf, Süleyman Doğu ve Özlem Arabacı. (2013). "Basel III ve Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun KOBİ'lerin Finansman Sorunu Üzerindeki Muhtemel Etkileri". *Ege Akademik Bakış*, 13 (4), 505-513.
- Kavut, F. Lerzan. (2010). "Kurumsal Yönetim, Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Çevresel Raporlama: İMKB 100 Şirketlerinin Çevresel Açıklamalarının İncelenmesi". *İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 66, 9-43.
- Kır, Hüseyin. (2010). "Stratejik Denetim ve Denetimde Risk Odaklılık". *Denetim Dergisi*, 4, 47-62.
- Kızılboğa, Rüveyda. (2012). "Geleneksel Risk Yönetiminden Kurumsal Risk Yönetimine Geçiş". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (3), 297-316.
- Korosec, Bojana and Robert Horvat. (2005). "Risk Reporting in Corporate Annual Reports". *Economic and Business Review*, 7 (3), 217-237.
- Kothari, S. P., Xu Li and James E. Short. (2009). "The Effect of Disclosures by Management, Analysts, and Business Press on Cost of Capital, Return Volatility, and Analyst Forecasts: A Study Using Content Analysis". *The Accounting Review*, 84 (5), 1639-1670.
- Köse, Yasemin ve Serhan Gürkan. (2014) "Diğer Kapsamlı Gelir İle İşletmenin Piyasa Değeri Arasındaki İlişki: Borsa İstanbul'da İşlem Gören Şirketlerde Bir Araştırma". *Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi*, 1, 21-44.
- Lajili, Kaouthar and Daniel Zeghal. (2005). "A Content Analysis of Risk Management Disclosures in Canadian Annual Reports". *Canadian Journal of Administrative Sciences*, 22 (2), 125-142.

- Lienberg, Andre P. and Hoyt, Robert E. (2003). "The Determinants of Enterprise Risk Management: Evidence From The Appointment of Chief Risk Officers". *Risk Management and Insurance Review*, 6 (1), 37-52.
- Linsley, Philip M. and Philip J. Shrivs. (2000). "Risk Management and Reporting Risk in the UK". *The Journal of Risk*, 3 (1), 115 – 129.
- Linsley, Philip M. (2004). "Disclosing Risk in Annual Reports". *International Journal of Applied Finance for Non-Financial Managers*, 2 (2), 1-7.
- Linsley, Philip M. and Philip J. Shrivs. (2005). "Examining Risk Reporting in UK Public Companies". *Journal of Risk Finance*, 6 (4), 292 – 305.
- Linsley, Philip M. and Philip J. Shrivs. (2006). "Risk Reporting: A Study of Risk Disclosures in the Annual Reports of UK Companies". *The British Accounting Review*, 38, 387-404.
- Linsley, Philip M., Philip J. Shrivs and Mandy Crumpton. (2006). "Risk Disclosure: An Exploratory Study of UK and Canadian Banks". *Journal of Banking Regulation*, 7 (3/4), 268-282.
- Linsley, Philip M. and Michael J. Lawrence. (2007). "Risk Reporting by the Largest UK Companies: Readability and lack of Obfuscation". *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 20 (4), 620-627.
- Lungu, Camelia Iuliana, Chirata Caraiani and Cornelia Dascalu (2009). "Social and Environmental Determinants of Risk and Uncertainties Reporting". *Issues in Social and Environmental Accounting*, 3 (2), 100-116.
- Maffei, Marco, Massimo Aria and Clelia Fiondella (2014). "(Un) useful Risk Disclosure: Explanations from the Italian Banks". *Managerial Auditing Journal*, 29 (7), 621-648.
- Memiş, Mehmet Ü. ve E. Hüseyin Çetenak. (2012). "Kurumsal Yönetimin Kazanç Yönetimi Uygulamaları Üzerine Etkisi: İMKB’de İşlem Gören Şirketler Üzerine Uygulama". *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 205-224.
- Miihkinen, Antti. (2012). "What Drives Quality of Firm Risk Disclosure? The Impact of a National Disclosure Standard and Reporting Incentives under IFRS". *The International Journal of Accounting*, 47, 437–468.

- Miihkinen, Antti. (2013). "The Usefulness of Firm Risk Disclosures under Different Firm Riskiness, Investor-Interest, and Market Conditions: New Evidence from Finland". *Advances in Accounting, Incorporating Advances in International Accounting*, 29, 312-331.
- Mohobbot, Ali Md. (2005). "Corporate Risk Reporting Practices in Annual Reports of Japanese Companies". *Journal of the Japanese Association for International Accounting Studies*, 113-133.
- Mohobbot, Ali Md. and Noriyuki Konishi. (2005). "The UK Guidelines for Company Risk Reporting—An Evaluation". *Economic Review*, 37 (1), 1-18.
- Mokhtar, Ekramy Said and Mellett Howard. (2013). "Competition, Corporate Governance, Ownership Structure and Risk Reporting". *Managerial Auditing Journal*, 28 (9), 838-865.
- Ntim, Collins G., Sarah Lindop and Dennis A. Thomas. (2013). "Corporate Governance and Risk Reporting in South Africa: A Study of Corporate Risk Disclosures in the pre- and post-2007/2008 Global Financial Crisis Periods". *International Review of Financial Analysis*, <http://dx.doi.org/10.1016/j.irfa.2013.07.001>, 1-21.
- Oliveira, Jonas, Lu'cia Lima Rodrigues and Russell Craig. (2011). "Voluntary Risk Reporting to Enhance Institutional and Organizational Legitimacy Evidence from Portuguese Banks". *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 19 (3), 271-288.
- Oliveira, Jonas, Lu'cia Lima Rodrigues and Russell Craig. (2011a), "Risk-Related Disclosures by Non- Finance Companies Portuguese: Practices and Disclosure Characteristics". *Managerial Auditing Journal*, 26 (9), 817-839.
- Oruç, Eda. (2010). "İMKB'de İşlem Gören İşletmelerin Hisse Senedi Getirileri İle Çeşitli Finansal Göstergeleri Arasındaki İlişki". *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1-2, 33-43.
- Özer, Ali ve Nevin Özer. (2014). "Kaynak Temelli Yaklaşım ve Paydaş Yaklaşımı Açısından Entelektüel Sermayenin BİST'teki Çokuluslu İşletmelerin Finansal Performansına Etkisi". *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi*, 8 (2), 119-149.

- Özşahin Koç, Filiz ve Şaban Uzay. (2015). “Risk Raporlaması: Gelişmiş Ülke Uygulamalarından Çıkarılacak Dersler”. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 45, 205-230.
- Özşahin Koç, Filiz ve Azzem Özkan. (2016). “Şeffaflık İlkesinin Gereği Olarak Gönüllü Risk Açıklama: İngiltere Örneği”. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 1, 157-175.
- Probohudono, Agung Nur, Greg Tower and Rusmin Rusmin. (2013). “Risk Disclosure During the Global Financial Crisis”. *Social Responsibility Journal*, 9 (1), 124-136.
- Rajab, B. and M. Handley-Schachler. (2009). “Corporate Risk Disclosure by UK Firms: Trends and Determinants”. *World Review of Entrepreneurship Management and Sustainable Development*, 5 (3), 224–243.
- Ryan, Stephen G. (2012). “Risk Reporting Quality: Implications of Academic Research for Financial Reporting Policy”. *Accounting and Business Research*, 42 (3), 295-324.
- Savvides, Savvas C. and Nicoletta Savvidou. (2012). “Market Risk Disclosures of Banks: A Cross-Country Study”. *International Journal of Organizational Analysis*, 20 (4), 379-405.
- Schrand, Catherine M. and John A. Elliott. (1998). “Risk and Financial Reporting: A Summary of the Discussion at the 1997AAA/FASB Conference”. *Accounting Horizons*, 12 (3), 271–282.
- Solomon, Jill F., Aris Solomon and Simon D. Norton (2000). “A Conceptual Framework for Corporate Risk Disclosure Emerging from the Agenda for Corporate Governance Reform”. *The British Accounting Review*, 32 (4), 447–478.
- Şen, Ali. (2015). “Asimetrik Bilgi-Finansal Kriz İlişkisi”. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-24.
- Şendoğdu, A. Aslan. (2010). “Basel II Kriterlerinin Dünü Bugünü ve Gelecek İçin Bir Üst Sürümüne Olan İhtiyacın Kaçınılmazlığı”. *Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 4-13.
- Topaloğlu, Sıddık. (2013). “Sosyal Güvenlik Suiistimallerinin Tespiti ve Önlenmesi İçin Risk Analizi ve Sürekli Denetim Yöntemleri”. *TİSK Akademi*, 8 (16), 204-219.

- Ulusan, Hikmet ve İbrahim Doğan. (2008). “Muhasebe Politikası Seçimi: Pozitif Muhasebe Teorisi ve Ekonomik Belirleyiciler-Amprik Bir Çalışma”. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 229-254.
- Uyar, Ali, Merve Kılıç ve Nizamettin Bayyurt. (2013). “Association Between Firm Characteristics and Corporate Voluntary Disclosure: Evidence from Turkish Listed Companies”. *Intangible Capital*, 9 (4), 1080-1112.
- Uzkesici, Nuray. (2005). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk: İşletmelerde Paydaş Beklentilerinin Karşılmasında Yeni Fırsatlar ve Tuzaklar”. *Kurgu Dergisi*, 21, 69-84.
- Vardareri, Demet ve Gülten Dursun. (2010). “Asimetrik Bilgi Çerçevesinde 2008 Küresel Krizinin İncelenmesi. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 5 (1), 137-150.
- Yereli, Ayşe N. (2007). “Muhasebe Bilgi Sistemlerinin Risk Yönetimine Yönelik Bir Araştırma”. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 23, 15-31.
- Yıldız, Feyyaz ve Mesut Doğan. (2012). “Genel Müdür’ün Yönetim Kurulu Üyesi Olması Halinin Menkul Kıymet Yatırım Ortaklığı Şirketlerinin Performansına Etkisi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 17(2), 353-366.
- Yıldız, Şule, Gülfen Tuna ve Vedat Ender Tuna. (2016). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kapsamında Çevre Açıklamaları İle Firma Özellikleri Arasındaki İlişki: Kimya, Petrol, Kauçuk ve Plastik Ürünler Sektöründe Bir Uygulama”. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 8 (2), 255-276.
- Woods, Margaret, Kevin Dowd and Chris G. Humphrey. (2004). “Credibility At Risk? The Accounting Profession, Risk Reporting and the Rise of VaR”. *ESRC Economic & Social Research Council*, 1-24.
- Woods, Margaret, Kevin Dowd and Chris G. Humphrey. (2008). “Market Risk Reporting by the World’s Top Banks: Evidence on the Diversity of Reporting Practice and the Implications for International Accounting Harmonisation”. *RC-SAR*, 11 (2), 9-42.
- Zhou, Tingting and Xing Wang. (2013). “Institutional Ownership, Risk Disclosure, and Potential Benefits: From the Perspective of Internal Control and Firm Risk”. *Front. Bus. Res.* 7 (4), 535-560.

Diğer

AIRMIC; ALARM; IRM. (2010). *Kurumsal Risk Yönetimine Yapısal Bakış Açısı ve ISO 31.000 Yükümlülükleri*, http://www.theirm.org/documents/SARM_ERM_000.pdf (Erişim Tarihi: 08.02.2014).

American Institute of Certified Public Accountants, (1987), *Report of the Task Force on Risks and Uncertainties*. AICPA, New York.

American Institute of Certified Public Accountants (1994). *Disclosures of Certain Significant Risks and Uncertainties, Statement of Position 94-6*. Accounting Standards Division.

Altay, Adem. (2008). *İşletmelerde Riske Yönelik Denetim ve Raporlanması*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe Finansman Bilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.

Ariffin, Noraini Mohd. (2005). *Enhancing Transparency and Risk Reporting in Islamic Banks*. School of Management, University of Surrey, PhD Thesis.

Arshad, Roshayani, Siti Aishah Md. Sallah and Rina Fadhilah Ismail. (2012). "Ownership Structure, Management Culture and Risk Reporting Practices in Malaysia". *International Conference on Innovation, Management and Technology Research*, 21-22 May 2012, Mallaca, Malaysia, s. 1-6.

Atiker, Mustafa. (2005). *Basel I ve Basel II*. Konya Ticaret Odası Etüt Araştırma Servisi Bilgi Raporu. Konya.

Australian/New Zealand Standard Risk Management (AS/NZS 4360:2004), Standards Australia and Standards New Zealand, Third edition, 2004, p. 1-38.

Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemleri Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 08.02.2001, Sayı: 24312, Erişim Tarihi: 12.07.2016.

Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 11.07.2014, Sayı: 29057, Erişim Tarihi: 12.07.2016.

Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 28.06.2012, Sayı: 28337, Erişim Tarihi: 12.07.2016.

- Bankalarca Yıllık Faaliyet Raporunun Hazırlanmasına ve Yayınlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 01.11.2006, Sayı: 26333; Değişik Resmi Gazete, Tarih: 23.10.2015, Sayı: 29511, Erişim Tarihi: 12.07.2016.
- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 28.06.2012, Sayı: 28337, Erişim Tarihi: 12.07.2016.
- Berger, Thomas and Werner Gleißner. (2006, November). “Risk Reporting and Risks Reported „A Study on German HDAX-listed Companies 2000 to 2005“”,*5th International Conference on Money, Investment & Risk, 1-3 November 2006*, Nottingham, Risk Management Competence Center Europe, s.1-20.
- Boubala, Helene Gesıka Oumbahouın. (2010). *Risk Management Of SMMEs*. Cape Peninsula University of Technology, Master of Technology: Internal Auditing. Cape Town.
- Can, Reyhan. (2013). *Finansman Hiyerarşisi (Pecking Order) Kuramı ve Borsa İstanbul (BİST) 100 Endeksi Üzerine Bir Uygulama*. Niğde Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde.
- Chandiramani, Gautam. (2009). *Quality Of Risk Reporting*, Erasmus University Rotterdam, School Of Economics, Accounting, Auditing And Control, Master Thesis.
- Çetenak, Emin Hüseyin. (2011). *İşletme Grubu İlişkisinin Firma Performansına Etkisi: İMKB’de Bir Uygulama*, Çukurova Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Adana.
- Don, Jaap-Willem. (2010). *Risk Disclosure Practices of the European Banking Sector*. Erasmus School of Economics, Erasmus University Rotterdam, Accountancy, Auditing and Control, Master Thesis.
- Dölen, Tuğba. (2012). *Muhasebe Meslek Mensuplarının Kurumsal Yönetim Konusundaki Sorumlulukları*, Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

- Ekiz, Çisel. (2006). *Asimetrik Bilgi Teorisinin Bireysel Bankacılık Sektörü Üzerindeki Etkileri*, Muğla Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla.
- Elshandidy, Tamer Mohamed Farahat. (2011). *Risk Reporting Incentives: A Cross-Country Study*. University of Stirling, Accounting and Finance, Doctoral Dissertations.
- FERMA, (2003). *Risk Yönetim Standardı*. <http://www.ferma.eu/app/uploads/2011/11/a-risk-management-standard-turkish-version.pdf> (Erişim Tarihi: 03.06.2014).
- German Accounting Standards Board. (2000). *Risk reporting (GAS-5)*. GASB, Berlin. http://www.drsc.de/docs/drafts/5_eng.html (Erişim Tarihi: 09.09.2013).
- Hall, John. (2007). "Internal Auditing and ERM: Fitting in and Adding Value. www.theiia.org/download.cfm?file=66127 (Erişim Tarihi: 21.12.2013).
- IIA Position Paper: The Role of Internal Auditing in Enterprise-wide Risk Management, Published: The Institute of Internal Auditors, Ocak 2009. IPPF_PP_Role_of_IA_in_ERM_01.09[1].pdf (Erişim Tarihi: 30.12.2013).
- Institute of Chartered Accountants in England and Wales. (1999). *Internal Control Guidance for Directors on the Combined Code*. ICAEW, London.
- İç Denetim Koordinasyon Kurulu, Kamu İç Denetiminde Risk Değerlendirme Rehberi, <http://www.idkk.gov.tr/Sayfalar/Mevzuat/Ucuncul%20Duzey%20Mevzuat/RiskDeğerlendirmeRehberi.aspx> (Erişim Tarihi: 13.05.2014).
- Jiang, Nan. (2008). *Examining Risk Management and Risk Disclosures Practices in UK Public Companies*. University of Nottingham, Master Thesis.
- Kahveci, Caner. (2008). *İç Denetimin Vekalet Teorisindeki Yeri ve Önemi "Bir Bankada Yapılan Araştırma"*. Marmara Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Kahveci, Hülya. (2015). *Tüketicilerin Asimetrik Enformasyon ve Kurumsal İtibar Algısı: Seyehat Acentası Müşterileri Üzerine Bir Araştırma*. Balıkesir Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir.
- Kaya, Bertan. (2015). *2015 Yılında Dikkat Edilmesi Gereken En Önemli 10 Dış Risk*, <http://bertankaya.net/?p=1121> (Erişim Tarihi: 08.05.2015)

- Kongprajya, Chalida. (2010). *The Study Of Corporate Risk Disclosure In The Case Of Thai Listed Companies*. The University Of Nottingham, Master Thesis. Nottingham.
- Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ, Sermaye Piyasası Kurulu, Resmi Gazete, Tarih: 30.12.2011, Sayı: 28158, Erişim Tarihi: 13.07.2016.
- Manab, Norlida Abdul, Mohd Rasid Hussin and Isahak Kassim (2007). “Empirical Study on Theory and Practice of Enterprise-Wide Risk Management (EWRM) on Internal Auditing and Risk Management Functions of Public Listed Companies in Malaysia”. Available at: http://rmi.nccu.edu.tw/apria/docs/Concurrent%20IV/Session%201/14707EWRM_APRIA_2007_New.doc (Erişim Tarihi: 12.12.2013).
- Mazurina, Mohd Ali and Dennis Taylor. (2014). “Content Analysis of Corporate Risk Disclosure in Malaysia”, *4th Annual International Conference on Accounting and Finance*, p. 15-24.
- Meijer, Mark, M. G. H., (2011). *Risk Disclosures in Annual Reports of Dutch Listed Companies During the Years 2005-2008*. University of Twente, Finance & Accounting, Master Thesis. Netherlands.
- Miihkinen, Antti. (2013a). *Essays on Corporate Risk and Transition Disclosures in the IFRS Era*, Aalto University, Doctoral Dissertations.
- Mokhtar, Ekramy Said. (2010). *Investigating Risk Reporting Practices In Egypt*. Cardiff Business School, Cardiff University, Doctoral Dissertations.
- Muzahem, Abdulla. (2011). *An Empirical Analysis on the Practice and Determinants of Risk Disclosure in an Emerging Capital Market: The Case of United Arab Emirates*. University of Portsmouth, Portsmouth Business School, Department of Accounting and Finance, Doctoral Dissertations.
- Nielsen, Dennis Bøttern. (2010). *Risk Management Reporting and Value Creation in Danish Companies*. Copenhagen Business School, Finance and Accounting, Master Thesis.

- Non, A.J. “Are We Ready for Enterprise Wide Risk Management?”1-37.
<http://www.picpa.com.ph/getmedia/114f621e-84bc-45ff-b43a-961532bb55eb/erm.aspx> (Erişim Tarihi: 12.12.2013).
- Oorschot, L. Van. (2009). *Risk Reporting: An Analysis Of The German Banking Industry*. Erasmus University Rotterdam, Accounting, Auditing and Control, Master Thesis.
- PriceWaterHouseCoopers. (2008). A Practical Guide to Risk Assessment.
http://www.pwc.com/en_US/us/issues/enterprise-risk-management/assets/risk_assessment_guide.pdf (Erişim Tarihi: 15.12.2013).
- Rajab, Bassam. (2009). *Corporate Risk Disclosure Its determinants and Its Impact on the Company's Cost of Equity Capital*. Edinburgh Napier University, School of Accounting, Economics & Statistics, The Business School, Doctoral Dissertations.
- Rattanataipop, Phorntep. (2013). *Risk Disclosures in the Annual Reports of UK Banks, 1995 – 2010*. Newcastle University Business School, Doctoral Dissertations.
- Saka, Tamer. (2006). “Küresel Sermayeyi Beklerken Değişen Yönetim Faktörleri ve Kurumsal Yönetim”, *15. Kalite Kongresi-Düşünce Kalitesi ve Küresel Yönetim, KALDER (Türkiye Kalite Derneği)*, 22 Kasım 2006, İstanbul, s. 1-32.
- Sayman, Yahya. (2012). *Sahiplik Yapısının Firma Performansı ve Sermaye Yapısı Üzerine Etkileri: İMKB’de İşlem Gören Üretim Şirketlerinde Bir Uygulama*. Ankara Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği, , Resmi Gazete, Tarih: 09.04.2008, Sayı: 26842, Erişim Tarihi: 12.07.2016.
- Siayor, Anne Deladem. (2010). *Risk Management and Internal Control Systems in the Financial Sector of the Norwegian Economy: A Case Study of DnB NOR ASA*, University of Tromsø, Master Thesis.
- Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 21.06.2008, Sayı: 26913, Erişim Tarihi: 12.07.2016.

Sigorta ve Reasürans Şirketleri İle Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, Tarih: 14.07.2007, Sayı: 26582, Erişim Tarihi: 12.07.2016.

Terzi, Cihan. (2010). Review of Enterprise Risk Management in the United Nations System, http://www.unjiu.org/data/reports/2010/en2010_4.pdf (Erişim Tarihi: 05.01.2014).

Türkiye İç Denetim Enstitüsü (TİDE). *The Institute Of Internal Auditors (IIA); Uluslararası İç Denetim Standartları Mesleki Uygulama Çerçevesi, Red Book (Kırmızı Kitap)*. LebibYalkın Yayınları.

Türkiye İç Denetim Enstitüsü (TİDE). *Yeni Türk Ticaret Kanunu ve İç Denetime İlişkin Düzenlemeler Hakkında Görüş-Öneriler*, Temmuz, 2012, İstanbul.

Türkiye Denetim Standartları-Riskin Erken Saptanması Sistemi ve Komitesi Hakkında Denetçi Raporuna İlişkin Esaslara Yönelik İlke Kararı, http://www.kgk.gov.tr/contents/files/Pdf/Riskin_Erken_Saptanmasina_Yonelik_Ilke_Karari.pdf, Erişim Tarihi: 22.08.2016

Uzay, Şaban. (2015). “Bağımsız Denetimde İç Kontrol Eksikliklerinin Saptanması ve Bunların Yönetime Bildirilmesi (BDS 265)”. (*Muhasebe ve Denetim Standartları Çalıştayı, MUFAD & Yalova Üniversitesi Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, 25 Nisan 2015, Yalova*), s. 1-54.

Yoğunlaşma Riskinin Yönetimine İlişkin Rehber, Resmi Gazete, Tarih: 31.03.2016, Sayı: 6827, Erişim Tarihi: 15.08.2016.

6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu, T.C. Resmi Gazete, Tarih: 14.02.2011, Sayı: 27846. http://www.volkswagenag.com/content/gb2006/content/en/Management_Report/Risk_Report.html Erişim Tarihi: 25.05.2012.

EKLER

EK. 1. RİSK RAPORLAMASI: LİTERATÜR ÖZETİ

Bankalarla İlgili Yapılan Çalışmalar					
Yazar/Yazarlar	Çalışmanın Amacı	Ülke	Örnekleme /Dönem	Yöntem	Sonuçlar
Ariffin (2005)	İslami bankaların faaliyet raporlarındaki risk raporlama yeterliliğini değerlendirmek.		14 ülkede bulunan 28 adet İslami banka	Anket	İslami bankaların geleneksel bankalarla aynı risklere maruz kaldığı tespit edilmiştir. Risklerin önem derecesinin geleneksel bankalardaki gibi olduğu belirlenmiştir. İslami bankaların faaliyet raporlarında özellikle nitel risk bilgilerini raporlamada yetersiz oldukları, geleneksel bankalar tarafından kabul edilen en iyi uygulamaların gerisinde kaldıkları tespit edilmiştir. İslami bankaların risk profilini izleyen denetçilerin İslami bankalardan finansal raporlama standartlarının gerektirdiğinden daha fazla risk bilgilerini istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.
Helbok ve Wagner (2005)	Banka özellikleri ve operasyonel risk açıklaması arasındaki ilişkiyi incelemek.	Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika	59 adet banka; 1998-2001	İçerik Analizi Tanımlayıcı İstatistik Logit Modeli.	Operasyonel risk raporlamada artış olmuştur. Operasyonel risk raporlama ile bankanın öz kaynak oranı ve karlılığı arasında negatif ilişki vardır. Yani daha az sermayeli ve daha az karlı bankaların operasyonel riskleri daha fazla açıklama eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir.
Linsley, Shrives ve Crumpton (2006)	Risk açıklamalarının hacmi ve ilgili değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek.	İngiltere ve Kanada	9 adet İngiltere, 9 adet Kanada bankasının faaliyet raporu; 2002	İçerik Analizi	Risk açıklamaları ve bankanın karlılığı arasında bir ilişki bulunmadığı, Bankanın risk seviyesi ve açıklama seviyesi arasında bir ilişki bulunmadığı, Risk açıklama seviyesi ve banka büyüklüğü arasında pozitif ilişki olduğu, Risk açıklama seviyesi ve risk tanımlamalarının sayısı arasında pozitif ilişki olduğu, İngiltere ve Kanada bankalarının risk açıklama seviyeleri arasında istatistiksel bir fark olmadığı tespit edilmiştir.
Hossain (2008)	Banka özellikleri ve açıklama seviyesi arasındaki ilişkiyi incelemek.	Hindistan	38 adet banka; 2002-2003	Regresyon Analizi	Büyükülüğün, karlılığın, yönetim kurulunun ve piyasa disiplinin risk açıklaması ile ilişkili olduğu ancak yaş, iş ve varlıklarla ilişkili olmadığı tespit edilmiştir.
Woods, Dowd ve Humphery (2008)	Risk açıklama uygulamalarını incelemek.		Dünyanın en iyi 25 bankası; 2000-2006	Veri Analizi	Bankalarda Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartlarından Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UFRS) geçiş olduğu tespit edilmiştir. Gönüllü raporlamanın kapsamında artış olduğu belirlenmiştir.
Oorschot (2009)	Bankalardaki risk açıklamalarını incelemeyi ve açıklamalardaki olası farklılıkları analiz etmek.	Almanya	32 adet bankanın faaliyet raporu; 2005-2008	İçerik Analizi	Miktar-kalite açıklamaları arasında negatif ilişki olduğu, açıklama-banka büyüklüğü arasında pozitif ilişki olduğu, açıklama-karlılık arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir.
Don (2010)	Bankalardaki risk açıklama uygulamalarını incelemek.	Avrupa	40 adet bankanın faaliyet raporu; 2007	İçerik Analizi	Bankaların faaliyet raporlarında önceki yıllara göre daha fazla risk açıklaması yaptıkları tespit edilmiştir.
Linsley (2011)	Sekiz bankanın faaliyet raporlarındaki risk açıklamalarını incelemek.	İngiltere	8 adet bankanın faaliyet raporu; 2002-2008		Örnek bankalarda risk açıklamanın yıllar itibarıyla kriz dönemine kadar tutarlı olduğu tespit edilmiştir. 2008 yılı faaliyet raporlarında ise krizden etkilenen bankalarda farklı risk açıklamalarının olduğu belirlenmiştir.
Oliveira, Rodrigues ve Craig (2011)	Bankaların faaliyet raporlarındaki gönüllü risk açıklamayı etkileyen faktörleri incelemek.	Portekiz	111 adet bankanın faaliyet raporu; 2006	İçerik Analizi	Gönüllü risk raporlamada kanuna uygunluğu artırmak için iki sebep olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeplerden birincisi piyasa disiplininde etkinliği sağlamak için hissedarı izlemek; ikincisi ise hissedarlarda şirket itibarı algısını yönetmektir.
Savvides ve Savvidou (2012)	Farklı büyüklük ve ülkedeki 30 adet bankanın piyasa riski açıklama uygulamalarını incelemek.		10 ülkede bulunan 30 adet banka	İçerik Analizi Regresyon ve Korelasyon Analizi	Farklı ülkelerdeki bankaların risk açıklama uygulamalarında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Anglo-Sakson ülkelerindeki (İngiltere ve ABD) bankaların risk raporlama uygulamalarında diğerlerine göre daha etkin olduğu belirlenmiştir. Regresyon ve korelasyon analizi sonuçlarına göre banka büyüklüğü ve risk raporlama seviyesi arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Barakat ve Hussainey (2013)	Risk raporlama kalitesi üzerinde banka yönetimi, yönetmelik ve denetimin etkisini incelemek.		20 ülkede bulunan 85 adet Avrupa bankasının faaliyet raporu ve risk raporu; 2008, 2009, 2010	Açıklama İndeksi	Operasyonel risk açıklama kalitesinin geliştirilmesinde denetçinin katkısının bankanın sahiplik yapısına bağlı olduğu belirlenmiştir.
Campbelle ve Rattanataipop (2013); Rattanataipop (2013)	İngiltere merkezli altı büyük bankanın risk raporlama uygulamalarını incelemek.	İngiltere	6 adet bankanın faaliyet raporu; 1995-2010	İçerik Analizi	Risk türlerinin hacminde 16 yıl boyunca artış olduğu tespit edilmiştir. Tüm yıllarda ve tüm bankalarda (hacim olarak) en çok açıklanan riskin kredi riski olduğu tespit edilmiştir.
Maffei; Aria; Fiondella vd. (2014)	Zorunlu risk türlerini açıklamanın nasıl olduğunun ve risk açıklamanın daha az kullanışlı görünmesinin nedenlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamak.	İtalya	66 adet İtalyan bankası; 2011	İçerik Analizi	İtalyan bankalarının İtalyan bankası talimatlarına uyum gösterdiği fakat sunulan bilginin özelliklerini seçmede takdir yetkisine sahip oldukları tespit edilmiştir. Her bir raporda açıklanan risk kategorileri farklı olmasına rağmen açıklamanın tek düze olduğu ve bankaların bilgileri yoğun bir şekilde finansal tablo dipnotlarında sunma eğilimi gösterdikleri belirlenmiştir.
Banka Dışı Şirketlerle (Halka Açık) İlgili Yapılan Çalışmalar					
Yazar/Yazarlar	Çalışmanın Amacı	Ülke	Örneklem /Dönem	Yöntem	Sonuçlar
Solomon; Solomon; Norton vd. (2000)	Yatırımcıların yatırım kararlarına ilişkin risk açıklamalarına karşı tutumlarını belirlemek.	İngiltere	95 adet kurumsal yatırımcı; 1999	Anket	Artan risk açıklamalarının yatırım kararına yardımcı olduğu tespit edilmiştir. Risk açıklamanın, kurumsal yönetim içinde önemli bir yere sahip olduğu belirlenmiştir.
Beretta ve Bozzolan (2004)	Şirket büyüklüğü ve risk açıklama miktarı ile faaliyette bulunulan sektör ve risk açıklama miktarı arasındaki ilişkiyi incelemek.	İtalya	85 adet şirketin faaliyet raporu; 2001	İçerik Analizi Regresyon Analizi	Şirket büyüklüğü ve risk açıklama miktarı arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Faaliyette bulunulan sektör ile risk açıklama miktarı arasında ilişki olmadığı belirlenmiştir.
Korosec ve Horvat (2005)	Sloven şirketlerin faaliyet raporlarında risk raporlama ve yönetimi için ihtiyaçları ve talepleri belirlemek, muhasebenin raporlamadaki rolünü vurgulamak ve raporların bileşenlerini tespit etmek.	Slovenya	36 adet şirketin faaliyet raporu; 2003		Faaliyet raporlarının Slovenya Muhasebe Standartlarında belirtildiği gibi risk raporlama ile ilgili kurumsallaşmış gereksinimlerine uygun olduğu tespit edilmiştir. Risklerin gelişim stratejileri kapsamında açıklandığı sonucuna varılmıştır.
Lajili ve Zeghal (2005)	Risk raporlama ve şirkete özgü özellikler arasındaki ilişkiyi incelemek.	Kanada	300 adet şirketin faaliyet raporu; 1999	İçerik Analizi	Zorunlu ve gönüllü risk raporlama ile şirket büyüklüğü, karlılık, beta ya da kaldıraç arasında hiçbir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.
Linsley ve Shrivess (2005)	Şirketlerin faaliyet raporlarında açıklanan risk bilgilerini incelemek.	İngiltere	İngiltere FTSE 100'de işlem gören 79 adet şirketin faaliyet raporu; 2001	Cümle Tabanlı Yaklaşım	Risk açıklama seviyesini etkileyen başlıca faktörün şirket büyüklüğü olduğu, şirket risk seviyesi olmadığı tespit edilmiştir.

Mohobbot (2005)	Tokyo Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören 90 adet Japon şirketinin faaliyet raporlarında yer alan risk açıklamalarını incelemek.	Japonya	90 adet Japon şirketinin faaliyet raporu; 2003	İçerik Analizi Açıklama İndeksi Regresyon	Japon şirketlerin risk bilgilerini her hangi bir yasal düzenleme olmaksızın gönüllü bir şekilde açıkladıkları tespit edilmiştir. Şirket büyüklüğü ile risk açıklama seviyesi arasında pozitif ilişki olduğu belirlenmiştir. Zira büyük şirketlerin küçük şirketlere göre daha fazla risk açıkladıkları görülmüştür. Kârlılık ve sahiplik yapısı ile risk açıklama arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.
Berger ve Gleißner (2006)	Alman Muhasebe Standardı kapsamında şirketlerin faaliyet raporlarındaki risk açıklamalarını analiz etmek.	Almanya	HDAX'da işlem gören şirketlerin faaliyet raporu; 2000-2005	İçerik Analizi	Risk açıklama kalitesinde artış olduğu tespit edilmiştir.
Linsley ve Shrivess (2006)	Risk açıklamaları ve şirket büyüklüğü, risk açıklamaları ve şirket risk seviyesi arasındaki ilişkiyi test etmek ve açıklamaların cümle özelliklerini incelemek.	İngiltere	İngiltere FTSE 100'de işlem gören 79 adet şirketin faaliyet raporu; 2000	İçerik Analizi	Risk açıklamaları ve şirket büyüklüğü arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Nitel risk açıklamalarının nicel risk açıklamalarından daha fazla olduğu belirlenmiştir.
Abraham ve Cox (2007)	Risk açıklamalarını incelemek.	İngiltere	İngiltere FTSE 100'de işlem gören 71 adet şirketin faaliyet raporu; 2002	İçerik Analizi	Hem yönetici hem de bağımsız yönetim kurulu için risk raporlamanın önemli olduğu tespit edilmiştir. ABD borsasında işlem gören İngiltere şirketlerinin faaliyet raporlarında ABD borsasında işlem görmeyen İngiltere şirketlerine göre daha fazla risk bilgilerini açıkladıkları belirlenmiştir.
Linsley ve Lawrence (2007)	İngiltere şirketlerinin faaliyet raporlarında yer alan risk açıklamalarını incelemek.	İngiltere	İngiltere FTSE 100'de işlem gören 25 adet şirketin faaliyet raporu; 2001	İçerik Analizi	Risk açıklamalarının anlaşılma seviyesinin zor olduğu belirlenmiştir. Yöneticilerin zarar oluşturabilecek risk bilgilerini kasıtlı olarak engelledikleri tespit edilmiştir.
Deumes (2008)	Şirketlerin potansiyel yatırımcılara risklerle ilgili bilgileri rapor edip etmediklerini incelemek.	Hollanda	90 adet şirketin izahnamelerinin risk faktörü bölümleri; 1990	İçerik Analizi	Risk ölçüsü ile şirketlerin gelecekteki hisse senedi fiyatlarının dalgalanmasında, gelecekteki hisse senedi fiyatlarının duyarlılığında ve piyasa genelindeki dalgalanmalarda ciddi düşüşler olduğu tespit edilmiştir.
Jiang (2008)	Analiz dönemi boyunca şirketlerin risk yönetimi ve risk açıklama uygulamalarındaki değişikliklerin nasıl olduğunu tespit etmek.	İngiltere	İngiltere'de Londra Borsası'nda işlem gören üç farklı sektörde faaliyette bulunan 15 adet şirketin faaliyet raporu; 2003-2007	İçerik Analizi	Beş yıl içerisinde şirketlerin risk yönetimi ve risk açıklama uygulamalarının önemli ölçüde geliştirildiği belirlenmiştir. Çok az şirkette risk yönetim sistemini denetleyecek risk komitesi ve risk yönetimi birim başkanı (Chief Risk Officer-CRO) atandığı tespit edilmiştir. Şirketlerin raporlarındaki risk açıklamalarının yetersiz olduğu ve geliştirilmesi gerektiği önerilmiştir.
Amran, Bin ve Hassan (2009)	Risk açıklamalarına karşı örnek şirketlerin özelliklerini ampirik olarak test etmek.	Malezya	Malezya borsasında işlem gören 100 adet şirketin faaliyet raporu; 2005	İçerik Analizi	Şirket büyüklüğü, sektör ve risk açıklamaları arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kaldıraç, ürün çeşitlendirme ve coğrafi değişiklik ile risk açıklama arasında önemli bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir.
Chandiramani (2009)	Finansal krizin risk açıklamanın kalitesi üzerindeki etkisini 2006, 2007 ve 2008 yılları için incelemek.	Hollanda	AEX ve AMX- indeksinde işlem gören Hollanda borsasına kayıtlı şirketler; 2006-2008	Regresyon Analizi	Finansal riskin risk açıklamanın kalitesi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Hill ve Short (2009)	Halka açılan şirketlerin izahnamelerindeki risk açıklamalarını incelemek.	İngiltere	420 adet halka açılan şirketin izahnameleri; 1991-2003	İçerik Analizi Regresyon Analizi	Halka arz edilen şirketlerde ileriye yönelik bilgi açıklamalarının büyük oranda olduğu tespit edilmiştir.
Rajab ve Schachler (2009); Rajab (2009)	İngiltere'deki şirketlerin risk açıklama uygulamalarını incelemek.	İngiltere	FTSE 100'de işlem gören 52 adet şirketin faaliyet raporu; 1998, 2001 ve 2004	İçerik Analizi	Sektör ve risk açıklama seviyesi arasında önemli ölçüde ilişki olduğu fakat şirket büyüklüğü ve kaldıraç ile risk açıklama seviyesi arasında ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Risk açıklama seviyesi ile öz sermaye maliyeti arasında ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.
Kongprajya (2010)	Tayland şirketlerindeki mevcut risk raporlama standartlarının ve uygulamalarının anlaşılmasını sağlamak.	Tayland	Tayland borsasında işlem gören 30 adet şirketin faaliyet raporu	İçerik Analizi	Şirket büyüklüğü ve şirket risk seviyesinin risk açıklamalarının miktarını pozitif bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir.
Mokhtar (2010)	Zorunlu ve gönüllü risk raporlamasının kapsamını belirlemek, şirketlerin faaliyet raporlarındaki risk raporlama uygulamalarındaki değişimi açıklayan şirket özelliklerini, kurumsal yönetimi ve sahiplik yapısını araştırmak ve risk raporlama sunumunu engelleyebilecek faktörleri belirlemek.	Mısır	106 adet işlem gören şirketin faaliyet raporu; 2006-2007	İçerik Analizi Açıklama İndeksi	Zorunlu risk raporlama gerekliliklerine uyumun düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir. Geçmişte ve gelecekte riskle ilgili bilginin raporlanmasındaki eğilimin gönüllü risk raporlamada düşük seviyede olduğu sonucuna varılmıştır. Bazı muhasebe uygulama problemleri (etkin meslek ve uygulama mekanizmalarının eksikliği gibi), muhasebe eğitimi problemleri (yetersiz yerel muhasebe ders kitapları, defter tutma odaklı muhasebe eğitimi ve mesleği arasındaki işbirliği eksikliği gibi) ve Mısır kültüründe şirket faaliyet raporlarındaki risk raporlama sunumunu engelleyecek temel faktörler belirlenmiştir.
Adelopo (2011)	52 adet Nijerya borsasında işlem gören şirketin gönüllü risk açıklama uygulamalarını incelemek.	Nijerya	Nijerya borsasında işlem gören 52 adet şirket; 2006	Açıklama İndeksi	Gönüllü açıklama ve şirket büyüklüğü arasında anlamlı pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Şirket performansı ve gönüllü açıklama arasında da anlamlı pozitif ilişki olduğu belirlenmiştir. Blok hisse sahiplik oranı ve şirket açıklamaları ile ilgili yönetsel pay sahipliği yüzdesi arasında negatif ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.
Dobler, Lajili ve Zéghal (2011)	ABD, Kanada, İngiltere ve Alman şirketlerinin şirket risk seviyesi ile risk açıklama miktarı ve davranışı arasındaki ilişkiyi incelemek.	ABD, Kanada, İngiltere ve Almanya	160 adet faaliyet raporu; 2005	İçerik Analizi	Finansal risk kategorileri ve ileriye yönelik açıklamaya yoğunlaşan yönetim raporlarının en yaygın risk açıklama modeli olduğu tespit edilmiştir. Risk açıklama konusunda nicelik olarak, ABD şirketlerini Alman şirketlerinin takip ettiği belirlenmiştir. Kuzey Amerika'da risk açıklama miktarı ve şirket riskleri arasında pozitif ilişki olduğu, Almanya'da ise risk açıklama ve kaldıraç arasında negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir.
Meijer (2011)	2005-2008 mali döneminde Hollanda'da işlem gören şirketlerin faaliyet raporlarında açıklanan risk bilgilerinin türünü ve niteliğini incelemek.	Hollanda	Hollanda'da işlem gören şirketlerin faaliyet raporları; 2005-2008	İçerik Analizi Açıklama İndeksi	Kalite ve zaman arasında pozitif ilişki olduğu yani Hollanda'da işlem gören şirketlerin faaliyet raporlarında 2005-2006 ve 2007-2008 dönemlerinde risk açıklamanın kalitesinin önemli ölçüde arttığı tespit edilmiştir. Yıllar itibarıyla risk raporlamada ve açıklanan risk türlerinde artış olduğu belirlenmiştir. Zira 2005-2006 faaliyet raporuna göre 2007-2008 faaliyet raporunda daha fazla risk türleri açıklanmıştır.
Muzahem (2011)	Birleşik Arap Emirliklerindeki risk açıklama uygulamalarını inceleyerek mevcut açıklama literatüründeki eksiklikleri belirlemek.	Birleşik Arap Emirlikleri	Birleşik Arap Emirlikleri borsasında işlem gören 48 adet şirketin faaliyet raporu; 2007-2009	Görüşme Yöntemi İçerik Analizi Regresyon Analizi	Birleşik Arap Emirlikleri borsasında işlem gören şirketlerin risk açıklama seviyelerinde önemli farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. UFRS risk açıklama gerekliliklerinin risk açıklama düzeyinde özellikle finansal riskler üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Risk açıklama ile işletme performansı, likidite, risk seviyesi ve faaliyette bulunulan sektör arasında karmaşık bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Risk açıklama ile denetim komitesi, iç kontrol sistemi ve risk yönetim sisteminin pozitif ilişkide olduğu tespit edilmiştir. Sahiplik yapısının da risk açıklama üzerinde önemli etkisi olduğu belirlenmiştir.

Oliveira, Rodrigues ve Craig (2011a)	Portekiz'de faaliyette bulunan 81 adet şirketin 2005 yılı faaliyet raporlarındaki riske ilişkin açıklamalarını incelemek.	Portekiz	81 adet şirketin faaliyet raporu; 2005	İçerik Analizi	2005 yılında UMS/UFRS ve Avrupa Birliği Direktifinin uygulanmasının riske ilişkin açıklamaların miktarını ve kalitesini olumlu etkilemediği tespit edilmiştir. Açıklamaların genel, nitel ve geriye dönük türde olduğu belirlenmiştir. Borsada işlem gören şirketlerde bağımsız yöneticilerin bulunmasının riske ilişkin açıklamaların seviyesini artırdığı sonucuna varılmıştır.
Arshad, Sallah ve Ismail (2012)	Şirketlerin risk raporlaması uygulamalarının sahiplik yapısı ve yönetim kültürü üzerindeki etkisini incelemek.	Malezya	Malezya borsasında işlem gören 242 adet şirketin faaliyet raporu; 2008 ve 2010	İçerik Analizi	Sahiplik yapısı ve yönetim kültürünün faaliyet raporlarında açıklanan risk bilgilerinin kalitesinin ve şeffaflığının gelişmesine katkıda bulunduğu tespit edilmiştir. Risk açıklamanın kalitesi ve miktarı ile sahiplik yapısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.
Greco (2012)	Şirketlerin risk raporlama ile ilgili yeni düzenleme gereksinimlerini incelemek.	İtalya	İtalyan borsasında işlem gören 146 adet şirketin faaliyet raporu; 2003-2008	İçerik Analizi	Risk açıklamanın zorunlu olmasına rağmen yöneticilerin takdir yetkisini kendi çıkarları için kullandıkları; dış kullanıcılar için gereken bilgileri sakladıkları ve açıklama politikalarını değiştirmedikleri tespit edilmiştir.
Miihkinen (2012)	Ulusal açıklama standardının UFRS kapsamında şirketlerin genel risk değerlendirmelerinin kalitesi üzerindeki etkisini incelemek.	Finlandiya;	Fin Borsalarında işlem gören 99 adet şirketin faaliyet raporu; 2005-2006.	Tanımlayıcı İstatistik	Standardın sunumuyla ulusal düzenleyici kuruluşlarda risk açıklamanın kalitesinde yükselme olduğu belirlenmiştir. Standardın etkisinin daha az karlı şirketler üzerinde daha belirgin olduğu sonucuna varılmıştır. Büyük şirketler ve SPK düzenlemeleri kapsamında raporlama yapan şirketlerin daha kantitatif risk bilgilerini açıkladıkları ve kalite iyileştirmelerinin sonraki yıllarda sürekli arttığı tespit edilmiştir.
Elzahar ve Hussainey (2012)	Şirketlerin ara raporlarında açıklanan risk bilgilerinin belirleyicilerini inceleyerek mevcut literatüre katkıda bulunmak.	İngiltere	72 adet şirketin faaliyet dönemi içerisinde hazırlanan ara raporlarının açıklama bölümleri;	İçerik Analizi Regresyon Analizi	Büyük şirketlerde faaliyet dönemi içerisinde hazırlanan ara raporların açıklama bölümlerinde daha fazla risk açıkladıkları tespit edilmiştir. Şirkete özgü diğer özellikler (likidite, özkaynak, karlılık, çapraz listeleme) ve risk açıklamalarını kapsayan kurumsal yönetim mekanizmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.
Adamu (2013)	Risk açıklaması ile kaldıraç arasındaki ilişkiyi incelemek.	Nijerya	Nijerya Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören 12 adet şirketin faaliyet raporu; 2010	Regresyon Analizi	Risk açıklama ile kaldıraç arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Nijerya'da şirket büyüklüğünün risk açıklamayı etkilemediği sonucuna varılmıştır.
Elshandidy, Fraser ve Hussainey (2013)	Şirketlerin faaliyet raporlarındaki gönüllü ve zorunlu risk açıklamalarının risk seviyesi üzerindeki etkisini incelemek.	İngiltere	İngiltere'de borsada işlem gören şirketlerin faaliyet raporları; 2005-2009		Büyük ölçekli, temettü verimi ve yönetim kurulu bağımsızlığı yüksek olan ve etkin denetim ortamı olan şirketlerde gönüllü risk açıklama uygulamalarının diğer şirketlere göre daha yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir.
Miihkinen (2013)	Şirketlerin zorunlu risk açıklamalarının kalitesinin Fin borsalarındaki bilgi asimetrisi ile ilgili olup olmadığını incelemek. Risk açıklamalarının faydasının şirketin riskli olup olmaması, faiz oranı ve piyasa koşulları gibi faktörlere bağlı olup olmadığı incelemek.	Finlandiya	Fin borsasında işlem gören 300'den fazla şirketin faaliyet raporu; 2006-2009		Risk açıklama kalitesinin bilgi asimetrisi üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Şirketler tarafından sağlanan risk açıklamalarının küçük şirketler, ileri teknoloji şirketleri ve analiz kapsamındaki şirketler için daha yararlı olduğu belirlenmiştir. Yatırımcılar için risk açıklamanın yararlı olmasının şirketin riskli olup olmaması, faiz oranı ve piyasa koşullarına bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Miihkinen (2013a)	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'na geçiş döneminde Fin borsalarında işlem gören şirketler tarafından yapılan risk açıklamalarını incelemek.	Finlandiya	Fin borsalarında işlem gören şirketler	Standart Ortalama Test Regresyon Analizi	Bilgi asimetrisi ile risk açıklama kalitesi arasında negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yatırımcılar için risk açıklamanın yararlı olmasının şirketin riskli olup olmaması, faiz oranı ve piyasa koşullarına bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır
Probohudono, Tower ve Rusmin (2013)	Güney Doğu Asya Ülkelerinde Küresel Mali Kriz döneminde borsada işlem gören 15 adet imalat şirketinin faaliyet raporlarındaki gönüllü risk açıklama uygulamalarını incelemek.	Endonezya, Malezya, Singapur ve Avustralya	Borsada işlem gören 15 adet imalat şirketinin faaliyet raporu; 2007-2009	Açıklama İndeksi	Ülke, şirket büyüklüğü ve yönetim kurulu bağımsızlığı ile gönüllü risk açıklama arasında pozitif ilişki olduğu, kaldıraç ile gönüllü risk açıklama arasında negatif ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.
Uyar, Kılıç ve Bayyurt (2013)	Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören Türk imalat şirketlerinin gönüllü bilgi açıklama seviyesini etkileyen faktörleri incelemek.	Türkiye	131 adet imalat şirketinin faaliyet raporu; 2010	İçerik Analizi Regresyon Analizi	Gönüllü bilgi açıklama seviyesi ve şirket büyüklüğü, denetim şirketinin büyüklüğü, yönetim kurulunda bağımsız yöneticilerin oranı, kurumsal/ tüzel sahiplik ve kurumsal yönetim gibi değişkenler arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Gönüllü açıklama ile kaldıraç arasında negatif ilişki olduğu belirlenmiştir.
Zhou ve Wang (2013)	Çin borsasında işlem gören imalat şirketlerinin risk raporlama uygulamalarını incelemiştir.	Çin	Çin borsasında işlem gören imalat şirketleri; 2008-2010	Regresyon Analizi	Kurumsal pay sahipliği yüksek olan şirketlerin daha fazla risk bilgilerini açıkladıkları belirlenmiştir. Risk açıklamanın iç kontrol sisteminin kalitesi üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Etkin bir risk açıklamanın gelecekte karşılaşılabilecek sistemik riskleri azaltabileceği sonucuna varılmıştır.
Baroma (2014)	Mısırlı şirketlerin faaliyet raporlarındaki risk açıklama seviyesi ile Mısır'daki belirli şirketlerin özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek.	Mısır	Mısır Borsası'nda işlem gören 49 adet şirketin faaliyet raporu; 2008-2010	Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	Her üç yılda şirket büyüklüğü ve risk açıklama seviyesi arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Her üç yılın faaliyet raporlarında sektör ve risk açıklama seviyesi arasında önemsiz düzeyde ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Her üç yılın faaliyet raporlarında açıklanan risk bilgilerinin seviyesi ile kaldıraç arasında önemsiz düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir.
Dominguez ve Gámez (2014)	En büyük İspanyol şirketleri tarafından açıklanan temel riskleri incelemek ve bu açıklamanın altında yatan faktörleri özellikle kurumsal yönetimle ilgili olanları analiz etmek.	İspanya	Madrid Borsası'nda işlem gören İspanyol şirketlerinin faaliyet raporları ve yönetim raporları; 2007, 2008, 2009	İçerik Analizi Açıklama İndeksi	İspanyol şirketlerin açıklamalarının finansal risklerin temel özellikleri üzerinde odaklandığı belirlenmiştir. Risklerin gönüllü açıklandığı tespit edilmiştir. Yönetim kurulunun mevcut yönetmelik gereği riskler hakkında daha detaylı bilgi verilmesini iyileştirmeye yönelik çalışmaları olsa da, gönüllü açıklama konusunda raporlama politikalarında muhafazakar bir eğilim gösterdikleri belirlenmiştir.
Elshandidy Fraser ve Hussainey (2014)	Zorunlu ve gönüllü risk raporlamasının hem şirket hem de ülke özelliklerini hangi ölçüde etkilediğini incelemek.	Almanya, İngiltere ve ABD	1000 Almanya, 1410 İngiltere ve 1270 ABD şirketinin faaliyet raporu; 2005-2010	Otomatik İçerik Analizi	Üç ülkede şirketler arasında zorunlu ve gönüllü risk raporlamada önemli farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Zira Alman şirketlerinde İngiltere ve ABD şirketlerine göre zorunlu risk açıklamanın daha yüksek seviyede olduğu görülmüştür. Zorunlu risk raporlama ve gönüllü risk raporlama değişkenlerinin sistematik risk, hukuki sistem ve kültürel değerlerden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Zorunlu risk raporlama ve gönüllü risk raporlama değişkenleri üzerinde ülke ve şirket özelliklerinin açıklayıcı güce sahip olduğu da tespit edilmiştir.
Mazurina ve Taylor (2014)	Faaliyet raporlarında açıklanan risk bilgilerinin türlerini incelemek.	Malezya	Malezya borsasında işlem gören 200 adet şirketin faaliyet raporu; 2009	İçerik Analizi	Finansal ve operasyonel risk açıklamalarının faaliyet raporlarında açıklanan risk türleri içerisinde en yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Özşahin Koç ve Uzay (2015)	Gelişmiş ülkelerdeki risk raporlamasına yönelik hukuki düzenlemeleri ve uygulamaları inceleyerek Türkiye'deki mevcut durumla karşılaştırmak.	Türkiye			ABD, İngiltere ve Almanya ile birlikte yurtdışındaki birçok ülke de risk raporlama ile ilgili hem hukuki düzenlemelerin hem de akademik çalışmaların bulunduğu, Türkiye'de ise doğrudan risk raporlama hususunda bir yasal düzenlemenin mevcut olmadığı, fakat dolaylı bazı düzenlemelerin olduğu görülmektedir. Risk raporlama üzerine Türkçe literatür incelendiğinde bu konuda yapılmış akademik çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir.
Özşahin Koç ve Özkan (2016)	Şeffaflık ilkesinin gereği olarak risk açıklamasını kavramsal olarak inceleyerek gönüllü risk açıklamayı benimseyen İngiltere'deki yasal düzenlemeleri ele almak.	İngiltere			İngiltere'de risk açıklama uygulamalarının standartlar ve ilgili rehberler sunularak sürekli iyileştirildiği ve işletmelerin risk açıklamalarında sürekli gelişme olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Türkiye'de doğrudan risk açıklama ve raporlamaya ilişkin yasal düzenlemenin bulunmadığı belirlenmiştir.

Kaynak: (Dobler, 2008: 191; Oorschot, 2009: 77-78-79; Don, 2010: 47-48; Özşahin Koç ve Uzay, 2015, 217-218 çalışmalarından yararlanılarak yeniden düzenlenmiştir)

EK. 2. RİSK RAPORLAMAYA İLİŞKİN ÖRNEK (ZİRAAT BANKASI-2015) *

FİNANSAL BİLGİLER VE RİSK YÖNETİMİ

DENETİM KOMİTESİNİN İÇ DENETİM, İÇ KONTROL VE UYUM İLE RİSK YÖNETİMİ SİSTEMLERİNİN İŞLEYİŞİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ

RİSK YÖNETİMİ SİSTEMİNİN İŞLEYİŞİ

Bankamızın risk yönetimi faaliyetleri, Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik ve diğer ilgili düzenlemeler ile BDDK İyi Uygulama Rehberlerine göre Banka bütününde risk kültürünün yerleştirilmesi, sistem ve insan kaynağının sürekli olarak iyileştirilmesi suretiyle, risk yönetimi fonksiyonunun en iyi uygulamalara yaklaştırılması hedeflenerek yürütülmektedir. Risk yönetimi faaliyetleri; kredi riski, piyasa riski, operasyonel risk ve bilanço riskleri (bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski ve likidite riski) temel başlıklarını kapsamakta olup, her bir risk türünün ilişkili olduğu faaliyet koluna dâhil olan birimlerin katkıları ile eşgüdüm halinde yürütülmesinin sağlanmasına özen gösterilmektedir.

Kredi riski yönetimi faaliyetleri çerçevesinde, Basel III ile uyumlu yöntemler kullanılarak kredi riskinin tanımlanması, ölçümü, izlenmesi ve raporlanmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu bağlamda, 01.07.2012 tarihi itibarıyla yasal olarak başlamış olan kredi riskine esas tutar hesaplaması solo bazda aylık ve konsolide bazda 3 aylık olarak BDDK'ya raporlanmaya devam edilmektedir.

Bankamızda ileri ölçüm yöntemleriyle bağlantılı olarak kredi değerliliğinin ölçülmesi kapsamında, farklı kredi portföylerine yönelik olarak kullanılan derecelendirme modellerinin sonuçları üzerinde çalışmalar yürütülmektedir. Söz konusu derecelendirme modellerinin istatistiksel yöntemlerle doğruluğunun ve performansının ölçümüne yönelik validasyon çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, Yönetim Kurulu onaylı kredi riski limitleri takip edilmekte, kredilerin takibe dönüşüm oranlarına ilişkin senaryo analizi ve stres testi yapılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Piyasa riski yönetimi faaliyetleri kapsamında; riskin ölçülmesi, analizi, raporlanması ve izlenmesi faaliyetleri yürütülmekte, yapılan analizler stres testi ile desteklenmektedir. Risk ölçümleri sermaye yeterlilik rasyosuna dâhil olacak yasal hesaplamaların yanı sıra içsel olarak raporlanan riske maruz değer ölçüm yöntemleri vasıtasıyla da gerçekleştirilmektedir. Riske maruz değer sonuçları geriye yönelik test analizleri yoluyla valide edilmektedir. Piyasa riskine esas tutarlar, Yönetim Kurulu onaylı limitler vasıtasıyla periyodik olarak takip edilmekte ve takip edilen yasal ve içsel limitlerimiz Bankamız Üst Düzey Yönetimi ile paylaşılmaktadır.

Operasyonel risk yönetimi faaliyetleri kapsamında, operasyonel risklerin tanımlanması, sınıflandırılması, ölçülmesi ve analiz edilmesi faaliyetleri yürütülmekte, Yönetim Kurulu onaylı operasyonel risk limitleri periyodik olarak takip edilmektedir. Finart ortamındaki operasyonel risk kayıp veri tabanı ile gerçekleşen operasyonel risk olaylarının takibi sağlanmaktadır. Bilgi teknolojilerinden kaynaklanan riskler ve alınan aksiyonlar, ilgili birimlerle koordineli bir şekilde takip edilmektedir. Destek hizmeti alınan kuruluşlar için BDDK'nın yürürlükteki düzenlemeleri çerçevesinde risklilik değerlendirmeleri yapılmaktadır.

Bilanço riskleri yönetimi faaliyetleri kapsamında; likidite riski ve bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski ölçme, analiz, limitleme, raporlama ve izleme faaliyetleri yürütülmekte, yapılan analizler stres testi ile desteklenmektedir. Ayrıca, Yönetim Kurulu onaylı likidite ve bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı risk limitleri periyodik olarak takip edilmektedir. Takip edilen yasal ve içsel limitlerimiz ile likidite ve faiz gap analiz sonuçları Apko toplantılarında sunulmak üzere ilgili birimlerle paylaşılmaktadır. Basel III düzenlemelerine paralel olarak BDDK tarafından yayımlanan yönetmeliğe istinaden hesaplanmaya başlanan Likidite Karşılama Oranı Rasyosu 2015 yıl başından itibaren yasal olarak raporlanmaya başlanmıştır.

Banka içi periyodik raporlara konu edilen stres testi analizlerinin yanı sıra yıl sonları itibarıyla BDDK'ya gönderilmek üzere Stres Testi ve İSEDES Raporları hazırlanmakta ve BDDK'nın verdiği

* <http://www.ziraat.com.tr/tr/Bankamiz/YatirimciIliskileri/Documents/FaaliyetRaporu/FaaliyetRaporu.pdf> (Erişim Tarihi: 08.08.2016).

senaryo sepleri haricinde baz-olumsuz-aşırı olumsuz senaryolarda önümüzdeki 3 yıl için sermaye yeterlilik düzeyimiz analiz edilmektedir.

Risk yönetimi faaliyetleri kapsamında yürütülen analizlerin sonuçları ve risk göstergeleri altı aylık periyotlarda Yönetim Kurulu'na ve Komitemize; aylık, haftalık ve günlük periyotlarda icracı birimlere ve iç sistem birimlerine raporlanmaktadır.

Tüm risk türlerine yönelik yürütülen faaliyetlerin, uluslararası alanda kabul gören gelişmiş risk yönetim tekniklerine dayalı olarak sürdürülmesine ve bu faaliyetlerin Banka'nın stratejik karar alma süreçlerinin ayrılmaz bir parçası olarak yürütülmesine yeni faaliyet döneminde de devam edilecektir.

RİSK TÜRLERİ İTİBARIYLA UYGULANAN RİSK YÖNETİM POLİTİKALARINA İLİŞKİN BİLGİLER

Bankamızda risk yönetimi faaliyetleri, Bankamız genelinde risk kültürünün yerleştirilmesi, sistem ve insan kaynağının sürekli olarak iyileştirilmesi suretiyle risk yönetimi fonksiyonunun en iyi uygulamalara yaklaştırılması temel yaklaşımı altında sürdürülmektedir.

Risk yönetimi faaliyetleri; kredi riski, piyasa riski, operasyonel risk ve bilanço riskleri temel başlıklarını kapsamaktadır. Söz konusu risklerin yönetimine ilişkin politika ve uygulama usulleri her bir risk türü bazında Yönetim Kurulu tarafından onaylanan yönetmelikler uyarınca gerçekleştirilmekte, yürütülen faaliyetlerin, risk türlerinin ilişkili olduğu faaliyet koluna dâhil olan tüm birimlerin katkıları ile eşgüdüm halinde yürütülmesine özen gösterilmektedir.

Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik kapsamında Bankamızda İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci oluşturulmuştur. Sürecin amacı, maruz kalınan/kalınabilecek riskleri karşılamak için gerekli olan sermayenin tespit edilmesini ve sermaye gereksiniminin/düzeyinin stratejik amaçlar paralelinde değerlendirilmesini sağlayacak bir sistemin kurulması ve idame ettirilmesidir. BDDK'nın uygulama esasları doğrultusunda yapılan analizler, riskler bazında stres testleri/senaryo analizleri ile de desteklenmektedir. Bu kapsamda yıl sonları itibarıyla Stres Testi ve İSEDES Raporları ilgili diğer Birimlerimizin de katkılarıyla hazırlanmakta ve Yönetim Kurulu'muzun onayının ardından BDDK'ya iletilmektedir.

Bankamızda risk yönetimi faaliyetleri içerisinde Basel III düzenlemeleri ile uyumlu olacak şekilde kaldıraç rasyosu hesaplamaları da yapılmakta ve sonuçlar BDDK ve TCMB'ye raporlanmaktadır.

Basel III likidite uygulamaları kapsamında ise BDDK tarafından yayınlanan "Bankaların Likidite Karşılama Oranı Hesaplamasına İlişkin Yönetmelik" kapsamında Likidite Karşılama Oranı Raporu hazırlanarak BDDK'ya iletmeye başlanmıştır.

Kredi Riski

Kredi riski; borçlunun yapılan sözleşme gereklerine uymayarak yükümlülüğünü kısmen veya tamamen zamanında yerine getirememesinden dolayı maruz kalınabilecek kayıp olasılığını ifade etmektedir.

Kredi riski yönetimi; Banka'nın maruz kaldığı kredi risklerinin ortaya konması, söz konusu risklerin tanımlanması, ölçümü, izlenmesi, kontrolü ve raporlanmasına ilişkin faaliyetleri içermektedir.

Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik çerçevesinde kredi riskinin ölçümü, Standart Yaklaşım yöntemi kullanılarak yapılmakta ve sonuçlar yasal raporlara konu edilmektedir. Bu kapsamda kredi riskine esas tutar, solo ve konsolide bazda aylık olarak BDDK'ya raporlanmaktadır.

Kredi riski yönetimi faaliyetleri kapsamında; ilgili Birimlerce geliştirilen kredi derecelendirme modellerine ilişkin olarak; istatistiksel yöntemlerle doğruluğun ve performansın ölçümüne yönelik validasyon çalışmaları yürütülmektedir. Ocak 2014 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren İçsel Derecelendirme Bildirim Genelgesine uygun olarak İçsel Derecelendirme Bildirimleri TBB Risk Merkezine aylık olarak raporlanmaktadır. Kredi riskine esas tutar hesaplamalarının ileri ölçüm yöntemleri ile de yapılabilmesini teminen çeşitli projeler planlanmaktadır.

Yönetim Kurulu onaylı müşteri segmentleri bazında kredi riski limit ve sinyal değerleri ve portföy bazında bankacılık hesaplarından kaynaklanan karşı taraf kredi riski ve alım satım hesaplarından kaynaklanan karşı taraf kredi riski limit ve sinyal değerleri tespit edilmiş olup, aylık periyotta takip edilmektedir. Bankanın segment ve portföy bazında taşıyabileceği risk ağırlıklı varlıkları, söz konusu limitlerle sınırlandırılmıştır.

Piyasa Riski

Piyasa riski; bankanın alım-satım faaliyetlerine konu ve gerçeğe uygun değerle değerlendirilen hesap ve pozisyonlarında takip edilen asıl ve türev finansal araçlar ile bilanço içi ve dışı kıymetli maden, emtia ve döviz pozisyonlarından kaynaklanabilecek genel piyasa riski, spesifik risk, kur riski, emtia riski, takas riski, alım satım hesaplarındaki karşı taraf kredi riski ve opsiyonlardan kaynaklanan piyasa riski nedeniyle maruz kalabileceği zarar ihtimalini ifade etmektedir.

Bankamızın karşılaşılabileceği piyasa risklerinin ortaya konulabilmesi amacıyla, risk ölçümü ve izleme faaliyetleri gerçekleştirilmekte ve sonuçları Banka'nın stratejik karar alma sürecinde dikkate alınmaktadır.

Piyasa riski kontrolünde, Bankamızın alım satım stratejisi paralelinde belirlenen piyasa riskine esas portföyün bugünkü değerini etkileyen piyasa gelişmeleri günlük olarak takip edilmekte, piyasalardaki aşağı ve yukarı yönlü olağan ve olağan dışı hareketlerin portföy üzerindeki etkileri analiz edilmektedir. Bankamızın günlük faaliyetleri yürütülürken, finansal gücünün piyasalardaki dalgalanma artışından önemli ölçüde etkilenmesini önlemek amacıyla, erken uyarı süreci kapsamında sinyal değerleri takip edilmekte ve risk seviyeleri, limitlerle sınırlandırılmaktadır.

Piyasa riskine esas tutar, yasal sermaye yeterlilik rasyosuna dâhil edilmek üzere Standart Metot yöntemiyle hesaplanmakta ve raporlanmaktadır. Ayrıca, piyasa riskinin ölçümü bağımsız bir danışmanlık firması tarafından uluslararası en iyi uygulamalar çerçevesinde değerlendirilmiş ve uygunluğu onaylanmış olan "Riske Maruz Değer" bazlı içsel model ile de günlük olarak yapılmaktadır. Ayrıca kullanılan modellerin etkinliğini ölçmek amacıyla geriye yönelik test analizleri gerçekleştirilmektedir.

Operasyonel Risk

Operasyonel risk, yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığını ifade etmektedir. Banka çalışanları, operasyonel riske ilişkin olarak Banka mevzuatında yer alan esas ve usulleri dikkate alarak, karşılaşılabilecek operasyonel risklere duyarlı bir şekilde, zarar olasılığını azaltacak çalışma ortamının tesis edilmesi politikalarını göz önünde bulunduran bir sorumluluk anlayışı içinde görevlerini yerine getirmektedir.

Bankamız genelinde gerçekleşen operasyonel riskler, Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı vasıtasıyla izlenmektedir. Operasyonel risk için yasal sermaye gereksinimi Temel Gösterge Yaklaşımı yöntemi ile hesaplanmakta ve bunun sonucunda gerekli sermaye miktarı bulunmaktadır.

Bankamızda, bütünlük risk ana çatısının tesis edilmesi amacıyla çalışmalar yürütülmekte, Bilgi Teknolojileri kapsamında gerçekleşen riskler ve alınan aksiyonlar, BT veri tabanı vasıtasıyla takip edilmektedir.

İş Sürekliliği Planı kapsamında, faaliyetlerde meydana gelebilecek kesintilerin yaratabileceği muhtemel riskler ile bunların potansiyel etkilerinin değerlendirildiği "İş Etki Analizi" çalışmaları yapılmaktadır.

Destek hizmeti kuruluşlarından sağlanan hizmetlerin sürekliliğini teminen, hizmet alımlarından kaynaklanabilecek riskler, BDDK tarafından yayımlanan "Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik" kapsamında değerlendirilmektedir.

Bilanço Riskleri

Bilanço riskleri kapsamında Banka'nın varlık, yükümlülük ve bilanço dışı hesaplarından kaynaklanan risklerinin etkin bir şekilde yönetilmesi hedeflenmektedir. Bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski ve likidite riski bu çerçevede ele alınmaktadır. Likidite Riski, fonlamaya ilişkin likidite riski ile piyasaya ilişkin likidite riskinden oluşmaktadır. Fonlamaya ilişkin likidite riski, Bankanın öngörülebilir ya da öngörülemeyen tüm nakit akışı gereksinimini, günlük operasyonları ya da finansal yapıyı

etkilemeksizin gereğince karşılayamaması sonucu bankanın zarar etme olasılığını ifade eder. Piyasaya ilişkin likidite riski, piyasalarda derinliğin olmaması veya aşırı dalgalanma nedeniyle bankanın herhangi bir pozisyonunu, piyasa fiyatlarından kapatamaması veya dengeleyememesi sonucu maruz kalabileceği zarar olasılığını ifade eder. Faiz oranı riski ise faiz oranlarında meydana gelen değişimlerin, faiz hassasiyeti olan varlıklarda, yükümlülüklerde ve ayrıca bilanço dışı işlemlerde ortaya çıkarabileceği değer kayıpları olarak tanımlanmaktadır.

Bilanço riskleri yönetimi kapsamında, Bankamızın karşılaşılabileceği likidite ve bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı risklerinin ortaya konulabilmesi amacıyla, risk ölçümü ve izleme faaliyetleri gerçekleştirilmekte ve sonuçları Bankamızın stratejik karar alma sürecinde dikkate alınmaktadır.

Ayrıca, Likidite ve Bankacılık Hesaplarından Kaynaklanan Faiz Oranı risklerine ilişkin yasal rasyoların takibi yapılmaktadır. Bunlara ilaveten likidite riski kontrolünde; kaynak ve kullanımlar arasındaki vade uyumsuzlukları, varlık ve yükümlülüklerin kontrata dayalı vadeleri yanında davranışsal vadeleri, Banka'nın normal günlük faaliyetlerini sürdürmesine elverecek nakit ve nakit benzeri birincil derece likit rezerv düzeyi, beklenmedik likidite ihtiyaçlarının giderilmesinde kullanılacak Merkez Bankası likidite kolaylıkları, düşük fiyat riskiyle nakde dönüştürme potansiyeline sahip ikincil derece rezervlerin ve organize piyasalardan borçlanma imkânlarının takibi yapılmakta, senaryo ve duyarlılık analizi çalışmaları yürütülmektedir.

Bankacılık Hesaplarından Kaynaklanan Faiz Oranı riski kontrolünde; sabit ve değişken faizli kaynak ve kullanımlar arasındaki oran ve vade uyumsuzlukları, varlık ve yükümlülüklerin kontrata dayalı vadeleri yanında davranışsal vadeleri, muhtemel aşağı ve yukarı yönlü, olağan ve olağan dışı faiz oranı değişikliklerinin, faiz marjı ile varlık ve yükümlülüklerin cari değeri üzerindeki etkileri analiz ve takip edilmekte, tesis edilen Türk Lirası ve yabancı para faiz marjları yakından izlenmektedir.

Günlük faaliyetlerimiz yürütülürken finansal gücümüzün; piyasalardaki dalgalanma artışından ve nakit giriş ve çıkışlarında yaşanabilecek uyumsuzluklardan önemli ölçüde etkilenmesini önlemek amacıyla erken uyarı süreci kapsamında sinyal değerleri takip edilmekte ve risk seviyeleri limitlerle sınırlandırılmaktadır. Risk limitleri; likidite durumu, hedeflenen getiri düzeyi ve risk iştahı gözetilerek Yönetim Kurulu tarafından belirlenmektedir.

31 ARALIK 2015 TARİHİ İTİBARIYLA KONSOLİDE OLMAYAN FİNANSAL TABLOLARA İLİŞKİN AÇIKLAMA VE DİPNOTLAR

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MALİ BÜNYEYE İLİŞKİN BİLGİLER

I. KONSOLİDE SERMAYE YETERLİLİĞİ STANDART ORANINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

1. Grup'un konsolide sermaye yeterliliği standart oranı, bu oranın ilgili mevzuatta belirlenen orandan düşük olması halinde bunun nedenleri ve öngörülen çözüm stratejileri:

Grup'un "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik" esaslarına göre hesaplanan konsolide sermaye yeterliliği standart oranı %14,56 olarak gerçekleşmiştir (31 Aralık 2014: %17,47).

2. Konsolide Sermaye yeterliliği standart oranının tespitinde kullanılan risk ölçüm yöntemleri:

Konsolide Sermaye yeterliliği standart oranı, 6 Eylül 2014 tarih ve 29111 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik" ve "Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ" esaslarına göre hesaplanmaktadır.

Kredi riskine ilişkin karşı taraflar/işlemler "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik" Ek 1'de belirtilen risk sınıfları bazında ayrıştırılarak ilgili risk sınıfı için belirtilen hususlar çerçevesinde risk ağırlığı atanmakta, "Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ" esasları doğrultusunda risk azaltımına tabi tutularak, ilgili risk ağırlıkları ile çarpılmak suretiyle kredi risk ağırlıklı tutar hesaplanmaktadır.

Gayri nakdi krediler ve taahhütler, "Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" doğrultusunda ayrılan özel karşılıkları düşüldükten sonra "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik" 5. maddesinde belirtilen krediye dönüştürme oranları ile kredi risk ağırlıklı tutar hesaplamalarına dâhil edilmektedir. Tükenme ve değer kaybı ile

karşı karşıya olan varlıklar, ilgili amortismanlar ve karşılıklar düşüldükten sonra kalan net tutarlar üzerinden hesaplama yapılmaktadır.

Özkaynak hesaplamasında sermayeden indirilen değer olarak dikkate alınan tutarlar ile alım satım hesapları kredi risk ağırlıklı varlık hesaplamalarına dâhil edilmemektedir.

Karşı taraf kredi riskine ilişkin hesaplamalar, repo ve türev işlemler için yapılmaktadır. Söz konusu işlemler “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” ile “Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ” Ek’lerinde belirtilmiş olan oranların uygulanmış haliyle hesaplamalara katılmaktadır. Kredi riskine esas tutar hesaplamalarına bankacılık hesaplarında yer alan repo ve türev işlemleri dâhil edilmektedir.

Karşı taraf kredi riskine ilişkin hesaplamalar bankacılık hesapları için basit finansal teminat yöntemiyle, alım-satım hesapları için ise kapsamlı finansal teminat yöntemiyle yapılmaktadır. Alım satım hesapları için hesaplanan karşı taraf kredi riski tutarı piyasa riskine esas tutar hesaplamalarına dâhil edilmektedir.

Sermaye yeterliliği standart oranına ilişkin bilgiler:

Cari Dönem	Risk Ağırlıkları										
	Konsolide										
	%0	%10	%20	%50 Gayrimenkul İpotekli	%50	%75	%100	%150	%200	%250	%1250
Kredi Riskine Esas Tutar-31 Aralık 2015	76.475.984	-	32.836.640	-	27.569.776	88.583.269	118.702.297	2.705.355	6.272.798	261.941	-
Risk Sınıfları:											
Merkezi Yönetimlerden veya Merkez Bankalarından Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	67.401.476	-	-	-	14.263.747	-	321.681	-	-	-	-
Bölgesel Yönetimlerden veya Yerel Yönetimlerden Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	-	-	458.547	-	70	-	1.741	-	-	-	-
İdari Birimlerden ve Ticari Olmayan Girişimlerden Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	-	-	-	-	-	-	544.010	-	-	-	-
Çok Taraflı Kalkınma Bankalarından Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uluslararası Teşkilatlardan Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bankalar ve Aracı Kurumlardan Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	6.301	-	30.880.165	-	12.072.743	-	1.033.545	-	-	-	-
Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Kurumsal Alacaklar	619.881	-	1.497.925	-	1.233.214	-	108.827.693	-	-	-	-
Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Perakende Alacaklar	-	-	-	-	2	70.675.495	685.494	-	-	-	-
Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Gayrimenkul İpoteğiyle Teminatlandırılmış Alacaklar	-	-	-	-	-	17.907.774	217.785	-	-	-	-
Tahsili Gecikmiş Alacaklar	-	-	-	-	-	-	569.931	-	-	-	-
Kurulca Riski Yüksek Olarak Belirlenen Alacaklar	-	-	-	-	-	-	-	2.705.355	6.272.798	261.941	-
İpotek Teminatlı Menkul Kıymetler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Menkul Kıymetleştirme Pozisyonları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bankalar ve Aracı Kurumlardan Olan Kısa Vadeli Alacaklar ile Kısa Vadeli Kurumsal Alacaklar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kolektif Yatırım Kuruluşu Niteliğindeki Yatırımlar	-	-	-	-	-	-	105.792	-	-	-	-
Diğer Alacaklar	8.448.320	-	3	-	-	-	6.394.625	-	-	-	-

Sermaye yeterliliği standart oranına ilişkin özet bilgi:

	Konsolide	Konsolide	Ana Ortaklık Banka	Ana Ortaklık Banka
	Cari Dönem	Önceki Dönem	Cari Dönem	Önceki Dönem
<i>Kredi Riski İçin Gerekli Sermaye Yükümlülüğü (Kredi Riskine Esas Tutar*0,08) (KRSY)</i>	16.514.750	12.080.749	15.937.165	11.641.473
<i>Piyasa Riski İçin Gerekli Sermaye Yükümlülüğü (PRSY)</i>	1.409.451	1.130.622	1.332.250	1.087.412
<i>Operasyonel Risk İçin Gerekli Sermaye Yükümlülüğü (ORSY)</i>	1.444.182	1.276.599	1.301.706	1.098.374
<i>Özkaynak</i>	35.243.638	31.643.693	34.995.187	31.484.041
<i>Özkaynak/((KRSY+PRSY+ORSY)*12,5)*100</i>	14,56	17,47	15,08	18,22
<i>Ana Sermaye/((KRSY+PRSY+ORSY)*12,5)*100</i>	13,43	16,43	14,00	17,18
<i>Çekirdek Sermaye/((KRSY+PRSY+ORSY)*12,5)*100</i>	13,48	16,49	14,06	17,23

II. KONSOLİDE KREDİ RİSKİNE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

Kredi riski borçlu kişi ya da kuruluşun, yapılan sözleşme gereklerine uymayarak yükümlülüğünü herhangi bir nedenle kısmen veya tamamen zamanında yerine getirememesinden veya kredi değerliliğindeki azalmadan dolayı Banka'nın maruz kalabileceği zarar olasılığını ifade eder.

Kredi müşterilerinin limitleri, yasal mevzuata uygun olarak Şubeler, Bölge Yöneticilikleri, Grup Başkanlıkları, Bölüm Başkanlıkları, Genel Müdür Yardımcılığı, Genel Müdür, Kredi Komitesi ve Yönetim Kurulu'na ait kredilendirme yetki limitleri çerçevesinde, kredi müşterilerinin mali olan ve olmayan verileri, kredi ihtiyaçları, sektörel ve coğrafi özellikler gibi pek çok faktör bir arada değerlendirilerek tahsis edilmektedir.

Krediler portföyüne ilişkin tespit edilen global limitler, Yönetim Kurulu'nun onayı ile belirlenmekte ve gerektiğinde revize edilmektedir. Tespit edilen limitler, ilgili Genel Müdürlük birimleri tarafından mevcut portföy yapısı, müşteri ve kredi potansiyeli ile bölgesel ve sektörel özellikler, çalışan personelin yetkinliği gibi hususlar gözetilerek Bölge Yöneticilikleri bazında dağıtılmaktadır.

Kurumsal/Girişimci kredi portföyünde risk yoğunlaşmasını önlemek amacıyla; grup şirketleri, özel ve kamu şirketleri ve farklı borçlu grupları bazında limitler belirlenmekte ve izlenmektedir. Benzer bir şekilde tarımsal kredi portföyüne yönelik limitlerin belirlenmesinde bölgelerin yapısı göz önünde bulundurulmaktadır. Banka'nın kullanılan bireysel kredilerde kredi yetki limitleri tür ve teminat ayırımında belirlenmekte olup, bu limitler genel olarak ekonomik konjonktür ve Bölge Yöneticilikleri/Şubelerin talepleri doğrultusunda güncellenebilmektedir.

Bütçe hedefleri doğrultusunda TL/YP Nakdi/Gayrinakdi Kurumsal/Girişimci kredi plasmanları sektörel ve bölgesel bazda tahsis edilmekte ve izlenmektedir.

Şubelerce kullanılan kredilerin limitleri, konuları, teminat durumu, vadeleri, izlendikleri hesaplar, borç bakiyeleri ile müşteri sayılarına göre belirli periyotlarda değerlendirilmekte, müşteri bazında ve bölgesel bazda izlenmektedir.

Kurumsal/Girişimci kredilerde kredinin tahsisi sonrasında şirketler izlenmeye devam edilmekte, kredili şirketlerin mali yapıları ve piyasa ilişkilerinde meydana gelen değişiklikler takip edilmektedir. Kredi limitleri bir yıl süreyle geçerli olmak üzere tespit edilip onaylanmakta, müşterinin durumunda (mali yapısında, piyasasında, teminat v.b) olumsuz bir değişiklik olmaması koşuluyla yenileme yapılmaktadır.

Banka, kredilendirmede asli unsuru müşterinin kredibilitesi olarak değerlendirmekte ve kredi borçlularının kredi değerlilikleri kredi başvurusu ve limit tahsis/yenilenmesi esnasında tespit edilmektedir. Başvuru sırasında alınacak belgeler mevzuatta açıkça yer almakta olup, söz konusu belgelerin mevzuata uygun olarak temin edilip edilmediği denetim birimleri tarafından kontrol edilmektedir. Banka, teminatı da riskin asgariye indirilmesi ve tasfiyesi bakımından önemli görmektedir. Güvenilir ve sağlam teminatlar alınması temeline dayanan kredi politikaları ve süreçleri neticesinde, Banka'nın kredi riskini önemli ölçüde azalttığı düşünülmektedir.

Banka, Kurumsal/Girişimci kredi müşterisinin kredi değerliliğinin analizi adına yapılan içsel derecelendirme işlemlerini kredi tahsisinde bir karar destek sistemi olarak Ocak 2011 tarihinden itibaren uygulamaya almıştır.

Banka, mevzuatında tanımlanmamış ve uygulamaya alınmamış kredilendirme işlemlerini yapmamaktadır.

Banka, "Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik"te öngörüldüğü şekilde karşılık ayırmaktadır.

Yurt dışında ve yurt içinde yerleşik bankalar lehine limit tesisleri, müşterilerin ve birimlerin ihtiyaçları dikkate alınarak, bankaların ve buldukları ülkelerin mali ve ekonomik durumları ile derecelendirmeleri doğrultusunda yapılmaktadır. Bankaların ve/veya buldukları ülkelerin ekonomik, mali ya da finansal açıdan riskli görülmesi durumunda tesis edilmiş olan limitler vade, miktar veya işlem cinsi ile sınırlandırılabilme ya da kullandırmalar durdurulabilmektedir.

Yurt dışında yürütülen kredi işlemlerinin farklı ülkelerdeki mali kurumlar ile yapılması ve bilançodaki payının küçük olması göz önüne alınarak, Banka'nın bu faaliyetler nedeniyle oldukça düşük kredi riski taşıdığı düşünülmektedir.

Banka'nın yurtiçi/yurtdışı mali kurum ve ülke riskleri genellikle uluslararası derecelendirme şirketleri tarafından derecelendirilen ülke-kurumlara ilişkin riskleri içermektedir. Hazine işlemleri belirlenmiş olan yetki ve limitler çerçevesinde gerçekleştirilmekte, söz konusu yetki ve limitlere ilişkin izleme faaliyetleri yerine getirilmektedir. Fon Yönetimi kapsamındaki müşteri işlemleri, müşteriler için belirlenen genel kredi limitleri dâhilinde gerçekleştirilmektedir.

Banka'da aktif-pasif dengesi ile yasal sınırlar göz önünde tutularak Yönetim Kurulu'nca belirlenmiş olan yetki ve limitler çerçevesinde vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile diğer türev ürün işlemleri yapılmaktadır. Söz konusu işlemlerde, bilanço içindeki payı dikkate alındığında, oldukça düşük düzeyde kredi riski taşınmaktadır.

Nakit riski karşılık yönetmeliği uyarınca donuk alacak olarak sınıflandırılan müşterilere ait gayri nakdi riskler de aynı yönetmelik uyarınca özel karşılığa tabi tutulmakta, ilgili riskler tazmin edilerek nakit alacak haline dönüştüklerinde daha önce donuk alacak olarak sınıflandırılan nakit kredi ile aynı risk grubunda takip edilmekte ve özel karşılık ayrılmaya devam edilmektedir.

Yenilenen ve itfa planına bağlanan krediler de yine söz konusu yönetmelikte belirlenen hususlara uygun olarak ve yönetmelikte öngörülen hesaplarda tutulmakta, ayrıca Banka tarafından kredi risk politikaları çerçevesinde izlenmektedir. Bu kapsamda ilgili müşterilerin finansal durumu ve ticari faaliyetleri analiz edilmekte ve yenilenen plana göre anapara ve faiz ödemelerinin yapılıp yapılmadığı takip edilmekte ve gerekli önlemler alınmaktadır.

Banka'nın ilk büyük 100 ve 200 nakdi kredi müşterisinden olan alacağının toplam nakdi krediler portföyü içindeki payı sırasıyla %24 ve %29'dur (2014: %22 ve %27).

Banka'nın ilk büyük 100 ve 200 gayrinakdi kredi müşterisinden olan alacağının toplam gayrinakdi krediler portföyü içindeki payı sırasıyla %57 ve %68'dir (2014: %61 ve %73).

Banka'nın ilk büyük 100 ve 200 kredi müşterisinden olan nakdi ve gayrinakdi alacak tutarının toplam nakdi ve gayrinakdi krediler toplamı içindeki payı sırasıyla %32 ve %38'dir (2014: %27 ve %33).

Bankaca üstlenilen kredi riski için ayrılan genel karşılık tutarı 2.844.184 TL'dir (2014: 2.311.581TL).

Risk Sınıfları

<i>Cari dönem</i>	<i>Merkezi Yönetimlerden veya Merkez Bankalarından Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar</i>	<i>Bölgesel Yönetimlerden veya Yerel Yönetimlerden Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar</i>	<i>İdari Birimlerden ve Ticari Olmayan Girişimlerden Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar</i>	<i>Çok Taraflı Kalkınma Bankalarından Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar</i>	<i>Uluslararası Teşkilatlardan Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar</i>	<i>Bankalar ve Aracı Kurumlardan Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar</i>	<i>Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Kurumsal Alacaklar</i>	<i>Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Perakende Alacaklar</i>	<i>Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Gayrimenkul İpotegiyle Teminatlandırılmış Alacaklar</i>	<i>Tahsili Gecikmiş Alacaklar</i>	<i>Kurulca Riski Yüksek Olarak Belirlenen Alacaklar</i>	<i>İpotek Teminatl Menkul Kıymetler</i>	<i>Menkul Kıymetleştirme Pozisyonları</i>	<i>Bankalar ve Aracı Kurumlardan Olan Kısa Vadeli Alacaklar ile Kısa Vadeli Kurumsal Alacaklar</i>	<i>Kolektif Yatırım Kuruluşu Niteliğindeki Yatırımlar</i>	<i>Diğer Alacaklar</i>	<i>TP</i>	<i>YP</i>	<i>Toplam</i>	
<i>Sektörler/Karşı Taraflar</i>																				
<i>Tarım</i>	-	-	-	-	-	-	5.367.692	29.522.167	372.435	939	14.732	-	-	-	-	2.135.196	37.037.707	375.454	37.413.161	
<i>Çiftçilik ve Hayvancılık</i>	-	-	-	-	-	-	5.008.120	29.327.342	350.327	868	13.200	-	-	-	-	2.135.196	36.736.567	98.486	36.835.053	
<i>Ormançılık</i>	-	-	-	-	-	-	249.657	101.415	2.844	52	956	-	-	-	-	-	118.741	236.183	354.924	
<i>Balıkçılık</i>	-	-	-	-	-	-	109.915	93.410	19.264	19	576	-	-	-	-	-	182.399	40.785	223.184	
<i>Sanayi</i>	-	-	99.937	-	-	-	49.676.668	3.600.767	129.348	13.206	55.336	-	-	-	-	-	21.476.532	32.098.730	53.575.262	
<i>Madencilik ve Taşocakçılığı</i>	-	-	17	-	-	-	2.943.934	65.519	3.896	3.896	767	-	-	-	-	-	609.615	2.405.246	3.014.861	
<i>İmalat Sanayi</i>	-	-	99.910	-	-	-	37.307.778	3.522.345	124.765	12.467	53.360	-	-	-	-	-	18.163.848	22.956.777	41.120.625	
<i>Elektrik, Gaz, Su</i>	-	-	10	-	-	-	9.424.956	12.903	687	11	1.209	-	-	-	-	-	2.703.069	6.736.707	9.439.776	
<i>İnşaat</i>	-	-	25.807	-	-	-	15.577.566	2.133.204	50.527	476.784	28.053	-	-	-	-	-	6.802.064	11.489.877	18.291.941	
<i>Hizmetler</i>	3.364.216	420	255.291	6	-	25.498.855	38.329.576	11.750.851	713.311	25.290	235.951	-	-	-	105.792	444.911	53.030.495	27.693.975	80.724.470	
<i>Toptan ve Perakende Ticaret</i>	-	17	4.292	-	-	-	16.767.663	8.233.270	420.414	14.298	85.580	-	-	-	-	-	20.818.213	4.707.321	25.525.534	
<i>Otel ve Lokanta Hizmetleri</i>	-	132	65	-	-	-	2.546.544	745.067	66.731	1.510	13.478	-	-	-	-	-	1.383.613	1.989.914	3.373.527	
<i>Ulaştırma ve Haberleşme</i>	-	79	73.236	-	-	-	5.611.522	1.517.944	93.142	1.122	13.982	-	-	-	-	-	2.676.702	4.634.325	7.311.027	
<i>Mali Kuruluşlar</i>	3.364.216	192	120	6	-	24.679.740	2.735.243	4.986	1.044	35	89.157	-	-	-	3.692	444.911	22.292.626	9.030.716	31.323.342	
<i>Gayrimenkul ve Kira Hizm.</i>	-	-	78.240	-	-	819.115	9.949.784	952.002	101.853	8.044	25.612	-	-	-	102.100	-	4.980.141	7.056.609	12.036.750	
<i>Serbest Meslek Hizmetleri</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
<i>Eğitim Hizmetleri</i>	-	-	69.773	-	-	-	252.627	102.145	5.540	94	1.327	-	-	-	-	-	356.120	75.386	431.506	
<i>Sağlık ve Sosyal Hizmetler</i>	-	-	29.565	-	-	-	466.193	195.437	24.587	187	6.815	-	-	-	-	-	523.080	199.704	722.784	
<i>Diğer</i>	79.045.685	460.493	163.664	-	-	17.269.288	10.291.918	25.125.483	16.859.938	64.614	8.911.118	-	-	-	-	12.708.196	103.137.799	67.762.598	170.900.397	
Toplam	82.409.901	460.913	544.699	6	-	42.768.143	119.243.420	72.132.472	18.125.559	580.833	9.245.190	-	-	-	105.792	15.288.303	221.484.597	139.420.634	360.905.231	

Risk Sınıfları																			
Önceki dönem	Merkezi Yönetimlerden veya Merkez Bankalarından Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	Bölgesel Yönetimlerden veya Yerel Yönetimlerden Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	İdari Birimlerden ve Ticari Olmayan Girişimlerden Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	Çok Taraflı Kalkınma Bankalarından Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	Uluslararası Teşkilatlardan Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	Bankalar ve Aracı Kurumlardan Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Kurumsal Alacaklar	Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Perakende Alacaklar	Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Gayrimenkul İpotegiyle Teminatlandırılmış Alacaklar	Tahsili Gecikmiş Alacaklar	Kurulca Riski Yüksek Olarak Belirlenen Alacaklar	İpotek Teminatlı Menkul Kıymetler	Menkul Kıymetleştirme Pozisyonları	Bankalar ve Aracı Kurumlardan Olan Kısa Vadeli Alacaklar ile Kısa Vadeli Kurumsal Alacaklar	Kolektif Yatırım Kuruluşu Niteliğindeki Yatırımlar	Diğer Alacaklar	TP	YP	Toplam
Sektörler/Karşı Taraflar																			
Tarım	-	-	-	-	-	-	8.883.825	17.666.954	23.893	315	4.756	-	-	-	-	-	21.662.653	4.867.090	26.529.743
Çiftçilik ve Hayvancılık	-	-	-	-	-	-	8.450.346	17.504.057	18.554	315	688	-	-	-	-	-	21.284.205	4.689.755	25.973.960
Ormançılık	-	-	-	-	-	-	128.843	125.393	4.635	-	-	-	-	-	-	-	255.791	3.080	258.871
Balıkçılık	-	-	-	-	-	-	254.636	37.504	704	-	4.068	-	-	-	-	-	122.657	174.255	296.912
Sanayi	-	419.469	158.304	-	-	-	28.480.730	4.151.249	463.540	486.157	423.862	-	-	-	-	43.374	17.619.787	17.006.898	34.626.685
Madencilik ve Taşocakçılığı	-	36	101	-	-	-	462.651	144.170	22.926	-	44	-	-	-	-	-	210.989	418.939	629.928
İmalat Sanayi	-	419.433	157.451	-	-	-	25.112.950	3.997.960	439.378	486.157	422.747	-	-	-	-	43.374	15.394.977	15.684.473	31.079.450
Elektrik, Gaz, Su	-	-	752	-	-	-	2.905.129	9.119	1.236	-	1.071	-	-	-	-	-	2.013.821	903.486	2.917.307
İnşaat	-	-	3.673	-	-	-	9.994.595	1.292.433	17.513	-	18.167	-	-	-	-	-	6.865.867	4.460.514	11.326.381
Hizmetler	8.848.443	17.776	228.018	6	-	16.201.245	24.355.745	9.618.848	535.822	42.784	145.719	-	-	-	15.601	-	35.337.867	24.672.140	60.010.007
Toptan ve Perakende Ticaret	-	-	62.019	-	-	-	13.472.842	3.024.997	23.159	9.416	6.429	-	-	-	-	-	6.799.974	9.798.888	16.598.862
Otel ve Lokanta Hizmetleri	-	31	44.799	-	-	-	1.325.518	254.774	6.279	1.661	3.152	-	-	-	-	-	202.286	1.433.928	1.636.214
Ulaştırma ve Haberleşme	-	15.959	22.953	-	-	-	1.151.453	222.344	3.361	2.042	105.006	-	-	-	-	-	377.258	1.145.860	1.523.118
Mali Kuruluşlar	8.848.443	222	85	6	-	8.883.947	3.830.976	1.251.023	65.522	706	23.987	-	-	-	156	-	12.438.040	10.467.033	22.905.073
Gayrimenkul ve Kira Hizm.	-	1.564	27.904	-	-	7.317.298	4.146.356	4.677.536	190.266	580	2.846	-	-	-	-	-	14.864.475	1.499.875	16.364.350
Serbest Meslek Hizmetleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eğitim Hizmetleri	-	-	67.497	-	-	-	103.642	187.417	2.727	28.379	1.928	-	-	-	15.445	-	397.957	9.078	407.035
Sağlık ve Sosyal Hizmetler	-	-	2.761	-	-	-	324.958	757	244.508	-	2.371	-	-	-	-	-	257.877	317.478	575.355
Diğer	69.479.129	7.308	54.535	-	-	11.234.671	9.297.008	14.154.108	11.839.551	52.571	21.689.967	-	-	-	3.706	14.292.888	105.929.579	46.175.863	152.105.442
Toplam	78.327.572	444.553	444.530	6	-	27.435.916	80.961.903	46.883.592	12.880.319	581.827	22.282.471	-	-	-	62.681	14.292.888	187.415.753	97.182.505	284.598.258

Vade Unsuru Taşıyan Risklerin Kalan Vadelerine Göre Dağılımı:

	Vadeye Kalan Süre				
	1 Ay	1-3 Ay	3-6 Ay	6-12 Ay	1 yıl üzeri
Risk Sınıfları:					
Merkezi Yönetimlerden veya Merkez Bankalarından Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	2.744.675	1.173.882	1.111.556	8.448.976	68.930.812
Bölgesel Yönetimlerden veya Yerel Yönetimlerden Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	5.825	32	38	6.010	449.008
İdari Birimlerden ve Ticari Olmayan Girişimlerden Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	131.672	2.391	2.264	75.319	333.053
Çok Taraflı Kalkınma Bankalarından Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	-	-	-	-	-6
Uluslararası Teşkilatlardan Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	-	-	-	-	-
Bankalar ve Aracı Kurumlardan Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	29.342.841	3.787.815	1.162.318	1.312.552	7.162.617
Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Kurumsal Alacaklar	5.154.018	2.892.692	4.252.406	31.166.727	75.777.577
Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Perakende Alacaklar	2.279.241	1.988.174	3.229.855	17.965.549	46.669.653
Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Gayrimenkul İpotegiyle Teminatlandırılmış Alacaklar	39.381	100.771	179.479	868.450	16.937.478
Tahsili Gecikmiş Alacaklar	-	-	-	-	-
Kurulca Riski Yüksek Olarak Belirlenen Alacaklar	471.911	-	-	68.561	8.704.718
İpotek Teminatlı Menkul Kıymetler	-	-	-	-	-
Menkul Kıymetleştirme Pozisyonları	-	-	-	-	-
Bankalar ve Aracı Kurumlardan Olan Kısa Vadeli Alacaklar ile Kısa Vadeli Kurumsal Alacaklar	-	-	-	-	-
Kolektif Yatırım Kuruluşu Niteliğindeki Yatırımlar	3.694	-	-	75.582	26.516
Genel Toplam	40.173.258	9.945.757	9.937.916	59.987.726	224.991.438

Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 6. maddesinde belirtilen risk sınıflarından derecelendirme notu kullanılan risk sınıfları için risk ağırlıklarının belirlenmesinde, Fitch Ratings Uluslararası Derecelendirme kuruluşunun notları kullanılmaktadır. Buna ek olarak, Fitch Ratings Uluslararası Derecelendirme kuruluşunun notları yurt dışı yerleşik olan karşı taraflar ile ülkemiz merkezi yönetimi ve merkez bankasından alacaklar için kullanılmıştır. Yurt içi yerleşik olan karşı taraflar "derecesiz" olarak kabul edilmekte ve ilgili risk sınıfındaki "derecesiz" kategorisine uygun risk ağırlığını almaktadır.

Derecelendirme notları;

1. Merkezi Yönetimlerden veya Merkez Bankalarından Alacaklar
2. Bölgesel Yönetimlerden veya Yerel Yönetimlerden Alacaklar
3. İdari Birimlerden ve Ticari Olmayan Girişimlerden Alacaklar
4. Bankalar ve Aracı Kurumlardan Alacaklar risk sınıflarında kullanılmıştır.

Merkezi Yönetimlerden veya Merkez Bankalarından Alacaklar, Bölgesel Yönetimlerden veya Yerel Yönetimlerden Alacaklar ve İdari Birimlerden ve Ticari Olmayan Girişimlerden Alacaklar risk sınıflarında, Fitch Ratings Uluslararası Derecelendirme kuruluşunun verdiği not kredi kalite kademesi 3'e denk düşerken, Bankalar ve Aracı Kurumlardan Alacaklar risk sınıfında kullanılan notlar 1'den 6'ya tüm kredi kalitesi kademeleri ile eşleşmiştir.

Alım satım hesaplarına dâhil edilmeyen kalemlerden ihraç veya ihraççı derecelendirmesine konu kalemlere ilişkin risk ağırlığının tespiti için öncelikle ihraç derecelendirmesine bakılmakta, ihraç derecelendirmesinin bulunmaması durumunda ihraççının kredi derecelendirmesi dikkate alınmaktadır.

Risk Ağırlığına Göre Risk Tutarları:

	Risk Ağırlığı	%0	%10	%20	%50	%75	%100	%150	%200	%250	%1250	Özkaynaklardan İndirilenler
1	Kredi Riski Azaltımı Öncesi Tutar	76.810.179	-	33.593.731	25.874.307	89.354.750	126.027.074	2.705.355	6.272.798	267.037	-	212.628
2	Kredi Riski Sonrası Tutar	119.606.451	-	10.485.742	40.835.795	56.155.327	124.633.595	2.681.848	6.239.437	267.037	-	212.628

III. PİYASA RİSKİNE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

a) Banka'nın risk yönetimi politikaları çerçevesinde piyasa riskinden korunmak amacıyla önlem alıp almadığı, piyasa riskine maruz kalınması nedeniyle Banka yönetim kurulunun risk yönetimine ilişkin olarak almış olduğu önlemler, piyasa riskinin ölçümünde kullanılan yöntemler ile piyasa riski ölçümlerinin hangi aralıkta yapılmakta olduğu:

Banka, finansal risk yönetimi amaçları çerçevesinde piyasa riskinden korunmak amacıyla, "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik" ve "Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik" kapsamında piyasa riski yönetimi faaliyetlerini belirlemiş ve gerekli önlemleri almıştır.

Banka'nın piyasa riski yönetimi politika ve uygulama usulleri, Yönetim Kurulu tarafından onaylanan "Risk Yönetimi, Stres Testi Programı ve İsedes Yönetmeliği" kapsamında belirlenmiştir.

Banka, piyasa riskinin yönetimine ilişkin olarak pozisyonlarının yapısı ve karmaşıklığı ile uyumlu ölçüm, izleme, limitleme, stres testi ile senaryo analizi çalışmalarının yürütülmesini ve sonuçların periyodik olarak raporlanmasını sağlamaktadır. Sürdürülen faaliyetler Banka Hazine Yönetimi tarafından belirlenen bir alım satım portföyü üzerinden gerçekleştirilmektedir. Yeni ürün ve hizmetler piyasa riski açısından değerlendirilmektedir.

Banka'da Piyasa Riskine Esas Tutar, yasal raporlamalar kapsamında, Standart Metot kullanılarak aylık olarak hesaplanmakta ve Banka'nın Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu'na dâhil edilmektedir.

Standart Metot dışında, alım - satım hesapları için günlük olarak Riske Maruz Değer (RMD) tahminleri yapılmakta ve ilgili birimlere raporlanmaktadır. Günlük raporlamalarda ve limit tahsisinde Tarihsel Benzetim Yöntemi kullanılmaktadır. Parametrik ve Monte Carlo Yöntemleriyle hesaplanan RMD sonuçları ise izleme amaçlı olarak kullanılmaktadır. Kullanılan modelin performansının ölçülmesine yönelik olarak geriye yönelik test çalışmaları yapılmaktadır. Ayrıca, modellerin kapsamadığı aşırı piyasa oynaklıklarının Banka'nın finansal durumuna etkisini gözlemleyebilmek amacıyla, aylık ve günlük periyotlarla stres testleri ve senaryo analizleri uygulanmaktadır.

Piyasa riski maruziyeti "Risk Yönetimi, Stres Testi Programı ve İsedes Yönetmeliği" kapsamında belirlenen RMD tabanlı limitler (faiz oranı ve kur riski limiti) ile sınırlandırılmıştır.

Grubun piyasa riskine ilişkin bilgiler:

	Cari Dönem	Önceki Dönem
(I) Genel Piyasa Riski İçin Hesaplanan Sermaye Yükümlülüğü - Standart Metot	536.420	551.192
(II) Spesifik Risk İçin Hesaplanan Sermaye Yükümlülüğü - Standart Metot	98.160	87.112
Menkul kıymetleştirme Pozisyonlarına İlişkin Spesifik Risk İçin Gerekli Sermaye Yükümlülüğü	-	-
(III) Kur Riski İçin Hesaplanan Sermaye Yükümlülüğü - Standart Metot	731.142	449.680
(IV) Emtia Riski İçin Hesaplanan Sermaye Yükümlülüğü - Standart Metot	-	-
(V) Takas Riski İçin Hesaplanan Sermaye Yükümlülüğü - Standart Metot	-	-
(VI) Opsiyonlardan Kaynaklanan Piyasa Riski İçin Hesaplanan Sermaye Yükümlülüğü - Standart Metot	-	-
(VII) Karşı Taraf Kredi Riski İçin Hesaplanan Sermaye Yükümlülüğü - Standart Metot	43.729	42.638
(VIII) Risk Ölçüm Modeli Kullanan Bankalarda Piyasa Riski İçin Hesaplanan Sermaye Yükümlülüğü	-	-
(IX) Piyasa Riski İçin Hesaplanan Toplam Sermaye Yükümlülüğü (I+II+III+IV+V+VI+VII)	1.409.451	1.130.622
(X) Piyasa Riskine Esas Tutar (12,5 x VIII) ya da (12,5 x IX)	17.618.138	14.132.775

b) Dönem içerisinde ay sonları itibarıyla hesaplanan piyasa riskine ilişkin ortalama piyasa riski tablosu:

	Cari Dönem			Önceki Dönem		
	Ortalama	En Yüksek	En Düşük	Ortalama	En Yüksek	En Düşük
Faiz Oranı Riski	603.615	588.174	641.480	503.907	594.310	465.079
Hisse Senedi Riski	55.117	58.730	47.276	36.052	43.994	36.502
Kur Riski	589.491	837.430	432.822	433.013	449.680	511.612
Emtia Riski	-	-	-	-	-	-
Takas Riski	-	-	-	-	-	-
Opsiyon Riski	-	-	-	-	-	-
Karşı Taraf Kredi Riski	48.313	42.655	43.976	34.592	42.638	32.428
Toplam Riske Maruz Değer	16.206.697	19.087.363	14.569.425	12.594.551	14.132.775	13.070.263

Karşı taraf kredi riski repo işlemleri ile türev işlemler için hesaplanmaktadır. Hesaplamalarda Gerçeğe Uygun Değerine Göre Değerleme Yöntemi esas alınmaktadır. Türev işlemlerin gerçeğe uygun değerine göre değerlendirilmesi ile, pozitif değere sahip sözleşmelerin yenileme maliyetleri elde edilmektedir. Potansiyel kredi risk tutarı ise sözleşme tutarlarının yönetmelik ekinde belirtilen oranlarla çarpılmasıyla bulunmaktadır. Yenileme maliyeti ve potansiyel kredi riskinin toplamı, risk tutarını göstermektedir. Repo işlemlerinde ise, kapsamlı finansal teminat yöntemi kullanılmak suretiyle risk azaltımı yapılmaktadır.

Karşı Taraf Riskine İlişkin Nicel Bilgiler:

	Tutar
Faiz Oranına Dayalı Sözleşmeler	-
Döviz Kuruna Dayalı Sözleşmeler	283.524
Emtiaya Dayalı Sözleşmeler	-
Hisse Senedine Dayalı Sözleşmeler	-
Diğer	-
Pozitif Gerçeğe Uygun Brüt Değer	852.708
Netleştirilmenin Faydaları	-
Netleştirilmiş Cari Risk Tutarı	-
Tutulmuş Teminatlar	13.082
Türevlere İlişkin Net Pozisyon	218.601

IV. OPERASYONEL RİSKE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

a) Operasyonel risk hesaplamasında kullanılan yöntem ile operasyonel risk ölçümlerinin hangi aralıkta yapılmakta olduğu:

Banka'da Operasyonel Riske Esas Tutar, Temel Gösterge Yöntemi ile yıllık bazda hesaplanmaktadır. Temel Gösterge Yöntemi'nde operasyonel riske esas tutarı belirleyen parametre brüt gelirdir. Yıllık brüt gelir, net faiz gelirlerine, net ücret ve komisyon gelirlerinin, bağlı ortaklık ve iştirak hisseleri dışındaki hisse senetlerinden elde edilen temettü gelirlerinin, ticari kâr/zararın (net) ve diğer faaliyet gelirlerinin eklenmesi, alım satım hesabı dışında izlenen aktiflerin satılmasından elde edilen kâr/zarar, olağüstü gelirler, destek hizmeti karşılığı yapılan faaliyet giderleri ve sigortadan tazmin edilen tutarların düşülmesi suretiyle hesaplanır.

Operasyonel riskin ileri ölçüm yaklaşımları ile modellenmesine yönelik çalışmalar çerçevesinde, Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanındaki veriler baz alınarak Operasyonel Riske Maruz Değer (OpRMD) ölçümleri Kayıp Dağılımı Yaklaşımı kapsamında Monte Carlo Simulasyonu kullanılarak yapılmaktadır.

	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	Toplam/Pozitif BG yılı sayısı	Oran (%)	Toplam
Brüt gelir	8.737.357	9.832.553	10.313.730	9.627.880	15	1.444.182
Operasyonel Riske Esas Tutar						18.052.275

V. KONSOLİDE KUR RİSKİNE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

a) Ana Ortaklık Banka'nın kur riskine maruz kalıp kalmadığı, bu durumun etkilerinin tahmin edilip edilmediği, Banka Yönetim Kurulu'nun günlük olarak izlenen pozisyonlar için limitler belirleyip belirlemediği:

Ana Ortaklık Banka, yabancı para yönetimi politikası çerçevesinde önemli düzeyde bir pozisyon taşınmaması ilkesini benimsemiştir. Bu nedenle önemli ölçüde kur riski taşınmamaktadır. Standart metot kapsamında oluşturulan kur riski tablosu aracılığı ile kur riskinin izlenebilmesinin yanı sıra, Banka'da günlük bazda döviz pozisyonu için RMD hesaplanmakta ve ilgili birimlere raporlanmaktadır. Yönetim Kurulu tarafından onaylanan RMD tabanlı kur riski limiti de günlük olarak takip edilmektedir.

Ayrıca döviz işlemleri için; pozisyon ve işlem limitleri Yönetim Kurulu kararıyla kullanılmaktadır.

b) Önemli olması durumunda yabancı para cinsinden borçlanma araçlarının ve net yabancı para yatırımlarının riskten korunma amaçlı türev araçlar ile korunmasının boyutu:

Bulunmamaktadır.

Yabancı para risk yönetim politikası:

Ana Ortaklık Banka'nın faaliyet gösterdiği en önemli yabancı para birimleri olan ABD Doları ve Avro'da likidite ve yapısal faiz oranı risklerini belirlemeye yönelik olarak periyodik "Likidite Boşluk Analizi" ve "Yeniden Fiyatlama Boşluk Analizi" ile döviz tevdiat hesaplarının tarihsel yenilenme oranlarını dikkate alan "Yapısal Likidite Boşluk Analizleri" yapılmaktadır. Ayrıca kur riskinin takibine yönelik günlük RMD analizleri ile yasal raporlamalar kapsamında Yabancı Para Net Genel Pozisyon/Özkaynak oranı ile Yabancı Para Likidite Pozisyonu düzenli olarak izlenmektedir.

Grup'un kur riskine ilişkin bilgiler:

	Avro	ABD Doları	Diğer YP⁽¹⁾	Toplam
Cari Dönem				
Varlıklar				
<i>Nakit Değerler (Kasa, Efektif Deposu, Yoldaki Paralar, Satın Alınan Çekler) ve T.C. Merkez Bankası</i>	5.326.619	20.482.818	7.023.015	32.832.452
<i>Bankalar</i>	459.696	2.340.849	253.823	3.054.377
<i>Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr veya Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar</i>	-	4.377	-	4.377
<i>Para Piyasalarından Alacaklar</i>	-	8.716	57.049	65.765
<i>Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar</i>	3.922.057	7.688.885	66.228	11.677.170
<i>Krediler</i>	15.709.033	34.927.803	823.179	51.460.015
<i>İştirak, Bağlı Ortaklık ve Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (İş Ortaklıkları)</i>	7.172	71.698	815	79.685
<i>Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlar</i>	1.598.418	4.052.847	4.763	5.656.028
<i>Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Varlıklar</i>	-	-	-	-
<i>Maddi Duran Varlıklar</i>	8.627	1.405	73.216	83.248
<i>Maddi Olmayan Duran Varlıklar</i>	6.586	-	6.772	13.358
<i>Diğer Varlıklar</i>	1.608.490	883.675	121.621	2.613.786
Toplam Varlıklar	28.646.698	70.463.073	8.430.490	107.540.261
Yükümlülükler				
<i>Bankalar Mevduatı</i>	2.720.165	4.149.837	41.512	6.911.514
<i>Döviz Tevdiat Hesabı</i>	36.330.660	23.827.663	2.874.891	63.033.214
<i>Para Piyasalarına Borçlar</i>	1.220.723	13.524.090	-	14.744.813
<i>Diğer Mali Kuruluşlardan Sağlanan Fonlar</i>	6.292.624	13.279.279	1.725	19.573.628
<i>İhraç Edilen Menkul Değerler</i>	276.860	2.811.413	-	3.088.273
<i>Muhtelif Borçlar</i>	807.484	51.859	10.380	869.723
<i>Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Borçlar</i>	-	-	-	-
<i>Diğer Yükümlülükler</i>	307.330	147.549	60.951	515.830
Toplam Yükümlülükler	47.955.846	57.791.690	2.989.459	108.736.995
Net Bilanço Pozisyonu	(19.309.148)	12.671.383	5.441.031	(1.196.734)
Net Nazım Hesap Pozisyonu	19.608.010	(13.277.253)	(5.051.654)	1.279.103
<i>Türev Finansal Araçlardan Alacaklar</i>	21.904.831	5.192.850	1.210.435	28.308.116
<i>Türev Finansal Araçlardan Borçlar</i>	2.296.821	18.470.103	6.262.089	27.029.013
Gayrinakdi Krediler	13.108.152	24.916.400	3.076.757	41.101.309
Önceki Dönem				
<i>Toplam Varlıklar</i>	19.363.677	52.753.191	7.806.899	79.923.767
<i>Toplam Yükümlülükler</i>	36.326.576	42.473.912	3.235.131	82.035.619
Net Bilanço Pozisyonu	(16.962.899)	10.279.279	4.571.768	(2.111.852)
Net Nazım Hesap Pozisyonu	18.379.967	(10.306.935)	(5.783.538)	2.289.494
<i>Türev Finansal Araçlardan Alacaklar</i>	18.879.664	3.333.682	936.041	23.149.387
<i>Türev Finansal Araçlardan Borçlar</i>	499.697	13.640.617	6.719.579	20.859.893
Gayrinakdi Krediler	6.299.610	18.953.006	2.043.565	27.296.181

VI. KONSOLİDE FAİZ ORANI RİSKİNE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

a. Varlıkların, yükümlülüklerin ve nazım hesap kalemlerinin faize duyarlılığı (Yeniden fiyatlandırmaya kalan süreler itibarıyla):

Cari Dönem Sonu	1 Aya Kadar	1-3 Ay	3-12 Ay	1-5 Yıl	5 Yıl ve Üzeri	Faizsiz	Toplam
Varlıklar							
Nakit Değerler (Kasa, Efektif Deposu, Yoldaki Paralar, Satın Alınan Çekler) ve T.C. Merkez Bankası	68.125	-	-	-	-	36.866.552	36.934.677
Bankalar	1.157.187	406.252	911.110	186.488	-	2.304.654	4.965.691
Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr veya Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar	295.829	178.096	435.552	55.405	4.265	3.119	972.266
Para Piyasalarından Alacaklar	107.491	8.682	-	-	-	-	116.173
Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	5.507.414	7.012.479	10.929.787	15.394.736	14.583.841	608.681	54.036.938
Verilen Krediler	60.645.124	18.800.306	47.376.453	54.506.749	10.171.491	1.008.273	192.508.396
Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlar	3.439.949	1.648.784	941.158	2.770.608	1.422.976	-	10.223.475
Diğer Varlıklar	89.872	249.773	547.672	1.380.783	169.571	8.072.531	10.510.202
Toplam Varlıklar	71.310.991	28.304.372	61.141.732	74.294.769	26.352.144	48.863.810	310.267.818
Yükümlülükler							
Bankalar Mevduatı	7.354.580	834.458	135.475	1.082.644	-	279.728	9.686.885
Diğer Mevduat	96.091.616	23.456.511	18.875.407	1.696.356	3.550	41.109.772	181.233.212
Para Piyasalarına Borçlar	36.325.722	4.312.765	1.841.293	654.532	-	-	43.134.312
Muhtelif Borçlar	30.900	10.002	22.550	1.012	-	2.314.672	2.379.136
İhraç Edilen Menkul Değerler	932.357	1.609.322	497.397	2.380.321	-	-	5.419.397
Diğer Mali Kuruluşlardan Sağlanan Fonlar	2.433.574	4.575.233	11.276.835	1.708.833	792.928	-	20.787.403
Diğer Yükümlülükler	212.627	203.088	413.406	6.370.792	34.885	40.392.675	47.627.473
Toplam Yükümlülükler	143.381.376	35.001.379	33.062.363	13.894.490	831.363	84.096.847	310.267.818
Bilançodaki Uzun Pozisyon	-	-	28.079.369	60.400.279	25.520.781	-	114.000.429
Bilançodaki Kısa Pozisyon	(72.070.385)	(6.697.007)	-	-	-	(35.233.037)	(114.000.429)
Nazım Hesaplardaki Uzun Pozisyon	621.061	1.300.401	-	44.401	-	-	1.965.863
Nazım Hesaplardaki Kısa Pozisyon	-	-	(111.409)	(1.222.188)	-	-	(1.333.597)
Toplam Pozisyon	(71.449.324)	(5.396.606)	27.967.960	59.222.492	25.520.781	(35.233.037)	632.266

Önceki Dönem Sonu	1 Aya Kadar	1-3 Ay	3-12 Ay	1-5 Yıl	5 Yıl ve Üzeri	Faizsiz	Toplam
Varlıklar							
Nakit Değerler (Kasa, Efektif Deposu, Yoldaki Paralar, Satın Alınan Çekler) ve T.C. Merkez Bankası	47.903	-	-	-	-	30.236.843	30.284.746
Bankalar	1.183.535	931.771	89.358	-	19.404	543.743	2.767.811
Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr veya Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar	18.580	142	3.626	5.277	4.736	297.633	329.994
Para Piyasalarından Alacaklar	51.529	-	-	-	-	-	51.529
Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	5.335.94	7.382.602	13.141.150	12.555.925	15.555.925	458.697	54.430.243
Verilen Krediler	50.256.354	16.675.139	33.762.230	37.565.719	6.345.499	916.962	145.521.903
Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlar	3.293.568	2.197.294	73.116	3.293.013	1.382.825	-	10.239.816
Diğer Varlıklar	1.213	201.681	1.139.559	382.337	64.260	7.594.099	9.383.149
Toplam Varlıklar	60.188.626	27.388.629	48.209.039	53.802.271	23.372.649	40.047.977	253.009.191
Yükümlülükler							
Bankalar Mevduatı	4.150.209	870.979	454.939	14.048	-	250.584	5.740.759
Diğer Mevduat	79.922.073	21.524.339	15.576.005	1.157.545	46.185	32.177.818	150.403.965
Para Piyasalarına Borçlar	28.011.583	2.599.660	1.182.716	-	-	-	31.793.959
Muhtelif Borçlar	19.423	10.059	9.631	3.835	-	1.750.156	1.793.104
İhraç Edilen Menkul Değerler	338.579	1.632.779	489.145	1.813.374	-	-	4.273.877
Diğer Mali Kuruluşlardan Sağlanan Fonlar	1.529.929	3.483.353	8.784.231	1.212.865	601.975	-	15.612.353
Diğer Yükümlülükler	341.761	104.032	120.186	6.358.424	8.806	36.457.965	43.391.174
Toplam Yükümlülükler	114.313.557	30.225.201	26.616.853	10.560.091	656.966	70.636.523	253.009.191
Bilançodaki Uzun Pozisyon	-	-	21.592.186	43.242.180	22.715.683	-	87.550.049
Bilançodaki Kısa Pozisyon	(54.124.931)	(2.836.572)	-	-	-	(30.588.546)	(87.550.049)
Nazım Hesaplardaki Uzun Pozisyon	98	1.271.454	-	-	-	-	1.271.552
Nazım Hesaplardaki Kısa Pozisyon	(81.721)	(1.250)	(429.810)	(873.417)	-	-	(1.386.198)
Toplam Pozisyon	(54.206.554)	(1.566.368)	21.162.376	42.368.763	22.715.683	(30.588.546)	(114.646)

c) Bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski

Bankacılık hesapları faiz oranı riski yönetimi politika ve uygulama usulleri, "Risk Yönetimi, Stres Testi Programı ve İsedes Yönetmeliği" kapsamında belirlenmiştir.

Ana Ortaklık Banka, riskin yönetimine ilişkin olarak pozisyonlarının yapısı ve karmaşıklığı ile uyumlu ölçüm, izleme, limitleme, stres testi ile senaryo analizi çalışmalarının yürütülmesini ve sonuçların periyodik olarak raporlanmasını sağlamakta, bilançosunun bütününe yönelik faiz oranı riskine ilişkin analizleri gerçekleştirmektedir. Yeni ürün ve hizmetler de Bankacılık Hesaplarından Kaynaklanan Faiz Oranı Riski açısından değerlendirilmektedir.

Riskin yönetiminde asgari olarak; Sabit ve değişken faizli kaynak ve kullanımlar arasındaki oran ve vade uyumsuzluklarının takibi, muhtemel aşağı ve yukarı yönlü, olağan ve olağan dışı faiz oranı değişikliklerinin, faiz marjı ile varlık ve yükümlülüklerin cari değeri üzerindeki etkilerinin analizi ve takibi, varlık ve yükümlülüklerin kontrata dayalı vadeleri yanında davranışsal vadelerinin de takibi ve analizi, tesis edilen Türk Lirası ve yabancı para faiz marjlarının yakından izlenmesi, faiz oranı değişimlerinin Ana Ortaklık Banka'nın ekonomik değeri ve sermaye gereksinimi üzerindeki etkisinin takibi, değerlendirme yöntemlerinin olası etkilerinin takibi, Ana Ortaklık Banka içi uygulamalardaki faiz şoku büyüklüklerinin hesaplanması ve belirlenmesi, verim eğrisi, baz risk ve opsiyonelite riskinin takibi yapılmaktadır. Ayrıca faiz oranlarındaki değişimin Ana Ortaklık Banka finansal yapısına etkisinin sınırlanması amacıyla, Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski limiti aylık olarak takip edilmektedir.

Bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski (Ana Ortaklık Banka'ya ait değerleri yansıtmaktadır)

Para Birimi	Uygulanan Şok (+/- x baz puan)	Kazançlar/Kayıplar	Kazançlar/Özkaynaklar-Kayıplar/Özkaynaklar
1. TRY	(+) 500bp	(4.430.403)	(%12,66)
2. TRY	(-) 400bp	4.330.815	%12,38
3. EUR	(+) 200bp	158.733	%0,45
4. EUR	(-) 200bp	(48.048)	(%0,14)
5. USD	(+) 200bp	(1.416.119)	(%4,05)
6. USD	(-) 200bp	1.924.376	%5,50
Toplam (Negatif Şoklar İçin)		6.207.143	%17,74
Toplam (Pozitif Şoklar İçin)		(5.687.789)	(%16,25)

Bankacılık hesaplarından kaynaklanan hisse senedi pozisyon riski (Ana Ortaklık Banka'ya ait değerleri yansıtmaktadır)

Hisse Senedi Yatırımları	Karşılaştırma		
	Bilanço Değeri	Bilanço Değeri	Bilanço Değeri
1. Hisse Senedi Yatırımı Grubu A	-	-	-
Borsada İşlem Gören	-	-	-
2. Hisse Senedi Yatırımı Grubu B	-	-	-
Borsada İşlem Gören	-	-	-
3. Hisse Senedi Yatırımı Grubu C	-	-	-
Borsada İşlem Gören	-	-	-
4. Hisse Senedi Yatırımı Grubu Diğer	-	-	-
Diğer	120.178	120.178	120.178

VII. KONSOLİDE LİKİDİTE RİSKİ YÖNETİMİ VE KONSOLİDE LİKİDİTE KARŞILAMA ORANINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

Likidite ve finansal acil durum yönetimine ilişkin hususların genel esasları ve bu esaslara ilişkin uygulama usulleri "Risk Yönetimi, Stres Testi Programı ve İsedes Yönetmeliği" kapsamında belirlenmiştir.

Ana Ortaklık Banka, bilançosunun vade yapısının gözlemlenmesi amacıyla Kalan Vade Analizi, dönemler itibarıyla likidite ihtiyacının izlenmesi amacıyla Likidite Boşluk ve Yapısal Likidite Boşluk Analizleri, olası en kötü durumda Ana Ortaklık Banka'nın likidite ihtiyacının ve buna bağlı olarak oluşan zararın değerlendirilebilmesi amacıyla Likidite Stres Testi yapmaktadır. Ana Ortaklık Banka'nın en önemli fon kaynağı olan mevduatın kararlı kısmının belirlenmesi amacıyla çekirdek mevduat analizi yapılmaktadır. Analizde kullanılan yenilenme oranları günlük bazda dikkate alınmaktadır. Ayrıca, Ana Ortaklık Banka'nın likidite riski seviyesinin sektör ile karşılaştırılabilmesi amacıyla Banka-Sektör ortalama kalan vade değerleri ve yasal likidite oranları takip edilmektedir.

1. Likidite Riski:

a) Ana Ortaklık Banka'nın risk kapasitesi, likidite riski yönetiminin sorumlulukları ve yapısı, likidite riskinin banka içinde raporlaması, likidite riski stratejisinin, politika ve uygulamalarının yönetim kurulu ve iş kollarıyla iletişiminin nasıl sağlandığı hususları dâhil olmak üzere likidite riski yönetimine ilişkin bilgiler:

Ana Ortaklık Banka'nın risk kapasitesi, risk iştahı, likidite riski yönetiminin görev ve sorumlulukları ve likidite riski yönetimi ile ilgili hususların banka geneli ile paylaşımı konuları Ana Ortaklık Banka'nın "Risk Yönetimi, Stres Testi Programı ve İsedes Yönetmeliği"nde açıklanmıştır. Bu bağlamda likidite riski strateji ve politikaları banka içinde haftalık, aylık, üç/altı aylık ve yıllık sıklıklarla ilgili tüm birimlerle ve üst yönetim ile paylaşılmaktadır. Bu kapsamda yapılan analiz ve raporlar Aktif-Pasif Komitesi toplantılarında ele alınmakta, Denetim Komitesi aracılığıyla da Yönetim Kurulu bilgilendirilmektedir.

b) Likidite yönetiminin ve fonlama stratejisinin merkezileşme derecesi ile banka ve bankanın ortaklıkları arasındaki işleyişi hakkında bilgiler:

Ana Ortaklık Banka ve ortakları arasında likidite ihtiyacı ve fazlalıkları konusunda sürekli bilgi alışverişi sağlanmakta olup likidite ihtiyacı ve fazlasının etkin olarak yönetilmesi amacıyla Hazine Yönetimi ve Uluslararası Bankacılık Genel Müdür Yardımcılığı tarafından gerekli yönlendirme ve işlemler gerçekleştirilmektedir.

c) Fon kaynaklarının ve sürelerinin çeşitliliğine ilişkin politikalar dâhil olmak üzere bankanın fonlama stratejisine ilişkin bilgi:

Ana Ortaklık Banka'nın ana fonlama kaynağı mevduat olup, mevduatın tabana yaygın yapısının korunması stratejisi sürdürülmektedir. Ayrıca kaynak yapısının çeşitlendirilmesi stratejisi çerçevesinde uzun vadeli ve uygun maliyetli mevduat dışı kaynakların payının artırılması hedefler arasında yer almaktadır. Mevduat dışı kaynaklarda; repo işlemleri, post finansman, sendikasyon kredileri, uluslararası finans kuruluşlarından temin edilen krediler, ihraç edilen menkul kıymetler, sermaye piyasası işlemleri ve ikili anlaşmalar kapsamında alınan krediler ön plandadır.

ç) Ana Ortaklık Banka'nın toplam yükümlülüklerinin asgari yüzde beşini oluşturan para birimleri bazında likidite yönetimine ilişkin bilgi:

Ana Ortaklık Banka'nın toplam yükümlülükleri ağırlıklı olarak TL, USD ve EUR para birimlerinden oluşmaktadır. Bu para birimlerinin yanı sıra diğer tüm para birimleri için de geçerli olmak üzere, gün içi ve uzun vadeli nakit akımları takip edilmekte ve geleceğe yönelik projeksiyonlar yapılarak likidite yönetiminin etkin bir şekilde yapılması sağlanmaktadır.

d) Kullanılan likidite riski azaltım tekniklerine ilişkin bilgi:

Ana Ortaklık Banka'nın fon kaynaklarının önemli bir kısmını mevduat oluşturmaktadır. Ana Ortaklık Banka'nın mevduatı geniş tabana yayılmış müşteri yapısına bağlı olarak zaman içinde büyük dalgalanmalar göstermemektedir. Bununla birlikte fon çeşitliliğini artırmak ve varlıklar ile yükümlülükler arasındaki vade farkını azaltmak amacıyla bono-tahvil ihracı, repo, alınan krediler gibi mevduat dışı kaynaklara önem verilmektedir.

Ana Ortaklık Banka'nın varlık tarafında ise, kısa vadeli nakit döngüsünü iyileştirici, aktif ve pasifin vade uyumsuzluğunu azaltıcı tedbirler kapsamında kredilerde ortalama vadenin kısaltılmasına yönelik politikalar izlenmektedir.

e) Stres testinin kullanımına ilişkin açıklama:

Beklenmedik olumsuz durumlar karşısında bankanın dayanıklılığını ölçmek amacıyla periyodik stres testleri yapılmaktadır. Bu çalışmalar, gerekli önlemlerin alınabilmesi amacıyla üst yönetim ve ilgili tüm birimler ile paylaşılmaktadır. Ayrıca, stres testleri bütçe çalışmaları kapsamında, Ana Ortaklık Banka'nın tahmini gelecek dönem finansal durumu, yasal oranlarının seyri, kısa ve uzun dönem likidite ihtiyacı gibi konularda da dikkate alınmaktadır.

f) Likidite acil ve beklenmedik durum planına ilişkin genel bilgi:

Acil bir durumda likidite ihtiyacının karşılanmasına yönelik olarak kullanılacak iç ve dış kaynaklar periyodik olarak izlenmekte olup Ana Ortaklık Banka'nın organize piyasalardan ve diğer bankalardan borçlanma limitleri, farklı vade dilimlerinde karşı karşıya olduğu yapısal likidite açıklarını karşılayabilir düzeydedir. Ana Ortaklık Banka likidite riskine maruziyetini "Risk Yönetimi, Stres Testi Programı ve İsedes Yönetmeliği" çerçevesinde Yönetim Kurulu'nca onaylanan limitler ile sınırlandırmıştır. Ayrıca, likidite ve finansal acil durum yönetimine ilişkin hususlar da belirlenmiştir.

2) Likidite Karşılama Oranı:

BDDK tarafından 21 Mart 2014 tarih ve 28948 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bankaların Likidite Karşılama Oranı Hesaplamasına İlişkin Yönetmelik" çerçevesinde Ana Ortaklık Banka, Likidite Karşılama Oranı hesaplayarak aylık konsolide bazda BDDK'ya iletmektedir. Likidite Karşılama Oranı BDDK tarafından belirlenen sınır değerlerin üzerinde seyretmektedir. Son üç ay içinde (Ekim- Kasım-Aralık) konsolide oranlar sırasıyla Ekim YP 114,16, TP+YP 82,67; Kasım YP 114,79, TP+YP 81,83; Aralık YP 113,90; TP+YP 78,01 olarak gerçekleşmiştir.

3) Likidite Karşılama Oranına İlişkin Olarak Bankalarca Açıklanacak Asgari Hususlar

a) Likidite karşılama oranı sonucunu etkileyen önemli unsurlar ve bu oran hesaplamasında dikkate alınan kalemlerin zaman içerisindeki değişimi:

Kaynaklarının ve likidite karşılama oranında nakit çıkışlarının önemli bir bölümünü oluşturan Banka mevduatı dalgalı olmayan bir yapıya sahip olmakla beraber, toplam mevduat içinde kamu mevduatı diğer mevduatlara oranla dönemsel değişimlere sebep olabilmektedir. Geçmiş dönemlerle karşılaştırıldığında toplam mevduatın bilanço içindeki payı değişmemekle birlikte miktar olarak artan bir seyir izlediği görülmektedir.

Gayrinakdi krediler ise nakde dönüşüm oranı düşük olmakla birlikte, bilançoya oranla dikkate değer bir büyüklüğe sahip olduğundan likidite karşılama oranı hesaplamasında etkili olmaktadır. Geçmiş dönemlerle karşılaştırıldığında gayrinakdi kredilerimizin artış eğiliminde olduğu görülmektedir.

Zaman içerisinde artan repo işlemlerinin teminatı olarak T.C. Hazine Müsteşarlığı tarafından ihraç edilen bono ve tahvil kullanılmaktadır. Menkul kıymet portföyünün büyük bir kısmını oluşturan bu kıymetler ile repo işlemi yapılması, likidite karşılama oranı hesaplamasında yüksek kaliteli likit varlık sınıflandırılmasında kabul edilen serbest menkul kıymetlerimizi etkilemektedir. Repo işleminde kullanılan menkul kıymetler serbest olma özelliğini yitirdiğinden, diğer tüm şartları sağlasa dahi yüksek kaliteli likit varlık olarak dikkate alınamamaktadır.

b) Yüksek kaliteli likit varlıkların hangi kalemlerden oluştuğu:

Likidite Karşılama Oranı hesaplamasında yüksek kaliteli likit varlıkların tamamı Birinci Kalite Likit Varlıklardır. Bunlar; nakit değerler, merkez bankaları nezdindeki hesaplar, zorunlu karşılıklar ve menkul değerler cüzdanından (Önemli bölümü T.C. Hazine Müsteşarlığı tarafından ihraç edilen bono ve tahviller, diğer tahviller) oluşturmaktadır.

c) Fon kaynaklarının hangi kalemlerden oluştuğu ve tüm fonlar içerisindeki yoğunlukları:

Bankanın fon kaynaklarının büyük bir bölümü mevduatlardan, geri kalanı ise bilanço içindeki paylarına göre repo, alınan krediler ve ihraç edilen menkul kıymetlerden oluşmaktadır.

ç) Türev işlemlerden kaynaklanan nakit çıkışları ve teminat tamamlama ihtimali olan işlemlere ilişkin bilgiler:

Bankaca türev işlemler; bilançoda mevcut ya da oluşabilecek risklerden korunma, likidite yönetimi ya da müşteri taleplerinin karşılanması amaçlarıyla gerçekleştirilmektedir. Müşteri işlemleri Türev İşlem Çerçeve Sözleşmesi ya da ISDA (International Swaps and Derivatives Association) sözleşmesi ve eki olan CSA (Credit Support Annex) sözleşmesi altında, Bankalarla gerçekleştirilen işlemler yine ISDA ve CSA sözleşmeleri imzalanarak gerçekleştirilmektedir. Söz konusu sözleşmeler altında gerçekleştirilen işlemler belirlenen periyotlarda günlük piyasa değerlemesine ve nakit olarak ek teminatlandırmaya tabidir. İşlemler, piyasa değerlemesine bağlı olarak ek teminat girişi ya da çıkışı oluşturabilmektedir.

d) Karşı taraf ve ürün bazında fon kaynakları ile teminata ilişkin yoğunlaşma limitleri:

Karşı taraf ve ürün bazında yoğunlaşma riski için Üst yönetim onayı ile "Risk Yönetimi, Stres Testi Programı ve İsedes Yönetmeliği" kapsamında limitler belirlenmiş olup bu limitler belirli sıklıklarda izlenmekte, ayrıca ilgili birimler ve üst yönetime bildirilmektedir. Faaliyet dönemi içinde limitlerde herhangi bir aşım meydana gelmemiştir.

e) Likidite transferini engelleyici operasyonel ve yasal faktörleri de dikkate alarak bankanın kendisi, yabancı ülkedeki şubesi ve konsolide ettiği ortaklıkları bazında ihtiyaç duyulan fonlama ihtiyacı ile maruz kalınan likidite riski:

Bankanın yurtdışı şubeleri ve konsolide edilen ortaklıklarının likidite ihtiyacı ve fazlalıkları düzenli olarak izlenmekte ve yönetilmektedir. Likidite transferini engelleyici operasyonel ya da yasal kısıt bulunmamaktadır.

Yapılan analizlerde iştiraklerin ve yurtdışı şubelerin Bankanın likidite yapısına etkisinin bilanço büyüklüğüne oranla sınırlı kaldığı görülmektedir. Likidite ihtiyacı ve fazlalıkları gerek ortaklıklar arasında gerekse yurtdışı şubeler arasında en uygun şekilde karşılanmaktadır.

Likidite karşılama oranı hesaplamasında bulunan tüm kalemler, ilgili tabloda toplulaştırılmış bir şekilde hesaplama dâhil edilmektedir. Bu kapsamda, likidite karşılama oranı hesaplamasında yer alıp, kamuya açıklama şablonunda yer almayan husus bulunmamaktadır.

IX KREDİ RİSKİ AZALTIM TEKNİKLERİNE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

Ana Ortaklık Banka, Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ'in 38. maddesi uyarınca basit finansal teminat yöntemine göre kredi riski azaltımı yapmaktadır.

Kredi risk azaltım tekniklerinde bilanço içi ve bilanço dışı netleştirme bulunmamaktadır.

Ana Ortaklık Banka'da fonlanmış kredi koruması olarak dikkate alınan finansal teminatlar; hazine bonusu, devlet tahvili, nakit, mevduat rehni ve altındır. Fonlanmamış kredi koruması olarak dikkate alınan teminatlar ise banka garantileri ve kontrgarantilerdir.

Ana Ortaklık Banka'da finansal teminatlar günlük olarak değerlemeye tabi tutulmaktadır. Garantörlerin kredibiliteleri kredi revizyon vadeleri çerçevesinde izlenmekte ve değerlendirilmektedir.

Ana Ortaklık Banka'da kredi türevlerine ilişkin pozisyon bulunmamaktadır.

Risk Sınıfları Bazında Teminatlar

Risk Sınıfları - 31 Aralık 2015	Tutar	Finansal Teminatlar	Diğer/Fiziki Teminatlar	Garantiler ve Kredi Türevleri
Merkezi Yönetimlerden veya Merkez Bankalarından Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	82.409.901	100.282	-	-
Bölgesel Yönetimlerden veya Yerel Yönetimlerden Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	460.913	42.875	-	18
İdari Birimlerden ve Ticari Olmayan Girişimlerden Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	544.699	164.017	-	-
Çok Taraflı Kalkınma Bankalarından Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	6	-	-	-
Uluslararası Teşkilatlardan Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	-	-	-	-
Bankalar ve Aracı Kurumlardan Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	42.768.143	30.709.601	-	-
Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Kurumsal Alacaklar	119.243.420	952.933	-	410.794
Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Perakende Alacaklar	72.132.472	15.319.650	-	64.722
Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Gayrimenkul İpoteğiyle Teminatlandırılmış Alacaklar	18.125.559	7.075	-	1.914
Tahsili Gecikmiş Alacaklar	580.833	3	-	-
Kurulca Riski Yüksek Olarak Belirlenen Alacaklar	9.245.190	56.876	-	-
İpotek Teminatlı Menkul Kıymetler	-	-	-	-
Menkul Kıymetleştirme Pozisyonları	-	-	-	-
Bankalar ve Aracı Kurumlardan Olan Kısa Vadeli Alacaklar ile Kısa Vadeli Kurumsal Alacaklar	-	-	-	-
Kolektif Yatırım Kuruluşu Niteliğindeki Yatırımlar	105.792	3.694	-	-
Diğer Alacaklar	15.288.303	-	-	-
Toplam	360.905.231	47.357.006	-	477.448

X. RİSK YÖNETİM HEDEF VE POLİTİKALARI**a) Risk Yönetimine İlişkin Stratejiler ve Uygulamalar**

Ana Ortaklık Banka, BDDK'nın düzenlemeleri çerçevesinde, en iyi uygulamaları da gözeterek, faaliyetlerinin hacmine, niteliğine ve karmaşıklığına uygun olarak karşı karşıya kaldığı piyasa, operasyonel, likidite, bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski ve kredi riskinin yönetilmesini sağlamaktadır.

b) Risk Yönetiminin Yapısı ve Organizasyonu

Risk Yönetimi faaliyetleri, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından 11 Temmuz 2014 tarih ve 29057 sayılı Resmi Gazete'de yürürlüğe giren Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik ve Yönetim Kurulu'nun 28 Nisan 2015 tarih 15/18 sayılı kararı ile onaylanan "Risk Yönetimi, Stres Testi Programı ve İsedes Yönetmeliği" çerçevesinde yürütülmektedir.

31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla, Risk Yönetimi organizasyonu operasyonel risk yönetimi, piyasa riski yönetimi, kredi riski yönetimi ve bilanço riskleri yönetimi birimlerinden oluşmaktadır.

c) Risk Raporlamaları ve Ölçüm Sistemlerinin Kapsam ve Niteliği

Ana Ortaklık Banka'nın karşılaşılabileceği risklerinin ortaya konulabilmesi amacıyla, risk ölçümü ve izleme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve sonuçlarının Ana Ortaklık Banka'nın stratejik karar alma sürecinde dikkate alınması esastır. Bu esaslar çerçevesinde, alım satım stratejisi kapsamında Ana Ortaklık Banka tarafından belirlenen portföye ve bilançonun bütününe ilişkin ölçüm ve izleme faaliyetlerine yönelik olarak aşağıda belirtilen analizler yapılır.

Likidite Riski

Ana Ortaklık Banka'nın karşılaşılabileceği likidite riskinin ortaya konulabilmesi amacıyla, pozisyonların yapısı ve karmaşıklığı ile uyumlu ölçüm, izleme, limitleme, stres testi ile senaryo analizi çalışmaları yürütülmekte ve sonuçları periyodik olarak raporlanmaktadır.

Ana Ortaklık Banka likidite riski ölçüm ve izleme faaliyetlerine yönelik olarak Likidite Boşluk Analizi, Davranışsal Likidite Boşluk Analizi, Ortalama Vade Analizi ve Mevduat Tortusu Analizi gerçekleştirmektedir. Likidite Boşluk Analizi, varlık ve yükümlülüklerin vadeye kalan süreleri esas alınarak yapılmaktadır. Mevduat Tortusu Analizi vadeli ve vadesiz mevduat için ayrı ayrı uygulanmaktadır. Ana Ortaklık Banka'nın beklenen nakit akımlarının her bir ürüne veya pozisyona ilişkin dikkate alınma oranları (iskonto oranları) ile düzeltilmesi sonucu vade grupları bazında ortaya çıkması muhtemel likidite ihtiyacının, Ana Ortaklık Banka'nın likidite yaratma kapasitesi paralelinde değerlendirilmesi amacıyla da muhtelif güven düzeyleri dikkate alınarak likidite riski stres testi yapılmaktadır. Ayrıca likidite riskine yönelik olarak haftalık yasal raporlamalar yapılmaktadır.

Bankacılık Hesaplarından Kaynaklanan Faiz Oranı Riski

Ana Ortaklık Banka'nın karşılaşılabileceği bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riskinin ortaya konulabilmesi amacıyla, pozisyonların yapısı ve karmaşıklığı ile uyumlu ölçüm, izleme, limitleme, stres testi ile senaryo analizi çalışmaları yürütülmekte ve sonuçları periyodik olarak raporlanmaktadır.

Bankacılık faaliyetlerinden kaynaklanan faiz oranı riskinin ölçüm ve izleme faaliyetlerine yönelik periyodik olarak bilançonun bütünü baz alınarak Yeniden Fiyatlama Boşluk Analizi, Net Faiz Marjı/Geliri Analizi ve Durasyon Analizi yapılmakta olup, ayrıca Ana Ortaklık Banka'nın ekonomik sermaye yeterliliği gözetilmektedir. Yeniden Fiyatlama Boşluk Analizi varlık ve yükümlülüklerin, Net Faiz Marjı/ Geliri Analizi ise faize duyarlı bilanço kalemlerinin yeniden fiyatlamaya kalan süreleri esas alınarak uygulanmaktadır. Durasyon Analizi varlık ve yükümlülüklerin efektif durasyon yöntemi ile bulunan sürelerinin miktarlarıyla ağırlıklandırılması yoluyla yapılmaktadır. Yapılan durasyon analizleri modifiye durasyon ve konveksite analizleri ile desteklenmektedir. Bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski için yapılan stres testlerinde de, kurlarda, fiyatlarda ve faiz oranlarında meydana gelen önemli dalgalanmaların etkisi ortaya koyulmaktadır. Ayrıca bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riskine yönelik olarak aylık yasal raporlamalar yapılmaktadır.

Piyasa Riski

Ana Ortaklık Banka, piyasa riskinin yönetimine ilişkin olarak pozisyonlarının yapısı ve karmaşıklığı ile uyumlu ölçüm, izleme, limitleme, stres testi ile senaryo analizi çalışmalarının yürütülmesini ve sonuçların periyodik olarak raporlanmasını sağlamaktadır.

Ana Ortaklık Banka'da Piyasa Riskine Esas Tutar, yasal raporlamalar kapsamında, Standart Metot kullanılarak aylık olarak hesaplanmakta ve Banka'nın Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu'na dâhil edilmektedir.

Standart Metot dışında, alım - satım hesapları için günlük olarak Riske Maruz Değer (RMD) tahminleri yapılmakta ve ilgili birimlere raporlanmaktadır. Kullanılan modelin performansının ölçülmesine yönelik olarak geriye yönelik test çalışmaları yapılmaktadır. Ayrıca modellerin kapsamadığı aşırı piyasa oynaklıklarının Ana Ortaklık Banka'nın finansal durumuna etkisini gözlemleyebilmek amacıyla, aylık ve günlük periyotlarda stres testleri ve senaryo analizleri uygulanmaktadır.

Piyasa riski maruziyeti "Risk Yönetimi, Stres Testi Programı ve İsedes Yönetmeliği" kapsamında belirlenen RMD tabanlı limitler (faiz oranı ve kur riski limiti) ile sınırlandırılmıştır. Söz konusu limitler günlük olarak takip edilmektedir.

Operasyonel Riskler

Operasyonel risk, yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığını ifade etmektedir. Banka'da operasyonel risk yönetimi faaliyetleri, Yönetim kurulu onaylı "Risk Yönetimi, Stres Testi Programı ve İsedes Yönetmeliği" kapsamında yürütülmektedir.

- Ana Ortaklık Banka'da, operasyonel riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı yeterli özkaynak bulundurulmasını teminen, "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik" çerçevesinde operasyonel riske esas tutar, Temel

Gösterge Yöntemi ile hesaplanmakta, yıllık bazda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na raporlanmaktadır.

- Ana Ortaklık Banka'da operasyonel risk profili etkin yöntemlerle izlenmektedir. Gerçekleşmiş operasyonel riskler muhasebe sistemi ile uyumlu "operasyonel risk kayıp veri tabanı" vasıtasıyla takip edilmektedir. İleri Ölçüm Yaklaşımları kapsamında ekonomik sermaye hesaplaması yapılmakta olup, yöntemin geliştirilmesi çalışmalarına devam edilmektedir.
- Bilgi teknolojilerinden kaynaklanan risklerin yönetimi kapsamında, bütünlük bir risk ana çatısı tesis edilmiştir. Bu kapsamda, Bilgi Teknolojileri risklerine ilişkin bir veri tabanı oluşturulmuş olup, gerçekleşen riskler ve alınan aksiyonlar veri tabanı vasıtasıyla takip edilmektedir.
- Destek hizmeti kuruluşlarından sağlanan hizmetlerin sürekliliğini teminen hizmet alımlarından kaynaklanabilecek riskler, BDDK tarafından yayımlanan "Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik" kapsamında değerlendirilmektedir. Bu kapsamda Risk Yönetim Programı revize edilmiş ve Banka tarafından alınmaya başlanılan destek hizmetlerine ilişkin Risk Analiz Raporları hazırlanmıştır.

Kredi Riski

Kredi Riski yasal sermaye ihtiyacının hesaplanmasında 1 Temmuz 2012 itibarıyla Standart Yaklaşım dayalı Basel II yasal raporlama süreci başlatılmıştır.

Ana Ortaklık Banka'da kredi riskinin merkezileştirilmesi kapsamında müşteri değerlemesi amacıyla Kurumsal ve Girişimci müşterilere yönelik rating, Bireysel müşterilere yönelik olarak ise scoring modelleri oluşturulmuştur. Söz konusu modellerin validasyonuna ilişkin çalışmalar icrai faaliyetleri olan Birimlerden bağımsız olarak Risk Yönetimi Bölüm Başkanlığınca yürütülmekte olup bu kapsamda modellerin istatistiksel yöntemlerle doğruluğunun ve performansının ölçümüne yönelik analizler yapılmaktadır.

Ana Ortaklık Banka'da segmentler bazında kredi risk ağırlıklı varlıklar üzerinden risk limitleri tesis edilmiş olup aylık bazda takip edilmektedir.

Ana Ortaklık Banka'da genel ve alt kırılımlar bazında kredi portföylerinin gelişimi, takip portföyünün gelişimi ve yakın izlemedeki krediler periyodik olarak analiz edilmektedir. Ayrıca, kredilerin izlenmesi ve geçmiş performanslarının karşılaştırılabilmesi amacıyla; konut ve ihtiyaç kredilerine yönelik vintage (yaşlandırma) analizleri yapılmaktadır.

ç) Riskten Korunma ve Risk Azaltım Politikaları ile Bunların Etkinliğinin Sürekli Kontrolüne İlişkin Süreçler

Ana Ortaklık Banka'nın faaliyetlerini yürütürken yaşanabilecek olumsuzluklardan önemli ölçüde etkilenmesini önlemek amacıyla risk seviyelerinin risk profili ve risk toleransı ile uyumlu limitlerle sınırlandırılması esastır.

Risk limitleri, Genel Müdür, Denetim Komitesi ve ilgili Üst Düzey Yöneticilerin görüş ve önerileri alınmak suretiyle belirlenip Yönetim Kurulu tarafından onaylanır.

Risk limitleri; Ana Ortaklık Banka'nın alabileceği risk düzeylerine, faaliyetlerine, ürünlerinin ve hizmetlerinin büyüklüğü ve karmaşıklığına uygun olarak belirlenmiştir. Limitler düzenli olarak gözden geçirilmekte, piyasa koşullarındaki, Banka stratejisindeki ve risk iştahındaki değişimlere göre uyarlanmakta ve periyodik olarak takip edilmektedir.

Buna ek olarak, Ana Ortaklık Banka'da türev işlemleri gerçekleştirilmekte olup, yapılan işlemler sayesinde uzun vadeli kaynak temin edilmekte, likidite ve bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski sınırlandırılmaktadır.

Ana Ortaklık Banka'da basit finansal yönteme göre risk azaltımı yapılmakta ve finansal teminatlar günlük olarak değerlemeye tabi tutulmaktadır. Garantörlerin kredibiliteleri kredi revizyon vadeleri çerçevesinde izlenmekte ve değerlendirilmektedir.

EK. 3. VOLKSWAGEN RİSK RAPORU ÖRNEĞİ

Risk kontrolüne güvenilir bir yaklaşım, işletme başarısının devamlılığı için temel bir gerekliliktir. Faaliyetlerimiz kapsamlı bir risk yönetim sisteminin özelliklerine göre sistematik olarak biçimlenir.

İşletme çevremiz riskler ve fırsatlarla şekillenir. Aşağıdaki bölümler Volkswagen Grubu'nun geniş tabanlı küresel hizmet sunması nedeniyle karşılaştığı riskleri açıklamaktadır.

RİSK YÖNETİM SİSTEMİNİN AMAÇLARI ve ÖZELLİKLERİ

Grubun risk yönetim sisteminin amacı, şirket kayıplarını engellemek için gerekli önlemleri almak ve varlığı için tehlike arz eden her türlü riski ortadan kaldırabilmek amacıyla potansiyel riskleri önceden belirlemektir.

Etkili bir risk yönetim sistemi kullanarak, riskleri değerlendirmek ve önlemek için zamanında tanımlayabiliriz. Böylece işletmeden beklenen kazançla doğru orantılı risklere girmeye hazırlıklı oluruz.

Volkswagen Grubun risk yönetimi yapının bütünleyici bir parçası ve işletme sürecindeki iş akışıdır. Bu, Grup Denetimi (group auditing) ile birlikte Grup Kontrolü (group controlling) tarafından koordine edilir ve etkisi ve yeterliliği düzenli olarak gözden geçirilir.

Risk denetim sistemi sorumluluğu merkezi değildir ve bireysel bölümlere ya da sermaye yatırımları müdürlerine bağlıdır. Grup şirketlerinin risk yöneticileri tarafından yapılan standart yazılı ya da sözlü araştırmalar yoluyla, Yönetim Kurulu var olan risk durumlarından her zaman haberdar olur. Şayet planlanandan farklılıklar oluşursa uygun önlemler gecikmeden alınabilir.

İş akış kuralları, yönetmelik ve yönergeler sistematik olarak kaydedilir ve bunlara çoğunlukla online olarak erişilebilir. Hesap Denetçileri tarafından yapılan iç kontroller, Kalite Kontrolü, Maliye Dairesi (group treasury), Marka Kontrolü (brand controlling) ve Grup Kontrolü (group controlling) birimleri bu kurallara bağlı kalınmasını temin ederler.

Risk yönetim sistemimizin etkinliği ve yeterliliği, bir erken uyarı sistemi kurmak için gerekli bütün önlemlerin alınmasını sağlayan denetçiler tarafından değerlendirilmektedir. Bu da Gesetzzur Konrolle und Transparenzim Unternehmensbereich (KonTraG- Kurumsal Kontrol ve Şeffaflık Yasası) koşullarını uyguladığımız anlamına geliyor. Ayrıca, Mali Hizmetler Şubesi, Gesetzüber das Kreditwesen (KWG- Alman Bankacılık Yasası)'nın 44'üncü bölümüne uygun olarak ve kurum denetçilerinin kontrolü doğrultusunda Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (BaFin- Alman Federal Mali Denetim Otoritesi) tarafından düzenli olarak yapılan denetimlere tabi tutulur.

BİREYSEL RİSKLER

Bireysel riskler hakkında aşağıdaki bilgi 2007-2009 dönemiyle ilgilidir.

MAKROEKONOMİK RİSK

Küresel ekonomik büyümeye göre, enerji ve emtia fiyatlarındaki değişimlerde, büyüyen himayecilik ve dış ticarete süre gelen denksizlik risklerini görebiliriz. Bu faktörler, döviz kurunda daha büyük değişimlere ve özellikle sürekli zayıf bir Amerikan dolarına ve küresel ekonomik büyümede belirgin bir

düşüşe yol açabilir. Ayrıca, bireysel ülkelerdeki tüzük, vergiler ve gümrük vergilerindeki değişimler iş kalkanması üzerinde olumsuz bir etki yapabilir.

Yukarıdaki durumlar Volkswagen Grup üzerinde de ciddi güçlükler yol açabilir. Bu risklerle nasıl baş edebileceğimizi aşağıdaki paragraflarda açıklıyoruz.

SEKTÖRE YÖNELİK RİSKLER

2006'da, küresel binek aracı piyasasının artan sürücüleri bir kez daha Asya ve Güney Amerika'ydı. Doğu Avrupa piyasaları da oldukça olumlu büyüme kaydettiler. Fakat, bu ülkelerin bazılarında gümrük engelleri ve yurtiçi üretime yerel gereksinimler bulunmaktadır. Bu faktörler satış miktarında ki artışı engellemektedir. Azımsanamayacak piyasa payımıza bağlı olarak geleneksel piyasalardaki risklerle özellikle de fiyat seviyesiyle alakalı risklerle karşı karşıya kalıyoruz. Özellikle Amerika ayrıca Batı Avrupa ve Çin binek aracı piyasasındaki büyük indirimler tüm sektördeki baskıyı artırmaktadır. Bu temel durumlar, bizi satış promosyon faaliyetlerimizi artırmaya zorluyor. Eğer rakip üreticiler satış teşviklerini artırsalardı, bu durumdan tedarikçi olarak etkilenirdik. KGW'nin 25a(1) bölümünün düzenlemelerini dikkate alarak, geçmişte uygulanan aynı prensiplere dayanarak araç finansmanı için borç sağlamaya devam ediyoruz.

Batı Avrupa'daki araçlarımızın çoğunu sattığımız için, bu piyasada talepte ya da fiyatta bir düşüşle karşılaşabilirdik. Bu riski, temiz, müşteri odaklı bir ürün ve fiyat politikasıyla engelleriz. Batı Avrupa dışındaki teslimat yoğunluğumuz, Kuzey Amerika, Güney Amerika/Güney Afrika, Asya Pasifik ve Merkez ve Doğu Avrupa piyasalarına göre farklılık gösterir. Pek çok oturmuş ve gelişen pazarda öncü pozisyondayız. Bu nedenle, bireysel pazarlar arasındaki yoğunluk varlığını iyi dengeleyebiliyoruz. Ayrıca, stratejik ortaklıklar oluşturarak bölgesel talepleri karşılayabiliyoruz.

Basel II kapsamında borç verenlere uygulanan ağır koşullar, bayiliklerimizin ve satış şirketlerinin uygulamalarını banka kredisi yoluyla finanse etmelerini zorlaştırıyor. Kendi bayi destekleme sistemimizi geliştirerek, mali hizmet şirketlerimiz yoluyla bayilere cezbedici finansman teklifiyle bayinin ödeme aczi riskini minimum düzeye indirdik.

RİSK ARAŞTIRMA ve GELİŞTİRME

Müşterinin yeni ürünümüzü beğenmeyeceği riski her zaman vardır. Bu riski, geniş moda analizleri, müşteri anketleri ve keşif süreci yoluyla engelleriz. Böylece, trendlerin önceden fark edilebileceğini ve bunların müşterilerimizle alakasının doğruluğunu garantileyebiliriz.

Başka bir risk de ürünlerin belirlenen tarihe, fiyata ya da kalite standardına uygun üretilmemesidir. Projelerimizin sürecini devamlı takip ederek ve orijinal hedefe ulaşmak için gerekli değişiklikler yaparak bu riskten kaçınılırız. Eğer hedeften sapmalar varsa, zamanında önlemler alınabilir. Dahası, proje birliğimiz, süreçte yer alan bütün birimlerin birlikte etkili şekilde çalışmasını sağlar. Böylece, yer alan bütün birimler gereksinimlerini sunma ve faaliyetlerini planlama fırsatına sahip olur.

Araştırma ve geliştirme faaliyetlerimizin çeşitliliği sayesinde risk belirli patent ya da lisanslara odaklanmaz.

TEDARİK RİSKİ

Sürekli olarak yükselen ürün fiyatlarının maliyeti belirli ürünlerin sınırlı mevcudu hedeflenmiş stratejiler yoluyla önlenebilir. Araştırma ve Geliştirmeye birlikte tedarik alanı alternatif ve geri dönüştürülebilir madde kullanımını araştırıyor. Ayrıca, uluslararası üretici üssümüzü genişletmek için yoğun olarak çalışıyoruz. Bu, Asya ve Doğu Avrupa pazarındaki ürünler için bütün üretim kaynaklarını içerir. Üretici endüstrisindeki sert rekabetle bağlantılı daha fazla riskler de vardır. Tedarikçilerimizden herhangi biri iflas edecek olursa, üretimin yarıda kalma riski vardır. Bu sebeple parçalarımızı farklı üreticilerden temin ederiz. Ayrıca, Avrupa üreticilerinin kredi itibarındaki bilgileri kaydettiğimiz risk yönetim sistemimizle, üreticinin aczi durumunda gerekli önlemleri alırız. Bu, iflas riski altındaki tedarikçileri önceden belirlememizi ve doğru adımlar atmamızı sağlar.

TALEPLE ALAKALI ÜRETİM RİSKLERİ

Binek araçlar için küresel talepteki değişimler üretilen araç türlerinin sayısını etkiler. Bundan dolayı ortaya çıkan riskler, üretim fazlası ya da tedarik eksiklikleri gibi, esnek üretim yönetimimiz tarafından önlenir. Bunu, ilk olarak döner levha konseptimiz, ‘çoklu marka konumumuz’ ve esnek çalışma saatlerimiz yoluyla başarırız. İkinci olarak, modüler stratejimiz, piyasa hareketlerine esnek şekilde tepki vermemizi sağlayan araç mimarimizi yaratmıştır. Uygun sigortayı çıkararak üretimin yarıda kalmasından kaynaklanan potansiyel ekonomik risklere karşı önlemimizi alırız.

TALEPTEKİ DEĞİŞİMLERDEN KAYNAKLANAN RİSKLER

Talepteki ya da değişen piyasa koşullarındaki çalkantıların işletmemiz üzerindeki etkisini kısıtlamak için devamlı olarak müşteri davranışlarını ve rakiplerimizi analiz ederiz. Büyük oranda doymuş Avrupa piyasalarında, büyüme ancak sıkı bir rekabetle gelebilir. Bununla bağlantılı riskler, sürekli olarak genişleyen ve modernize edilen geniş model çeşitliliğimizle engellenebilir. Aynı zamanda Volkswagen Mali Hizmetler AG’nin ürünlerinin yardımıyla tedarik zinciri kapsamını genişletiyoruz.

Talep riski petrol fiyatlarındaki artışa bağlı olarak da artabilir. Güç aktarımı ve yakıt stratejisinin parçası olarak yakıt tasarruflu araçlar geliştirerek bu riskleri önleriz.

FİLO MÜŞTERİLERİNİN ÖNEMİ

Kurumsal müşteriler Almanya’daki tüm piyasanın bir parçası olarak yıllardır önem kazanmaktadır. Filo müşteri sektöründe %44’ün üzerinde bir payla, Volkswagen Grubu piyasadaki öncü pozisyonunu daha da genişletmiştir. Almanya dışındaki konumumuz, Volkswagen Grup Filo Uluslararası hedef grup eksenli müşteri konseptiyle kuvvetlendiriliyor. Temel Avrupa piyasalarında, Volkswagen Grup, piyasadan daha hızlı büyüyerek, teslimatları yıldan yıla %10 dan daha fazlaya çıkardı. Borcu zamanında ödememe riski bireysel kurumsal müşterilere yoğunlaşmamıştır.

KALİTE RİSKİ

Yükselen karmaşık teknoloji ve çok sayıda tedarikçi göz önünde bulundurulduğunda, kalite teminatıyla alakalı ciddi zorluklar vardır. Kalite ile ilgili riskleri başlangıçta en aza indirmek için üreticiler yeni modellerin gelişiminde yer alırlar. Otomotiv endüstrisindeki üreticiler aynı zamanda elektronik parça

üretiminde de git gide daha çok uzmanlık geliştiriyor. Trendlerin çabuk fark edilmesi ve bu bağlamda harekete geçilmesi amacıyla, müşterilerimizin beklentilerini karşılayan kalite önlemleri sağlamak ve standartları geliştirmek için bilgi transferi yapmak ve üreticilerle çalışmak önemlidir. Bu bağlamda bütün tedarikçilerle yakın iş ilişkimiz anahtar koşuldur.

PERSONEL RİSKİ

Çalışanlarımızın beceri ve bilgileri Volkswagen Grubunun en önemli başarı faktörlerinden biridir. Personel kaybı ve iş gücü azalmasının sonucu olarak teknik bilgi yok olması – böylece de rakiplerimizin avantajı- riski vardır. Yeniden yapılandırma önlemleri Grubumuz için bu riski artırmıştır. Yoğun bilgi yönetimi sayesinde, var olan teknik bilgiyi elde tutmak ve bunu diğer çalışanlara aktarmak için çaba sarf ediyoruz. Bunun yanı sıra, eğitim çeşitliliğimiz yüksek becerili yeni çalışanlara sahip olmamızı sağlıyor.

ÇEVRE KORUMA YÖNETMELİĞİ

1 Temmuz 2002’de, Avrupa Hurda Araç Yönergesi, Altfahrzeuggesetz yoluyla Alman yasasına aktarıldı. Bu yasa, hurda araçların üreticiler ve ithalatçılar tarafından belirlenen toplama noktalarında ücretsiz olarak tutulmasını garantiliyor. Bu, ilk olarak yasa uygulamaya geçtikten sonra kayda alınan araçlara uygulandı fakat Ocak 2007 itibaren bu yasa tüm hurda araçlara uygulanacak. Şu anda, Avrupa Birliğinin hurda araç koleksiyonundaki doğuya doğru büyümenin etkisini kesin olarak değerlendiremeyiz. Sonuç olarak, bazı Avrupa Birliği üyesi devletlerde Volkswagen üzerindeki olası mali yük dikkate alınarak kesin bir tahmin yapılamaz. Koşullarımızın yeterliliği gözden geçirildi. Ayrıca, hurda araçları kontrol altında tutan sistemimiz ve düzenlemelerimiz bize bu riskin üstesinden gelme fırsatı sunuyor.

Klima sistemimiz soğutucu madde olarak hala hidrokloroflorokarbon (HCFCs) içermektedir. Avrupa Birliği kanunları, 1 Ocak 2010, HCFCs’nin sadece bakım amacıyla var olan sistemde geri dönüştürülmüş madde olarak kullanabileceğini belirtiyor. 1 Ocak 2015’e kadar bütün HCFCs kullanımı Avrupa’da yasaklanacak. Alternatiflere gerekli yatırım olmadan, bu durum üretim faaliyetlerinin geçici olarak durmasına karşılığında da üretim kaybına yol açar. Bu bakış açısıyla Volkswagen, bu gerecin kullanımını yavaş yavaş durdurmak için gelecek yıllarda bir program hazırlayacaktır.

Geçmişte HCFCs’nin yerini alması için üretilen kloruz florokarbon (FC) soğutucular da küresel ısınma potansiyeline bağlı olarak kısıtlamalara tabi tutuldu. 2007’nin ortalarında koruma sistemleri ve sızıntı olmadığının kanıtına ihtiyaç duyulacaktır. Bu, ölçülerine bağlı olarak sistemlerin, sertifikalı soğutucu uzmanları tarafından yılda birkaç kez incelenmesi gerektiği anlamına gelir.

Ayrıca, küresel karbondioksit yayılımı kısıtlama amacıyla çevre koruma yönetmeliği riski vardır.

Avrupa Birliği emisyon kanununa göre, ilk olarak dizel teknolojiyi etkileyen daha katı şartların yerine getirilmesi gerekiyor. Fakat hafif ve orta binek araçlarda bu koşullar şuan ki teknolojinin en iyi şekilde kullanılmasıyla karşılanabilir. Ağır binek araçların istisnai durumu, hafif ticari araçların sınır değerine dayanarak, son günlerde siyasi tartışma konusudur. Otomotiv endüstrisi dizel araçlar için emisyon işlemi deneyimine sahip olmadığı için ve gelişmesi gereken teknoloji ek malzemeler ve hizmet gerektirdiği için, bu özel durum geri çekilirse müşterilerin ağır binek araçlarını nasıl kabul edeceğini tahmin etmek mümkün değildir. Petrollü makinelere kıyasla fiyat farkı daha da artacaktır. Fosil yakıtlara biyoyakıt

ekleme zorunluluğu nedeniyle gelecekte dizel motorlar da kendilerini yeniden konumlandırmak zorunda kalacaktır çünkü dizel partikül filtre teknolojisi, ilave edilen biyoyakıt miktarında belirli bir artışa izin vermez.

YASAL DURUMLAR

Liverpool Limited Partnership tarafından, 2000 mali yılı için yönetim kurulu ve denetim kurulu üyelerinin icraatlarının onayı ve hazine bonosunu elde etme yetkisiyle ilgili olarak, 7 Haziran 2001'deki Yıllık Genel Toplantıda kabul edilen kararları reddeden Braunschweig Bölge Mahkemesinde dava açıldı. Yetki kararı ile alakalı dava her iki taraf tarafından ilan edildiği için, yetki süresi 2002'de doldu. Yönetim kurulu üyelerinin icraatlarının onayıyla ilgili olarak, Braunschweig Bölge Mahkemesi yargılamayı 6 Kasım 2006'ya erteledi; henüz herhangi bir hüküm verilmedi.

29 Haziran 2001'de Avrupa Komisyonu Volkswagen'e, Passat'ın piyasaya sürümünde sözde bayi ücretlendirmesini etkileme sebebiyle 31.0 Euro ceza verdi. 10 Eylül 2001'de Volkswagen AG'nin davayı temyize götürmesiyle Avrupa Asliye Mahkemesi 3 Aralık 2003'te cezayı geçersiz saydı ve iptal etti. Bu karara Avrupa Komisyonunun yaptığı temyiz, 13 Temmuz 2006'da Avrupa Adalet Mahkemesi tarafından reddedildi.

Braunschweig'de ki savcı bürosu, paravan şirket kurma, yanlış gider beyanı ve konsey üyelerine verilen imtiyazlarla ilgili olarak Haziran 2005'te Volkswagen AG tarafından açılan dava suçlarının araştırmasını yürütmekte. 2005 Temmuz başında Volkswagen ayrıca KPMG denetçilerini içerdeki araştırmayı yürütmeleri için görevlendirdi. Araştırmalar henüz tamamlanmadığı için sorgu altındaki kişilere karşı kaynak olanaklarını değerlendirmek mümkün değildir. KPMG raporundaki bilgilere dayanarak Volkswagen AG 4.5 milyon Euro sigorta ödemesi almıştır.

YATIRIM ARAÇLARINDAN KAYNAKLANAN RİSKLER

Maliyet risk yönetimi, yatırım araçlarından kaynaklanan risklerin denetimi, yönetimi ve kontrolü için ilkeler ve sorumluluklar belirler. Nakit ve yabancı para komitesi risk sınırlarını imzalı mali belgeleri onaylar ve ülke risk sınırına karar verir. İşletme faaliyetlerimiz, faiz oranı, döviz kuru ve ürün fiyatlarındaki değişimlerden kaynaklanan mali risklere sebep oluyor. Bu riskleri, temel ve türev yatırım araçları işleterek azaltıyoruz. Sadece iyi kredi oranı olan bankalar ve tüccarlarla türev işlemlerine giriyoruz. Faiz oranları ve döviz genel olarak hazine tarafından yönetilir.

Grup, faiz oranı riskine, faiz oranı değişimleri ve çapraz kur değişimleri nedeniyle mali araçlar değerindeki dalgalanmalardan kaynaklanan risklere karşı savunmaya geçer. Volkswagen Grubu içindeki ortaklıklara yapılan finansman, genellikle yeniden finansmanın miktarı ve vadesi eşleştirilerek sınırlanır.

Küresel mevkiilerimizdeki üretim kapasitesinin esnek yönetimi sayesinde, nakit riskini azaltmak için 'finansal riskten korunma' yı kullanabiliriz. Geri kalan nakit riski, nakit akışı ve gelecekte teslim döviz işlemi, nakit seçenekleri ve çapraz kur değişimleri gibi finansal koruma araçları yoluyla engellenir. Bu geçişleri, işletme faaliyetleri ve grup içi finansmanından yapılan yabancı para akışıyla ilgili nakit riskini kısıtlamak için kullanırız. Gelecekte teslim döviz işlemi ve nakit seçenekleri yoluyla net esasına göre alımlardan ve yabancı para gelirlerinden beklenen nakit akışlarını kısıtlarız. Piyasa değerlendirmesine

bağlı olarak bu kontratların beş yıla kadar müddeti vardır. Bu işlemler esas olarak Euro'yu Amerikan Dolarına, Sterline, İsviçre Frangına, Japon Yenine ve İsveç Kronuna karşı garantiye almak için kullanılır. Bu beş para birimi birlikte, nakit akışından kaynaklanan döviz kuru riskimizin yaklaşık %90'ını oluşturuyor.

Hammadde alımından kaynaklanan riskler elde edilebilirlik ve fiyatlarla alakalıdır. Bu riskleri gelecekte teslim mal sözleşmesine girerek kısıtlarız. Alüminyum, bakır, kurşun, platinyum, radyum ve paladyum gereksinimimizin bir kısmını 60 aya kadar garantilemek için uygun kontratları kullandık.

Mali aktifler, güvenlikler, türev finansal araçlar, borçlar ve ticaret hesapları hakkındaki bilgiye Konsolide Mali Tablolarımızdan ulaşılabilir. Ayrıca burada riskten korunma politikasını, kurallarını kredi ve nakit risklerini de açıklıyoruz.

NAKİT (LİKİDİTE) RİSKİ

Şirketin her zaman mali bakımdan güçlü olmasını temin etmek için planlı bir nakit tahmini kullanırız.

Ulusal ve uluslararası mali piyasalarda yükselen vade eşleştirmeleri yoluyla büyüyen mali hizmetler işleminin sermaye yeterliliğini kapatıyoruz. Kredi maliyeti sadece kısa dönem sermaye yeterliliği olarak ve borç ihracı desteği olarak kullanılırken, bu gelecekte bizim tercihi mali seçeneğimiz olarak kalacaktır. Nakit akışı dalgalanmalarından doğan risklerle nakit rezervleri ve onaylı kredi limiti yoluyla baş ediyoruz. Bu kadar geniş seçenikle Volkswagen nakit riskiyle karşılaşmıyor. Kredi notu düşüşü Volkswagen'in borçlanmalarıyla ilgili koşulları olumsuz olarak etkileyebilir. 2004 mali yılından beri, Volkswagen Bank GmbH'ye, Moody's Investors Service tarafından ayrı bir kredi notu verilmektedir. Bu yıl, Volkswagen Bank GmbH için Standard&Poor's dan ayrı bir kredi notu sağlamayı başardık. Volkswagen Bank GmbH'ye hem Standard&Poor's dan hem de Moody's Investors Service tarafından verilen kredi notu, Volkswagen AG'nin ve Volkswagen Financial Services AG'ninkinden bir miktar daha fazladır. Her iki kurumun oranları, böylece, Volkswagen Bank GmbH'nin kendi işletme ve mali durumuna daha odaklıdır. Bu durum cazip borç alma koşullarını güvende tutması için Volkswagen Bank GmbH'ye iyi bir fırsat teşkil eder.

Volkswagen Mali Hizmetler AG Hazinesi, faiz oranı riskini yönettiği gibi Mali Hizmetler Bölümü'nün likiditesini de güvende tutar. Piyasa risk durumlarını ölçme, analiz etme ve denetleme sorumluluğu denetçidedir.

MALİ HİZMETLERDE ARTAN DEĞER RİSKİ

Mali hizmetler işinde, piyasa fırsatlarını yakalayabilmek için kontrat başlangıcında kararlaştırılmış artan değerdeki araçları geri almaya razı oluruz. Bu kira kontratlarını düzenli aralıklarla değerlendiririz. Potansiyel risk durumlarında gerekli önlemleri alırız.

BİLGİ TEKNOLOJİSİ (IT) RİSKİ

IT sistemlerimiz, gereksiz güvenlik duvarı sistemleri tarafından dışarıdan gelen yetkisiz erişimlere karşı korumalıdır. Virüs tarayıcıları ve kısıtlı bilgi ulaşım haklarıyla ek koruma sağlanır. Grup tarafından alınan

bilgi güvenlik önlemleri sürekli olarak gözden geçirilip güncellenir. Ayrıca, bütün veri kaynakları günlük olarak yedeklenir. Bundan dolayı, veri ve bilgi sistemimize karşı tehdit olasılığını çok düşük görüyoruz.

YENİDEN YAPILANDIRMA TEDBİRLERİNDEN DOĞAN RİSKLER

2006'da alınan yeniden yapılandırma tedbirleri, Volkswagen binek araçları markasının rekabetçiliğini geliştirdi. Bu tedbirler geniş kapsamlı uyum gerektirdi. Bu, aynı zamanda şuanda takip edilen ve gelecek için planlanmış önlemlere de uyar. Yine de, bu kararların etkinliği ve başarıyı kanıtlayacağı ve yeniden yapılandırma sürecini devam ettireceği konusunda eminiz.

DİĞER FAKTÖRLER

Daha önce bahsettiğimiz risklerin yanı sıra, tahmin edilemeyen ve bu yüzden idare etmesi zor olan başka faktörler de vardır. Bunlar, Volkswagen'in daha fazla gelişmesinde olumsuz etkiye sahip olabilirler. Bu faktörler, doğal afetler, salgın hastalıklar ve terör saldırılarını kapsar.

BÜTÜN RİSKLER

Şuan elimizdeki bütün bilgileri hesaba katarsak, Volkswagen Grubun sürekli varlığını tehlikeye atabilecek hiçbir risk bulunmamaktadır.

BİLANÇO SONRASI HUSUSLAR RAPORU

Bahsettiklerimiz dışında, mali yıl bitiminden sonra özel bir durum oluşmamıştır.

**EK. 4. ALMAN MUHASEBE STANDARDI NO. 5: RİSK RAPORLAMA
(GERMAN ACCOUNTİNG STANDARD NO. 5 RİSK REPORTİNG)***

KISALTMALAR LİSTESİ

AICPA	: American Institute of Chartered Public Accountants - Amerikan Sertifikalı Muhasebeciler/Yeminli Mali Müşavirler Enstitüsü
AktG	: Aktiengesetz (German Stock Corporation Law) - Aktiengesetz (Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu)
FAS	: Financial Accounting Standard - Finansal Muhasebe Standardı
FASB	: Financial Accounting Standards Board - Finansal Muhasebe Standartları Kurulu
GAS	: German Accounting Standard - Alman Muhasebe Standardı
GASB	: German Accounting Standards Board - Alman Muhasebe Standartları Kurulu
GASC	: German Accounting Standards Committee e.V. - Alman Muhasebe Standartları Komitesi e.V.
HGB	: Handelsgesetzbuch (German Commercial Code) - Handelsgesetzbuch (Alman Ticaret Kanunu)
Hs.	: Half-sentence - yarım-cümle
IAS	: International Accounting Standard - Uluslararası Muhasebe Standardı
IASC	: International Accounting Standards Committee - Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
para.	: Paragraph - paragraf
PublG	: Publizitätsgesetz (Disclosure Act) - Publizitätsgesetz (Bilgilendirme Yasası)
SEC	: Securities and Exchange Commission - Sermaye Piyasası Komisyonu
SOP	: Statement of Position – Risk Durum Tablosu
US GAAP	: United States Generally Accepted Accounting Principles - Amerika Birleşik Devletleri Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri

* http://www.drsc.de/docs/drafts/5_eng.html (Erişim Tarihi: 09.09.2013).

Alman Muhasebe Standardı No.5

Risk Raporlama

İlkeler kalın yazıyla belirtilmiştir. Bunlar standart tipte basılmış aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır. Standart uygulanarak önemlilik ilkesi gözlenmiştir.

Kapsam

1. **Bu standart işletmenin faaliyet raporunda gelecekteki gelişmeleri etkileyen riskleri raporlamayı düzenlemektedir.**
2. **Risk raporlama kullanıcılara karar verme ve güvenilirlikle ilgili işletmenin faaliyet raporu hakkında bilgi sağlamaktadır. Bu bilgiler kullanıcılara işletmenin gelecekteki gelişmeleri etkileyen riskler için uygun bir oluşuma izin vermektedir.**
3. **Bu standart § 315 (1) 2nd Hs. HGB ile uyumlu işletmenin gelecekteki gelişmeleri etkileyen riskleri raporlama gereksinimleri olan tüm aile şirketleri için geçerlidir.**
4. **§ 315 (1) HGB ile uyumlu işletmenin faaliyet raporu gerçeklere dayalı doğru tanımlamayı işletme sahası ve işletme yönetimine minimum düzeyde sunmaktadır. Bununla birlikte gelecekteki gelişmeleri etkileyen riskler ele alınmalıdır.**
5. **Bu standart ya limited şirketler (§ 290 HGB) ya da eşdeğer şirketler (§ 264 a HGB) gibi tüm aile şirketleri ve Bilgilendirme Yasası ile uyumlu konsolide finansal tablolar sunması gerekli olan şirketler için geçerlidir.**
6. **Risk raporlama standardı § 292a HGB ile uyumlu konsolide finansal tablo hazırlama muafiyeti olan şirketler için geçerlidir.**
7. **Bu standart diğer standartlarda özel olarak bir düzenleme yapılmadıkça tüm sektörlerden işletmeler için geçerlidir.**
8. **§ 289 (1) 2nd Hs. HGB ile uyumlu hazırlanan yönetim raporları için geçerli olan standart ayrıca tavsiye edilmektedir.**

Tanımlar

9. Aşağıdaki terimler belirli anlamalara sahip bu standart içerisinde kullanılmaktadır:

Risk gelecekte işletmenin ekonomik durumunu olumsuz etkileme ihtimalidir.

Fırsat gelecekte işletmenin ekonomik durumunu olumlu etkileme ihtimalidir.

Bir işletmenin ekonomik durumu ayrıca işinin gelecekteki başarısına bağlıdır. Bilanço tarihi itibarıyla işletmenin ekonomik durumuna ilişkin gelecekteki gelişmelerin olumlu ve olumsuz etkileri değerlendirilmelidir. Buna ek olarak riskler, işletmenin faaliyet raporunda tarif edildiği gibi işletmelerin öngörülen gelişmelerin tahmini üzerinde etkiye sahiptir.

Risk kategorileri örgütsel ve fonksiyonel açıdan birbirine benzer ve ilişkili riskleri birleştirmektedir.

Risk yönetimi şirketin tüm faaliyetlerini içine alan kapsamlı bir dizi kontrol süreçlerinden oluşmaktadır. Bu süreçler; tanımlama, analiz, ölçüm, kontrol, dokümantasyon ve iletişimin yanı sıra bu faaliyetlerin izlenmesi unsurlarını içeren sistematik ve tutarlı bir yaklaşımı uygulayan risk stratejisine dayanmaktadır.

Risk yönetimi iş, planlama ve kontrol süreçlerinin ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Bu diğer yönetim sistemleri ile bağlantılı olmalıdır ve özellikle iş planlama, kontrol ve iç denetim fonksiyonları tarafından desteklenmelidir.

Süreçler

10. Raporun içeriği ve kapsamı piyasa ve sektör özel çevresinin yanı sıra belirli grup ve işletme koşullarına dayanmalıdır.

11. Risk raporunda sunulan bilgiler öncelikle işletmenin özel koşulları ve işletme faaliyetlerini etkileyen riskler üzerinde odaklanmalıdır.

12. İşletmenin varlığını tehdit eden risk açıkça tanımlanmalıdır.

13. Bilgi özellikle risk yoğunluğu ile ilgili olarak sunulmalıdır.

14. Örnekler: Bireysel müşteriler, tedarikçiler, ürün veya patent üzerine dayalıdır.

15. Bireysel riskler risk kategorileri içerisinde uygun bir şekilde sınıflandırılmalıdır. Bu risk yönetimi için içsel olarak kullanılan risk sınıflandırmasına dayalıdır.

16. Risk örneği Ek A'da sınıflandırılmış bir şekilde gösterilmiştir.

17. Risklerle ilgili sunulan bilgiler bağımsız olmalıdır. Bireysel riskler ve risklerin olası sonuçları tanımlanmalıdır.

18. Riskleri sunmanın yolu onların işletme için önemini yansıtmalıdır. Bu risklerin ortaya çıkma olasılığını değerlendirmek ve olası etkisini ölçmek için yararlı olabilir.

19. Ekonomik olarak hukuka uygun ve ölçümün işletmenin faaliyet raporu kullanıcılarının kararlarını etkileyen noktada riskler güvenilir ve bilinen yöntemlerle ölçülmelidir. Bu durumda kullanılan model ve varsayımlar tanımlanmalıdır.

20. Sayısal risk gereksinimleri sadece finansal riskler için geçerlidir.

21. Bireysel riskleri değerlendirmenin önemli olduğu yerlerde riski azaltmak için herhangi bir risk azaltıcı önlemler dikkate alınmadan önce risk tanımlanmalıdır. Ayrıca bu önlemlerin tanımı sağlanmalıdır.

22. Özel riskler belirli faaliyetler ile güvenilir bir biçimde azaltılırsa, örneğin bir sözleşme ya da sigorta gibi, artık riskleri raporlamak gerekli olmaktadır. Riski azaltmak için herhangi bir risk azaltma önlemlerinin etkisi dikkate alınmadan önce risklerin açıklanması gerekmekte ve ayrıca önlemler tanımlanmalıdır. Örneğin riskler finansal tablolara yansıtılan karşılıklar ya da defter değerini azaltma gibi durumlarda güvence altına alındığında açıklamalar işletmenin risk durumunun değerlendirilmesi için genel olarak önemli olması halinde gereklidir.

23. Risk değerlendirmesi her bir risk için uygun tahmin dönemine dayalıdır.

24. Bir işletmenin varlığını tehdit eden risklerin olması durumunda, tahmin dönemi en azından bir yıl olmalıdır. Diğer önemli risklerin değerlendirilmesi genellikle iki yıllık döneme dayalıdır. Temel projeleri içeren ya da uzun piyasa dönemi olan işletmelerin risk değerlendirmelerinde daha uzun bir süre kullanmaları tavsiye edilmektedir.

25. Bireysel riskler arasındaki bağımlılığın açıklanması tercih edilmektedir; risklerin uygun şekilde değerlendirilmesinin mümkün olmadığı durumlarda bunu yapmak zorunludur.

26. Riskler fırsatlara karşı ayrı tutulmamalıdır.

27. Risklerin daha iyi değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, işletmeler fırsatlarla ilgili bilgi sağlayabilir. Ancak, finansal rapor kullanıcıları artık riskleri değerlendiremediği için, bu durum işletmenin konumunun bozulmasına yol açmamalıdır.

28. Risk yönetimi uygun bir şekilde tanımlanmalıdır.

29. Risk yönetimi sistemi işletmeyi etkileyen risklerin daha iyi anlaşılması için finansal raporlama kullanıcılarına sunulmalıdır. Strateji, süreçler ve risk yönetiminin organizasyonu tanımlanmalıdır.

30. Riskler hakkındaki bilgilerin açık ve net bir şekilde anlaşılabilmesi için bu bilgiler işletmenin faaliyet raporunun bağımsız bir bölümünde sunulmalıdır. Bilginin şeffaflığına zarar vermediği sürece finansal tabloların ya da işletmenin faaliyet raporunun diğer bölümlerinde yer alan bilgilere atıfta bulunulabilir.

31. Riskler hakkındaki bilgiler beklenen gelişmelerle ilgili açıklamalardan ayrı bir şekilde açıklanmalıdır.

32. Alman Ticaret Kanunu gereği işletmede beklenen gelişmeler ve gelecekteki gelişmeleri etkileyen risklerle ilgili sunulan bilgi arasında bir ilişki olmasına rağmen bu iki bakış açısı ayrı bir şekilde sunulmalıdır. Bu nedenle beklenen gelişmelere ilişkin açıklamaların risk raporunda ifade edilmesi yararlı olabilir.

33. Risk raporlama işletmenin faaliyet raporunun sorunlar için yetkilendirildiği zaman işletmenin durumuna bağlı olmalıdır.

34. Bir önceki yıllarla karşılaştırılan önemli değişiklikler risklerin değerlendirilmesi gerekli olduğu durumlarda açıklanmalıdır.

Yürürlük Tarihi

35. Bu Standart 31 Aralık 2000'den sonra başlayan mali yıl için ilk kez uygulanmalıdır. Daha önce uygulanmaya başlanması tavsiye edilmektedir.

Ek: A. Örnek Risk Kategorileri

Aşağıdaki tablo risk raporlama amacına göre kategorize edilen riskleri göstermektedir:

Risk Grubu	Risk Çeşitleri (Alt Gruplar)
I. İşletme Çevresi ve Sektör Riskleri	<ul style="list-style-type: none"> • Politik ve Yasal Gelişmeler • Doğal Afetler/Savaş • Ekonomiye İlişkin Riskler • Rakiplerin Faaliyetleri • Piyasa Riskleri (miktar ve fiyat riskleri) • Sektör ve Ürün Gelişimi
II. Stratejik İşletme Riskleri	<ul style="list-style-type: none"> • Ürün Portföyü • Diğer İşletmelerde Yatırımlar • Sermaye Artırımı • Kuruluş Yeri • Bilgi Yönetimi
III. Performans Riskleri	<ul style="list-style-type: none"> • Gelişim • Üretim • Satın Alma • Satış • Lojistik Dağıtım • Çevre Politikası
IV. Personel Riskleri	<ul style="list-style-type: none"> • İşe Alma • Personel Geliştirme (Eğitimi) • Personel Devir Hızı (Değiştirme) • Önemli Personel
V. Bilgi Teknoloji Riskleri	<ul style="list-style-type: none"> • Veri Güvenliği • Bilginin Varlığı (risklerin dağılımı / veri kaybı)
VI. Finansal Riskler	<ul style="list-style-type: none"> • Likidite Riski • Kur Riski • Faiz Oranı Riski • Menkul Kıymetlerin Piyasa Riski • Temerrüt (Ödememe) Riski
VII. Diğer Riskler	<ul style="list-style-type: none"> • Organizasyon ve Yönetim Riskleri • Yasal Riskler • Vergi Riskleri / Vergi Denetim Alanı • Sağlık ve Güvenlik Riskleri • Yönetim ve Kontrol Sistemleri

B. Tasarı Standardın Sonuçlarının Esasları:

1998 Mayıs'ta şirketler içinde Kontrol ve Şeffaflık Yasası'nın (Kon-TraG) yürürlüğe girmesini takiben, kamu limited şirketlerinin yönetim kurullarında (§91 (2) AktG) şirketin varlığı için risk oluşumunu önceden belirleyen izleme sistemlerinin oluşturulması gerekmektedir. Halka açık şirketlerde bu izleme sistemi dış denetçiler tarafından denetlenmektedir (§317 (4) HGB). Aynı zamanda yeni yasa (§315(1) 2nd Hs. HGB ve § 289 (1) 2nd Hs. HGB) gelecekteki gelişmeleri etkileyen risklerle ilgili bilgi sağlayan yönetim raporlarının açıklama gereksinimlerini genişleterek yürürlüğe koymuştur. Bu raporlama gereksinimi 31 Aralık 1998 sonrası başlayan mali yıl için ilk defa geçerli olmaktadır. Yasa ve yeni yasanın temel sonuçları riskler hakkındaki açıklamaların nasıl raporlanması gerektiği ile ilgili herhangi bir belirli detay vermemektedir. Bu tasarı standart §315 (1) 2nd Hs. HGB (işletmenin faaliyet raporu) tarafından gerekli açıklamaların içeriği ve yapısı için süreçler oluşturulması amacıyla tasarlanmıştır. Ayrıca standart §289 (1) 2nd Hs. HGB (bireysel şirket yönetim raporu) altında raporlama yapıldığında bu standardın geçerli olduğu tavsiye edilmektedir.

B1. Kapsam

İşletmenin faaliyet raporlarının kullanıcıları, özellikle sermaye piyasalarına katılan kullanıcılar, bir işletmenin gelecekteki gelişmelerini etkileyen riskler hakkında ilgili ve güvenilir bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar (paragraf 2). Bu amaç doğrultusunda standart IASC ve FASB çerçevesinde belirtilen kavramları takip etmektedir. Bu çerçeveler bilginin hem kullanıcılar için yararlı olduğunu hem de anlaşılabilir, ilgili, güvenilir ve karşılaştırılabilir olduğunu ifade etmektedir. Bu standarda dayalı olarak Almanya'da risk raporlama bu ihtiyacı karşılamaktadır.

Bilgi geçmiş, şimdi ya da gelecekteki olayları değerlendirmek veya daha önceden yapılmış değerlendirmeleri onaylamak ya da doğrulamak vasıtasıyla kullanıcıların ekonomik kararlarını etkilemekle ilgili olmaktadır. Bilgi herhangi bir önemli hata içermiyorsa, bozulmamışsa ve kullanıcılara güvenilir bir biçimde sunulmuşsa güvenilirdir.

Riskler hakkında bilgi veren genel amaca ek olarak (2. paragraf) riskleri ölçme ihtiyacı karar verme sürecindeki ilgili bilgiye ve modellerin güvenilirliği üzerindeki diğer unsurlara bağlıdır (paragraf 19).

Risk raporlama süreçleri, riskler her bir işletmeye özgü olduğu için özellikle kavramsal çerçevede düzenlenmiştir. Böylece her bir işletme kendi kişisel ihtiyaçları için risk raporlamada en uygun süreci tasarlayabilmektedir.

Standart §315 HGB ile uyumlu işletmenin faaliyet raporunun bir parçası olarak aile şirketlerinde riskleri raporlama ihtiyacı olduğu zaman uygulanacak olan temel ilkeleri oluşturmaktadır. Bu nedenle standart (§290 HGB) limited şirketler ya da (§264a HGB) eşdeğer benzer şirketler gibi aile şirketleri ve Alman Açıklama Yasası ile uyumlu konsolide finansal tabloları hazırlaması zorunlu olan şirketler için geçerlidir. Bankacılık ve sigorta şirketleri de kanuni gereksinimlere uymak zorundadır. Bu sektördeki şirketler için risk raporlamasının ilave ve belirli süreçleri ayrı standartlarda (GAS-5/10 ve D-GAS-5/20) ortaya konmaktadır.

Standart ayrıca §292a HGB ile uyumlu konsolide finansal tabloları hazırlayan işletmeler için geçerlidir. §292a (2) no.3 HGB kapsamında şirketler işletmenin faaliyet raporu ve IAS ya da US GAAP ile uyumlu konsolide finansal tablo hazırlamaları durumunda Alman Ticaret Kanunu ile uyumlu konsolide finansal tablo hazırlamada muaf olabilirler. GAS 1’de GASB §315 HGB ile uyumlu hazırlanan işletmenin faaliyet raporunun bilgi değerine eşdeğer olması durumunda 7’inci AB Direktifine uyum gerektiren işletmenin faaliyet raporunun muaf olduğunu göstermektedir. Ayrıca işletmenin faaliyet raporu raporlama belgelerinin bağımsız bir bölümünde yer almalıdır.

§342(1) no.1 HGB’de oluşturulan GASB’in yasal zorunluluğu işletme finansal raporlamaya yönelik olduğu için sadece §289(1) HGB ile uyumlu hazırlanan yönetim raporlarının uygulanması tavsiye edilmektedir.

B2. Tanımlar

Risk işletmenin ekonomik durumunu gelecekte olumsuz etkileme ihtimali olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım özellikle işletmenin ekonomik durumunu açıklamakta olup, varlıklar ve yükümlülükler, finansal durum ve faaliyet sonuçlarını ifade etmemektedir, çünkü bu terimler grup yönetim raporlarının amaçlarında tanımlanmayan kendi kavramları içerisindeki terimleri temsil etmektedir. §264 (2) HGB’nin içerdiği uygun finansal raporlama ilkesi grup yönetim raporunu içermemektedir. Varlık ve yükümlülükler, finansal durum ve faaliyet sonuçları için ne §315 ne de §289 HGB’de bir referans bulunmamaktadır.

Risk tanımını sunan açıklayıcı paragrafa ilaveten işletmenin ekonomik durumunun gelecekteki işletme başarısına bağlı olduğu açıktır. Bu risk kavramının statikten ziyade dinamik anlayışla ilgili olmadığını gösterir. Buna ilaveten riskler ayrıca işletmenin faaliyet raporunda açıklandığı gibi işletmelerin beklenen gelişmelerin tahmini üzerindeki etkileri ile ilgilidir. Belirli kategorilerdeki risk tanımları her bir işletmede yönetim ve kontrol riskleri olarak tanımlandığı için Standarda dâhil edilmemiştir.

B3. Süreçler

Risk raporlamanın temel odağı

Risk raporlamada temel odak işletmenin karşılaştığı belirli riskler olmalıdır. Sunulan bilgide endüstri ve piyasa riskleri ele alınmalıdır, ancak spesifik olarak mümkün olduğu kadar işletmenin karşı karşıya olduğu bireysel riskleri kapsamalıdır ve aşırı genelleme yapılmamalıdır. İşletmenin varlığını tehdit eden riskler bu şekilde tanımlanmalıdır.

Tüm GAS’lar için geçerli olan önemlilik ilkesi sadece maddi risklerin açıklanması için gereklidir.

Riskler tanımlanmalı ve açıklanmalıdır yani neden belirli bir riskin işletmenin ekonomik durumuna ilişkin maddi riski oluşturduğu açıklanmalıdır. İşletme için risklerin önemi açıklığa kavuşturulmalıdır. Örneğin oluşum dizisi veya ihtimalinin tanımlanması ve risklerin etkilerinin ölçülmesi gibi.

Risk yoğunluğu

Yoğunluktan kaynaklanan risklerin işletmenin gelecekteki ekonomik durumu üzerindeki önemli etkisinden dolayı açıklanması gerekmektedir Belirli yoğunluklarla ilgili riskler (patentler, sözleşmeler,

üretim süreçleri bağımlılığı), hisse senetleri borsada işlem gören (örneğin §20 (1) No.5 Döviz Kabul Yönetmeliği-BörsZulV – resmi piyasada listelenen menkul kıymetler için) şirketlerin izahnamelerinde açıklanması gerekmektedir. Neuer Markt'da listelenen şirketlerin kendi sundukları izahnamelerindeki riskleri açıklamaları gerekmekte olup, endüstriyel haklar ve bireyler üzerinde bağımlılıkları ve sözleşmeleri sona erdirmeye (bkz. paragraf. 4.1.16 Neuer Markt Kuralları ve Yönetmeliği) belirli piyasalar üzerindeki bağımlılıkları diğer şeyler arasında ele almaktadır.

AICPA tarafından yayınlanan SOP 94-6 ABD'de Amerikan şirketlerin risk yoğunluğunu açıklamalarını önermektedir (Bakınız Ek E3).

Risk kategorileri

Her bir işletme risk yönetim amaçları için kullanılan aynı temele dayalı sınıflandırılmış risklerin etkilerini açıklamalıdır. Standartta her bir işletme belirli risklerle karşı karşıya kalacağı ve kendi risk yönetim sistemlerini tasarlayacakları için riskleri sınıflandırma zorunlu değildir. Bunun yerine Standart risklerin nasıl sınıflandırılacağına yönelik bir tablo ekte sunulmaktadır. Böylece örtüşen çeşitli risk kategorileri dikkate alınmalıdır.

Risk ölçümü

Risk raporlama amacı doğrultusunda (2. paragraf), Standart risklerin ölçülmesinde üç önkoşulun yerine getirilmesini gerektirmektedir. Öncelikle riskleri ölçmek için kullanılan yöntemler güvenilir ve geçerliliği kabul edilmiş olmalıdır. İkinci olarak, ekonomik olarak bilgi ölçümünü sağlamak mümkündür. Üçüncü olarak, ölçüm kullanıcının karar verme süreci ile ilgili olmalıdır. Ölçümler kullanılan varsayımlara genellikle bağımlı olduğu için Standart açıkça anlaşılabilir bir şekilde açıklanan ve tanımlanan modelleri ve varsayımları kullanmayı gerektirmektedir.

Şu anda, ölçüm için gereklilik sadece finansal risklerin etkinliği için geçerlidir. Riskler hakkında niceliksel bilgiler hassas bir biçimde ya da istatistiksel yöntemler (nakit akış riski, riske maruz değer) kullanılarak sunulabilir.

Risk azaltma yöntemleri ve yönetimi

Genel bir kural olarak, risklerin risk azaltma önlemleri dikkate alındıktan sonra açıklanması gerekir. Eğer bu önlemler belirsizliğe sahip olan riskleri telafi edemezlerse, önlem alınan risklerin yanı sıra bu gibi önlemler göz önüne alınmadan da riskler açıklanmalıdır.

İşletmenin risk durumunu değerlendirmenin önemli olduğu durumlarda, risklerin finansal tablolarda belirtildiği durumlarda (yani tahakkuklar ya da karşılıklar) açıklamak uygun olabilir. Bir kere risk finansal tablolarda belirtildikten sonra resmi yasa içerisinde gelecekteki gelişmeleri etkileyen bir risk olmaktan çıkmaktadır. Yatırımcı bakış açısıyla bu gibi riskler şirketin risk durumunun kapsamlı ve bağımsız bir parçası olarak açıklanması gerekmektedir.

Tahmin Dönemi

Genel bir kural olarak riskleri raporlama her bir risk için uygun bir tahmin dönemine dayalı olmalıdır. Aynı zamanda, bilginin güvenilirliği de önemli bir faktördür. Tahminlerin güvenilirliğinden dolayı riskin ölçüldüğü dönemler keyfi olarak uzatılamaz. Bir işletmenin varlığını tehdit eden risklerin olması durumunda tahminler özellikle güvenilir olmak zorundadır. Bilanço tarihinden sonra en azından yılda bir kısa tahmin dönemi yeterlidir. Bu durum uluslararası olarak uygulanan döneme tekabül ettiği için süreklilik varsayımı bulunmaktadır. Diğer önemli riskler söz konusu olduğunda, iki yıl yönetilebilir bir dönem olarak kabul edilmektedir. Uzun tahmin dönemlerinin kullanılması bilginin güvenilirliğinin bozulmuş olmasının muhtemel olduğu anlamına gelmektedir.

Bununla birlikte yasal çevre ve dış etkenler değişim sürecindedir ya da uzun piyasa döngüleri ve kompleks büyük projelerin olması durumunda tahmin dönemi buna göre ayarlanmaktadır.

Fırsatlar

İşletmenin ekonomik durumunu etkileyen gelecekteki olumlu etki olasılığına ilişkin fırsatlar herhangi bir koşulda risklere karşı oluşturulmamalıdır. Her şeyden önce gelecekteki gelişmeleri etkileyen riskler hakkında bilgi sağlanmalıdır. Böylece ilgili fırsatları tartışmak uygun olabilir.

Risk Yönetimi

Risk yönetim sisteminin tanımlanması kullanıcıların risk durumu ile ilgili daha iyi bir anlayış kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Grup yönetim raporunda açıklığa zarar veren aşırı ayrıntıları saklamak yerine standart uygun bir şekilde sunulan risk yönetimi ile ilgili bilginin gösterilmesini gerektirmektedir. Risk yönetim sisteminin etkililiği üzerine yorum yapmak gerekli değildir.

Bağımsız Sunum

Riskler hakkındaki bilgi işletmenin faaliyet raporunun bağımsız bir bölümünde sunulmalıdır. Bununla birlikte konsolide finansal tabloların ya da işletmenin faaliyet raporunun diğer bölümlerinde tartışılan önemli hususların tekrarından kaçınılmalıdır. Konsolide finansal tabloların diğer bölümlerindeki referanslar bağımsız sunumun genel gereksinimlerini azaltmamalıdır. Referanslar bilginin şeffaflığını bozmadığı sürece gereksiz tekrarları (örneğin konsolide finansal tabloların dipnotlarında açıklanan finansal riskler gibi) önlemede yardımcı olabilir.

Beklenen gelişmelerle ilgili raporlama

Beklenen gelişmeler ve bu gelişmeleri etkileyen risklerle ilgili sunulan bilgiler arasında net bir bağlantı olmasına rağmen risk raporunda bu iki bakış açısının ayrı ayrı rapor edilmesi gerekmektedir. Bu standart risk raporunun içeriğindeki süreçleri oluşturmaktadır, fakat beklenen gelişmelerle ilgili açıklamalara yönelik referansların bulunması uygundur.

Başvuru Tarihi

Risk raporlama işletmenin finansal raporlamasının hazır olup bilanço tarihi olmadığı zaman işletmenin pozisyonuna dayanmalıdır. Bu nedenle bilgi konsolide finansal rapor hazırlandığı zaman ve bilanço

tarihinden sonra oluşan risklerle ilgili olarak sunulmalıdır. Bu, bilanço sonrası olaylarda hem uyumu hem de uyumsuzluğu içermektedir. Bu raporlama gereksinimi § 289 (2) no. 1 ve § 315 (2) no. 1 HGB'ye dayanmaktadır. Bir önceki yılla karşılaştırılan değişiklikler risklerin doğru anlaşılması için gerekli olduğu durumlarda açıklanmalıdır.

C. Mevcut Yasa ve Alman Muhasebe Standartlarına Uyum

C1.

İşletmelerde Kontrol ve Şeffaflık Yasası (KonTraG) ile birlikte yönetim raporları ve işletmenin faaliyet raporları ile ilişkili hükümler § 289 (1) 2nd Hs. ve § 315 (1) 2nd Hs.'de yer almaktadır. HGB sırasıyla gelecekteki gelişmeleri etkileyen riskler üzerine raporlama gereksinimlerini genişletmiştir. İşletmenin faaliyet raporlarında yer alan riskleri raporlama gereksinimi mevcut yasaya dayanmaktadır.

C2.

Bu standart riskleri raporlamanın genel süreçlerini oluşturmakta olup, Finansal Kuruluşlar ve Finansal Hizmet Kuruluşları tarafından (GAS-5/10) ve Sigorta Şirketleri tarafından (D-GAS-5/20) sektöre özel Risk Raporlama Standartları ile uyumludur.

D. IAS ile Karşılaştırma

Genel

D1.

IAS kapsamında bu standardın işletmenin faaliyet raporunda eşdeğeri yoktur. Ancak IAS 1.8, karşı karşıya kalınan başlıca belirsizliklerin yanı sıra işletmelerin finansal performansını ve finansal durumunu açıklayan ve tanımlayan temel özelliklerin yönetim tarafından finansal bakış açısıyla finansal tabloların dışında sunulması için şirketleri teşvik etmektedir. Çok az belirli destek bu gibi durumların gerçek içeriğine dayalı olarak verilmiştir. Diğer bireysel IAS çeşitli risklerin açıklanmasını gerektirmektedir. Bu durum genellikle finansal risklerle sınırlandırılmıştır.

D2.

IAS 1.8, şu önerileri içermektedir: finansal değerlendirme başlıca faktörler ve performansı belirleyen etkilerle ilgili bilgiyi ve risk yönetim politikaları ile bu değişikliklere cevap veren işletmeler ve işletme faaliyetlerindeki çevresel değişiklikleri içermektedir.

D3.

İlke olarak, GAS-5 IAS 1.8 ile uyumludur. Her iki standartta risk yönetim politikaları ile ilgili sunulan bilgi, performansı etkileyen önemli riskler ve risklere cevaben işletmeler tarafından alınan önlemleri gerektirmektedir. İşletmenin faaliyet raporu ve finansal değerlendirme bazı temel yönlerden farklılık göstermektedir. Finansal değerlendirmenin tersine IAS 1.8, kapsamında işletmenin faaliyet raporu finansal raporlamanın zorunlu bir unsurudur. Bu sebeple bu standart tavsiyeden ziyade risklerle ilgili bilginin açıklanmasını gerektirmektedir. Dahası, işletmenin faaliyet raporundaki risklerle ilgili bilgi yasal denetçi tarafından denetlenmeli ve denetim raporu ve görüşü içerisinde raporlanmalıdır. Finansal

değerlendirmenin kapsamı denetlenmeyi gerektirmemektedir. Buna ek olarak, bu standartta belirtilen risk raporlama prosedürleri daha özel ve ayrıntılıdır.

Finansal riskler

D4.

Bireysel IAS özellikle finansal tablolar ya da finansal tablolardaki dipnotlara ilişkin finansal riskler için gereksinimleri ve önerileri açıklamaktadır. Örneğin, IAS 32.43A temel koruma amaçlı politikaları içeren finansal risk yönetimi amaçlarını ve politikalarını tanımlayan işletmelerde gereklidir. Açıklamalar şirketin nisbi önemi ve enstrümanların doğasına uygun olarak özel sayısal verileri ve açıklama tanımlarının birleşimini içermektedir (IAS 32.44). Ayrıntı düzeyinin belirlenmesi özel finansal araçların açıklanması durumunda bu araçların önemine ilişkin yargılama dikkate alınmalıdır (IAS 32.45).

D5.

IAS 32.56 işletmelerin her bir finansal varlık ve yükümlülükler, sözleşmede yeniden fiyatlama ya da vade tarihleri ve efektif faiz oranlarını içeren faiz oranı riskine maruz kalmalarıyla ilgili açıklamaları yapmalarını gerektirmektedir.

D6.

IAS 32.66 her bir finansal varlık ve yükümlülük için işletmelerin en iyi sunum miktarını içeren kredi riski, kredi riskinin yoğunluğu ve bilanço tarihinde maruz kalınan maksimum kredi riski ile ilgili bilgilerin açıklanmasını gerektirmektedir.

D7.

İşletme beklenen gelecekteki bu işlemlere ilişkin finansal araçlar ile karşılaştığında aşağıdaki durumları açıklamalıdır (IAS 32.91).

- beklenen işlemlerin tanımı onlar meydana gelene kadarki zamanı içermektedir
- riskten korunma aracının tanımlanması
- herhangi bir ertelenmiş veya tanınmayan kazanç veya kayıp miktarı ve
- gelir ve giderin belirlenmesinin öngörülen zamanlaması.

D8.

IAS 21.47 kur riski yönetimi politikasını işletmenin açıklamasını teşvik etmektedir.

Karşılık

D9.

IAS 37 bilançoda yer alan karşılıklarla ilgili riskler hakkında bilginin sunulmasını gerektirmektedir. Her bir karşılık sınıfı için işletme bu çıkışların zamanlaması ve miktarı ile ilgili belirsizliklerin yanı sıra bu çıkışların ekonomik faydalarının beklenen zamanlaması ve yükümlülüğün doğası gereği kısa bir açıklama yapmalıdır. Yeterli bilgi sağlandığı durumlarda işletmeler karşılıkların hesaplanmasını oluşturan temel varsayımları açıklamalıdır (IAS 37.84-89).

D10.

Kesin hesap çıkışı ihtimali uzak olmadığı sürece işletme, bilanço tarihindeki koşullu borç sınıflarını, koşullu borcun kısa bir tanımını, çıkışın zamanlama ya da miktarına ilişkin belirsizliklerini ve finansal etkisine ilişkin tahminini açıklamalıdır (IAS 37.86).

D11.

Son derece nadir durumlarda, diğer partilerle anlaşmazlık halinde işletmenin konumunda ciddi ön yargı oluşturacak karşılıklar, koşullu borçlar ya da koşullu varlıklarla ilgili bilgilerin bazılarının ya da tümünün açıklanması beklenmektedir. IAS 37.92 işletmelere bilgiyi açıklamaması için izin vermektedir. Bu gibi durumlarda bilgi açıklanmayabilir, ancak işletme anlaşmazlığın niteliğini, gerçekleri ve sebebini açıklamalıdır.

E. US GAAP ile Karşılaştırma

E1.

Genel

US GAAP kapsamında bu standardın yönetim raporunun eşdeğeri yoktur. Bununla birlikte risklerle ilgili bilginin açıklanması gerekmektedir. SEC düzenlemelerine tabi şirketlerin ilave açıklamalar yapması gerekmektedir.

E2.

Kayıp Olasılığı

Meydana gelme olasılığı makul bir şekilde muhtemel olan gelecekteki olayların bir kazanç olasılığı olarak FAS 5.17 kapsamında ya da kayıp olasılığı olarak FAS 5.10 kapsamında açıklanması gerektirmektedir. Açıklama gerektiren bu kayıp ihtimallerine kamulaştırma, askıda olma tehditleri ya da dava tehditleri örnek olarak verilebilir. FAS 5.14 devletlerin genel veya tanımlanmamış riskleri açıklamasını gerektirmez.

E3.

Önemli tahminler ve yoğunlukların açıklanması

SOP 94-6, paragraf 13 varlık, yükümlülük ve kayıp olasılıklarını ölçmek için tahminlerin kullanımını gerektirmektedir. Finansal tabloların tarihi itibarıyla değişecek mevcut durum ya da şartlar üzerindeki hesaplanabilir etkisi yakın zaman içerisinde (yaklaşık bir yıl içinde) bir ya da daha fazla gelecekteki olaylar nedeniyle değişecektir.

İşletmelerin kayıpları ve belirsizlikleri azaltmak için kullandıkları risk azaltım teknikleri, açıklama gerektiren kriter tanımını karşılamamakta olup ayrıca SOP 94-6, paragraf 15 belirsizliğin doğasının ve risk azaltım tekniklerinin açıklanmasını gerektirmemektedir.

E4.

Buna ek olarak SOP 94-6, paragraf 21, aşağıdaki kriterler yerine getirildiği zaman işletmenin maruz kaldığı yoğunlukların açıklanmasını gerektirir;

- bilanço tarihinde yoğunluk vardır.
- yoğunluk işletmeyi kısa vadede ciddi etkileyen risklere karşı savunmasız hale getirmektedir.
- en azından yakın dönemde (yaklaşık bir yıl içinde) oluşacak ciddi etkinin sebep olabileceği bu olayların olması mümkündür.

Verilen örnekler:

- iş hacmi yoğunlukları belirli müşteriler, tedarikçiler vb. ile harekete geçmektedir. SOP amaçları, her zaman en azından yakın zamanda kaybolacak herhangi bir müşteri vb. olasılığı dikkate almaktadır.
- yoğunluklar belirli ürünlerin, hizmetlerin vb. hasılatıdır.
- yoğunluklar işletmelerin faaliyetlerinde kullanılan malzeme temini, emek ya da hizmet ya da lisanslar vb. kaynaklarda mevcuttur.
- Piyasa ya da coğrafik alanda yoğunluklar işletmenin faaliyetlerinde işletmede uygulanmaktadır. Burada da işletmenin dışında yer alan ve yakın vade de bozulacak faaliyetlerin olasılıkları dikkate alınmaktadır.

SOP 94-6 finansal araçlarla ilgili risklerle ilgilenmemektedir.

E5.

Finansal araçlarla ilgili riskler

FAS 133.44'ün sonrasında gelen sayfalar aşağıda yer alanların açıklanmasını gerektirmektedir:

- belirli araçları tutmak veya ihraç etmek için amaçlar
- risk yönetim politikası
- türev finansal araçlarla ilgili nicel açıklamalar ve türev araçlarla ilgili türev olmayan finansal araçlarla ilgili nitel açıklamalar teşvik edilir ama gerekli değildir.
- ilave açıklamalar riskten korunma yöntemine bağlıdır.

E6.

Süreklilik

Süreklilik konusu muhasebe standartlarından (SAS 59, AICPA, AU 341) ziyade denetim standartlarında ele alınmaktadır. Bir işletmenin varlığının sürekliliği ile ilgili şüphenin olduğu yerlerde bile işletme bu konuyla ilgili açıklama yaptığı sürece uygun niteliklere sahip olmayan denetim görüşü ile sonuçlanmaktadır. SAS 59 kapsamında açıklamalarla ilgili örnekler:

- sürekliliğin devamı için işletmenin yetenekleri ile ilgili önemli şüphelerin değerlendirilmesinde koşullar ve olaylardaki yükseliş.
- benzer koşullar ve olayların olası etkileri.

- bu koşulları veya olayları azaltacak yönetim stratejisi.
- faaliyetlerin durdurulma olasılığı.

E7.

SEC kuralları

SEC kurallarına tabi olan yabancı şirketlerin, Form 20-F'deki risklerle ilgili kesin açıklamaları yapmaları gerekmektedir. Risklerle ilgili zorunlu açıklamalar 30 Eylül 2000 tarihi sonrası başlayan yıl için geçerli olan Form 20-F versiyonu 3D, 5D ve 11 (diğerleri arasında)'deki unsurlardaki maddeleri içermektedir.

SEC kurallarına tabi olan yerli şirketlerin, Form 10-K'daki risklerle ilgili kesin açıklamaları yapmaları gerekmektedir. Risklerle ilgili zorunlu açıklamalar 7 ve 7a (diğerleri arasında)'daki unsurlardaki maddeleri içermektedir.

E8.

Risk faktörleri (Form 20F öge 3D)

Bu bölüm, menkul kıymetler ya da çok riskli olan bireysel risklerin ya da sektördeki belirli risk faktörlerinin açıklanmasında kullanılmaktadır. Bu risk faktörlerinin önceliğine göre listelenmesi önerilmektedir. Risklerin özetini sağlayan hizmetler bu bölümde Form 20F'in diğer bölümlerinde ise daha ayrıntılı bir biçimde açıklanmalıdır.

E9.

İşlevsel ve finansal değerlendirme ve gelecekteki beklentiler trend bilgisi (Form 20F öge 5D)

Bu rapor, işletmenin performansı ve gelecekteki finansal durumu üzerinde önemli bir etkisi olması beklenen gelişmelerin ve faktörlerin değerlendirilmesiyle yönetime sunulan diğer unsurlar arasında hizmet vermektedir. Yönetim tarafından tanımlanan olaylar ve belirsizlikler üzerine odaklanma özellikle finansal tablolarında sunulan bilgi işletmenin performansı ve gelecekteki finansal durumunun uygun bir göstergesi olmayabilir. Bu bağlamda, açıklamaların bu gibi bilgilerin zaten bilinmesi ile ilgili olarak açıklanması gerektiği ifade edilmektedir. Örneğin daha önceden ilan edilmiş olan malzeme ve işçilik fiyatlarındaki artışlar gibi. Geleceğe ilişkin bilgilerin açıklanması teşvik edilmektedir ancak gerekli değildir.

E10.

Piyasa riskleri ile ilgili nicel ve nitel açıklamalar (Form 20F öge 11)

Bu bölüm, faiz ve döviz kuru riskleri gibi finansal risklerle ilgili nicel ve nitel açıklamaları sunmak için kullanılır. Niteliksel açıklamalar, amaçların tanımı, finansal riskleri azaltmak için kullanılan stratejiler ve araçları kapsamaktadır.

E11.

Form 10-K'da açıklama gereksinimleri

SEC kurallarına tabi yerli (ABD) şirketlerin, piyasa riskleri ile ilgili nicel ve nitel açıklamaları sağlamaları için Form 10-K.7a'yı kullanmaları gerekmektedir (bkz. E10'a karşılık gelen Form 20F öge 11'de yapılacak açıklama gereksinimleri). Riskleri raporlama gereksinimi yönetim tartışma ve finansal çalışma sonuçlarının analizinde olan (MD&A) Form 10-K 7'den alınmıştır. Bu belgelerde gerekli olan açıklamalar İşlevsel ve Finansal İnceleme ve Trend Bilgi Beklentilerinde (Form 20F öge 5D) gerekli olanlara tekabül etmektedir, bu yüzden orada yapılan açıklamalara başvurmak mümkündür (bakınız E9).

F. AB Direktiflerine Uyum

F1.

4'üncü ve 7'inci AB direktifleri gelecekteki gelişmeleri etkileyen risklerle ilgili açıklamalara açık bir atf içermemesine rağmen bu standardın içerdiği ilkeler herhangi bir AB normlarına ters düşmemektedir. 7'inci AB Direktifi Madde 36 § 315 (1) HGB (eski)'nin bir önceki ifadesine tekabül etmektedir; örneğin işletmenin faaliyet raporunun doğru ve adil bir görünüm sunması için en azından işletme ve devletin izlediği yolu göstermelidir. Risklerle ilgili bilgi sunma gereksinimi zaten mevcut olan şartnamenin özelliği olarak yorumlanabilir. Benzer şekilde 4'üncü AB Direktifi Madde 46 § 289 (1) HGB (eski)'nin bir önceki ifadesi ile uyumaktadır.

F2.

AB direktifleri reformuna ve AB direktiflerinde belirli finansal araçlar için gerçeğe uygun değer muhasebesi teklifine ilişkin komisyon tarafından yapılan duyurular, AB normlarına uygun gelen en azından finansal riskler için risk raporlamasının oluşturulmasını önermektedir. Madde 46a'ya göre belirli finansal araçlar için gerçeğe uygun değer muhasebesi ile ilgili AB komisyonunun 4'üncü ve 7'inci değişiklikleri içeren AB direktifleri önerisi bu finansal araçlarla ilgili risk yönetim amaçları ve politikaları ile ilgili bilginin açıklanması hususunda işletmenin faaliyet raporunun gerekliliğini kapsamaktadır.

**EK 5. YILLAR İTİBARIYLA (2013-2014-2015) ŞİRKETLERİN
AÇIKLADIKLARI RİSKLER**

31.12.2014 TARİHİ İTİBARIYLA FAALİYET RAPORLARINDA VE FİNANSAL TABLO DİPNOTLARINDA YER ALAN RİSK AÇIKLAMALARI

RİSK TÜRLERİ

SAYI	FİRMALAR	FİNANSAL RİSKLER			OPERASYONEL RİSKLER				STRATEJİK RİSKLER						Diğer Riskler	Firmaların Karşılaşabilecekleri ve Açıkladıkları Risklerin Türleri	
		Kredi Riski	Piyasa Riski	Likidite Riski	Genel Operasyonel Riskler	Personel Riski	Teknolojik Riskler	Organizasyonel Risk	Yasal Riskler	Dış Etkenler	Genel Stratejik Riskler	Politik Risk	Ekonomik Risk	Sosyal Risk			Müşteri Riski
1	A.V.O.D. KURUTULMUŞ GIDA VE TARIM ÜRÜNLERİ A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Stratejik Riskler Operasyonel Riskler Finansal Riskler Kur Riski Gerçeğe Uygun Değer Faiz Oranı Riski Nakit Akımı Faiz Oranı Riski Fiyat Riski Kredi Riski Likidite Riski Operasyonel Riskler Sürdürülebilirlik Riskleri Dış Çevre Riskleri Stratejik Riskler Hukuksal Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Diğer Riskler Kredi Riski Likidite Riski Mali Risk Operasyonel Riskler Doğal Riskler Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Tahsilat Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski
2	ADANA ÇİMENTO SANAYİ T.A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Stratejik Riskler Hukuksal Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Diğer Riskler Kredi Riski Likidite Riski Mali Risk Operasyonel Riskler Doğal Riskler Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Tahsilat Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski
3	ADEL KALEMCİLİK TİCARET VE SANAYİ A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Stratejik Riskler Hukuksal Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Diğer Riskler Kredi Riski Likidite Riski Mali Risk Operasyonel Riskler Doğal Riskler Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Tahsilat Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski
4	AFYON ÇİMENTO SANAYİ T.A.Ş.	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Stratejik Riskler Hukuksal Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Diğer Riskler Kredi Riski Likidite Riski Mali Risk Operasyonel Riskler Doğal Riskler Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Tahsilat Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski
5	AKÇANSA ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Stratejik Riskler Hukuksal Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Diğer Riskler Kredi Riski Likidite Riski Mali Risk Operasyonel Riskler Doğal Riskler Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Tahsilat Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski
6	AKIN TEKSTİL A.Ş.	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Stratejik Riskler Hukuksal Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Diğer Riskler Kredi Riski Likidite Riski Mali Risk Operasyonel Riskler Doğal Riskler Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Tahsilat Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski
7	AKSA AKRİLİK KİMYA SANAYİ A.Ş.	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Stratejik Riskler Hukuksal Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Diğer Riskler Kredi Riski Likidite Riski Mali Risk Operasyonel Riskler Doğal Riskler Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Tahsilat Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski

31.12.2015 TARİHİ İTİBARIYLA FAALİYET RAPORLARINDA VE FİNANSAL TABLO DIPNOTLARINDA YER ALAN RİSK AÇIKLAMALARI

SAYI	FİRMALAR	RİSK TÜRLERİ																	Firmaların Karşılaşabilecekleri ve Açıldıkları Risklerin Türleri		
		FİNANSAL RİSKLER					OPERASYONEL RİSKLER							STRATEJİK RİSKLER						Diğer Riskler	
		Kredi Riski	Piyasa Riski	Likidite Riski	Genel Operasyonel Riskler	Personel Riski	Teknolojik Riskler	Organizasyonel Risk	Yasal Riskler	Dış Etkiler	Genel Stratejik Riskler	Politik Risk	Ekonomik Risk	Sosyal Risk	Müşteri Riski	Dış Çevre Riskleri					
1	A.V.O.D. KURUTULMUŞ GIDA VE TARIM ÜRÜNLERİ A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Stratejik Riskler Operasyonel Riskler Kur Riski Gerçeğe Uygun Değer Faiz Oranı Riski Nakit Akımı Faiz Oranı Riski Fiyat Riski Kredi Riski Likidite Riski Operasyonel Riskler Sürdürülebilirlik Riskleri Dış Çevre Riskleri Stratejik Riskler Hukuksal Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Diğer Riskler Kredi Riski Likidite Riski Mali Risk Operasyonel Riskler Doğal Riskler Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski	
2	ADANA ÇİMENTO SANAYİİ T.A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Operasyonel Riskler Doğal Riskler Kredi Riski Likidite Riski Mali Risk Operasyonel Riskler Doğal Riskler Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski	
3	ADEL KALEMCİLİK TİCARET VE SANAYİ A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski
4	AFYON ÇİMENTO SANAYİ T.A.Ş.	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski
5	AKCANSAN ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski
6	AKIN TEKSTİL A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski
7	AKSA AKRİLİK KİMYA SANAYİİ A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Fiyat Riski Mali Risk Aktif Pasif Riski Doğal Riskler Alacak Riski Konsantrasyon Riski Rekabet Riski Satış Kanalları Verimlilik Riski Sürdürülebilirlik Riskleri Pandemik Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski

70	İHLAS GAZETECİLİK A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Fiyat Riski Kredi Riski Tahsilat Riski Stratejik Riskler Üretim Riski Bilgi Teknolojileri Kredi Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Doğal Riskler Konjonktürel Risk Sektörel Risk Kredi Riski Likidite Riski Operasyonel Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Stratejik Riskler Yasal Riskler Suistimal Riski Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Kur Riski Tahsilat Riski
71	İZMİR DEMİR ÇELİK SANAYİ A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok	Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Doğal Riskler Konjonktürel Risk Sektörel Risk Kredi Riski Likidite Riski Operasyonel Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Stratejik Riskler Yasal Riskler Suistimal Riski Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Kur Riski Tahsilat Riski
72	İZOCAM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Doğal Riskler Konjonktürel Risk Sektörel Risk Kredi Riski Likidite Riski Operasyonel Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Stratejik Riskler Yasal Riskler Suistimal Riski Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Kur Riski Tahsilat Riski
73	JANTSA JANT SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Kur Riski Tahsilat Riski
74	KARAKAŞ ATLANTİS KIYMETLİ MADENLER KUYUMCULUK TELEKOMÜNİKASYON SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Kur Riski Tahsilat Riski
75	KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Gerçeğe Uygun Değer Faiz Oranı Riski Nakit Akımı Faiz Oranı Riski Fiyat Riski Kredi Riski Likidite Riski Alacak Riski Kur Riski Fiyat Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Operasyonel Riskler Müşteri Riski Personel Riski Finansal Riskler Dış Etkenler Hukuksal Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Küresel Risk Jeopolitik Risk Sektörel Risk Kur Riski Gerçeğe Uygun Değer Faiz Oranı Riski Nakit Akımı Faiz Oranı Riski Fiyat Riski Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Fonlama Riski
76	KARSU TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Operasyonel Riskler Müşteri Riski Personel Riski Finansal Riskler Dış Etkenler Hukuksal Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Küresel Risk Jeopolitik Risk Sektörel Risk Kur Riski Gerçeğe Uygun Değer Faiz Oranı Riski Nakit Akımı Faiz Oranı Riski Fiyat Riski Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Fonlama Riski
77	KARTONSAN KARTON SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok	Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Operasyonel Riskler Müşteri Riski Personel Riski Finansal Riskler Dış Etkenler Hukuksal Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Küresel Risk Jeopolitik Risk Sektörel Risk Kur Riski Gerçeğe Uygun Değer Faiz Oranı Riski Nakit Akımı Faiz Oranı Riski Fiyat Riski Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Fonlama Riski
78	KENT GIDA MADDELERİ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Operasyonel Riskler Müşteri Riski Personel Riski Finansal Riskler Dış Etkenler Hukuksal Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Küresel Risk Jeopolitik Risk Sektörel Risk Kur Riski Gerçeğe Uygun Değer Faiz Oranı Riski Nakit Akımı Faiz Oranı Riski Fiyat Riski Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Fonlama Riski
79	KEREVİTAŞ GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Operasyonel Riskler Müşteri Riski Personel Riski Finansal Riskler Dış Etkenler Hukuksal Riskler Kur Riski Faiz Oranı Riski Kredi Riski Likidite Riski Küresel Risk Jeopolitik Risk Sektörel Risk Kur Riski Gerçeğe Uygun Değer Faiz Oranı Riski Nakit Akımı Faiz Oranı Riski Fiyat Riski Kredi Riski Likidite Riski Kur Riski Faiz Oranı Riski Likidite Riski Fonlama Riski

**EK. 6. YILLAR İTİBARIYLA (2013-2014-2015) ŞİRKETLERİN AÇIKLADIKLARI
ORTAK RİSKLER**

Şirketlerin Açıkladıkları Ortak Riskler	2013 Yılı	2014 Yılı	2015 Yılı
Acil Durum Yönetimi	1	1	1
Aktif Pasif Riski	5	3	5
Alacak Riski	5	6	6
Bilgi Teknolojileri	4	4	5
Bölgesel Risk	1	2	3
Çalışılan Ortam Riski	-	1	2
Çevresel Riskler	8	7	9
Deflasyon Riski	1	1	1
Dış Çevre Riskleri	3	3	4
Dış Etkenler	3	3	3
Dış Kaynaklı Riskler	3	3	3
Diğer Riskler	6	5	6
Doğal Riskler	16	16	21
Ekonomik Risk	2	7	11
Emtia Fiyat Riski	-	1	1
Faiz Oranı Riski	88	90	90
Finansal Riskler	12	14	18
Fiyat Riski	44	42	46
Fiziksel Riskler	1	-	1
Fonlama Riski	8	9	9
Gayri Nakdi Riskler	1	1	1
Gerçeğe Uygun Değer Faiz Oranı Riski	23	22	23
Gıda Güvenliği Riski	1	1	1
Global Riskler	1	1	1
Hammadde Riski	2	2	2
Hammadde Fiyat Değişim Riski	-	1	1
Hammadde Fiyat Riski	-	2	2
Hammadde Tedarik Riski	2	2	2
Hasar Riski	1	1	1
Hata veya Hileden Kaynaklı Önemli Yanlışlık Riski	-	1	3
Hisse Senedi vb Finansal Araçlara İlişkin Riskler	6	6	6
Hukuksal Riskler	8	9	11
İş Etiği Riski	1	-	1
İş Sağlığı ve Güvenliği Riski	22	19	23
İşletme Dışı Riskler	1	1	2
İşletme İçi Riskler	1	1	2
İtibar Riski	1	1	1
Jeopolitik Risk	1	1	9
Kalite Riski	2	3	2
Kaza Riski	1	2	1
Konjonktürel Risk	1	1	1
Konsantrasyon Riski	1	1	1
Kredi Riski	119	118	119
Kredibilite Riski	2	1	3
Kur Riski	122	122	122
Küresel Risk	7	6	9
Likidite Riski	122	121	121
Makroekonomik Riskler	1	1	1

Şirketlerin Açıkladıkları Ortak Riskler	2013 Yılı	2014 Yılı	2015 Yılı
Makul Değer Faiz Oranı Riski	3	1	1
Mali Risk	8	7	10
Maliyet İyileştirme Riski	1	1	1
Marka Değerini Korumaya Yönelik Riskler	1	2	2
Menkul Kıymet Piyasası Riski	2	3	2
Müşteri Riski	6	6	5
Müşteri Trendleri	-	1	-
Nakit Akım Riski	9	8	9
Nakit Akımı Faiz Oranı Riski	29	26	28
Operasyonel Riskler	52	61	62
Organizasyonel Riskler	1	1	1
Pandemik Riskler	1	1	1
Personel Riski	2	2	1
Piyasa Riskleri	3	3	3
Politik Risk	1	5	3
Potansiyel Riskler	1	-	-
Rekabet Riski	3	3	4
Rüşvet ve Yolsuzluk Riskleri	-	-	1
Satış Kanalları Verimlilik Riski	1	1	1
Satış Riski	3	4	4
Satışlara İlişkin Yoğunlaşma Riski	-	-	1
Sektörel Risk	8	11	13
Sermaye Riski	15	15	15
Siyasi Risk	1	1	1
Sosyal Riskler	-	1	2
Stratejik Riskler	32	39	40
Suistimal Riski	4	3	4
Sürdürülebilirlik Riskleri	3	3	4
Süreç Riskleri	1	-	1
Tahsilat Riski	7	8	8
Tedarik Riski	1	2	1
Tehlike Riskleri	1	1	1
Teknolojik Riskler	2	1	-
Ticari Riskler	1	1	1
Uyum Riski	7	8	10
Ülke Riski	3	4	4
Üretim Riski	4	4	3
Üretim ve Kazanç Riski	1	-	-
Ürün Tasarımı Riski	1	-	-
Yasal Riskler	5	6	7
Yatırım Riski	1	1	1
Yoğunlaşma Riski	1	1	1
Yönetilebilir Riskler	1	-	-
Yönetimsel Riskler	2	2	2
Yurtiçi ve Yurtdışı Talep Riskleri	-	-	1
Yükümlülük Riskleri	1	1	1

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı : Filiz ÖZŞAHİN KOÇ
 Uyruğu : Türkiye (T.C.)
 Doğum Tarihi ve Yeri : 25 Haziran 1984, Kayseri
 Medeni Durumu : Evli
 Tel : +90 384 215 20 07
 Fax : +90 384 215 20 10
 Email : filiz.ozsahin@nevsehir.edu.tr
 Yazışma Adresi : Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari
 Bilimler Fakültesi, 2000 Evler Mah. Zübeyde Hanım Cad.,
 50300 NEVŞEHİR

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	E.Ü. S.B.E., İşletme	2011
Lisans	E.Ü. İ.İ.B.F., İşletme	2008 (Fakülte Birincisi)
Lise	Melikgazi Süper Lisesi, Kayseri	2002

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2009- Halen	Nevşehir Üniversitesi İ.İ.B.F.,	Araştırma Görevlisi

YABANCI DİL

İngilizce

YAYINLAR

A. Uluslararası Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makaleler

A1. Özkan, A., Özdeveioğlu, M., Kaya, Y., ve **Özşahin Koç, F.** (2015), “Effects of mental workloads on depression–anger symptoms and interpersonal sensitivities of accounting professionals”, *Revista De Contabilidad Spanish Accounting Review*, Sayı:2, ss.194-199.

B. Ulusal Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makaleler

B1. Özkan, A., ve **Özşahin, F.** (2012), “Muhasebe Meslek Mensuplarının KOBİ Finansal Raporlama Standartları Hakkındaki Görüşlerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Sayı:37, ss.47-68.

B2. Kızılboğa, R., ve **Özşahin, F.** (2013), “Etkin Bir İç Kontrol Sisteminin İç Denetim Faaliyetine ve İç Denetçilere Katkısı”, *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı:2, ss.220-236.

B3. Özkan, A., **Özşahin Koç, F.**, ve Çidem, İ. (2013), “Hastanelerde Muhasebe Bilgi Sistemi Etkinliği: İç Anadolu Bölgesinde Faaliyet Gösteren Hastaneler Üzerinde Bir Araştırma”, *Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı:26, ss.1-27.

B4. **Özşahin Koç, F.**, ve Uzay, Ş. (2015), “Risk Raporlaması: Gelişmiş Ülke Uygulamalarından Çıkarılacak Dersler”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı:45, ss.205-230.

B5. Kızılboğa Özaslan, R., ve **Özşahin Koç, F.** (2016), “Kurumun Sürdürülebilirliğinde “İtibar Riski” Yönetiminin Yeri ve Önemi”, *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı:1, ss.273-283.

B6. **Özşahin Koç, F.**, ve Özkan, A. (2016), “Şeffaflık İlkesinin Gereği Olarak Gönüllü Risk Açıklama: İngiltere Örneği”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Sayı:1, ss. 157-175.

C. Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Tam Metin Olarak Bildiri Kitabında Basılan Bildiriler

C1. Çetenak, E. H., ve **Özşahin Koç, F.** (2016), “Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Firma Düzeyinde Belirleyicileri: BİST Örneği”, International Conference of Strategic Research in Social Science and Education (ICoSReSSE), 14-16 Ekim, Antalya.

D. Ulusal Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Tam Metin Olarak Bildiri Kitabında Basılan Bildiriler

D1. Tanç, A., Ulu, S., ve **Özşahin, F.** (2011), “Kamu Yöneticilerinin Kurumsal Yönetim Algılamaları: Nevşehir Örneği”, 3. Ulusal Kurumsal Yönetim, Yolsuzluk, Etik ve Sosyal Sorumluluk Konferansı, 7-11 Haziran, Nevşehir.